

Mulighedsfelter i ungdomssanktionen

**- en magtanalyse af socialarbejderens handlerum
i arbejdet med unge kriminelle**

**Kandidatafhandling
Cand. Soc. Politisk Kommunikation og Ledelse
Copenhagen Business School**

**Vejleder:
Adjunkt, ph.d. Holger Højlund
Institut for Ledelse, Politik og Filosofi**

**Afhandlingen er udarbejdet af:
Stine Skipper
Afleveret efterårssemestret 2008**

Antal anslag: 181.372

Abstract

Fields of Possibilities in the Youth Sanction

– A Power Analysis of the Social Worker's Line of Action in the Work with Young Criminals

The starting point of this dissertation is the 'Youth Sanction'. The youth sanction is a sentence for two years of structured, social pedagogical treatment and is an alternative to imprisonment for young people between the age of 15 and 17, who have committed serious crimes such as violence, robbery, rape and gross theft. The target group of the sanction is youngsters with significant problems adjusting to society and the treatment therefore takes shape of a normalizing and rehabilitative treatment. The reputation of the sanction though is marked by the fact that close to 80 % of the sentenced young people falls back into crime.

While it is the legal system that sentences the young people to the youth sanction, it is the social workers that must carry out the sentence. The local authorities hold in this way the responsibility for the actual execution and it is in practice up to the social worker to guide the young boy or girl out of their criminal career. There is however several discrepancies between on the one hand the objectives and standards of the administration as a representative of the social system and on the other hand the social workers self-perception and professional integrity.

Therefore, the main object of this study is to uncover in which way the tension caused by the above mentioned discrepancies produces a particularly field of possibilities for the social worker to navigate in, when working with these young criminals who have been sentenced to a youth sanction. To survey this field of possibilities, that exposes in which way the youth sanction influences on the line of actions that the social worker must subjugate himself to, this dissertation presents a power analysis. Through this it is possibly to map out those different terms, that the social worker and the social system respectively points out as being significant when creating a line of action in relation to the youth sanction. The purpose of this dissertation is like this to throw light on those impediments that may occur, when the social worker engages in the youth sanction. By these means it might be possibly to find new solutions to overcome some of the impediments and in this way to create more successful youth sanctions.

Indholdsfortegnelse

1. Socialarbejderen og den unge kriminelle	4
1.1 Ungdomssanktionen	5
1.2 Socialarbejderens rolle i ungdomssanktionen	6
1.3 Problemfelt	6
1.4 Afgrænsning	8
1.5 Læsevejledning	9
2. Det analysestrategiske blik	10
2.1 At forme blikket	10
2.2 Socialkonstruktivisme	13
2.2.1 Selvfølgeligheder	14
2.2.2 Blinde pletter og iagttagelser af anden orden	15
2.3 Begrebsapparat	16
2.3.1 Magt	17
2.3.2 Modmagt og ustabilitet	19
2.3.3 Viden og magt	19
2.3.4 Magtens former	20
2.3.4.1 Den disciplinære magt	21
2.3.4.2 Den pastorale magt	23
2.3.4.3 Governmentality	25
2.3.4.4 Opsamling på magt	26
2.3.5 Subjekt og subjektivering	26
2.3.6 Teknologier	28
2.3.6.1 Magtteknologier	28
2.3.6.2 Selvt teknologier	29
2.4 Det empiriske grundlag	29
2.4.1 Interview	30
2.4.2 Observation	31
2.4.3 Dokumenter	31
3. Ungdomssanktionen	33
3.1 Ungdomssanktionens lovgrundlag	33
3.2 Kriterier for anvendelse af ungdomssanktionen	35
3.3 Ungdomssanktionens tre faser	36
3.4 Det sociale systems rolle	36
3.5 Forskning på området	37
4. Handlerummets motivationsstrategi	40
4.1 Motivation som strategi i ungdomssanktionen	40
4.2 Motivationsstrategiens teknologier	41
4.2.1 Ansvarliggørelse	42
4.2.2 Selvrealisering	43
4.2.3 Netværksmøder	44
4.2.4 Det økonomiske barometer	45
4.3 Handlerummets udformning	47
4.3.1 Positionering af socialarbejderen i handlerummet	47
4.3.2 Positionering igennem den unge kriminelle	47
4.3.3 Modmagt	48
4.4 Opsamling på kapitlet	49

5. Handlerummets normaliseringsstrategi.....	51
5.1 Normalisering som strategi i ungdomssanktionen	51
5.2 Normaliseringsstrategiens teknologier	52
5.2.1 Inddragelse	52
5.2.2 Legitimering af socialarbejderens handlinger	53
5.2.3 De målbare resultater	54
5.2.4 Struktur.....	55
5.2.5 Rollemodellen.....	55
5.3 Handlerummets udformning	57
5.3.1 Positionering af socialarbejderen i handlerummet	57
5.3.2 Positionering igennem den unge kriminelle.....	57
5.3.2 Modmagt	58
5.4 Opsamling på kapitlet	60
6. Handlerummets behandlingsstrategi	62
6.1 Behandling som strategi i ungdomssanktionen.....	62
6.2 Behandlingsstrategiens teknologier.....	63
6.2.1 Ungdomssanktionens indholdsbestemmelse	63
6.2.2 Relationer og tillid	64
6.2.3 Konsekvens	66
6.3 Handlerummets udformning	67
6.3.1 Positionering af socialarbejderen i handlerummet	67
6.3.2 Positionering gennem den unge kriminelle.....	67
6.3.3 Modmagt	68
6.4 Opsamling på kapitlet	68
7. Ungdomssanktionens handlerum.....	70
7.1 Handlerummets udformning	70
7.2 Kortlægning af handlerummet	72
8. Sammenfatning	76
Litteratur	78

Figur 1: Illustration af afhandlingens iagttagelsesprogram.....	11
---	----

Figur 2: Ungdomssanktionens handlerum.....	73
--	----

Tabel 1: Motivationsstrategiens udformning af handlerummet.....	49
---	----

Tabel 2: Normaliseringsstrategiens udformning af handlerummet.....	60
--	----

Tabel 3: Behandlingsstrategiens udformning af handlerummet.....	69
---	----

Tabel 4: Handlerummets konditionerende præmisser og konstituerende kategorier.....	70
--	----

Bilag 1a, b og c: Interviewguide

Bilag 2: Interview med sagsbehandler/koordinator, Nørrebro

Bilag 3: Interview med institutionsleder, Akademiet

Bilag 4: Interview med sagsbehandler/koordinator, Østerbro

Bilag 5: Interview med sagsbehandler/koordinator, Vesterbro

Bilag 6: Interview med ungdomssanktionskoordinator, Socialforvaltningen

Bilag 7: Interview med sagsbehandler/koordinator, Brønshøj-Husum-Vanløse

Bilag 8: Interview med sagsbehandler/koordinator, Brønshøj-Husum-Vanløse

Bilag 9: Interview med sagsbehandler/koordinator, Vesterbro-Kgs. Enghave

1. Socialarbejderen og den unge kriminelle

Strengere straffe til unge kriminelle. Sådan lød mange dagblades overskrifter en dag i starten af august dette år. Disse udsagn kom som en reaktion på, at en 16-årig dreng blev idømt kun fire års fængsel, efter han knap et år forinden havde tæsket en 48-årig mand til døde og efterfølgende angiveligt skullet have brugt sin mobiltelefons videooptagelser af dødsvolden til at prale overfor sine venner. Den danske befolkning var rystet over den milde straf; borgernes retsfølelse var blevet krænket. De råbte på handling fra politikernes side. Landets justitsminister reagerede hurtigt med en lovning på at gennemgå den særregel i Straffeloven, der gør sig gældende, når mindreårige stilles for retten, mens et flertal i Folketinget samtykkede med befolkningen i kravet om strengere straffe.

Dette tilfælde af dødsvold er blot et i rækken af den ungdomskriminalitet, der bliver stadig grovere, en udvikling der nu har stået på i godt et årti.¹ En lignende situation fandt sted i slutningen af 90'erne, hvor en række gruppevoldtægter og grove gaderøverier i Århus og København begået af mindreårige rystede den danske befolkning. Flere gange mundede retlige omstændigheder – herunder tiden i varetægt og de dømtes unge alder – ud i, at gerningsmændene blev løsladt umiddelbart efter domsafsigelsen. Ydermere var flere af gerningsmændene under 15 år og kunne således ikke retsforfølges. Befolkningen var oprørt, og den daværende justitsminister nedsatte en ekspertgruppe, der havde til formål at undersøge nødvendigheden af at indføre nye straffeforanstaltninger for de mindreårige og eventuelt sænke den kriminelle lavalder. I januar 2001 afleverede ekspertgruppen sin rapport, hvori den konkluderede, at det var nødvendigt med en skærpelse overfor de unge, der tilhører den hårdeste kerne i det kriminelle miljø. Det var ekspertgruppens overordnede opfattelse, at hvis der var noget, der kunne hjælpe de mest adfærdsvanskelige – såkaldt uanbringelige – unge, så var det en socialpædagogisk behandling.² Derfor var ekspertgruppens forslag til, hvordan disse unge kunne blive straffet konstruktivt samtidig med, at danskernes retsfølelse ikke blev krænket, indfø-

¹Udviklingen viser, at færre unge begår kriminalitet, men den kriminalitet, der begås, bliver af stadig grovere karakter. Flere unge satser på en fremtid, der inkluderer god uddannelse og spændende job. Men på grund af denne positive udvikling, bliver det sværere at tilhøre den marginaliserede gruppe af unge kriminelle, der ikke har mulighed for at udnytte disse mange muligheder. Afstanden mellem dem, der klarer sig godt, og dem, der ikke gør, vokser, jf. Zeuner & Højland 2003, Balvig 2000 og Balvig 2006.

² Her skal det tilføjes, at rapporten endvidere indeholdt en mindretalsudtalelse fra tre af ekspertgruppen medlemmer, der påpegede en problematik omkring behandlingsindsatsen samt sanktionens længde (ROU 2001:137).

relsen af en længerevarende socialpædagogisk behandlingsdom. Denne nye type behandlingsdom fik betegnelsen 'ungdomssanktion' (ROU 2001).

1.1 Ungdomssanktionen

Ungdomssanktionen trådte i kraft den 1. juli 2001 og blev dermed løsningen på ungdomskriminalitetens evige dilemma: på den ene side skal samfundet markere overfor andre unge, at sådanne lovovertrædelser ikke accepteres og derfor må sanktioneres – på den anden side vil sådan en markering tvinge den unge kriminelle til at knytte sig endnu mere til det kriminelle miljø på grund af samfundets afvisning. Straffen skal altså falde som en signalværdi til den unge, der overtræder loven, men er ligeledes en bestræbelse på, at befolkningens tro på retssystemet opretholdes. Samtidig viser feltets videnskabelige undersøgelser, at unge under ingen omstændigheder profiterer af traditionelle fængselsstraffe. Med ungdomssanktionen bliver de unge idømt et to-årigt forløb, hvor de anbringes og fastholdes på et socialpædagogisk behandlingssted, og såvel befolkningen krav om straf samt den unges behov for behandling søges imødekommet (Zeuner & Højland 2003:30-32; Balvig 2006:6 – jf. endvidere Borch 2005:208).

Ungdomssanktionen sigte er, ”... *at de unge resocialiseres, og at færre af dem falder tilbage til kriminalitet.*” (Servicestyrelsen 2007:23) Denne resocialisering skal finde sted gennem et normaliserende behandlingsforløb, der kan genopdrage den unge og integrere ham eller hende i samfundet. Sanktionsforløbet starter ud på en lukket afdeling, hvorefter den unge overføres til et åbent, socialpædagogisk behandlingssted. Sanktionen slutes af med et udslusningsforløb, hvor den unge får hjælp til at få en normal hverdag stablet på benene. I dag, hvor ungdomssanktionen har eksisteret mere end syv år, ser statistikkerne dog ikke videre opløftende ud. Op mod 80 % af de unge har været i gang med ny kriminalitet inden for to efterdommen til ungdomssanktionen er faldet. Af dem har mere end hver tredje efterfølgende begået så alvorlig kriminalitet, at de er blevet idømt en ubetinget fængselsstraf. Ydermere får omkring hver femte forlænget deres ungdomssanktion på grund af fornyet kriminalitet. Ifølge Servicestyrelsen er der dog ikke noget entydigt billede af, om tilbagefaldt er højere blandt unge, der er idømt en ungdomssanktion, end for dem, der er blevet idømt en ubetinget straf (Servicestyrelsen 2007:54).

1.2 Socialarbejderens rolle i ungdomssanktionen

I ungdomssanktionen er det socialarbejderen, der som repræsentant for de sociale myndigheder i den unges hjemkommune udfører sanktionen. Det er således socialarbejderen, der skal motivere den unge kriminelle til at indgå i den normaliseringsproces, som sanktionens behandling tager form af, og påtage sig den rolle, ”... der bl.a. drejer sig om at understøtte den unges positive sociale udvikling i overgangen fra ydre til en stadig højere grad af indre styring.” (Servicestyrelsen 2007:153) Det er altså socialarbejderens ansvar at både tilrettelægge sanktionens indhold og gennemføre sanktionen, og han eller hun kan hurtigt komme til at indtræde i en dobbeltrolle; på den ene side som støttefunktion, på den anden side som strafudøvende. Ifølge Servicestyrelsen har socialarbejderen dog ”... vide beføjelser til at tilpasse vilkårene efter den dømtes aktuelle behov.” (Servicestyrelsen 2007:27) Denne introduktion af socialarbejderens forpligtigelser i ungdomssanktionen stemmer godt overens med det ideelle møde mellem socialarbejder og klient. Med socialarbejderens forventning om det respektfulde, ligeværdige og medmenneskelige møde er individet sat i fokus før sanktionens start. Således er socialarbejderens rolle i ungdomssanktionen altså helt i overensstemmelse med ønsket om at have et socialt system, der bøjer ”... sig mod den hjælpesøgendes særegne situation og livsform.” (Järvinen et al 2002:83; Villadsen 2004:239)³ Men hvorvidt dette ideal stemmer overens med realiteterne er en anden sag, da de selv samme forvaltninger og institutioner, som ønsker det individuelle, bygger på en organisationskultur, der fremmer regulerede logikker, regler og rutiner udsender cirkulærer, rutiner og regler og på denne måde konditionerer socialarbejdernes handlemuligheder. At socialarbejderen i praksis er udsat for en problematisk grad af styring oppefra kommer da også til syne blandt socialarbejderne, når samtalen falder på ungdomssanktionen: ”Den form for detailstyring i sådan nogle komplicerede sager, det komplicerer det bare yderligere.” (Bilag 6:6 – jf. endvidere bilag 7:10).

1.3 Problemfelt

Ungdomssanktionen er altså et eksempel på en sådan gennemstruktureret praksis omkredset af regler og rutiner, som socialarbejderen underlægges. Med en håndbog på 325 sider fyldt med retningslinier, er det ganske op til socialarbejderen at tilpasse ungdomssanktionen til den unges individuelle behov. Dermed kan ungdomssanktionen anskues som et symptom på et gennemgående paradoks i socialt arbejde, der opstår, når socialarbejderen på den ene side sø-

³ Jf. endvidere Caswell (2005), der påpeger vigtigheden af at anerkende, at grænserne for sagsbehandlers handlerum, er afgørende for, hvordan de forholder sig til borgeren.

ger at varetage sin faglige integritet og selvforståelse, som afspejles i værdier som respekt for individualiteten, og på den anden side skal leve op til systemets mange cirkulærer, standarder og regler. Socialarbejderen og det sociale system er hinandens forudsætning, hvorfor socialarbejderen må indarbejde standarder og rutiner i det specifikke forløb, som den unge kriminelle skal tilbydes. Således åbner ungdomssanktionen op for et rum, hvori socialarbejderen udfordres på sin faglige selvforståelse.

Nedenstående afhandling er et studie i, hvordan socialarbejderen overkommer de skel, der er mellem hans eller hendes selvforståelse og det sociale systems strukturerede praksis. Jeg vil undersøge, hvordan socialarbejderen navigerer rundt mellem de krav, der stilles fra systemets side om at imødekomme fastsatte målsætninger, og de krav, som socialarbejderen selv producerer, og som bygger på hans eller hendes faglige selvforståelse. Mit fokus lægger således på, hvordan det sociale system konditionerer socialarbejderens handlerum, mens socialarbejderen i praksis redefinerer dette handlerum for at skabe større overensstemmelse mellem hans eller hendes faglige selvforståelse og systemets standarder og målsætninger. Dette leder mig frem til følgende problemformulering:

Hvordan konstrueres socialarbejderens handlerum gennem de strategier, der er indlejret i ungdomssanktionens program, og hvordan forsøger socialarbejderen at overkomme uoverensstemmelserne mellem det sociale systems målsætninger og standarder og socialarbejderens selvforståelse og faglige integritet i arbejdet med de unge kriminelle?

For at besvare min problemformulering vil jeg undersøge de magtformer, der er på spil i forvaltningen af ungdomssanktionen. Jeg vil bryde forvaltningen ned i mindre dele, identificere de redskaber og mekanismer, som forvaltningen indeholder for til slut at vise, hvordan disse virker ind på socialarbejderens handlerum. Når jeg anvender betegnelsen handlerum er det med fokus på de præmisser, der er bestemmende for de handlinger og beslutninger, som socialarbejderen møder i arbejdet med ungdomssanktionen. Handlerum bliver således en samlede betegnelse for de betingelser, der bestemmer, hvordan socialarbejderen kan og ikke kan agere. Til at beskrive dette vil jeg anvende Michel Foucaults magtanalytik. Foucaults magtforståelse skal ses som et opgør med det, som han selv betegnede som en juridisk-politisk magtforståelse, og som er kendetegnet ved at begribe magt som noget negativt og undertrykkende gennem frihedsberøvelse, tvang, forbud og sanktioner. Foucaults pointe er, at magt i stedet skal anskues som en kompleks, strategisk situation i et givet samfund. Magten skal betragtes som et relationelt og processuelt fænomen, som vi til hver en tid deltager i at konstitu-

ere. Det er en magt, der ikke er af det onde, men som virker produktivt ind på os som individer. Det er altså med udgangspunkt i en sådan magtopfattelse – som vil blive uddybet i kapitel 2 – at jeg vil anskue ungdomssanktionens effekt på socialarbejderens handlerum. Formålet hermed er at skabe større forståelse for det felt af muligheder, som ungdomssanktionen tilvejebringer for socialarbejderen at agere i. Herved vil man kunne belyse de forhindringer, som han eller hun støder på i arbejdet med sanktionen og som derefter eventuelt kunne søges mindsket eller elimineret i håb om at skabe flere vellykkede sanktionsforløb. Min intention med denne afhandling er altså at kortlægge socialarbejderens handlerum for at vise, hvor det kan være relevant at sætte ind med ændringer i sanktionens udformning.

1.4 Afgrænsning

Jeg har i min opgave valgt at fokusere på de socialarbejdere, der indgår i forvaltningen af ungdomssanktionen. Jeg er interesseret i at undersøge, hvordan disse socialarbejdere påvirkes af arbejdet med ungdomssanktionen. Det er således ikke min intention at undersøge ungdomssanktionens omfang eller at stille mig til dommer for, om det er en god eller dårlig foranstaltning. Jeg er ej heller interesseret i at lave en kvantitativ undersøgelse, der viser, hvor mange, hvor længe og hvorfor. Derimod vil jeg fokusere på, hvordan magten virker ind på individet med særlig fokus på socialarbejderen samt, hvordan denne styring kommer til udtryk i individet. Som problemstillingen allerede har indikeret, har jeg ud af de mange involverede aktører valgt at fokusere på socialarbejderen. Jeg har i min problemformulering valgt at benytte termen socialarbejder, da jeg både vil inddrage såvel forvaltning, sagsbehandlere, ga-deplansmedarbejdere, koordinatore, kontaktpersoner og institutioner i min empiri. Ydermere ønsker jeg at skabe størst mulig sammenhæng i den indsamlede empiri ved at afgrænse min søgning til aktører, der alle er tilknyttet den samme kommune; i mit tilfælde Københavns Kommune. Ved at konstruere en sådan fælles referenceramme for de mennesker, der deltager i min undersøgelse, håber jeg at opnå en høj grad af kontinuitet i det empiriske materiale. I det omfang at min opgave er baseret udelukkende på socialarbejderes udtalelser og handlinger, kan den selvsagt kritiseres for ikke at give et fyldestgørende billede af ungdomssanktionens fulde effekt. Dette dog på ingen måde min intention. I stedet mener jeg, at jeg gennem min afgrænsning og forestående analyse i stedet kan anskue denne afhandling som en brik i det puslespil, der kan kortlægge ungdomssanktionens gode og dårlige sider.

1.5 Læsevejledning

I næstkommende kapitel vil jeg præsentere afhandlingens analysestrategi. Analysestrategiens rolle er at klarlægge, hvordan jeg udformer mit teoretiske og empiriske univers, når jeg iagttaget socialarbejderens handlerum i arbejdet med ungdomssanktionen. I dette kapitel vil jeg således redegøre for de valg og fravalg, som min analyse indebærer, samt konsekvenserne heraf. Dernæst vil jeg i kapitel 3 gøre en gennemgang af ungdomssanktionen for at give læseren et indtryk af sanktionens grundlag, formål og udførelse. Dette kapitel formes som en redegørelse af sanktionens retningslinier og giver læseren en baggrundsforståelse af sanktionens virke, før vi går i gang med den egentlige analyse. De næste tre kapitler – 4, 5 og 6 – indeholder hver især en udvalgt strategi fra ungdomssanktionens program. I disse kapitler vil jeg gennemgå de praktikker, der fungerer som strategiernes virkemiddel. I kapitel 7 vil jeg efterfølgende sammenligne disse praktikkers effekt på socialarbejderen. Sidst, men ikke mindst, runder jeg naturligvis afhandlingen af med en sammenfatning.

2. Det analysestrategiske blik

At lægge en analysestrategi handler grundlæggende om at forme det analytiske blik, igennem hvilket en given problemstilling vil blive iagttaget. Forestående kapitel bliver således en kortlægning af de konsekvenser, som opgavens valg og fravalg har haft. I forestående kapitel vil jeg således redegøre for afhandlingens teoretiske og empiriske udgangspunkt samt belyse det videnskabsteoretiske paradigme, som afhandlingen hviler på. Inden jeg kommer så langt vil jeg dog først knytte nogle bemærkninger til selve analysestrategiens formål.

2.1 At forme blikket

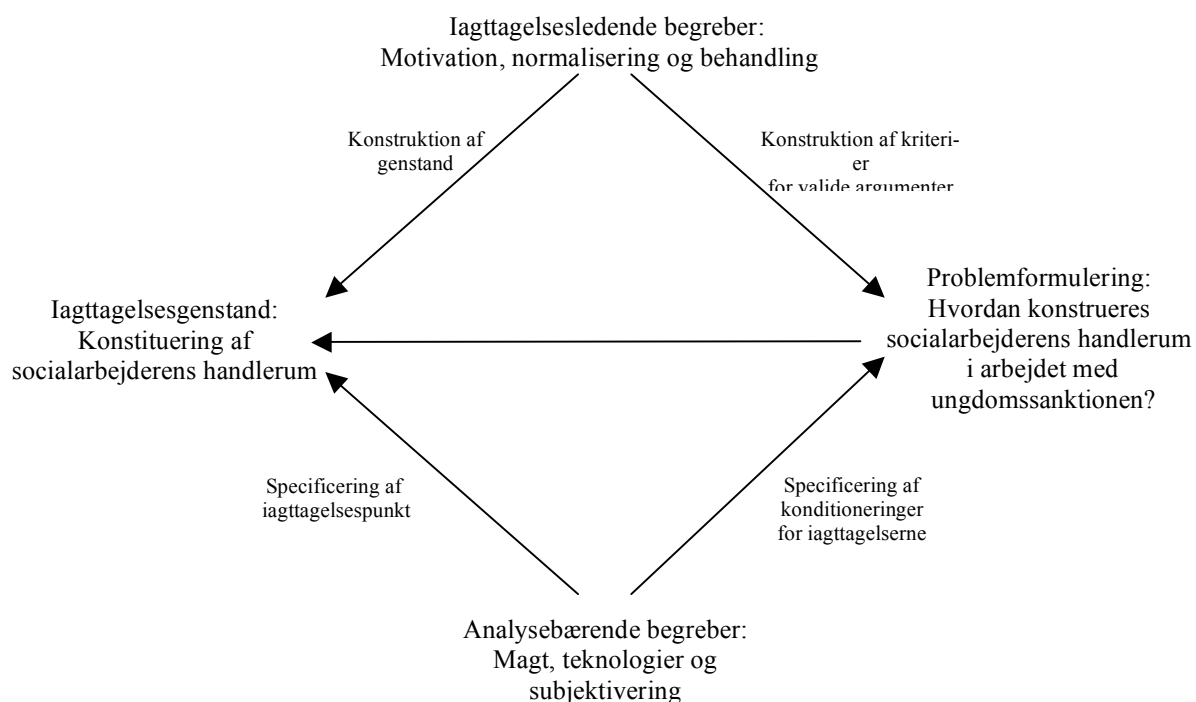
En analysestrategi skal gøre rede for, hvordan vi konstruerer det sociale gennem bestemte iagttagelsesledende begreber samt konsekvenserne af at vælge netop denne konstruktion. Det handler om, hvordan vi former det analytiske blik, som vi vælger at iagttage en given problematik igennem – i mit tilfælde hvordan forvaltningen af ungdomssanktionen skaber og former socialarbejderen som subjekt i et særligt handlerum – og hvordan vi herigennem lader det sociale emergerer. I forhold til den mere klassiske tilgang til genstandsfeltet, der belægger et metode- og metodologibegreb, skal analysestrategien ses som et mellemliggende niveau, der inddrager begge de andre. Analysestrategien hverken kan eller skal unddrage sig metodiske og metodologiske spørgsmål, men derimod inkludere disse (Esmark et al 2005a:11-12; Andersen 1999:12-17).

Gennem analysestrategien etablerer vi altså ”... *et bestemt blik eller et perspektiv på et udsnit af den sociale virkelighed...*”, og dette gør vi ”... *ved at udfolde en række analysebærende begreber.*” (Esmark et al 2005a:9) Teori skal i denne henseende forstås som det begrebsapparat, hvori disse analysebærende begreber udfoldes.⁴ Efter at have udpeget et analysebærende begreb, fremkommer yderligere en række begreber, der knytter sig til det første, og således opstår et bestemt blik. Samtidig med at vi konstruerer dette blik eller iagttagelsesprogram om man vil, konstruerer vi også vores egen position som iagttager. Med andre ord kan vi sige, at det sted, hvorfra iagttageren iagttager, konstruerer såvel iagttagen selv som det iagt-

⁴ Hvor de mere traditionelle videnskabsteoretiske tilgange anvender hele teorier som udtryk for ’en ægte sandhed om et fænomen’, tager jeg her udgangspunkt i enkelte begreber som en modsætning til dette. Ved at anvende sådanne mindre dele frem for en helhed, får jeg mulighed for at lade flere perspektiver se lyset (Esmark et al 2005a:9).

tagede (Esmark et al 2005a:11-12; Andersen 1999:13-15). Empiriens rolle i analysestrategien er ligeledes med til at konstruere det sociale, som vi iagttager det. Empirien repræsenterer virkeligheden, men er kun et sandfærdigt billede på den sociale virkelighed ud fra netop det perspektiv, som analysestrategien har anlagt på den. Empiri er kun empiri i forhold til netop det særlige perspektiv, som vi anlægger på problemstillingen gennem analysestrategien, og er ikke et billede på virkeligheden; det er et billede på det sociale, sådan som vi lader tone frem gennem det valgte iagttagelsesprogram. Empirien så at sige ”... *gestalter virkeligheden*.” (Esmark et al 2005a:12)

Som nævnt er formålet med denne opgave at undersøge, hvordan forvaltningen af ungdomssanktionen udstikker et særligt handlerum for socialarbejderen, og hvordan socialarbejderen rekonstruerer dette handlerum for at overkomme uoverensstemmelserne mellem det sociale systems målsætninger og socialarbejderens selvforståelse. Opgavens grundlæggende analysestrategiske udfordring består dermed i, hvordan jeg kan muliggøre en kortlægning af de mekanismer, der virker ind på socialarbejderen og efterfølgende sætter et aftryk i dette handlerum. Jeg må ydermere være opmærksom på, at jeg gennem min teori og empiri opstiller et bestemt billede af det sociale, der kun gør sig gældende i forhold til netop de præmisser, som jeg har formet mit analytiske blik efter. Det er disse præmisser, jeg skal præsentere i nærværende kapitel. Til at illustrere mit iagttagelsesprogram introduceres følgende figur:

Figur 1: Illustration af afhandlingens iagttagelsesprogram. Figuren er lavet med udgangspunkt i Andersens (1999:183) diamantmodel med egne modifikationer.

Figuren her illustrerer, hvordan mine valg af begreber virker konstituerende ind på mit blik i analysen samt, hvordan disse valg former afhandlingens udkomme på en særlig måde. I indledning præsenterede jeg kort ungdomssanktionen som en dom til en normaliserende behandling, hvori socialarbejderens rolle er at motivere den unge kriminelle til at gennemføre sanktionsforløbet. Hermed har jeg præsenteret tre centrale begreber i socialarbejderens arbejde med ungdomssanktionen, nemlig motivation, normalisering og behandling, der alle er vigtige strategier i ungdomssanktionens program. Disse tre begrebers centrale rolle har jeg fundet ved at læse min empiri med et åbent blik, der har oscilleret mellem teori og empiri. Deres fylde i socialarbejdernes iagttagelser af ungdomssanktionen har lagt grunden for, at jeg har valgt at anvende dem som iagttagelsesledende begreber. Disse begreber bliver strukturerende for mit blik og fungerer som støttepunkter for mit blik. Jeg anskuer så at sige min problematik igennem disse begreber, og de bliver hermed bestemmende for, hvordan min iagttagelsesgenstand konstrueres. Det skal her understreges, at disse strategier, som jeg anvender som en art kategoriseringsredskaber for mine iagttagelser af socialarbejderens iagttagelser, eksisterer ikke individuelt, men i kraft af hinanden. Derfor vil de også til tider forestå indgribende i hinandens teknologier. Min opdeling af de enkle praktikker, som strategierne indeholder, kan derfor virke forenklet, men jeg søger udelukkende at basere min iagttagelser på socialarbejderens iagttagelser af ungdomssanktionen. Jeg vil dog senere åbne diskussionen for, hvordan strategierne virker i såvel samspil som modspil, når de udfoldes.

Mit valg af magtforståelse er som nævnt ovenfor i relation til teorien altafgørende for analysens resultat. Jeg funderer mine iagttagelsesbærende begreber i Foucaults magtanalytik, hvor magten ikke skal ses som en repressions- og forbudsinstans, men som en forudsætning for sociale handlinger. Til dette magtbegreb knytter jeg overordnet begreberne magt, teknologi samt subjektivering (uddybes yderligere senere i dette kapitel), som bliver mine analysebærende begreber. Det vil sige, at det bliver disse begreber, der rammer mit blik ind i en teoretisk forståelseshorisont og som sætter de teoretiske betingelser for mine iagttagelser.

Forestående afhandling udspiller sig på baggrund af det socialkonstruktivistiske videnskabs-teoretiske paradigme, som jeg nu vil præsentere yderligere. Som det vil fremgå, er dette i overensstemmelse med afhandlingens begrebsmæssige fundament og vil endvidere afspejle sig i min empiriske tilgang. Men først en præsentation af det socialkonstruktivistiske paradigme.

2.2 Socialkonstruktivisme

Forestående afhandling tager udgangspunkt i det socialkonstruktivistiske paradigmes grundantagelse. Jeg vil nu redegøre for, hvordan socialkonstruktivismen er med til at forme mit analytiske blik samt, hvilke konsekvenser det har for udformningen af analysen.

Socialkonstruktivismens erkendelsesinteresse er at iagttage, hvordan det sociale konstruerer og skaber sig selv. Det handler om, hvordan det sociale tilbliven afhænger af den kontekst, som det måtte indgå i. Således starter enhver socialkonstruktivistisk erkendelsesteori ”... *med forestillingen om, at (sand) viden er et socialt fænomen.*” (Esmark et al 2005a:11) Socialkonstruktivismen skal ses som et opgør med den ontologisk orienterede videnskabsteoris produktion af selvfølgeligheder gennem metodiske spørgsmål. I stedet er socialkonstruktivismen et udtryk for en epistemologisk orienteret videnskabsteori, hvor der ikke forudsættes en særlig genstand, men hvor denne fremkommer ved, at vi spørger til den (Andersen 1999:13; Esmark et al 2005a:11). Min analysegenstand i forestående afhandling, socialarbejderens handlerum, skal altså ikke nærmes via en metodisk fremgangsmåde; de skal derimod konstrueres.

En socialkonstruktivistisk analyse former gennem udvalgte begreber et perspektiv på et udsnit af den sociale virkelighed, som dernæst leder os til en særlig form for konstruktion af denne virkelighed. Disse begreber hjælper os til at formgive virkeligheden, så vi kan iagttage og analysere den. Dermed er der i socialkonstruktivismen ikke tale om en objektiv virkelighed forstået som det givne og uforanderlige, der på tværs af sociale kontekster forbliver identisk med sig selv, som vi kender den fra den logisk-empiristiske tradition.⁵ Den socialkonstruktivistiske virkelighed er et billede på, at de sociale konstruktioner, vi som individer oplever, virker virkelige for os: ”*De virker tvingende på samme måde, som den fysiske virkelighed gør det.*” (Esmark et al 2005a:24) Der er tale om en social virkelighed, og enhver menneskelig aktivitet er bundet til denne.

Den sociale virkelighed består af mening. Denne mening opstår i relationerne mellem subjekter og objekter, der i sig selv er ganske meningsløse. Altså er socialkonstruktivismens udgangspunkt, ”... *at relationer ikke blot er en tilbygning til i sig selv eksisterende objekter og subjekter, men derimod grundlaget for en anden orden af virkelighed, inden for hvilken objek-*

⁵ Det logisk-empiristiske paradigme opfatter virkeligheden som ensbetydende med den fysiske verdens objekter og er traditionelt set knyttet til naturvidenskaberne, men er som grundfigur blevet indoptaget i mange samfundsvidenskabelige discipliner (Esmark et al 2005a:13 + 16).

ter og subjekter opnår og tilskrives mening.” (Esmark et al 2005a:18)⁶ Individer, der handler i sociale relationer, tilskriver altså deres handlinger en eller anden form for social meningskontekst. Når vi således taler om konstruktioner af den sociale virkelighed, refererer vi kort sagt til udbredelsen og stabiliseringen af relationer, som knytter subjekter og objekter sammen i en form for meningssammenhæng (Esmark et al 2005a:12+16-18).

Socialkonstruktivismen er altså det videnskabsteoretiske paradigme igennem hvilket, vi kan konstruere en social virkelighed, der kan belyse en given analysegenstands meningskabende relationer. Ved at lade mit analytiske blik udspringe af dette videnskabsteoretiske paradigme tilskriver jeg i forestående afhandling min problemstilling en ganske særlig mening afhængig af den sociale virkelighed, som jeg konstruerer gennem mine valg af teori og empiri, og netop ved at redegøre for mit analysestrategiske blik, som dette kapitel omhandler, kan jeg blotlægge og forsvare denne meningstilskrivning for læseren.

2.2.1 Selvfølgeligheder

Gennem en socialkonstruktivistiske tilgang kan jeg tillade mig at spørge til den mening og dermed de selvfølgeligheder, som vi møder hverdagen. Socialkonstruktivismen handler netop om at underminere det naturgivne og selvfølgelige for at vise, at det vores virkelighed er socialt konstrueret. Når noget virker selvfølgeligt, er det fordi, at det deles af et samfunds medlemmer på et så basalt niveau, at ingen sætter spørgsmålstegn ved det (Esmark et al 2005a:24-25).

Denne spørgen til ting, vi tager for givet, afspejler sig i også i mit valg af teoretiker. Michel Foucault søger netop at de-naturalisere det, man kan kalde kulturelle forestillingsmønstre, særligt dem der fremstår som naturgivne eller indlysende og evidente sandheder. Han ønsker så at sige at gøre op med ”... *de sandheder, vi bygger vores tilværelse og selvforståelse på.*” (Heede 2004:10; jf. endvidere Foucault 2001:328) Intet er fundamentalt. Hvis man som forsker leder efter genstandes essens, må man indse, at en sådan essens ikke findes. Der findes kun gensidige relationer med tråde tilbage i historien, som er blevet skabt ved en tilfældig sammenblanding af fremmedartede former under en given kulturs indflydelse (Esmark et al 2005b:157). Når jeg således i denne opgave ønsker at belyse, hvordan individet styrer sig selv, og hvordan ungdomssanktionen er et udtryk for nogle samfundsrationaler, der ligger bag en ganske særlig form for styring, vil jeg anvende en foucauldiansk optik. Dermed bliver det

⁶ Jf. relationismen, der bygger på, at relationerne gå forud for alt, hvad der er begribeligt (Esmark et al 2005a:18).

min opgave at spørge til, hvordan forskellige rationaler virker ind på os som individer i samfundet. Disse rationaler og teknologier er alle resultater af den måde, som samfundet gennem tiden har valgt at indrette sig på. De er bestanddele af den praksis, hvorfra det sociale emergerer. Oftest betragter vi disse rationaler og teknologier som selvfølgeligheder, som vi hverken bekymrer os om eller tænker nærmere over i hverdagen. I forestående opgave vil jeg søge at sætte spørgsmålstejn ved de selvfølgeligheder, som jeg møder undervejs i min undersøgelse af ungdomssanktionen.

2.2.2 Blinde pletter og iagttagelser af anden orden

Konstruktionen af en social virkelighed vil nødvendigvis være en afspejling af en række valg og fravalg. Som iagttagere kan jeg reflektere over de valg og fravalg, som jeg er bevidst om.⁷ Men der er samtidig en række fravalg, som jeg ikke kan se fra den position, jeg har indtaget som iagttager. Disse fravalg fremstår som en slags blinde pletter; punkter i mit blik, som jeg ikke kan iagttage. Blinde pletter fremkommer uanset hvilket iagttagelsespunkt, man indtager. I relation til min afhandling om forvaltningen af ungdomssanktionen er der således blinde pletter for såvel socialarbejderen som for mig. Socialarbejderen kan for eksempel have blinde pletter i forhold til forvaltningens indvirken på dem selv, som jeg til gengæld kan iagttage ved at iagttage deres iagttagelser. Herigennem søger jeg at belyse socialarbejderens blinde pletter. Til gengæld har min undersøgelse også en række blinde pletter, som jeg ikke kan afhjælpe. Jeg er således bevidst om min iagttagelses ufuldkommenhed.

Dét, at jeg iagttager socialarbejdernes iagttagelser som iagttagelser, kan beskrives som en anden ordens iagttagelse (Andersen 1999:13-14). Denne form for iagttagelse knytter sig i øvrigt til den epistemologisk orienterede videnskabsteori, som socialkonstruktivismen er en del af, jf. ovenfor. Med udgangspunkt i ovenstående socialkonstruktivistiske optik kan vi altså sige, at en anden ordens iagttagelser i modsætning til en første ordens iagttagelse spørger ind til genstanden uden at forudsætte den. Det er endvidere igennem en sådan anden ordens iagttagelse, at vi kan spørge til de selvfølgeligheder, som ungdomssanktionen er omgærdet af. Når Foucault i sit arbejde diagnosticerer vores tænknings rationalitet og samfundsbasebete betingelser, gør han det ved at placere sig i udenfor den genstand, han spørger ind til. Han positionerer sig – så vidt muligt – udenfor sin egen samtid og kultur i ”... *en radikal andet-*

⁷ Netop denne refleksion taler til socialkonstruktivismen fordel: Når vi ved, at den sociale virkelighed, vi arbejder med i vores undersøgelse, er en konstruktion af vores valg og fravalg, stiller vi os selv i en situation, hvor vi kontinuerligt må give plads til en (etisk) refleksion for disses betydning i forhold til vores resultater, jf. evt. Esmark et al 2005a s. 26.

hed...”, for at han på denne måde kan fremmedgøre genstanden og dernæst spørge til den (Heede 2004:10).

Jeg har ovenfor vist det socialkonstruktivistiske paradigmes indflydelse på mine resultater i forestående afhandling. Med udgangspunkt i Foucaults magtbegreb vil jeg definere de begreber, der er relevante i formningen af mit blik, og som jeg vil knytte an til i min analyse.

2.3 Begrebsapparat

At skabe et begrebsapparat handler om at udpege de analysebærende begreber, som jeg vil basere mine iagttagelser på i analysen (jf. afsnit 2.1). I forestående afsnit vil jeg således præsentere det sæt af begreber, der virker konstituerende ind på det blik, jeg lægger på forvaltningen af ungdomssanktionen og dermed på socialarbejderens handlerum.

Mit begrebsapparat tager som sagt udgangspunkt i Michel Foucaults teori om magt og subjekt. Foucaults overordnede projekt i hans forfatterskab er at skildre selvets historie. Gennem dekonstruktion af historiske processer har han søgt den eller de begyndelser, som har givet os den opfattelse af individet, som i samtiden er gængs.⁸ Hans interesse er at skildre, hvordan subjektet konstitueres gennem såvel ydre som indre påvirkninger i en proces, han kalder subjektivering. På trods af dette betegnes hans teori ofte som en magtteori, men ifølge Foucault er magt som et selvstændigt begreb ganske uinteressant.⁹ En analyse af magten har i stedet været den sti, der har ført subjektets tilblivelse frem i lyset. Magtanalysen er med andre ord ”... nødvendiggjort af subjektanalysen.” (Heede 2004: 21) Målet er subjektivering, mens midlet er magt.

Subjektivering og magt er begreber, der er vanskelige at adskille, men jeg vil nedenfor søge at skabe overblik ved at opdele dem. Ifølge Foucault selv er: ”*The individual, that is, is not a vis-à-vis of power; it is, I believe, one of its prime effects. The individual is an effect of power, and at the same time, or precisely to the extent to which it is that effect, it is the element of its articulation. The individual which power has constituted is at the same time its vehicle.*” (Foucault 1980: 98) Jeg vil tage udgangspunkt i magtens begreb, da dette senere vil vise sig at være det naturlige udgangspunkt i min analyse, hvor jeg med en blottlægning af

⁸ Foucaults primære metode i hans forfatterskab har været genealogien.

⁹ Foucault bestræbte sig da også på at skabe en magtanalytik frem for en magtteori, da han ville undgå at give magten en form for essentialisering ved at gøre den til en teori (Heede 2004:38).

magtens virke vil vise socialarbejderens subjektivering, samt hvordan denne subjektivering fører til en særlig positionering i det gældende handlerum.

2.3.1 Magt

Igennem Foucault præsenteres vi for et magtbegreb, der handler om styring og ledelse af individer. Det er essentielt at skelne mellem en foucauldiansk styringsoptik og den traditionelle magtopfattelse, der handler om tvang og underkastelse. Med Foucaults egne ord ser vi, at "... *basically power is less a confrontation between two adversaries or the linking of one to the other than a question of government.*" (Foucault i Dreyfus & Rabinow 1983:221) Det er en magtopfattelse, der som tidligere nævnt er produktiv og ikke nødvendigvis begrænsende. Moderne, liberal magtudøvelse handler nemlig ifølge Foucault om at skabe, fremelske, opdyrke og stimulere bestemte evner hos borgerne. Moderne magt virker ved at gøre individer til bestemte subjekter med bestemte evner. Det er en produktiv magt, der bibringer individerne særlige kapaciteter, og søger at gøre individet i stand til at handle på en given måde, bearbejde deres selvforhold og afrette dem (Mik-Meyer & Villadsen 2007:17-19). Magten "... *traverses and produces things, it induces pleasure, forms knowledge, produces discourse.*" (Foucault 1980:119) Vi har at gøre med et ontologisk magtbegreb, hvor magten potentielt er tilstede i alle individer, der har magt til handle, og hvor ingen har magt over andre. På denne måde adskiller Foucaults magtbegreb fra den mere traditionelle måde at tænke magt på, nemlig som en repressiv magt, der udøves gennem forbud, tvang og sanktioner, og som sætter magt og frihed som to modsætninger (Foucault 2006:98; Foucault 2002:41; Borch 2005:14).

I en sådan produktiv henseende er hverken vold eller konsensus betingelser for magtens virke, om end de kan være en del af dens måde at virke på. Når magten kan beskrives som produktiv, skyldes det, at den kun kan udøves over frie subjekter. At et subjekt er frit betyder, at det foran sig har et mulighedsfelt at handle i: "*By this we mean individual or collective subjects who are faced with a field of possibilities in which several kinds of conduct, several ways of reacting and modes of behavior are available.*" (Foucault 2001:342). Individet er altså fri til at agere, og vi har således at gøre med et magtbegreb, hvor frihed og magt ikke modstilles, men virker sideløbende og øger gensidigt hinanden. Jo flere alternativer, som den ene part frit kan vælge at agere i forhold til, desto større magt har den anden part, når det lykkes denne at regulere den første parts selektion i mulighedsfeltet (Dreyfus & Rabinow 1983:221; Borch & Larsen 2003:167). Magt er en styring af andres menneskers mulighedsfelt.

Ved at sætte individets frihed som præmis for magtudøvelse åbner Foucault op for muligheden for at se magten som relationel. Magtstrukturen er ikke top-down, som vi ellers kender den fra den mere traditionelle måde at tænke den på. I stedet skal vi anskue den som en aktivitet frem for noget, der kan besiddes; magten er ikke noget *"... som erhverves, tilranes eller fordeles, noget man opbevarer eller som man fortaber; magten udøves fra utallige udgangspunkter og i et spil mellem utallige forhold."* (Foucault 2006:99) På denne måde bliver magten at finde i relationerne mellem individer i et samfund. *"(M)agten er ikke en institution eller en struktur, heller ikke en særlig kraft (puissance), som nogen måtte være udstyret med: magt er et navn, man giver en kompleks strategisk situation i et givet samfund."* (Foucault citeret i Heede 2004:39) Videre skal det nævnes, at magten er et ontologisk grundvilkår for ethvert samfund; at leve i et samfund er at leve med magten – den kan ikke undsiges. Dens mekanismer og modaliteter omringer og gennemstrømmer alle samfundets individer til alle tider (Foucault 2002:41).

Når jeg således anvender dette magtbegreb på socialarbejderen som et subjekt, der produceres gennem forvaltningen af ungdomssanktionen, ser jeg på det mulighedsfelt, der ligger foran socialarbejderen, og som han eller hun kan agere i forhold til – det vil sige hans eller hendes handlerum. Dette mulighedsfelt betegner altså socialarbejderens handlerum i arbejdet med ungdomssanktionen. I det tilfælde at jeg skulle finde, at socialarbejderen ikke har et mulighedsfelt at agere i, vil der ikke længere være tale om et magtforhold, da jeg således ikke længere har med et frit subjekt at gøre. Det vil ligeledes ikke give mening at se på, om socialarbejderen har magt over den unge. Ej heller giver det mening at undersøge, hvem der har magt over socialarbejderen. I stedet kan vi bruge begrebet til at vise, hvordan magten konstant udspiller sig mellem de mange aktører, der er involverede i ungdomssanktionen. Når jeg i denne afhandling har valgt at fokusere på socialarbejderen vil det betyde, at jeg kan vise, hvordan magtrelationerne virker ind på denne. Jeg vil kunne kortlægge det mulighedsfelt, som forvaltningen af ungdomssanktionen skaber for socialarbejderen at handle i og indenfor. Samtidig er det vigtigt at have in mente at med denne relationelle opfattelse af magten udelukker mit fokus på socialarbejderen ikke, at jeg må inddrage de tilfælde, hvor magtens virke er rettet mod den unge. Tværtimod er socialarbejderen et vigtigt objekt, da magten så at sige virker gennem socialarbejderen.

2.3.2 Modmagt og ustabilitet

I en foucauldiansk optik kan vi ikke tale om magt uden også at tale om modmagt. Ligesom magten er betinget af frihed, er den også betinget af modmagt. Det er så at sige friheden, der giver plads til at modmagten kan udspille sig. Magten og modmagten kan ikke adskilles. Med Foucaults ord forstår vi, at magtforholdene kun ”... *eksisterer (...) i kraft af en mangfoldighed af modstandspunkter: disse spiller, i magtforholdene, rollen som modstand, skydeskive, støttepunkter og affyringsramper.*” (Foucault 2006:101). Magt og modmagt udgør tilsammen et hele. Modmagts rolle er at gøre magten ustabil og skrøbelig. En af Foucaults hovedpointer i denne sammenhæng er, at jo desto mere manifest og eksplicit en magtudøvelse er, desto nemmere er det at øve modstand på den. Således kræver de moderne magtformer, der udspiller sig med uigennemsigtighed og diskrete former, derfor en særlig gennemtænkt og indirekte modstand. At magten er ustabil og skrøbelig taler dog også til dens egen fordel, da dette netop gør den dynamisk og foranderlig. Og dens evne til at forandre sig betyder, at den kan tilpasse sig modmagten. På den måde indgår magten og modmagten i et kontinuerligt samspil, hvor de hver især er forudsætningen for den andens eksistens. Således efterlader magtudøvelse os med to mulige udfald: enten må vi acceptere den eller også må vi udøve modmagt og forsøge at vende magtrelationen (Foucault 2006:101; Heede 2004:40). I min analyse må jeg således være åben overfor de modmagtstrategier, som jeg eventuelt kan iagttage i udførelsen af ungdomssanktion.

2.3.3 Viden og magt

Magten fungerer gennem sin egen produktion af individuelle og totaliserende sandheder, som skabes i en relation mellem magt og viden. Det handler altså om sandheder, der konstrueres i et givent samfund og i et samspil mellem magt og viden. Herigennem ser vi endvidere, at sandhederne opstår igennem og ikke eksisterer uden magten: ”... *truth isn't outside power, or lacking in power: contrary to a myth whose history and functions would repay further study, truth isn't the reward of free spirits, the child of protracted solitude, nor the privilege of those who have succeeded in liberating themselves. Truth is a thing of this world: it is produced only by virtue of multiple forms and constraint.*” (Foucault 1980:131) Moderne magtudøvelse funderes altid i videnskaberne. Samtidig er videnskaberne ofte etableret i forbindelse med styring og kontrol af mennesker, og der er således tale om en gensidig betingende relation mellem magt og viden. Denne relation viser Foucault i sine analyser, hvor han spørger til, hvorfra velfærdsstatens institutioner kommer. Her er hans pointe netop, at når man grupperer

og kategoriserer særlige grupper af individer (for eksempel lovovertrædere og elever, jf. Foucault 2002), så bliver det muligt at tilegne sig ny viden ved at observere og sammenligne og herigennem opstille særlige normalitetsstandarder. Således bliver magt-viden-relationen et billede på det normaliseringsapparat, som vi kan finde i hele samfundet, og som viser os sandhederne. Normaliseringsapparatet består blandt andet af vidensindsamling, vurderinger og sanktioner, der alt sammen tjener til formål at afrette og korrigere individerne. Velfærdsstatens ansatte – det være sig læger, psykiatere, sagsbehandlere, lærere etc. – træder ind i en rolle som dommere i forhold til, hvad der er normalt og unormalt (Foucault 1980:127). De måler, vurderer og diagnosticerer. ”*De sørger alle sammen for, at det normative almengyldighed hersker, og hver enkelt (...) er underlagt denne.*” (Foucault 2002:326) Som nævnt ovenfor er magten mål at skabe egenskaber, fremelske en bestemt adfærd og forbedre det foreliggende. Det handler om ”... *at bevæge individet i retningen af en givet norm – en standard for normalitet, som er defineret af moderne human- og socialvidenskab.*” (Mik-Meyer & Villadsen 2007:21) Sat i relation til de socialarbejdere, der arbejder med ungdomssanktionen, ser vi altså, at de i teorien må optræde som en art normalitetsdommere overfor de unge kriminelle og således er med til at korrigere den kriminelles adfærd i retning af en i samfundet gældende norm. Samtidig må socialarbejderen selv stå overfor en eller flere normalitetsdommere, der søger at udvinde viden om socialarbejderen som objekt i et forsøg på korrigere og effektivisere dennes handlinger.

2.3.4 Magtens former

Efter ovenfor at have introduceret Foucaults magtbegreb, vil jeg nu vise de former, som magten kommer til udtryk gennem. Jeg tager udgangspunkt i tre forskellige magtformer, nemlig den disciplinære magt, den pastorale magt samt governmentality, som jeg vil uddybe nedenfor.¹⁰ Inden da skal det dog stå klart, at i en moderne velfærdsstat vil disse tre former for magt eksistere sideløbende og gribe ind i hinandens sfærer. En samfundsanalyse i dag vil altså vise os, at vi kan finde elementer fra hver af de tre former på een og samme tid i een og samme magtrelation – om end den governmentale styreform i dag som oftest er dominerende (Mik-Meyer & Villadsen 2007:20; Borch 2005:20). Jeg vil anskue min problemstilling i lyset af disse tre styreformer, som finder deres relevans i og med, at jeg beskæftiger mig med et sær-

¹⁰ Jeg er her opmærksom på, at min gennemgang af de tre udvalgte magtformer langt fra udgør et fyldestgørende billede af de magtformer, der kan være på spil, men de er disse begreber, jeg mener har størst relevans, og som således virker konditionerende på mine iagttagelser (jf. figur 1).

ligt regelsæt, som staten har indført for at virke korrigerende og normaliserende ind på socialarbejderne. Jeg tager således udgangspunkt i Foucaults magtbegreb og lader dernæst empirien åbne op for, hvilke af de tre magtformer, der er på spil.

2.3.4.1 Den disciplinære magt

Disciplinærmagten er en i forhold til tidligere tider fundamental anderledes type magtudøvelse, der supplerer suverænenes negative magtform omkring starten af det 19. århundrede.¹¹ Det er en magtform, der bygger på en normalisering (jf. ovenfor) og disciplinering af individet, og til dette anvender den en række subjektiveringsmekanismer, som jeg vil vise nedenfor.

Disciplinærmagten virker ved at isolere individet for herigennem at indhente og producere viden om hvert enkelt individ ved at synliggøre individet for magtens individualiserende blik. Den første af de mekanismer, som disciplinærmagten anvender til at isolere individet, virker ved at skabe til en rumlig opdeling af individer (Foucault 2002:157-165). Denne rumlige afgrænsningsproces kan være kendetegnet ved for eksempel en bygning, et lands grænser etc., og disse kan dernæst yderligere være underinddelt i lokaler, rækker, celler og så videre – med andre ord: *”Til hvert individ sin plads, og på hver plads et individ.”* (Foucault 2002:159) Den næste mekanisme er en tidslig opdeling – en styring af individets aktiviteter, som sikrer muligheden for at vide præcis, hvad hver enkelt individ laver hvornår (Foucault 2002:165-168). Endelig suppleres disse rumlige og tidslige opdelinger med disciplinærmagtens fokus på krop og bevægelse, der skal korrigeres således, at den rumlige og den tidslige opdeling udnyttes bedst muligt (Foucault 2002:168-172; Borch 2005:15-17; Heede 2002:94-95). Jeg vil nu gennem et af Foucaults egne eksempler på den disciplinære magt, nemlig hans spektakulære analyse af fængslet, vise, hvorledes den virker ind på individerne.

Foucault tager her udgangspunkt i panoptismen, som udledes med udgangspunkt i Jeremy Bentham's filosofi om fængslet Panoptikon.¹² Et panoptisk organiseret fængsel er et fængsel, der gennem sin opbygning skaber en konstant følelse af magtens tilstedeværelse og herigennem afretter de individer, der befinder sig i det. Fangerne er placeret enkeltvis i cellerne, der tilsammen danner en cirkulær form udenom det vagttårn, der er placeret i midten. Hver celle

¹¹ Denne overgang fra suverænenes negative magt til disciplinærmagten skildres særligt i Foucaults analyse af udviklingen indenfor fængsel og straf i værket *”Overvågning og straf”* (2002).

¹² Jeremy Bentham (1748-1832), engelsk filosof.

er aflang og med strategisk placerede vinduer. I vagttårnet har fangevogteren unikt, asymmetrisk blik, der på den ene side giver ham mulighed for at overvåge og iagttage fangernes adfærd, mens fangerne på den anden side ikke har mulighed for hverken at se fangevogteren eller hinanden. Vagttårnet er udstyret med mørklagte ruder, som skjuler fangevogterens tilstedeværelse for fangerne, og cellernes vinduer er placeret, så ingen fanger ser hinanden. Fangerne er altså uvidende om, hvornår de reelt bliver overvåget, men panoptismen indlejrer en bevidsthed om en kontinuerlig risiko for overvågning i fangen, og de vil i kraft af den blotte risiko underkaste sig magten. Panoptismen kan altså *"... sætte den [fangen] i en bevidst og permanent tilstand af synlighed, som sikrer magtens automatiske funktion."* (Foucault 2002:218) Den indsatte ændrer gennem overvågningen adfærd i overensstemmelse med autoritetens ønsker, og fængslet bliver således en perfekt konstitution af 'selvledende' fanger. En internalisering af magten indtræffer: *"Den, der befinder sig i et synsfelt, og som er klar over det, tager magtens tvang på sig."* (Foucault 2002:219-220)

Panoptismen sikrer samtidig, at man med minimale ressourcer kan overvåge og afrette mange kroppe på én gang. Foucault kalder derfor også denne nye straffeform for at være af magt-økonomisk karakter. Magten udøves bedre, billigere og mere sikkert. Med Foucaults egne ord ser vi, at Panoptikon i *"... hver enkelt af dens anvendelser gør den det muligt at perfektionere udøvelsen af magten (...)* Den panoptiske model forstærker ethvert magtapparat: Den sørger for økonomien (materialer, personale, tid), den sørger for effektiviteten i kraft af sin forebyggende karakter, sin kontinuerlige funktion og sine automatiske mekanismer." (Foucault 2002:223)

Fængslet var ikke det eneste sted, vi finder den disciplinære magt, der søger at disciplinere individet ud fra en given myndigheds norm og værdi. Disciplinen som magtform spredte sig ifølge Foucault ud *"... i hele samfundslegemer"*, og vi finder mange andre institutioner, der tjener som eksempel (Foucault 2002:224; Borch 2005:15-17). I denne henseende kan indførelsen af gentagelige øvelser og eksaminationer i for eksempel skolen, hvor individer sammenlignes og den bedste belønnes, nævnes som andre eksempler på, hvordan disciplinen indlejres i kroppen og viser, hvem der falder udenfor normen (jf. Foucault 2002). Skolen som eksempel indtager på mange måder de samme principper som fængslet. Men hvor fængslet og den panoptiske organisering, disciplinerer gennem individets bevidsthed om overvågning, vender skolen som disciplinerende instans *"... op og ned på gennemsigtighedens økonomi i magtudøvelsen."* (Foucault 2002:203) I skolen internaliseres magtens produktivitet igennem en form for selvrealisering. Den dygtige elev belønnes, hvormed institutionens normer spre-

des som ringe i vandet, da de yngre elever iagttager og attrår hævdelsen af den dygtige elev. Institutionens normer bliver således et mål hos eleven, idet selv samme belønnes, og magten internaliseres således i individet (Foucault 2002:198).

Formålet med disciplinærmagten er altså at skabe føjelige og produktive kroppe, og det er netop dette produktive endemål, der adskiller disciplinærmagten fra den tidligere negative magtform. Den former kroppene ved at hierarkisere, sanktionere og eksaminere. Magtens relationelle karakter træder frem, da det kun er relationen mellem den overvågede og vogteren, der kan disciplinere. Som en konsekvens af denne magtform ser vi normaliseringen. Ved at overvåge og opdele individerne bliver det muligt at iagttage, hvordan disciplineringen virker, og dermed hvad der skal betegnes som værende henholdsvis normalt og unormalt. Til slut kan enhver handling i det overvågede rum karakteriseres som enten god eller dårlig, passende eller upassende i forhold til den gældende norm. Normen gør det muligt at straffe de individer, der falder udenfor, og i frygt for straf vil individerne opføre efter normen. Det er således ”... udelukkelsens binære logik, der kombineres med disciplineringens overvågende, hierarkiserende, forbedrende, opdragende, formende rationalitet.” (Anders Fogh Jensen i forordet til Foucault 2002) Det interessante ved den disciplinære magt i forhold til forestående analyse er at undersøge, hvordan ungdomssanktionen virker normaliserende ind på de individer, der indføjes i de tilstedeværende magtrelationer.

2.3.4.2 Den pastorale magt

Den næste magtform, jeg skal her skal præsentere er den pastorale magt. Det er magtform, der søger at integrere alle, og som ”... retter sig mod individets indre, dets tanker, forestillinger og hemmeligheder.” (Mik-Meyer & Villadsen 2007:18) For at uddybe hvordan pastoralmagten kan rette sig mod individets indre, må vi – som navnet antyder – vende os mod pastorens rolle overfor menigheden. Det er en magtform, der har sin oprindelse i den kristne kirke, og som udmønter sig i dennes metode til at styre individet mod frelsen.

Referencen til pastoren hentyder til, at vi her har at gøre med en ganske særlig magtform. Hvor undersåtterne tidligere måtte være villige til at give sit liv for sin konge, har vi nu en magtform, der adskiller sig ved, at præsten skal gå i forbøn for sin menighed og sørge for deres frelse. Det er en magtform, der bygger på idéen om en potentiel inklusionsmekanisme i samfundet, hvor alle samles i fællesskab og kerer sig om hinanden med pastoren, der fører an,

som hyrden, der leder sin flok. Ud over at være en totaliserende magtform, er det også en form, der retter blikket mod den enkelte, der til gengæld for frelsen må være lydig og gøre sin pligt (Dean 2006:142-145). For at pastoren kan sætte fokusere på og lede det enkelte individ, må han kende de enkeltes indre, deres sjæle: ”... *this form of power cannot be exercised without knowing the inside of peoples minds, without exploring their souls, without making them reveal their innermost secrets.*” (Foucault 2001:333) Alle skjulte tanker – særlig de syndige og umoralske – må frem i lyset. Den pastorale magt virker altså gennem en form for bekendelsesproces, hvor individet må udsige sandheden om, hvem han eller hun er og rummer. Gennem denne ytring eller sandhedshævdelse om man vil, binder den enkelte sig selv op på sine egne udtalelser om, hvem og hvad man indeholder: ”*To know oneself was, paradoxically, a means of self-renunciation.*” (Foucault 2000:228) Dette fokus på individet og dets indre får den pastorale magtudøvelse til at tage form af at være individualiserende.

Et andet perspektiv i denne magtform er, at individet til gengæld for frelsen må udvise lydighed og gøre sin pligt. Bekendelsens funktion ligner på mange måder opdelingen og eksaminationen, som vi så det ovenfor i disciplinærmagten. At individet udlægger indholdet af sin sjæl, gør det muligt at sammenligne og indhente viden samtidig med, at han eller hun stræber efter at frelsen og derfor afretter sig selv. På den måde indeholder den pastorale magtform ligeledes en række teknikker, der får individet til at korrigere sig selv, og pastoralmagten virker således ikke kun i fællesskabet, men også indeni den enkelte (Dean 2006:145; Mik-Meyer & Villadsen 2007:17-18).

Det er oplagt at indvende, at pastorens rolle ikke spiller nogen væsentlig rolle for flertallet på grund af den kristne kirkes vigende indflydelse på samfundet i dag. Dog er Foucaults pointe i denne henseende, at rollen som hyrde, flokkens leder, er blevet udlagt på en række andre funktioner i den moderne velfærdsstat, herunder psykologer, pædagoger, socialarbejdere etc. De har overtaget den ledende funktion og skal få det moderne individ til selv at bekende sine synder og vise sit inderste. På denne måde er den pastorale magtform ”... *intim, idet den retter sig mod 'borgerens sjæl', og spidsfindig, fordi den gør den, som magten rettes mod, til autoritet for bestemmelsen af hans/hendes lidelser, afvigelser eller undertrykte potentialer.*” (Mik-Meyer & Villadsen 2007:18). Det er også netop i denne pointe, at pastoralmagten viser sin relevans i forhold til forestående afhandling. Derfor må jeg være åben overfor de bekendelseselementer, som empirien vil byde på, når jeg skal udlede, hvordan ungdomssanktionen anvender bekendelsen til at positionere de i relationen involverede aktører.

2.3.4.3 Governmentality

Den tredje magtform, jeg her skal præsentere, er governmentality. Governmentality handler om ”... *overgangen til et samfund, hvor styring hverken består i at tvinge, nægte eller straffe, men i at forbedre og skabe selvstyrende objekter.*” (Dean 2006:18) Det er ifølge Foucault den mest udbredte styreform i dag, og vi kan trække linier tilbage til såvel disciplinærmagten som til pastoralmagten i dens virkemåde. Det er en magtform, der søger at styre gennem individets tanke og som anskuer individet som en ressource, der skal fremelskes, udnyttes og optimeres (jf. Dean 2006:56-57 og Borch 2005:19-20).

Governmentality handler særligt om en governmentalisering af staten, der første gang fandt sted omkring det 18. århundrede, og som betyder, at befolkningens evner til at lede sig selv kommer i fokus. Hvor magten tidligere havde været baseret primært på principper som visdom, det guddommelige, myter etc., går vi nu over til ”... *an art of governing whose rationality has its principles and its specific domain of application in the state (...) it is the new matrix of rationality according to which the prince must exercise his sovereignty in governing man.*” (Foucault 2000:68) Selve begrebet ’governmentality’ er groft sagt en sammentrækning af government og rationalitet. Rationalitet skal i denne sammenhæng ikke forstås som fornuft, men som det at overveje, hvordan magten kan og skal udøves, hvordan den kan legitimeres etc. (Borch 2005:18). Rationaliteten repræsenterer det element, der træder i stedet for de guddommelige og mytiske principper: ”... *the state is governed according to rational principles that are intrinsic to it and cannot be derived solely from natural or divine laws or the principles of wisdom and prudence.*” (Foucault 2001:215). Foucault går så vidt som til at hævde, at governmentaliseringen af staten er med til at legitimere statens overlevelse: ”*Maybe what is really important for our modernity – that is, for our present – is not so much the statization [étatisation] of society, as the ”governmentalization” of the state.*” (Foucault 2001:220)

Gennem governmentaliseringen skal staten udstyre det frie individ med de rette evner og resourcer, så han eller hun formår at lede sig selv samtidig med, at vedkommende må være ansvarlig for at gøre sit bedste i denne ledelse. Individet er altså frit og selvansvarligt, men kræver dog alligevel en form for oplæring og dannelse for at fungere i samfundet (Foucault 2001:218-222; Villadsen i forordet i Dean 2006:20-22). Ved at sigte mod individets egen styring af selvet er governmentality en magtform, der ikke længere intervenserer direkte i individets specifikke sfære, men i stedet styrer individet på distancen. Hvor staten tidligere direkte havde ansvaret for at løse sociale problemer, må individet nu selv være ansvarlig for og

gøres i stand til at finde en løsning. Moderne styring er ”... *en styring, der leder ved netop at lede ledelse.*” (Borch 2005:21) Heri bliver det interessante perspektiv for mig selvsagt, hvorledes socialarbejderen og den unge kriminelle ledes til at lede sig selv gennem forvaltningen af ungdomssanktionen.

2.3.4.4 Opsamling på magt

Jeg har ovenfor vist tre magtformer, der eksisterer og fungerer sideløbende, og som alle tjener til formål at opdele individer samt skabe opdeling indeni den enkelte. Den disciplinære magt opdeler individerne fysisk og overvåger dem efter en ganske særlig overvågningsteknik, der afretter og korrigerer deres handlinger ved at integrere magten i kroppen. Det er især en totaliserende magt, der søger at normalisere og skabe samling i samfundet. Den pastorale magtform er såvel totaliserende som individualiserende, når den leder flokken i retning mod lykken og det gode liv. Til sidst har vi – i tråd med den pastorale magt – i governmentality at gøre med en magtform, der ”... *retter sig mod 'den enkelte og alle' og udviser en bekymring for ethvert individ og befolkningen som helhed.*” (Dean 2006:56) Ydermere er governmentality en magtform, der bygger videre på den disciplinære magtforms tanker om at give magtudøvelsen en mere immanent fremtræden. Således når vi frem til en moderne magtform, der på een gang indeholder totaliserende og individualiserende elementer, og hvis primære formål er at systematisere, klassificere og diagnosticere for herefter at lede individet til den rette adfærd enten ved hjælp af styring eller selvstyring ”... *for at forøge chancerne for, at bestemte subjekter opstår.*” (Dean 2006:31)

2.3.5 Subjekt og subjektivering

Hos Foucault møder vi først og fremmest et subjektbegreb, der betegner en helt konkret størrelse, nemlig et individ, der dannes gennem praktikker og teknikker. I en foucauldiansk optik ligger hovedinteressen i at iagttage, hvordan subjektet konstant konstrueres og redefineres i relation til de regimer og magtformer, der gør sig gældende; det vil sige, hvordan konstruktionen af subjektet bliver genstand for objektivering. Denne objektivering af subjektet sker ifølge Foucault igennem ”... *dividing practices.*” (Foucault 2001:326) Det moderne subjekt inddeles på een gang udenpå og indeni; det adskilles og inddeles i forhold til andre subjekter, og det inddeles indeni (jf. foregående afsnit). Gennem denne udefrakommende objektivering træder en introvert subjektivering i kraft i individet. Objektiveringen er altså samtidig en sub-

jektivering, og der opstår et selvforhold, der indebærer, at individet selv begynder at forme og redefinere sig som subjekt. På denne måde ser vi, at der findes to måder at være subjekt på: *”... subject to someone else by control and depece, and tied to his own identity by a conscience or selfknowledge. Both meanings suggest a form of power that subjugates and makes subject to.”* (Foucault 2001:331)

Subjektivering er således betegnelsen for den proces, hvorpå individer konstrueres som bestemte subjekter, og træder frem på to måder; objektivering og subjektivering. Når subjektiveringsprocessen sammenholdes med den sociale formning, det er at være subjekt, kan vi konkludere, at subjektiveringen er den proces, der tildeler subjektet væren (Esmark et al 2005b:30). Subjektiveringen udmønter sig i en række subjektpositioner, som er betegnelsen for de positioner, det er legitimt for subjektet at indtræde i. Igennem dette begreb bliver det muligt at se subjektets indvirken på handlerummets udformning og omvendt (Dean 2006:75). Som et supplement til subjektiveringsbegrebet vil jeg anvende termen styring, da jeg anskuer selve subjektiveringsprocessen som en styring af individet. I henhold til subjektiveringstanken, drejer moderne styring sig om at fremelske bestemte subjekter, og det skal ikke ske ved *”... at tvinge, nægte eller straffe, men i at forbedre og skabe selvstyrende objekter.”* (Dean 2006:18)

Selve subjektiveringsprocessen finder sted under magtudøvelsen, og det at være subjekt skal altså forstås som at være underkastet andres magt. Produktionen af subjektet forløber synkront med magtinfiltrering af samme. Magtens udkomme er altså subjektet, og subjektet er omvendt magtens primære effekt, da magten ikke kan *”... tolerere omflakkende eksistenser, uhierarkiserede elementer og vilde vagabonderende levemåder, men må tvinge disse ind i fastnaglende subjektiveringsforløb.”* (Heede 2004:34+38; Foucault 1980:98; Borch 2005:21)

Subjektiveringen er – sammen med magtbegrebet – et særligt vigtigt element i denne afhandling. Min interesse er netop at se, hvordan socialarbejderen subjektiveres eller subjektiverer sig selv og dermed skaber et særligt selvforhold under de præmisser for handlerummet, som forvaltningen af ungdomssanktionen udstikker. Subjektiveringen og herunder formningen og styringen af subjektet sker gennem en form for teknikker eller mekanismer, som individet underlægges via magtens udøvelse (jf. eksaminationens indvirken på eleven som beskrevet ovenfor). Jeg vil nu præsentere de to typer af teknologier – som jeg skal kalde disse mekanismer – som gør sig gældende, når socialarbejderen produceres som subjekt gennem forvaltningen af ungdomssanktionen.

2.3.6 Teknologier

Termen 'teknologi' henviser til anvendelsen af viden, redskaber og metoder til videnskabelige formål. I en foucauldiansk optik sammenholder vi denne term med magtudøvelsen og ud kommer et begreb, der handler om de midler, teknikker og praksisser, som vi anvender til at konstituere og gennemføre styring. Det være sig styring af andre eller styring af selvet (Dean 2006:73). Det er altså en betegnelse, der dækker over de subjektiveringsmekanismer, som magtudøvelsen kan indeholde, og som "... *human beings use to understand themselves.*" (Foucault 2000:224) Jeg vil skelne mellem to typer af teknologier, nemlig magtteknologier og styringsteknologier, der henviser til styringsformer, der er rettet mod henholdsvis individets ydre og indre styring (jf. Mik-Meyer & Villadsen 2007).¹³ Jeg vil nedenfor redegøre for forskellen på disse to typer styringsteknologier.

2.3.6.1 Magtteknologier

En magtteknologi handler om de praktiske instrumenter og institutionelle procedurer, som anvendes i magtudøvelsen, når udøveren ønsker at styre en gruppe individer. Det er en form for teknologi, der fokuserer på at synliggøre særlige genstande og egenskaber samt anordne individer og rum. Magtteknologier objektiverer subjektet: de "... *determine the conduct of individuals and submit them to certain ends or domination, an objectivizing of the subject*" (Foucault 2000:225). De er både instrumenter til at styre med og til at iagttage med. Her tjener disciplinærmagtens opdeling og inddeling af individerne som et eksempel på, hvordan magtteknologier (den panoptiske organisering, eksaminationen etc.) inddeler og opdeler subjekterne for at iagttage og påpege det unormale og dernæst rette op på dette.¹⁴ På denne måde ser vi, at der i magtteknologierne lægger en særlig rationalitet, nemlig en mål-middel-overvejelse, som udstikker en bestemt retning for individets adfærd (Mik-Meyer & Villadsen 2007:23+27-28).

¹³ Her skal det tilføjes, at Foucault nævner i alt fire former for teknologier: han opererer med magt- og selvteknologier (jf. ovenfor), men også med produktionsteknologier (som produktion, transformation og redefinering af ting) og tegntechnologier (rettet mod tegn, symboler, mening etc.) – se Foucault 2000:224-225. De to sidstnævnte er her udeladt, da de synes uden relevans for min analyse.

¹⁴ Jf. relationen mellem magtudøvelse og viden.

2.3.6.2 Selvteknologier

At lede et individ handler ikke blot om magtteknologier, men også om at lede individet til selvledelse (jf. governmentality-tanken) (Dean 2006:46). Selvteknologier er netop teknologier, der får individet til at gøre sig selv til genstand for sin egen styring. Begrebet dækker over de redskaber, som individet kan anvende til at forme sig selv med. Hvor magtteknologier er en form for udadgående magtudøvelse, hvor et udefrakommende individ hierarkiserer og korrigerer subjektet, er selvteknologien af en mere introvert form, hvor subjektet selv korrigerer sin adfærd ”... so as to transform themselves in order to attain a certain state of happiness, purity, wisdom, perfection, or immortality.” (Foucault 2000:225) Subjektet kan altså – som modpol til magtteknologien – også selv isolere bestemte aspekter i sig selv som videns- og styringsobjekt (Mik-Meyer & Villadsen 2007:23+30-31).

Jeg vil i forestående analyse gribe til disse to typer af teknologier i mit forsøg på at identificere de mekanismer og redskaber, der i forvaltningen af ungdomssanktionen er med til at producere socialarbejderen som et særligt subjekt og herigennem udstikker et særligt handlerum. Og således afslutter jeg præsentationen af mit begrebsapparat. På trods af at det på ingen måde formår at vise alle Foucaults filosofiske facetter, der er indeholdt i hans magtanalytik, og om end det her fremstår noget forsimplet, har jeg nu vist de begreber, som mit analytiske blik belægger sig på. Jeg vil nu redegøre for afhandlingens empiriske grundlag og de konsekvenser, som mine valg har betydet i denne henseende.

2.4 Det empiriske grundlag

Som nævnt ovenfor i dette kapitel spiller det empiriske grundlag en vigtig rolle i forhold den virkelighed, jeg producerer og iagttager ud fra, når vi som her tager udgangspunkt i et socialkonstruktivistisk perspektiv. Derfor vil jeg nu gennemgå den empiri, jeg har valgt i forhold til at belyse min problemstilling.

Mit empiriske grundlag tager primært udgangspunkt i en række interview, jeg har foretaget med socialarbejdere, der hver især varetager forskellige roller i forvaltningen af ungdomssanktionen. Derudover har jeg anvendt observation af en mødeform, hvor aktører fra forskellige områder af det sociale felt mødes og sparrer på tværs af deres individuelle udgangspunkter (mere herom senere). Sidst, men ikke mindst, gør jeg brug af en skriftlig kilde, nemlig den håndbog om ungdomssanktionen, som Servicestyrelsen (2007) har udgivet.

2.4.1 Interview

Jeg har lavet interview med flere forskellige aktører fra det felt, der dækker forvaltningen af ungdomssanktionen. Det har været min hensigt at interviewe en række socialarbejdere, der alle beskæftiger sig med ungdomssanktionen i deres daglige arbejde om end på forskellig vis. Dette har udmøntet sig i, at jeg har interviewet sagsbehandlere, koordinatore, en gadeplansmedarbejder, en leder på et godkendt opholdssted samt en socialfaglig konsulent, der fra centralt hold på et kommunalt plan koordinerer sanktionsforløbene.¹⁵ Jeg har valgt at inddrage disse forskellige roller, der alle medvirker i forvaltningen af ungdomssanktionen, for at inddrage flest mulige perspektiver fra socialarbejdernes side. Der har således ikke været nogle aktører på det kommunale plan, som jeg bevidst har valgt fra, såfremt de i deres arbejde berører ungdoms-sanktionen. Mine respondenter været forholdsvis tilfældigt udvalgte; dog har jeg lyttet til de reference til andre socialarbejdere, som jeg har fået, når jeg gennemførte interview. På den måde har jeg sikret mig en gruppe respondenter, der har specifik og gennemgående viden på området.

Interviewene består af en række åbne og lukkede spørgsmål (jf. interviewguide, der er vedlagt som bilag 1). De lukkede spørgsmål har hovedsageligt været brugt til at starte interviewet og kortlægge en række fakta omkring respondentens rolle og baggrund i forvaltningen af ungdomssanktionen. De åbne spørgsmål er formuleret således, at respondenteren har fået mulighed for at reflektere over og tage stilling til sit svar. Interviewenes udformning er semistruktureret, og jeg har bestræbt mig på i så høj grad som muligt at lade respondenteren tale ud og give plads til at følge nye emner, efterhånden som de er dukket op.

At udforme et interview handler om afdække den meningsproduktion, som skaber den sociale verden, og i den socialkonstruktivistiske og analysestrategiske ånd må vi være opmærksomme på, at mening skabes gennem analysens design og den konkrete interaktion mellem interviewer og respondent (jf. afsnit 2.2). Det er utopi at tro, at jeg kan fravriste mine interview min egen forforståelse. Den mening og struktur, som jeg læser ind mine respondenteres svar, vil nødvendigvis være påvirket af min fortolkning og interviewets kontekst, ligesom den teori, jeg har valgt, har sat sit aftryk. At lave et interview er derfor at forfatte et interview, og jeg

¹⁵ Det skal her tilføjes, at den samme aktør kan besidde flere roller på een gang. Den samme person kan for eksempel være sagsbehandler i nogle forløb og koordinator i andre.

kan altså ikke frasige mig mine fingeraftryk på processen (Järvinen & Mik-Meyer 2005:16-17+40-41). Igen vil jeg henvise til socialkonstruktivismens paradigme og fremhæve, at analysens resultat er fuldstændig afhængig af mine valg.

2.4.2 Observation

Som et supplement til mine interview har jeg anvendt observationsstudiet til at skabe indblik i nogle af de relevante socialfaglige problematikker, der kan være på spil for socialarbejderen i arbejdet med den unge kriminelle. Observationerne fandt sted ved de såkaldte forummøder, som er et tilbud til sagsbehandlere i Københavns Kommune, der beskæftiger sig med unge, der har begået grov kriminalitet. Sagsbehandlerne møder her et panel bestående af mennesker, der alle kommer fra kommunale institutioner, der fokuserer på hver sit kerneområde som for eksempel misbrug og uddannelse.

Disse observationer blev udført i form af en ikke-forstyrrende observation, og jeg bestræbte mig således på, at mødedeltagerne på ingen måde skulle føle sig generet af min tilstedeværelse. Observationernes primære formål var at skabe kendskab til de problemstillinger, som socialarbejderen møder i sit arbejde med unge kriminelle, som jeg senere kunne tage udgangspunkt i til mine interview. Derfor lå mine observationsstudier også i afhandlingens opstartsfasen.¹⁶ Diskussionerne omhandlede både sager, hvor ungdomssanktionen var et relevant bud på den unges fremtid, men også sager, hvor dette ikke var tilfældet. Det gav mig et bredt overblik i forhold til arbejdet med unge kriminelle samt en mulighed for at se interaktionen blandt de forskellige institutioner.

2.4.3 Dokumenter

Den sidste form for metodisk tilgang, jeg her skal præsentere, er studiet af dokumenter. I min analyse gør jeg brug af et særligt dokument, nemlig "Håndbog om ungdomssanktionen" som Servicestyrelsen har udgivet (2007). Håndbogen skal fungere som en værktøjskasse eller et opslagsværk for sagsbehandlere og koordinatore, der har med ungdomssanktionen at gøre (Velfærdsminister Karen Jespersen i forordet til håndbogen, jf. Servicestyrelsen 2007:5). Håndbogen er i alt 325 sider og beskriver ungdomssanktionens forløb i alle henseende. Den redegør for de redskaber, som socialarbejderen har til rådighed afhængig af, hvor i forløbet

¹⁶ Observationerne foregik medio marts og medio april.

den unge befinder sig. Jeg finder det interessant at inddrage dette dokument, da det repræsenterer det regelsæt og den rådgivning, som kommunerne har at forholde sig til fra det sociale systems side. Min anvendelse af håndbogen i analysen vil tjene som formål at blotlægge de teknologier, der subjektiverer socialarbejderen og udstikker handlerummets præmisser i arbejdet med ungdomssanktionen. Håndbogen bliver så at sige repræsentant for det sociale system i mit empiriske grundlag.

At anvende sådanne dokumenter i en socialkonstruktivistisk ramme handler – ligesom interview og observation også gør det – igen om, at empirien nødvendigvis bliver forurenset af forskerens fortolkninger. Da betydningen er et relationelt fænomen, der opstår i dokumentets møde med forskellige aktører, må jeg være opmærksom på, at et dokument ej heller repræsenterer virkeligheden. Dokumenter kan ikke betragtes som neutrale og passive beskrivelser af virkeligheden, men skal ses som genstand med et handlingspotentiale, der legitimerer, kategoriserer, problematiserer etc. Derfor må jeg i min anvendelse af såvel håndbogen som det udleverede skriftlige materiale fra Sønderbro være opmærksomme dokumentets forfatter(ere) og den institutionelle kontekst, som den kommer fra (Järvinen & Mik-Meyer 2005:20-21).

Efter denne gennemgang af mit empiriske grundlag vil jeg afslutte dette kapitel om afhandlingens analysestrategi. Næstkommende kapitel tjener som formål at præsentere ungdomssanktionen og dennes indhold.

3. Ungdomssanktionen

Ungdomssanktionen er en struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling af to års varighed for unge mellem 15 og 17 år, der har begået alvorlig kriminalitet, som et alternativ til en ubetinget fængselsstraf. Formålet med ungdomssanktionen er, at den unge fastholdes i et socialpædagogisk forløb, der sigter mod at resocialisere den unge samtidig med, at den unge afholdes fra at begå ny kriminalitet. Det er ikke en betingelse, at den unge eller forældremyndighedsindehaveren giver samtykke til ungdomssanktionen, og sanktionen kan altså idømmes selvom den unge måtte foretrække en fængselsstraf af kortere varighed. Der er tale om en tvungen hjælpeforanstaltning, og den unge har ikke valgfrihed (Servicestyrelsen 2007:27; Vestergaard 2003:1-2+5-6; Rasmussen et al 2005:13).

3.1 Ungdomssanktionens lovgrundlag

Ungdomssanktionen blev indskrevet som straffelovens § 74 a og trådte i kraft den 1. juli 2001. Der blev endvidere indført en række tilføjelser til eksisterende paragraffer i henholdsvis straffeloven og serviceloven, herunder grundlaget for hvem der kan idømme sanktionen, inddelingen af forløbet samt for tilrettelæggelse af forløbet i handleplaner.

Straffelovens § 74 a:

Hvis en person, der på gerningstiden ikke var fyldt 18 år, har begået grovere personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, kan retten bestemme, at den pågældende skal undergive sig en struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling af 2 års varighed, hvis det må anses for formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

Stk. 2. Retten kan give den dømte pålæg svarende til de vilkår, der kan fastsættes efter § 57. Længstetiden for ophold i døgninstitution eller godkendt opholdssted er 1 år og 6 måneder, heraf højst 12 måneder i en sikret afdeling på en døgninstitution for børn og unge. Begår en person, der er undergivet en foranstaltning efter stk. 1, ny kriminalitet, kan retten i stedet for at idømme straf forlænge foranstaltningen, herunder længstetiderne efter 2. pkt., med indtil 6 måneder.

Stk. 3. Den dømte kan kræve afgørelser om overførsel til en sikret afdeling i en døgninstituti-

on for børn og unge og afgørelser om overførsel fra ambulant behandling til anbringelse på en døgninstitution for børn og unge eller godkendt opholdssted indbragt for retten til prøvelse. Det samme gælder, i det omfang de sociale myndigheder med hjemmel i dommen træffer afgørelse om, at den pågældende skal forblive i institution ud over det i dommen fastsatte tidsrum for opholdet. Afgørelsen træffes ved kendelse. Sagens indbringelse for retten har ikke opsættende virkning. Bestemmelsen i § 59, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Justitsministeren kan efter forhandling med socialministeren fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er undergivet en foranstaltning efter stk. 1 og 2. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Ungdomssanktionen idømmes af domstolen på baggrund af en indstilling fra de sociale myndigheder i den unges opholdskommune. Denne indstilling skal indeholde de sociale myndigheders stillingtagen til, hvorvidt en ungdomssanktion vil være formålstjenlig samt hvilke vilkår den i givet fald bør indeholde. Domstolen bemyndiger ved idømmelse af en ungdomssanktion tilsynsmyndigheden – som oftest kommunen – til at beslutte, hvordan sanktionens særlige vilkår skal opfyldes i forhold til reglerne i den sociale lovgivning. Domstolen sætter så at sige rammen for sanktionen, mens de sociale myndigheder udfylder disse rammer. Det er således de sociale myndigheder, der har ansvar for indhold og gennemførelse af sanktionen (Servicestyrelsen 2007:27).

Indstillingen fra de sociale myndigheder til domstolen skal indeholde en individuel handleplan med et langsigtet perspektiv for den unges videre udvikling. For at fremrykke indsatsen overfor den unge skal kommunen ifølge servicelovens § 58 a indenfor syv dage efter politiets indberetning om alvorlig kriminalitet udforme en handleplan, der angiver, den nødvendige indsats, formålet med indsatsen samt en beskrivelse af den unges forhold. Her skal der tages stilling den unges emotionelle udvikling og sociale adfærd, skolegang, uddannelse og fritidsbeskæftigelse samt kognitive og tilsvarende behandlingsmetoder. Når der foreligger en dom til ungdomssanktion, konkretiseres handleplanen endeligt (Vestergaard 2003:4; Rasmussen et al 2005:19-20).

Formelt set er domstolen ikke bundet af de sociale myndigheders indstilling, men det forudsættes, at retten ikke idømmer en ungdomssanktion, såfremt de sociale myndigheder ikke finder den unge egnet til at undergå socialpædagogisk behandling. Det kan for eksempel være i tilfælde, hvor den unge ikke er det, der betegnes som normalbegavet, eller har en psykisk lidelse, der gør vedkommende ude af stand til at drage nytte af de socialpædagogiske

virkemidler. Som udgangspunkt bør ingen unge, der falder indenfor målgruppen (uddybes nedenfor), anses for uegnet, da nedenstående kriterier alle peger på, at en fastholdelse i et intensivt behandlingsforløb ville være til gavn for den unge. Dog kan dette princip fraviges i de tilfælde, hvor det skønnes, at den unge vil være så destruktiv, at et ophold på en institution ikke vil kunne gennemføres (Vestergaard 2003:4-5).

Som et led i ungdomssanktionen kan retten give den unge 'pålæg' – som oftest baseret på de sociale myndigheders indstilling – svarende til de forskellige 'vilkår', som en ubetinget dom kan indeholde. Det betyder, at sanktionen – i modsætning til den ubetingede dom – umiddelbart kan håndhæves ved at politiet afhenter den unge og bringer ham/hende til institutionen (Vestergaard 2003:3).

3.2 Kriterier for anvendelse af ungdomssanktionen

Ungdomssanktionens målgruppe afgrænses af fire kriterier, der tjener som formål at udtrykke, hvorvidt sanktionen er formålstjenlig i den pågældende unges tilfælde. Disse kriterier er:

- alderskriteriet
- den unges sociale profil
- kriminalitetskravet
- strafkravet

Alderskriteriet betyder, at ungdomssanktionen kun kan anvendes på unge, der på gerningstidspunktet var mellem 15 og 17 år. Uanset om den unge giver samtykke til det, kan sanktionen strække sig ud over det 18. år. Da ungdomssanktionen varer to år, vil den nødvendigvis strække sig ud over det 18. år i de tilfælde, hvor den unge på domstidspunktet er fyldt 16 år.

Den sociale profil af den unge stiller krav til, at den unge skal være egnet til at modtage socialpædagogisk behandling. Målgruppen er unge med *"... mangelfuldt udviklet evne til at skabe normale relationer."* (Servicestyrelsen 2007:29) Det er unge, der har svært ved at begå sig i sociale sammenhænge og som ofte er præget af uhensigtsmæssige og uforudsigelige reaktionsmønstre, herunder kriminalitet.

Kriminalitetskravet er et udtryk for, at ungdomssanktionen kun idømmes, når der er tale om grovere, personfarlig kriminalitet som vold, røveri og voldtægt eller omfattende berigelseskriminalitet, brugstyveri eller hærværk. Lovovertrædelser, der almindeligvis falder udenfor kriminalitetskravet, er mindre tyverier, narkotikaforbrydelser, falsk vidneafgivelse etc.

Det sidste kriterium, strafkravet, henviser til, at ungdomssanktionen kun skal anvendes i tilfælde, hvor domstolene normalt ville have idømt en ubetinget fængselsstraf i intervallet fra 30 dage op til et år. Dog kan sanktionen også, hvis det anses som formålstjenlig anvendes på unge, der står til en ubetinget straf på op til omkring halvdet år. Ungdomssanktionen kan også i visse tilfælde erstatte en kombinationsdom, hvor domstolene kombinerer ubetinget og betinget straf. Hvis der ikke er tale om ubetinget fængselsstraf som for eksempel ved bøde, indgåelse af ungdomskontrakt, samfundstjeneste etc., vil ungdomssanktionen ikke være anvendelig (Servicestyrelsen 2007:29-31; Vestergaard 2003:6-7).

3.3 Ungdomssanktionens tre faser

Ungdomssanktionen har som nævnt ovenfor en varighed på to år. Disse to år opdeles ifølge straffelovens § 74 a, stk. 2 i tre faser. De forskellige fasers varighed bestemmes af retten, mens de sociale myndigheder skal finde egnede institutioner og tilbud til at udfylde faserne. Og hvor ansvaret af forløbet ligger hos den unges hjemkommune, ligger det primære ansvar for at udføre selve behandlingen hos institutionen (Rasmussen et al 2005:14-15). Den første fase finder sted på en sikret afdeling. Dette indledende ophold skal fjerne den unge fra det kriminelle miljø samt give mulighed for at vurdere den unges situation og på baggrund af denne vurdering tilrettelægge den videre behandling. Denne første fase varer typisk op til 2 måneder. Anden fase foregår på en åben døgninstitution eller et godkendt socialpædagogisk opholdssted og varer op til 12 måneder. Tredje fase af ungdomssanktionen foregår i ambulant regi under tilsyn af de sociale myndigheder. Institutionsopholdene har en længstetid på i alt halvdet år, således at tredje fase, den ambulante del, som minimum varer seks måneder. Ungdomssanktionens opbygninger tilsigter en indbygget fleksibilitet, der gør det muligt løbende at tilpasse sanktionen med skærper og/eller lempelser i forhold til, hvad der synes formålstjenlig afhængig af den unges adfærd og udvikling. Ved ny kriminalitet kan varigheden af sanktionen og længstetiden forlænges med op til seks måneder (Vestergaard 2003:3; Servicestyrelsen 2007:31-32).

3.4 Det sociale systems rolle

Den unges sagsbehandler har en gennemgående rolle og ansvaret for udførelsen af sanktionen (jf. ovenfor). Særligt i perioden op til domsafsigelsen er der mange koordinerende og administrative opgaver, som sagsbehandleren skal tage hånd om, herunder handleplaner og afklaring

af forskellige forhold i den unges livssituation. Hvis den unge er mistænkt for at have begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, skal der – som nævnt ovenfor – inden syv dage udarbejdes en foreløbig handleplan, der tjener som formål at sørge for, at den unge ikke begår yderligere kriminalitet. Ydermere skal kommunen vurdere hvorvidt og hvilke undersøgelser, der skal foretages omkring den unge.¹⁷ Såfremt kommunen afgør, at det vil være formålstjenligt at indstille den unge til en ungdomssanktion, skal de søge at finde en egnet plads på en åben institution eller godkendt opholdssted. Efter domsafsigelsen overtager kommunen det fulde ansvar for udførelsen af ungdomssanktionen. Ifølge Servicestyrelsen har sagsbehandleren her nøjagtig samme rolle som ved enhver anden frivillig eller tvangsanbringelse. Den unge skal følges, handleplanen skal følges op efter tre måneder og dernæst efter senest et år, og der skal træffes afgørelser om forhold under anbringelsen som følge af den unges frem- eller tilbageskridt (Servicestyrelsen 2007:40-41).

I januar 2007 stillede den daværende socialminister et lovforslag om ændringer i ungdomssanktionens form, og det blev her indskrevet i Servicelovens § 54 a, at en ung, der er idømt en sanktion efter Straffelovens § 74 a, skal tilbydes en koordinator. I praksis defineres koordinatorens af den kommune, der ansætter ham/hende. Koordinatoren er tilknyttet den unge, forældrene og andre relevante parter og skal følge den unge i de tre faser som et led i at skabe en højere grad af kontinuitet i det samlede forløb. Overordnet skal vedkommende fungere som kontaktperson og personlig rådgiver for den unge. Koordinatoren skal via pædagogiske indsatser skabe et tillidsfuldt forhold til den unge. I bedste fald vil det udvikle sig til at blive en så tæt relation, at den unge vælger at bruge koordinatoren i vanskelige livssituationer under forløbet og i en eventuelt efterværnsperiode.¹⁸ Ydermere skal koordinatoren følge op på handleplaner og behandling og fastholde den unge i dette (Servicestyrelsen 2007:42-44).

3.5 Forskning på området

Der er siden ungdomssanktionen indførelse i 2001 lavet flere større undersøgelser i forhold til sanktionens virkning og resultater. Blandt andet laver Justitsministeriets Forskningsenhed årligt kvantitative undersøgelser, der drejer sig om, hvor mange unge, der er blevet idømt en ungdomssanktion, deres etniske oprindelse samt på baggrund af hvilken kriminalitetsart dommen er fældet.

¹⁷ Her er der som udgangspunkt tale om en §50-undersøgelse, der er en afdækning af den unges sociale forhold, psykologiske eller psykiatriske undersøgelser etc.

¹⁸ Normalt ophører foranstaltninger efter Serviceloven senest ved det fyldte 18 år. Dog kan der træffes beslutning om at forlænge denne periode med 'efterværn' indtil det fyldte 23. år, hvis den unge er indforstået med det (jf. Serviceloven § 46).

I 2005 udgav Socialforskningsinstituttet den sandsynligvis mest omfattende kvalitative undersøgelse på området. Der blev her gennemført interview med ti unge og ni institutioner. Kort fortalt var undersøgelsens kritikpunkter, at de unge ser ungdomssanktionen, som en straf og ikke som en behandling. De føler sig indespærret og synes selv, at det er spild af tid. 7 ud af 10 giver udtryk for, at de finder det uretfærdigt, at de skal gennem en behandlingsdom på to år, hvor alternativet ville være en kortere ubetinget straf. For de unge er to år en uoverskuelig periode. For personalets vedkommende kom undersøgelsen med en kritik omhandlende en uklar fordeling af ansvar og kompetencer mellem de involverede parter. Retspraksis vægtede tungere end sanktionens hensigt, og der manglede fokus på institutionernes faglighed. Ydermere blev det påpeget, at der var store problemer med at skabe sammenhæng i sanktionernes forløb, blandt andet fordi de lovpligtige handleplaner var for ringe og ikke kunne fungere koordinerende for de forskellige parter (jf. Rasmussen et al 2005). Flere af disse kritikpunkter blev imødekommet og inddraget, da der som nævnt i afsnittet ovenfor blev foretaget visse lovændringer i år 2007.

Med denne gennemgang af ungdomssanktionen in mente er det tid til at starte analysen. Igen og igen beskriver Servicestyrelsen, hvordan man må forvente en vis modstand fra de unge i ungdomssanktionen. Det beskrives som en ”... *negativ kultur blandt de unge*...”, hvorfor institutionernes medarbejdere må have en grundigt kendskab til ”... *relevante metoder til konflikt-håndtering og adfærdsregulering*.” (Servicestyrelsen 2007:140)¹⁹ Som jeg vil vise det i et senere afsnit, arbejder socialarbejderne meget med de unges modstand i et forsøg på at omdanne modstanden til motivation (jf. kapitel 4): ”... *de unge, der sidder varetægtsfængslet, de snakker jo sammen, og de råder hinanden til: du skal bare sige, at du ikke vil have ungdomssanktionen*.” (Bilag 6:1) Disse former for modmagt, som vi møder hos den unge, synes åbenlyse og måske endda naturlige, når man tager deres situation i betragtning; en naturlig modstand mod den frihedsberøvelse, de står overfor. Men andre knap så åbenlyse modmagtstrategier vil vise sig blandt socialarbejderne. Disse strategier tjener som formål at hjælpe socialarbejderne med at konstruere andre og nye præmisser for deres handlerum. Det samme gør sig gældende, når vi ser på den måde, som socialarbejderne skaber særlige identiteter omkring de unge kriminelle som for eksempel ”... *udadreagerende, hardcore, unge drenge*...” og herigennem gør de unge til bestemte subjekter (jf. bilag 6:6). Hvordan subjektivering og modmagt er med til at sætte præmisserne for socialarbejderne handlerum, vil jeg vise i analysen.

¹⁹ De unges modstand berøres i samtlige kapitler i Servicestyrelsens håndbog.

Jeg vil i den følgende analyse se på de tre strategier motivation, normalisering og behandling, som er indeholdt i ungdomssanktionens samlede program, hver for sig. Derefter vil jeg slutte af med at samle op og redegøre for de forskellige kategorier af præmisser, som socialarbejderne opstiller i sin redefinering af ungdomssanktionens handlerum i et forsøg på at overkomme uoverensstemmelserne mellem hans egne og det sociale systems målsætninger. Herigennem ønsker jeg at uddrage et sæt overordnede logikker, der er sigende for handlerummets udformning. Det næste kapitel indeholder således analysens første del, der bygger på sanktionens motiverende strategi.

4. Handlerummets motivationsstrategi

At motivere til forandring er kendetegnende for såvel ungdomssanktionen som for det sociale arbejde generelt, og vi skal nu se, hvordan motivationsstrategien gør sig gældende i konstruktionen af socialarbejderens handlerum. I dette kapitel vil jeg belyse, hvordan forskellige praktikker og teknologier, der alle sigter mod at motivere, virker ind på socialarbejder og den unge kriminelle i arbejdet med ungdomssanktionen og således er med til at sætte præmisserne for de gældende handlerum. Kapitlet er udformet således, at vi starter med at se på, hvad motivationsstrategien sigte er. Dernæst vil jeg vise motivationsstrategiens praktikker samt hvilke teknologier, der i praksis gør sig gældende, og til slut vil jeg kortlægge handlerummet udformes i kraft af de gældende subjektpositioner og modmagtstrategien. Men nu til strategiens sigte.

4.1 Motivation som strategi i ungdomssanktionen

Målet med ungdomssanktionen er – som jeg allerede har nævnt – få den unge væk fra den kriminelle løbebane ved at fastholde ham eller hende i et socialpædagogisk behandlingsforløb. På trods af ungdomssanktionens fastholdelselement er der dog en strategi, der i særlig grad gør sig gældende, når det handler om at skabe et vellykket sanktionsforløb, nemlig motivationsstrategien. Motivation i socialt arbejde handler grundlæggende om at indføre en holdningsændring hos det individ, der ikke opfører sig i overensstemmelse med det normsæt, som flertallet har udpeget som det anerkendt rigtige (Järvinen et al 2002:32-33+35; Heede 2004:44). I tilfældet med ungdomssanktionen vil det altså sige, at målet for socialarbejderen er at motivere den unge til at føre en ikke-kriminel tilværelse, hvor han eller hun bidrager positivt til samfund og fællesskab. Med andre ord skal socialarbejderen motivere den unge til at imødekomme sanktionsforløbet med de restriktioner, som dette måtte indebære.

Som i alt andet socialt arbejde spiller motivationen altså en fremtrædende rolle i ungdomssanktionen, hvor den unge skal ”... *have et ønske om at forandre sin situation*”, hvis forløbet skal være vellykket (Servicestyrelsen 2007:57). Vi skal da heller ikke bladre mange sider i Servicestyrelsens ’Håndbog om ungdomssanktionen’ (2007) igennem, førend man bider mærke i, hvor ofte vigtigheden af den unges motivation påpeges overfor socialarbejderen. Med sætninger som ”(f)ørste skridt er at vurdere den unges *egnethed, og i den forbindelse*

indledes et motiverende arbejde i forhold til den unge og den unges forældre”, og ”(m)edarbejderne (...) spiller en vigtig rolle, når det handler om at motivere den unge til en ændret adfærd og livsførelse...” påmindes læseren igen og igen, at socialarbejderen skal gøre sit yderste for at sikre den unges motivation (Servicestyrelsen 2007:92+130). Motivation er en sikring af det vellykkede forløb.

Socialarbejderens konkrete opgave i denne sammenhæng er at vurdere den unges behov og problematikker og dernæst anvende de i lovgivningen fremstillede foranstaltninger til at ændre på den unges problemfyldte hverdag ved at motivere ham eller hende til at tage aktiv del i forløbet (jf. Järvinen et al 2002:42). Motivationen er nødvendig, da *”(d)et er let nok for en ret at tvinge det igennem, men det er svært at udføre, hvis man har en ung, der er voldsomt imod en ungdomssanktion. Det kan kun blive negativt.”* (Bilag 2:5) Men at denne motivationsopgave kan være tung at løfte, kommer også til udtryk i socialarbejdernes udtalelser. Ofte må de gøre sig store anstrengelser, når den unge skal motiveres til at indgå i sanktionen: *”... de unge, der sidder varetægtsfængslet, de snakker jo sammen, og de råder hinanden til: du skal bare sige, at du ikke vil have ungdomssanktionen (...) Så derfor skal der tit ekstremt meget motivationsarbejde til.”* (Bilag 6:1) Jeg vil nu vise hvilke teknologier, som gør sig gældende, når motivationsstrategien sættes på arbejde i ungdomssanktionen.

4.2 Motivationsstrategiens teknologier

Ovenfor har jeg nu vist, hvordan vigtigheden af den unges motivation fremskrives hos såvel Servicestyrelsen som hos socialarbejderne. Det er derfor oplagt at se på, hvordan man søger at gøre den unge modtagelig overfor ungdomssanktionen og dermed overfor det anerkendt rigtige værdigrundlag, som ungdomssanktionen søger at implementere i ham eller hende. Dét, at den unge skal være modtagelig, giver os et billede af den magtrelation, der er mellem den unge kriminelle og socialarbejderen. I dette afsnit vil jeg vise de styringsteknologier, der opererer i denne relation, og som er møntet på at fremelske motivationen. Det vil sige, at vi skal vende blikket mod de magt- og selvteknologier, som virker motiverende ind på subjektet, og som således er med til at opstille præmisserne for de gældende handlerum. Vi skal starte med at se på, hvordan ansvarliggørelse spiller en rolle i denne sammenhæng.

4.2.1 Ansvarliggørelse

Ansvarliggørelse af den unge kriminelle spiller en vigtig rolle i forsøget på at motivere til forandring. Det handler kort sagt om, at ansvaret for, at den unge udvikler sig i den rigtige retning gennem ungdomssanktionens behandlingsforløb, må ligge hos den unge selv. Lad os tage udgangspunkt i følgende citat:

”Og du skal helst komme frem til den proces, hvor det er den unge selv, der siger ja (...) Det er meget sjovere end at skulle sidde med det såkaldte ansvar. Derfor bruger vi rigtig meget tid på den motivation (...) Så lader vi aben blive på hans skuldre i stedet for den klassiske: det var også jer, der sagde det, og kommunen sådan noget. Jeg var til et møde med en, der havde fået en ungdomssanktion, og så siger forstanderen på det her sted: hvad er grunden til, at du gerne vil være her? Jamen, kommunen har sagt... Nej, sagde jeg så, det har kommunen ikke sagt – du har sagt det. Nå ja, sagde han så. Det er jo en helt anden kontekst, kan du se det... Men den kræver is i maven, og så kræver det den der proces.” (Bilag 4:10-11)

Citatet her viser, at socialarbejderen mener, at motivationsarbejdet skal udmunde i, at den unge kriminelle selv tager beslutningen om aktivt at deltage i ungdomssanktionen. Ved at konstruere et handlerum, hvor det er den unge selv, der skal sætte ord på sin motivation i forhold til at indgå i dette behandlingsforløb, bindes han eller hun op sin egen udtalelse, som vi også ser socialarbejderen påpege det i ovenstående citat. Når den unge på denne måde indser og indirekte udtaler sin afvigelse fra samfundets normer, skabes der et handlerum, i hvilket den unge selv ansvarliggøres for de beslutninger og sandheder, som han eller hun udsiger overfor socialarbejderen. Denne ansvarliggørelse virker ind på subjektet og styrer det igennem denne pastorale og governmentale styringsteknologi mod en internalisering af det, der måtte synes rigtigt. Den unges selv er objektet for styringen og gennem denne proces, hvor den indoptager styringen og ledes mod selvstyring, bliver han eller hun transformeret til subjekt for denne styring (jf. Foucault 2001:333-335+341; Foucault 2000:228).

Den unge forpligtes altså på sine udtalelser, og vi ser i relation til dette, at subjektivering spredes og teknologierne rettes mod flere aktører i forløbet, nemlig den unges familie: *”... familien forpligtiger hinanden. Så der bliver sagt: jamen, så gør du det, og så gør jeg det. Og forpligtiger den unge. Også at alle deltager i det her forum med den unge, hvor de så sidder og laver nogle forpligtigelser overfor hinanden. Så er det sådan.” (Bilag 5:7)* Når familien således overfor sig selv, hinanden og socialarbejderen udsiger sine forpligtelser, binder de sig op på det, og ansvaret fastlægges. Også for familien sker der en internalisering, der ligele-

des ansvarliggøres overfor socialarbejderen og det system, som han eller hun repræsenterer. Magtrelationen mellem såvel den unge og socialarbejderen som familien og socialarbejderen tager form af at være pastoral og governmental i sit udtryk, når den implementerer det, som anses for at være det rette, i den unge og den unges familie. Både den unge og familien subjektiveres i relationen til socialarbejderen, og selve det forum, som her samler alle aktørerne, kommer til udtryk som en selvteknologi.

4.2.2 Selvrealisering

Selvrealisering er et andet vigtigt aspekt, når handlerummet skal sættes gennem motivationsstrategien. Igennem ansvarliggørelsen fik vi ovenfor præsenteret billedet af en ung, der selv søger forandringen. En ung, der ønsker, at tingene måtte være anderledes og nu selv har udsagt det som en sandhed. Men bekendelsen behøver ikke kun at omhandle afvigelse og synd. Det kan i lige så høj grad handle om, at den unge udsiger et eller flere undertrykte potentialer. Den unge italesættes af socialarbejderne i høj grad som et subjekt, der gennem motivering og bekendelse skal nå et stadie af selvrealisering i løbet af ungdomssanktionen. De skal nå det punkt, hvor de indser, at de igennem behandling kan få et bedre liv, og det er her, vi skal have fokus på den unges potentiale og ressourcer (jf. bilag 5:6). For de fleste unges vedkommende er det også netop et ønske at komme i gang med en eller anden form for beskæftigelse, og motivationsstrategien sigter således mod at få den unge til at gennemføre sanktionsforløbet ved at stille beskæftigelsen i udsigt (jf. bilag 2, 3 og 6). Beskæftigelsen bliver et billede af belønningen som disciplinerende magtteknologi.

Således ser vi da også at ungdomssanktionen af socialarbejderen bliver fremstillet som noget attraktivt, og med motivationens pastorale bekendelse in mente drives den unge frem af egen fri vilje. Alle de socialarbejdere, jeg har talt med, har beskrevet ungdomssanktionens succeskriterium som det, at de unge efter endt forløb enten skal være i gang med eller have taget folkeskolens afgangsprøve og/eller være kommet godt i gang med arbejde eller læreplads. Socialarbejderne lægger i høj grad vægt på processen og livskvalitet frem for recidivprocenten med udsagn som for eksempel: *"Det er det vigtigste for mig, at den unge kommer i gang med arbejde eller hvad ved jeg. Det er vigtigt for mig, at den unge kommer i gang med noget, der giver mening for den unge."* (Bilag 5:8) Socialarbejderen ønsker at realisere den unges udtømte potentialer og sigter derfor mod at motivere den unge til selvrealisering. Ved at lægge et sådan fokus på realisering af den unge redefinerer socialarbejderne omgivelsernes succeskriterium i forhold til ungdomssanktionen. Ungdomssanktionen har været underlagt

stor kritik i medierne med sin recidivprocent på op mod 80 % (jf. indledningen), og det er i forhold til denne kritik, at socialarbejderne argumenterer for egen succes. ”Jeg synes jo, det er ekstremt forkert, at man går ind og kun ser på recidivprocenten. Det er jo det, man gør i medierne, når man siger: Ungdomssanktionen virker ikke! Og at det alene er tilbagefald i kriminalitet, der bliver fokuseret på (...) Jeg synes jo, at man skal se på, hvor mange er kommet i skole, hvor mange har fået taget deres 9. klasse, hvor mange har fået sig en erhvervsmæssig uddannelse? Hvor mange oplever, at de har fået det bedre med sig selv og deres familier? Hvor mange er blevet bedre til at håndtere sin vrede?” (Bilag 6:4) Socialarbejderne går således ind og skaber et motiverende grundlag for deres egen indsats i sanktionen.

Selvrealiseringen tager altså form af en magtteknologi, der virker ved at fokusere på den unges udtømte reservoir af ressourcer og skabe et mulighedsfelt, hvori disse kan udfoldes. På denne måde får vi igennem selvrealiseringens og ansvarliggørelsens teknologier fremvist to modpoler, der begge er beregnet på at virke motiverende; hvor selvrealiseringen sigter mod den unges potentialer, er ansvarliggørelsen som teknologi rettet mod den unges mangler og afvigende adfærd.

Jeg har nu vist, hvordan motivationsstrategien virker igennem to teknologier, der fæstnes af socialarbejderen og det sociale system, og som i deres virke hovedsageligt er rettet mod den unge kriminelle. I det næste afsnit skal vi se, hvordan motivationsstrategien endvidere indeholder flere teknologier, der er rettet mod socialarbejderen, og som opstiller en række præmisser for det handlerum, der gør sig gældende for ham eller hende.

4.2.3 Netværksmøder

Det er altså ikke kun den unge, der må være motiveret under ungdomssanktionens forløb. Også socialarbejderen skal være motiveret for at skabe et vellykket forløb. ”Det er vigtigt, at motiveringen ikke strandede på praktiske barrierer som for eksempel, at den unge ikke kan forlade den sikrede institution.” (Servicestyrelsen 2007:128) Citatet her henviser til, at socialarbejderen ikke må lade sig skræmme af, at visse initiativer som for eksempel besøg på fase to institutionen kan svære at få gennemført i den periode, hvor den unge sidder på sikret institution og derfor skal ledsages af politiet, hvis han eller hun skal ud. Pointen er, at socialarbejderen ikke må miste sin motivation i forhold til at skabe et vellykket forløb for den unge. Hvor langt de fleste motiveringsudtalelser i Servicestyrelsens håndbog er rettet mod den unges motivati-

on, og hvordan socialarbejderen må søge at sikre denne, får vi altså her en udtalelse, der er møntet på socialarbejderens egen motivation.

Hvor socialarbejderne kan frygtes at miste gejsten i arbejdet med ungdomssanktionen, opstiller Københavns Kommune workshops for tovholdere og koordinatore. Her får de mulighed for at interagere på tværs af roller og erfaring. Det handler simpelthen om, at *”(h)ive dem ind og holde et netværksmøde og sige: jamen, hvad er det nye, hvad er lovgivningen, hvad er det, vi skal huske, hvad har I af oplevelser? Bruge hinanden... Sådan prøve at holde fokus på området og sørge for at orientere, når der er kurser og...”* (Bilag 6:4) Tovholdere og koordinatore kan altså komme ind til centralforvaltningen og få opdatering og en peptalk, som de derefter kan tage med sig ud i socialcentre og her søge at videreformidle deres nye viden og motivere deres kollegaer i arbejdet med ungdomssanktionen. På den måde konstrueres der et mulighedsfelt, hvor socialarbejderen kan bekende sig til hinanden. Samtidig skaber det kommunale plan et for socialarbejderne disciplinerende rum, hvor centralforvaltningen etablerer en vidensbank på baggrund af de informationer, som udvindes via socialarbejderen, samtidig med at forvaltningen får mulighed for at formidle sin viden (Foucault 2002:203). Et sådan forum giver altså kommunen mulighed for at indhente og kontrollere den viden, som socialarbejderne besidder, og på denne måde raffinere kontrollen og øge subjektivering af socialarbejderne. Socialarbejderen bliver sin egen katalysator for subjektivering, når vedkommende ledes mod selv at skulle analysere og kategorisere sin indsats i arbejdet med ungdomssanktionen (jf. Heede 2000:113). Socialarbejderen reproducerer således centralforvaltningens magt i sit indre og internaliserer dermed centralforvaltningens magt som sin egen.

4.2.4 Det økonomiske barometer

Den sidste teknologi, jeg her skal præsentere, er, som vi også så det hos netværksmødet, rettet mod socialarbejderen. Det handler om det økonomiske barometer. Som nævnt ovenfor vil socialarbejderne have 'value for the money', når de sætter i gang med et ungdomssanktionsforløb, og motivationen af den unge er afgørende for, om denne 'value' vindes ind. Der er grund til at motivere – både den unge og socialarbejderen som vist ovenfor – for herigennem sikres det bedste udbytte af de ressourcer, som sanktionen kræver, og på denne måde legitimeres sanktionens anvendelse.²⁰ Men økonomien er ikke en styringsteknologi, som socialarbejderne kun møder i arbejdet med ungdomssanktionen. Det er en teknologi, der spiller en om ikke afgørende så endog betydelig rolle inden for alt, hvad socialarbejderen foretager sig. Til

²⁰ En plads på en fase to institution kan koste mellem 50.000 og til 180.000 om måneden (Bilag 6:2).

spørgsmålet om der er meget økonomi i ungdomssanktionen, lyder svaret: *”Ja, selvfølgelig er der det. Det er der i alt det, vi foretager os. Og det skal der også være. Der er et økonomisk barometer, som politikerne slår os oven i hovederne med hver evig eneste dag...”* (Bilag 4:8) Økonomien spiller således motiverende ind på socialarbejderen, der er nødt til at tænke et budget ind i handleplanen og blive til en art ’economic man’. Det økonomiske barometer tager form af en styringsteknologi rettet mod socialarbejderen og udtrykkes i termen ’value for the money’ (Bilag 4:6). Socialarbejderne motiveres således af det kommunale plan igennem det økonomiske barometer som magtteknologi til at sætte organisationen som et gældende præmis i udarbejdelsen af den unges handleplan. Denne kontinuerlige slåen-i-hovedet med økonomiske argumenter indlejrer sig altså i socialarbejderens indre, så han eller hun automatisk tager stilling til den værdi, som en eventuel behandling eller foranstaltning vil koste systemet. Vi ser altså, at der fra forvaltningens side er lagt en form for økonomisk ansvarlighedsstrategi, som socialarbejderen må underlægge sig, og økonomien bliver fundament for den disciplinerende teknologis subjektivering af socialarbejderen.

Ovenstående er måske ikke en stor overraskelse. Men i Københavns Kommune er arbejdet organiseret sådan, at alle ungdomssanktioner skal godkendes i centralforvaltningen, som ligeledes står for betalingen. Der sidder her en ungdomssanktionskoordinator, der tager form som den fysiske manifestation af den disciplinerende magtrelation mellem centralforvaltning og socialarbejder, som jeg beskrev ovenfor. Eksistensen af denne koordinator udmønter sig i, at socialarbejderne – trods systemets forsøg på det modsatte – flytter det ansvar, der ligger gemt i den økonomiske ansvarlighedsstrategi, væk fra sig selv og over på ungdomssanktionskoordinatoren, der udtaler: *”Nu har vi jo gjort det sådan, at jeg sidder ligesom på pengene herinde. Og det betyder også, at sådan rent lokalt tager de ikke hensyn til, hvad det koster (...) Og det har jeg næsten synes var et problem, fordi de skubbede så mange ind, hvor jeg ligesom sagde, at det ikke var en ungdomssanktion.”* (Bilag 6:2-3) Vi iagttager her en form for inkonsekvens fra centralforvaltningens side. På den ene side søges socialarbejderne disciplineret igennem en økonomisk ansvarlighed, men samtidig åbnes der for ’den lette udvej’, nemlig at overlade den endelige beslutning om, hvorvidt der skal investeres i et sanktionsforløb til koordinatoren. Ved at indsætte en ungdomssanktionskoordinator underminerer centralforvaltningen faktisk den styringsteknologi, som de selv har implementeret i socialarbejderen, og indskyder et paradoks i styringen, da de udlægger et åben felt, hvorpå socialarbejderen frit kan modsige sig disciplineringen.

4.3 Handlerummets udformning

Ovenfor har jeg vist, hvordan en række praktikker og teknologier påvirker såvel den unge kriminelle som socialarbejderen. I dette afsnit skal vi se på, hvordan motivationsstrategien gennem disse teknologier udformer socialarbejderens handlerum. Det skal vi gøre ved at kortlægge, hvordan teknologierne positionerer subjekterne, og hvordan subjekterne igennem modmagtstrategier selv virker ind på rummets udformning. Til slut i afsnittet skal vi se på de præmisser og kategorier, som herigennem viser sig gældende for handlerummet. Lad os starte med at se på de positioner, som subjekterne indtager gennem subjektivering.

4.3.1 Positionering af socialarbejderen i handlerummet

Såvel netværksmøder og det økonomiske barometer har jeg ovenfor kategoriseret som teknologier, der er rettet mod socialarbejderen, og som søger at positionere socialarbejderen som et selvledende subjekt ved at indlejre en governmental magt i ham eller hende. Igennem disse får vi fremmanet et billede af socialarbejderen som et subjekt, der på een gang positioneres som et vidensobjekt og styringsobjekt. Et vidensobjekt fra hvilket forvaltningen kan forbedre kontrollen og øge subjektivering; et styringsobjekt – og dermed et subjekt – igennem hvilket forvaltningen indirekte retter styringen mod den unge, der har forbrudt sig mod det anerkendt rigtige. Vidensobjektet bliver således en forstærkende instans for subjektivering af styringsobjektet. Formålet med at gøre socialarbejderen til en sådan katalysator for egen subjektivering har altså et sigte: at styre den unge kriminelle gennem socialarbejderen som medium. Socialarbejderen subjektiveres i et forsøg på at styrke hans eller hendes incitament til at implementere de rette teknologier i arbejdet med den unge kriminelle. Teknologierne sigter så at sige mod at motivere socialarbejderen til at motivere den unge kriminelle, og socialarbejderen positioneres herigennem som et vidensobjekt og som medium til styring af den unge.

4.3.2 Positionering igennem den unge kriminelle

Vi skal nu bevæge os over til den unge kriminelles position, der er et billede på socialarbejderens praksis og således bliver en afspejling af socialarbejderens positionering. Den unge kriminelle, der optræder som målet for den styring, som socialarbejderen er midlet til, positioneres gennem motivationsstrategiens teknologier særligt til at skulle tage ansvar og dét for sin egen realisering af selvet. Også den unge – og for så vidt også den unges familie – søges positioneret som selvledende subjekter. Den unge selv skal være ansvarlig for transformationen

fra det afvigende objekt til det af samfundet godkendte subjekt, og en del af denne transformation finder sted, når den unge i ønsket om selvrealisering disciplinerer selvet. I denne sammenhæng ser vi, at ansvarliggørelsen og selvrealiseringen også er teknologier, som socialarbejderen selv har indoptaget som præmisser i det handlerum, der hører til ungdomssanktionen, og som viser os hen til en subjektposition, som vi kan betegne som et ansvarsledende subjekt. Med dette henviser jeg til, at socialarbejderen fremstilles som et subjekt, der ved at lede ansvaret over på den unge kriminelle og få ham eller hende til at godtage ansvarliggørelsen, kan bruge relationen og selvrealiseringen som motiverende teknologier i sanktionsforløbet.

4.3.3 Modmagt

Socialarbejderen redefinerer de præmisser, som teknologierne indsætter, i et forsøg på at overkomme de uoverensstemmelser, der mellem hans eller hendes faglige integritet og de standarder og målsætninger, som det sociale system udstikker. Dette finder sted gennem modmagtstrategier, der tillader socialarbejderen at virke aktivt ind på magtrelationen og mulighedsfeltet. I det næstkommende vil jeg vise, hvordan socialarbejderen i praksis påvirker magtrelationen og dermed handlerummet.

Det første eksempel, vi her skal se på, stammer fra den teknologi, der ovenfor blev betegnet som et økonomisk barometer. I dette tilfælde så vi, hvordan socialarbejderen på den ene side tillagdes en økonomisk ansvarlighed og på den anden side måtte afstemme deres beslutning med centralforvaltningen, der i sidste ende kan underkende socialarbejderens beslutning. Teknologien sigter mod at implementere en selvstyring i den enkelte ved at ansvarliggøre socialarbejderen for, at de anvendte ressourcer udmønter sig i et succesfuldt forløb. Samtidig blotlægger centralforvaltningen en udvej, der giver socialarbejderen mulighed for at fralægge sig dette ansvar. Og det er åbenbart en mulighed, som flere socialarbejdere gør brug af: ”... i Københavns Kommune er det jo MR Børn, der betaler, så der kan være interesse i at lave en billig anbringelse for os, fordi det ikke er socialcentret, der betaler...” (Bilag 8:1) Således viser socialarbejdernes modmagt sig. De afviser implementeringen af denne økonomiske teknologi og lægger ansvaret tilbage på centralforvaltningen og ungdomssanktionskoordinatoren. Socialarbejderen selv går ind og positionerer sig som mindre økonomisk ansvarlig end forvaltningens egentlige hensigt er, og som teknologi må det økonomiske barometer siges at blive svækket af modmagten.

Det andet eksempel på modmagt, som vi møder i relation til motivationsstrategiens teknologier, er socialarbejderen omformulering af ungdomssanktionens succeskriterier. Ovenfor viste jeg, hvordan denne redefinering fik socialarbejderen til at motivere sig selv – en gennemført governmental selvteknologi. Samtidig kommer det endvidere til udtryk som en modmagtstrategi: ved at redefinere ungdomssanktionens succeskriterier – fra nul kriminalitet til en meningsfyldt hverdag – gør socialarbejderne op med omgivelsernes tendens til at ville se tal på bundlinjen ved at føre argumentationen over på andre mere umålelige faktorer, når de legitimerer anvendelsen af ungdomssanktionen: *”Det der med små tilbagefald gør ikke noget, hvis der er en grundlæggende holdning om, at de gerne vil det.”* (Bilag 9:5). Ved at anvende redefineringen som modmagtstrategi skaber de altså et legitimeret motivationsgrundlag for dem selv. Indførelsen af disse omformulerede succeskriterier går således ind og virker forstærkende på motivationsstrategien effekt på socialarbejderen.

4.4 Opsamling på kapitlet

Jeg har indtil nu vist, hvordan socialarbejderen positioneres og positionerer sig selv gennem flere af motivationsstrategiens teknologier. Vi kan betegne de subjektpositioner, som socialarbejderen tildeles af det sociale system, som vidensobjekt, styringsobjekt og som ansvarslende subjekt. Med sine modmagtstrategier går socialarbejderen ind og anfægter disse tildelte subjektpositioner i et forsøg på overkomme de uoverensstemmelser, der er mellem hans eller hendes faglige selvforståelse og det sociale systems forventninger, og redefinerer her succeskriterierne for ungdomssanktionen. Disse forskellige præmisser og målsætninger, der ovenfor er kommet til udtryk hos henholdsvis det sociale system og socialarbejderen, samt de kategorier, der er trådt frem, kan vi sammenfatte som følgende:

	Det sociale system	Socialarbejderen
Handlerummets sigte	- at minimere de unges kriminalitet	- at skabe en meningsfyldt hverdag
Handlerummets præmisser	- den unge skal tage ansvar - socialarbejderen skal påtage sig det økonomiske ansvar	- den unge skal tage ansvar - centralforvaltningen skal påtage sig det økonomiske ansvar - fokus på individets ressourcer
Handlerummets kategorier	- omverden - organisation	- humanisme - individualitet

Tabel 1: Motivationsstrategiens udformning af handlerummet

Som tabellen viser os, konstruerer de to parter handlerummet ud fra både ens og ulige præmisser. De er enige for så vidt, at den unge og hans familie skal ansvarliggøres i sanktionsforløbet, men er dernæst uenige om, hvordan det økonomiske ansvar bør placeres ligesom socialarbejderen øger fokus på den unges ressourcer. I praksis sker socialarbejderens redefinering af handlerummet altså ved, at socialarbejderen skaber rum for sin faglige selvforståelse ved for eksempel at lade den økonomiske ansvarlighed være op til andre, mens han eller hun i stedet styrker sit eget motivationsgrundlag og på den måde nærer den mere humanistiske tilgang til sanktionsforløbet ved at legitimere nye succeskriterier igennem sin argumentation. Således kan vi fremvise en socialarbejder, der gennem en redefinering af handlerummets først angivne præmisser, til dels formår at beherske afstanden mellem systemets og socialarbejderens målsætninger samt at overkomme uoverensstemmelsen mellem systemets ønske om ikke-kriminelle unge og socialarbejderens ønske om den humanistiske og individuelle tilgang til individet. Dette udmønter sig i, at det sociale system og socialarbejderen fremsætter målet med det pågældende handlerum forskelligt: hvor socialarbejderen italesætter det at skabe en meningsfyldt hverdag som mål for motivationsstrategien og det dertilhørende handlerum, angiver det sociale system det at minimere kriminaliteten som centralt i denne henseende. Det udmunder yderligere i, at de kategorier, som systemet og socialarbejderen konstruerer deres handlerum efter, tager forskellig form. Jeg mener selvfølgelig ikke, at systemet ikke ønsker at skabe en meningsfuld hverdag for den unge, ej heller at socialarbejderen ikke vil mindske kriminaliteten. Det interessante er, at de to parter fordeler relevansen af de to målsætninger forskelligt og hver især fremhæver sit, hvilket bliver afgørende for handlerummets udformning. Systemet sætter handlerummet ud fra kategorierne omverden og organisation, mens socialarbejderen modificerer dette ved at indføje humanisme og individ hertil. Disse kategorier bliver således sigende for, hvordan socialarbejderen søger at modificere handlerummet og komme hans faglige selvforståelse i møde.

5. Handlerummets normaliseringsstrategi

Som vi så det med motivation spiller også normalisering en fremtrædende rolle i ungdomssanktionen og sætter således sit præg på det gældende handlerum. Vi kan betegne ungdomssanktionen som en normaliseringsstrategi rettet mod den unge kriminelle. Sådanne normaliserende teknologier tildeles en afgørende rolle i såvel socialt arbejde som indenfor den kriminologiske felt. Det samme gør sig gældende for ungdomssanktionen, der befinder sig i krydsfeltet af disse sfærer. I dette kapitel vil jeg vise, hvordan normaliseringsstrategiens praktikker virker ind på socialarbejderens handlerum og den unge og således konstruerer særlige subjektpositioner, der bliver sigende for handlerummets udformning. Inden da skal vi dog klarlægge sanktionens mål med netop denne strategien.

5.1 Normalisering som strategi i ungdomssanktionen

I ungdomssanktionen skal den unge kriminelle have korrigeret sin samfundsskadende adfærd, og her kommer normaliseringsstrategien ind i billedet. Med betegnelser som *”asociale værdier”* og *”adfærdsregulering”* skaber Servicestyrelsen i sin håndbog et klart billede af, at de unge, der falder indenfor målgruppen, er unge mennesker med en anormal adfærd, der skal og bør tilpasses det omkringliggende samfund (Servicestyrelsen 2007:140). Det samme gør sig gældende blandt socialarbejderne, der italesætter de unge som *”grænseoverskridende”*, *”udadreagerende”* og *”hardcore”* (Bilag 6:6-8). Fokus er fra hele det sociale systems side altså på de unges defekter og behovet for behandling for at blive normaliseret og resocialiseret til samfundet. Selve målsætningen beskrives i Servicestyrelsens håndbog som *”... positiv socialintegration...”*, og den unge skal sikres *”... ændret adfærd og livsførelse.”* (Servicestyrelsen 2007:154+130)

I socialt arbejde generelt er normalisering en praktik, der sigter mod at skabe en vis form for ensretning af individerne.²¹ Modsætningen til det normale, afvigelsen, skal have (gen)skabt sin vilje og ansvarlighed, så vedkommende kan genindsættes i samfundet. Således lyder det også, at *”(d)e positive forløb indeholder stort set alle elementer, som gør, at den*

²¹ Om end socialarbejdere måske kun taler ganske lidt om normalisering, må vi holde os for øje, at det ofte er forestillingen om netop det normale, der ligger bag de foranstaltninger, som velfærdssamfundet stiller til rådighed (Denvall & Jacobson 1999:197-198)

unge har genoptaget et normalt forløb.” (Servicestyrelsen 2007:57) En væsentlig faktor i denne henseende er, at *”... den unge snarest mulig og senest ved afslutningen af sanktionen påbegynder en uddannelse eller kommer i beskæftigelse.*” (Servicestyrelsen 2007:102) Den unge skal ganske hurtigt genindskrives i det omgivende samfund som et led i processen mod det normale. Denne normalisering kan finde sted gennem en lang række behandlende teknologier, der kan omfatte såvel bistand som repression (Egelund & Jakobsen 2006:19; Lauesen 2001:29). Det er disse teknologier, vi nu skal hale frem fra ungdomssanktionen, så vi kan iagttage, hvordan teknologierne danner særlige subjektpositioner.

5.2 Normaliseringsstrategiens teknologier

Som jeg også gjorde det med motivationsstrategien vil jeg nu kortlægge normaliseringsstrategiens praktikker og de teknologier, der er med til at udstikke de præmisser og dermed forme det gældende handlerum. I de følgende afsnit skal vi først se på en række teknologier, som alle fremkommer i relation til et af ungdomssanktionens vigtigste styringsredskaber, nemlig handleplanen. Det første, vi skal se på, er inddragelsen af den unge i sanktionsforløbet.

5.2.1 Inddragelse

Inddragelse af den unge er et vigtigt element i ungdomssanktionen, hvis forløbet skal lykkes. Der, hvor vi oftest får udpeget vigtigheden af inddragelse, er i forbindelse med handleplanens udformning af mål og delmål. Handleplanen *”... forudsættes at være en del af indstillingen til ungdomssanktionen og skal angive målsætning og de konkrete mål. Den skal på en klar og konkret måde angive både formål, mål og delmål og hvilken indsats, der er nødvendig for at opnå formålet. Endvidere skal den sikre en tilstrækkelig systematik, en god opfølgning på mål og delmål samt give den unge, familien og andre et overblik over sagens forløb.*” (Servicestyrelsen 2007:102) Det påpeges igen og igen, at såvel den unge som familien bør inddrages, når handleplanens og dermed ungdomssanktionens formål skal fastsættes, for at *”... den unge for første kan se en mening med den handleplan, der ligger til grund for sanktionen og for det andet føler, at de bliver inddraget i arbejdet med deres egen situation.*” (Servicestyrelsen 2007:101) Der er en ligefrem forventning fra systemets side om, at den unge og hans eller hendes forældre medvirker i undersøgelsen og efterfølgende forholder sig handleplanens udformning (Servicestyrelsen 2007:40). Det samme hører vi fra socialarbejderne, der giver udtryk for, at *”... der hvor ungdomssanktionen er gået galt, det er jo, når de unge spiller med og*

lader sig flyde med strømmen uden egentlig at ville det, som der står i handleplanen. Men de følger med og siger det, som de tror, man ønsker at høre. Og så dør den allerede på halvvejen.” (Bilag 5:2) Den unge kriminelles deltagelse i udarbejdelsen af handleplanen er altså særlig vigtig, hvis sanktionsforløbet skal forløbe godt. Det leder os frem til, at handleplanen bliver udtryk for socialarbejderens forventning om den unges forventning til sig selv og bliver således til et dialogisk redskab (Andersen 2003:93-95). Handleplanen indeholder således et pastoralt magtelement, hvorigennem den unge forpligter sig og ansvarliggøres i forhold til normaliseringsstrategien. Den unge – og til dels også familien – søges subjektiveret gennem en indlejring af magtens virke i den unge, så han eller hun gennem aktiv deltagelse selv indfrier normaliseringsstrategiens sigte. At den unge skal inddrages og selv udsige og indvillige i at arbejder frem mod de målsætninger, som skrives ind i handleplanen, er samtidig et udtryk for, at socialarbejderen igennem handleplanen skal hjælpe den unge til at hjælpe sig selv.²² Socialarbejderen må identificere den unges problemer i relation til vedkommendes selvforhold for herigennem at skabe et rum, hvori den unge indser selvets problemer og formulerer disse. Med socialarbejderen som medium ser vi altså igen, hvordan selvstyringen søges implementeret i den unge, der med socialarbejderens hjælp selv bliver ansvarlig for at træde ud af den kriminelle løbebane.

5.2.2 Legitimering af socialarbejderens handlinger

De af handleplanens praktikker, der gemmer sig i normaliseringsstrategien er ikke blot rettet mod den unge kriminelle. Vi skal nu vende blikket mod socialarbejderen og se, hvordan også denne påvirkes af handleplanen. Jeg skal nu vise, hvordan den praktik, der via handleplanen udmønter sig i en legitimering af socialarbejderens handlinger, virker ved at gribe til den pastorale magtform og gør socialarbejderen til genstand for subjektivering. Vi skal her tage udgangspunkt i handleplanens form, nemlig som en plan, der beskriver, hvordan socialarbejderen skal handle på den enkelte borgers problemstilling (Andersen 2003:88). Om de handlinger, der vedrører den unge lyder det, at ”... *det skal være en del af handleplanen.*” (Bilag 6:3) Socialarbejderen må skrive alt ind i handleplanen og på denne måde legitimere sine handlinger. Således ansvarliggøres ikke kun den unge, men også den socialarbejder, der udarbejder

²² Denne ’hjælp-til-selvhjælp’ beskrives blandt andet af Andersen (2003), der kalder fænomenet for hjælp af anden orden. Han skelner her mellem hjælp af første orden, der for eksempel kan betegne et behov for aflastning, hjælpemidler og dets lignende, og hjælp af anden orden, der er en benævnelse for klientens behov for at få bistand til at forholde sig til sit eget problem, hvis han eller hun for eksempel mangler motivation, selvsansvar etc. (Andersen 2003:82).

den unges handleplan. Han eller hun må ligesom den unge stå til regnskab for de aftaler, der er indgået i handleplanen, der nu tager form som en gensidig aftale. Således bliver det også socialarbejderens tur til at ryge en tur igennem subjektiveringsmaskinen, og han eller hun fremstilles som en aktiv og ansvarlig del af normaliseringsstrategien. Dette viser os et konkret billede af, hvordan magtens virke strømmer gennem mediet: om end magtens former ikke udtrykkes ens hos socialarbejder og den unge, så ser vi, hvordan handleplanen afspejler systemets aktive indlejring forpligtelse og ansvarstagen hos såvel den unge som hos socialarbejderen.

5.2.3 De målbare resultater

Med de målbare resultater som teknologi forsætter vi i handleplanens løbebane lidt endnu. Handleplanen skal være et dynamisk og foranderligt styringsredskab, der kan tilpasses den unges frem- og tilbageskridt og dermed den unges adaption til det anerkendt rigtige. ”*Den unge skal følges, handleplanen følges op...*” lyder det (Servicestyrelsen 2007:40 – jf. også bilag 4:5) Handleplanen skal kontinuerligt efterprøves, så socialarbejderen hele tiden kan justere og tilrette den som en del af disciplinerings styringsredskaber, der hermed kan have størst mulig effekt på den unge. For at muliggøre en sådan kontinuerlig efterprøvning må handleplanens mål og delmål være målbare, og det kræver ”... *en konkret plan...*” med ”... *konkrete mål.*” (Servicestyrelsen 2007:102) Samtidig med at handleplanen er et udtryk for en ansvarliggørelse af den unge i samarbejdet med det sociale system, tager den altså også form af en disciplinerende instans, igennem hvilken socialarbejderen har mulighed for at overvåge og korrigere den unge i henhold til handleplanen. Gennem denne teknologi, der baseres på målbareheden af resultaterne, ser vi, hvordan den unge fremstilles som et objekt, igennem hvilket socialarbejderen udvinder viden, der kan anvendes i den videre proces til at gøre disciplineringen endnu mere præcis i sigtet mod at normalisere den unge.

Dét, at mål og delmål i handleplanen skal være målbare, subjektiverer ikke kun den unge, men også socialarbejderen, når de udspilles som grundlaget for faglig anerkendelse. Ligesom den unge må påvise sine eventuelle frem- og tilbageskridt og stå til regnskab for dem, må socialarbejderen gøre det samme. Socialarbejderen resultater afspejles i den unges resultater: ”*Der er det jo vigtigt i de her tider, hvor alting skal måles og vejes – i de her evidens-tider – der er det jo vigtigt for os at kunne vise tilbage til bestillerne af vores arbejde, hvad det rent konkret er, at vi har arbejdet med hos den unge.*” (Bilag 3:5) Citatet her viser os socialarbejderens italesættelse af, hvor vigtigt det er at vise sit værd og på den måde opnå faglig

anerkendelse. Igennem socialarbejderens vilje til på denne måde at opnå faglig anerkendelse virker de målbare resultater subjektiverende ind ham eller hende, og vedkommende bliver selv en aktiv del af subjektiveringsprocessen i sin stræben efter den succesnorm, som udstikkes ovenfra (jf. afsnit 4.2.3). Vi har altså her at gøre med en teknologi, der forudsætter socialarbejderens behov for anerkendelse i relation til hans eller hendes selvforståelse. Socialarbejderen internaliserer på denne måde de krav, der stilles fra det kommunalt og statsligt niveau, og bliver således til et selvledende subjekt.

5.2.4 Struktur

Et andet fremtrædende redskab, som socialarbejderne ifølge Servicestyrelsen bør gøre brug af og indføre i handleplanen er struktur. Socialarbejderen skal anvende struktur i normaliseringsstrategien for herigennem at hjælpe den unge til at etablere en dagligdag, der indeholder: *”... fast rytme (...) en struktur (...) faste aftaler (...) faste aftaler (...) faste aftaler (...) faste aftaler...”* (Servicestyrelsen 2007:155). Ved at indføre en sådan struktureret hverdag overfor den unge, fremkommer en normaliseringsmagt, der konstruerer et mulighedsfelt i hvilket, de unge kan overvåges og udviklingen vurderes i henhold til de fastsatte mål. Med strukturen som styringsteknologi får vi altså fremskaffet en disciplineringsmekanisme, der underbygger magtens virke ved at udvinde ny viden gennem overvågningen, og således kan magtens sigte centreres yderligere imod den afvigende adfærd. Samtidig er strukturen det sociale systems mulighed for at skabe større kontrol over den unges mulighedsfelt ganske simpelt ved at indskrænke det. Denne teknologi viser, hvordan socialarbejderen kan gøre brug af såvel spatial som temporal afgrænsning i styringen af den unge. Denne organisering og inddeling giver mulighed for en høj grad af styring fra det sociale systems side (jf. Foucault 2002: 157ff+165ff). Magten og hermed normaliseringen søges internaliseret i den unge, der fabrikeres som et lydigt subjekt med en korrekt adfærd – et normalt individ.

5.2.5 Rollemodellen

Som den sidste teknologi under normaliseringsstrategien skal vi se på anvendelsen af rollemodeller. De rollemodeller, jeg her vil omtale, må dog ikke forveksles med de mere udbredte og anerkendte rollemodeller, der fungerer som sociale foranstaltninger i det sociale arbejde (for eksempel som ung-til-ung-relationer eller lignende). Den type rollemodel, som jeg her vil præsentere, er af en mere uofficiel karakter og varetages af unge, der tidligere har gennemgået

et sanktionsforløb, og som er kommet vel ud på den anden side. De gør så at sige et stykke frivilligt arbejde, når de efter endt ophold kommer på besøg på institutionen ”... *fordi de har oplevet tryghed, og fordi de bliver taget alvorligt.*” (Bilag 3:6) Det samme gælder i øvrigt, når socialarbejderen i sagsbehandlerfunktionen fremhæver tidligere vellykkede forløb i et forsøg på at overbevise en ung om, at sanktionen kan føre gode ting med sig (Bilag 2:5). Således viser de sig som det gode eksempel for de unge, der endnu er i gang med af afsonen en ungdomssanktion. Disse tidligere sanktionsdømte tildeles ”... *sådan en medopdrager-effekt...*” og bliver så at sige en manifestation af den lysere fremtid, som den unge kan se vente forude, såfremt han eller hun følger de udstukne regler og underkaster sig normaliseringsmagts teknologier (Bilag 3:6). Ligeledes bliver rollemodellen udtryk for en efterstræbelsesværdig position blandt institutionens beboere, da vedkommende gennem sin vellykkede internalisering af selvstyring vinder anseelse blandt de andre i gruppen. Normaliseringsmagten inkluderer således i rollemodellen en styringsteknologi, der tilsigter at få de endnu afsonende til at efterstræbe det samme avancement, som rollemodellerne allerede har opnået, og i sin egen skab af en styringsteknologi kommer de til at virke såvel motiverende som normaliserende ind på institutionens beboere (jf. Foucault 2002:202-204).

Vi skal nu bruge et kort øjeblik på at belyse en sidegevinst ved denne teknologi. I afhandlingen her jeg lagt fokus på, hvordan teknologierne virker ind på de unge og socialarbejderne, så jeg herigennem kan belyse subjektpositionerne og en eventuel redefinering af handlerummet. I dette tilfælde skal vi dog iagttage, at endnu en af ungdomssanktionens aktører påvirkes af teknologien, nemlig rollemodellen selv. Det er en teknologi, der i sit virke, forstærker sin egen effekt. Den unge, der fremtræder som rollemodel, er også selv offer for magts virke. Når han eller hun træder ind ad institutionens døre som det gode eksempel overfor de andre unge, opstår der en række uudtalte forventninger fra omgivelsernes side om, at rollemodellen fortsat vil kunne promovere sig selv som det gode eksempel. Det sker måske nok i det usagte og skjulte, men ikke desto mindre vil dette indlejre sig i rollemodellen, der i kraft af den hævdvundne anerkendelse vil søge at forsætte som forbillede og rollemodel for de andre unge. Rollemodellen bliver katalysator for egen styring. Om end det er en mere uformel type teknologi, der måske nok er mere en tilfældighed end en bevidst indstiftet praktik, må den siges at være effektiv i sin selvforstærkende mission.

5.3 Handlerummets udformning

Efter denne gennemgang af normaliseringsstrategiens teknologier er vi kommet dertil, hvor vi skal se på, hvordan disse teknologier er med til at positionere socialarbejderen og skabe et særligt handlerum. Som vi også så det i det foregående kapitel, skal vi nu kortlægge subjekternes positioner samt iagttagelse, hvordan de igennem modmagtstrategier selv virker ind på handlerummets udformning.

5.3.1 Positionering af socialarbejderen i handlerummet

I relation til normaliseringsstrategien ser vi, at den direkte subjektivering af socialarbejderen finder sted gennem handleplanens deskriptive legitimering af fremtidige handlinger samt de målbare resultater. Vi ser her, hvordan socialarbejderen for det første ansvarliggøres gennem handleplanen, der fremstår som en gensidig aftale mellem socialarbejderen og den unge. For det andet ser vi, hvordan socialarbejderen igennem de målbare resultater bliver selvledende i den subjektivering, der finder sted, når han eller hun stræber efter den faglige anerkendelse, der opstår, når det sociale systems målsætninger indfries. Således får vi positioneret socialarbejderen som et ansvarligt og selvledende subjekt. Det handlerum, som vi altså i første omgang ser formet af det sociale system, og som fra dette systems udgangspunkt er at foretrække, konstruerer et subjekt, der indtræder i en ansvarliggørelse af selvet i relationen til den unge, og som optræder som sin egen ledelses katalysator. Socialarbejderen bliver et normaliserende medium, der er ansvarlig for den normaliserende effekt, som den unge underlægges.

5.3.2 Positionering igennem den unge kriminelle

Samtidig må vi vende blikket mod den subjektpositionering, der omhandler den unge, så vi herigennem kan se de præmisser, der gælder for handlerummets udformning. Her kan vi for det første iagttagelse, hvordan den unge kriminelle tildeles en subjektposition, der tager form under inddragelsen og resultaternes målbarhed. Det, der her finder sted, er at selvforholdet bringes i centrum, og gennem den pastorale magt bliver de unge gjort til selvansvarlige subjekter. Den unge bliver selv sat i fokus og må stå til regnskab for de resultater, som han enten opnår eller ikke opnår. Ydermere bliver den unge udsat for en teknologi, der manifesteres i rollemodellen fysiske form. Det er igen en teknologi, der sigter mod at forstærke den unges selvledelse mod den rette adfærd. Det er en selvteknologi, hvis effekt rammer bredt. Ud over den unge virker rollemodellen som teknologi også selvforstærkende ind på rollemodellen.

Yderligere har rollemodellen også en indirekte effekt på socialarbejderens subjektivering. Socialarbejderen bliver gennem rollemodellens succes opmærksom på egen succes, som igen forstærker hans eller hendes rolle som normaliserende medium i sanktionsforløbet.

Den unge kriminelle positioneres igennem ovenstående teknologier igen som et ansvarliggjort subjekt, der gennem bekendelsen forpligter sig på at søge det normale. Ansvarliggørelsen får dog et afbræk gennem den megen fokus på struktur i den unges hverdag. Strukturen repræsenterer en anden og mere disciplinerende praktik, der i sin effekt mere disciplinerer end ansvarliggør. Så hvor inddragelsen og de målbare resultater er teknologier, der producerer ansvarsledende subjekter og anvender bistand, virker strukturen umiddelbart indskrænkende på de unges mulighedsfelt og virker som et repressivt middel.²³

Ydermere skal vi se på, hvordan også den disciplinære magt virker gennem den magt-teknologi, der knytter an til de målbare resultater. At gøre resultater målbare er med til at gøre dem kontrollerbare, og når de kan kontrolleres, kan de overvåges. De unge bliver her til en art vidensobjekter, igennem hvilke socialarbejderen og det sociale system kan udvinde viden til at skærpe magtens virke yderligere. Hvor vi i forrige kapitel så, hvordan socialarbejderen blev gjort til et vidensobjekt for forvaltningen, er det under normaliseringsstrategien altså den unge, der indtager denne position. Det betyder også, at denne viden kan anvendes til at effektivisere magtens virke. De unge bliver som vidensobjekter interessante, fordi de er en afspejling af socialarbejderens praksis. Den viden, der udvindes, omhandler ikke kun den unge, men indirekte også socialarbejderen, der også – som vist ovenfor – subjektiveres herudfra. Socialarbejderen bliver netop selvledende i bestræbelserne på at skabe vellykkede sanktionsforløb, da dette afspejles i handleplanens målbare viden.

5.3.2 Modmagt

Efter at have positioneret socialarbejderen ud fra normaliseringsstrategien skal vi nu se, hvordan socialarbejderen igennem modmagt skaber et nyt sæt gældende præmisser ud fra hvilket handlerummet defineres.

Den første modmagtstrategi, jeg skal vise, kan vi kalde for identitetsbestemmelsen af de unge kriminelle. Det er en modmagtstrategi, der knytter sig til den type problemidentitet, som den

²³ Når jeg skriver 'umiddelbart indskrænkende' er det for ikke at udelukke også bistanden indskrænkende effekt på den unges mulighedsfelt. Distinktionen, jeg her søger, er blot, at repressionen her i højere grad virker begrænsende på den unge i det fysiske rum.

unge udstyres med. Ovenfor har jeg vist, hvordan ungdomssanktionens målgruppe er unge, der kategoriseres som socialt belastede, utilpassede og antisociale (jf. ROU 2001:119 og Servicestyrelsen 2007:51). Jeg har ligeledes vist, hvordan socialarbejderne gør brug af de samme adjektiver, når de udtaler sig om ungdomssanktionens målgruppe. Vi får altså præsenteret en særlig form for problemidentitet serveret, når det sociale system italesætter de unge mangler i forhold normaliseringen. Men – jeg mener, at der finder en vis gradbøjning af normalitetsbegrebet blandt socialarbejderne, når samtalen falder på den enkelte unge frem for de unge som samlet masse. Jeg iagttager en inkonsistens i socialarbejdernes iagttagelse af de unge som individer kontra de unge som målgruppe. Lidt firkantet sat op lyder signalet fra socialarbejderne, at mindre barske ord kan gøre det, når vi retter blikket mod den enkelte; det billede af de unge, som socialarbejderen fremmaner i dette individuelle blik, bløder Servicestyrelsens billede op ved at inddrage betegnelser som ”sølle”, ”knægte som aldrig har fået ret meget”, ”handicappede unge mennesker, der har lav IQ” og som er ”lettere retarderede” og ikke mindst som ”unge, der havner mellem to stole” (Bilag 3, 5 og 6). Socialarbejderen rekonstruerer i praksis den identitet, som de unge på forhånd er blevet tildelt af Servicestyrelsen. Hvor Servicestyrelsen først og fremmest lægger vægt på den unges afvigelse fra samfundets norm sæt og bruger ord, der viser den unges manglende ansvarsfølelse overfor samfundet, fremstiller socialarbejderen den unge som et individ, hvis afvigelser er baseret på faktorer, som den unge ikke selv har haft indflydelse på. Socialarbejderen konstruerer altså en ny problemidentitet til den unge kriminelle, der i højere grad vægter individet frem for samfundet.

En anden modmagtstrategi, der opstår i socialarbejderens praksis, er et opgør med hele den evidensbaserede praksis. Om end det befales fra toppen er al denne måling og vejning ikke socialarbejdernes favoritdel af jobbet: ”Jeg er jo ikke så vild med alt det her måling og vejning (...) Så jeg er mere procesorienteret, og det mener jeg, at man bliver nødt til at være.” (Bilag 3:5-6) De fremhæver, at der er mange ting, der er vigtige for den unge og dennes fremgang, men som ganske enkelt er problematiske at måle på – for eksempel om den unge er blevet bedre til at håndtere sin vrede. Således det også med en smule frustration i stemmen: ”Man kan jo sige, at det er svært at måle på sådan nogle ting, men man kan jo i hvert fald godt på en eller anden måde spørge de unge og institutionerne om, hvad det er for nogle ting, de er blevet bedre til, og hvad det er for nogle ting, der fortsat er svære.” (Bilag 6:4) Disse udtalelser er hentet fra de samme passager, som jeg anvendte, da jeg i foregående kapitel viste, hvorledes socialarbejderne redefinerer ungdomssanktionens succeskriterier, og tjener så at

sige samme formål; socialarbejderne redefinerer de overordnede rammer, der er opstillet gennem det sociale systems standarder og tilpasser dem deres egne målsætninger.

5.4 Opsamling på kapitlet

Jeg har nu vist, hvordan handlerummet udformes igennem normaliseringsstrategiens praktikker. Igen har vi set, hvordan handlerummet søges fastsat af det sociale system samt hvordan socialarbejderen anfægter dette handlerums gyldighed ved at indføre sine egne modifikationer. Det kan vi sammenfatte således:

	Det sociale system	Socialarbejderen
Handlerummets sigte	- rette op den unges defekter	- udnytte den unges undertrykte potentialer
Handlerummets præmisser	- den unge må deltage aktivt og italesætte egne problematikker - socialarbejderen står til regnskab for den unges resultater - fokus på den unges defekter - resultater skal måles - den unge mødes som en afviger	- den unge må deltage aktivt og italesætte egne problematikker - den unge står til regnskab for egne resultater - fokus på omgivelsernes svigt - resultater skal mærkes - den unge mødes med empati
Handlerummets kategorier	- resocialisering	- resocialisering - faglig anerkendelse - legitimering af forskellighed

Tabel 2: Normaliseringsstrategiens udformning af handlerummet

Det særligt interessante ved normaliseringsstrategien er, at socialarbejder og den unge kriminelle positioneres som jævnbyrdige i en gensidigt relation. De udstyres begge med en stor portion ansvarliggørelse og selvledelse. Dog redefinerer socialarbejderen til en vis grad de parametre, som normaliseringen måles i, ved at tilføje mere umålbare parametre i deres egen vurdering af den unges normaliseringsproces (jf. tabel 2). De skaber således andre præmisser for strategiens målsætninger. Det samme ser vi, når socialarbejderen genopfinder de unges problemidentitet ved at fokusere på den enkelte og de svigt, som han eller hun har været udsat for, frem for de unge som en samlet masse med en række mangler. Vi får således konstrueret et billede af, at socialarbejderen igen omgås det sociale systems målsætninger ved at omfor-

mulere disse igennem modmagtstrategierne, og resultatet er, at handlerummet går fra at have fokus på den unges defekter, som skal afhjælpes, til at være rettet mod den unges uudnyttede potentialer. Socialarbejderen positionerer sig selv som værende mere ansvarlig overfor individet end over for systemets målsætninger og søger således at modificere handlerummets præmisser i relation til den sociale selvforståelse ved at stræbe mod kategorier som faglig anerkendelse og forskellighed.

6. Handlerummets behandlingsstrategi

Efter af have gennemgået motiveringens og normaliseringens blik skal vi nu til analysens tredje og sidste blik, nemlig behandling. Det vil sige, at vi skal iagttage socialarbejderens iagttagelser af ungdomssanktionen som behandlingsstrategi, samt hvilke konsekvenser behandlingsstrategiens praktikker har for handlerummets udformning. Vi tager udgangspunkt i, hvordan strategien formes i kraft af de teknologier, den indeholder, så vi efterfølgende kan kortlægge socialarbejderens handlerum.

6.1 Behandling som strategi i ungdomssanktionen

Ungdomssanktionens overordnede sigte er som bekendt at reintegrere den unge i samfundet gennem behandling. Behandlingen er det middel, som anvendes for at nå målet, normalisering. Behandlingen indeholder så en række teknologier, der er beregnet på, at afvigeren igennem motiverende indsatser kan omvendes og korrigeres, så hans eller hendes adfærd tilpasses samfundets rammer. Behandlingen skal altså afhjælpe den unges problematiske adfærd, så han eller hun kan tiltræde en ”... *social tilpasning og ophør med kriminalitet.*” (Servicestyrelsen 2007:57) Det er en behandlingsstraf, der sigter mod at helbrede den unge frem for at straffe den kriminelle handling. Således skrev ekspertgruppen i sin rapport, at målgruppen ”... *ikke kun fastlægges ud fra den kriminalitet, der begås, men også i lyset af behovet for en længerevarende socialpædagogisk behandling.*” (ROU 2001:133) Ungdomssanktionen baseres altså i højere grad på et behandlende rationale frem for en straffende logik, som også det næste citat viser: ”*Ungdomssanktionen er et alternativ til traditionel, ubetinget fængselsstraf. Der er tale om en dom til en to-årig struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling...*” (Servicestyrelsen 2007:21) Behandlingen skal altså hjælpe den unge bedre på vej indenfor flere forskellige områder af dagligdagen, og vi kan overordnet betegne dens sigte som en resocialisering og tilegnelse af sociale og faglige kompetencer, så den unge på sigt bedre kan begå sig i samfundet og skabe en meningsfyldt hverdag for sig selv (jf. bilag 3 og 5).

Dette behandlingsrationale skaber et billede af en ungdomssanktion, der på een gang italesættes som samfundsværende og problemløsende (jf. Denvall & Jacobson 1999:229-232). Igennem den sociale tilpasning behandles afvigeren i retning af det normale og anerkendt rigtige, som modsat den aktuelle adfærd ikke er en trussel mod samfundets fællesskab.

Med kriminalitetens ophør er det i modsætning hertil selvets problematikker, der sættes i centrum i en problemløsende optik, og behandlingen rettes mod de problemkomplekser, der aktiverer den kriminelle adfærd. Det påpeges i Servicestyrelsen håndbog, at socialarbejderen skal påtage sig en rolle, ”... *der bl.a. drejer sig om at understøtte den unges positive sociale udvikling i overgangen fra til en stadig højere grad af indre styring.*” (Servicestyrelsen 2007:153) Socialarbejderens rolle bliver således at fungere som behandlingens fysiske manifestation og herigennem implementere magtens virke i den unge, så han eller hun ledes mod en konstruktiv forvaltning af selvet og på denne måde afværger den problematiske og samfundstruende adfærd.

6.2 Behandlingsstrategiens teknologier

Med ovenstående gennemgang af behandlingens målsætning og selvforvaltende udgangspunkt in mente skal vi nu forsætte analysen ved at identificere de teknologier, som behandlingsstrategien gemmer på. Behandlingen består af en lang række praktikker, der hver især indeholder en eller flere teknologier, der kan tage form af såvel bistand som repression. Selve behandlingens indhold står fra systemets side åben, og det er op til socialarbejderen at påfylde sanktionsforløbet de sociale foranstaltninger, som han eller hun vurderer som bedst i forhold til den unges problemstillinger. Det betyder samtidig, at behandlingen kan bestå af en lang række mangeartede praktikker og teknologier, som oftest installeres af socialarbejderne i behandlingsplanen. I de følgende afsnit har jeg derfor valgt først at iagttage, hvordan disse frie rammer virker ind på socialarbejderen, og dernæst at tage udgangspunkt i to praktikker af mere overordnet form, da afhandlingen her ikke anvender specifikke behandlingsplaner som empirisk grundlag.

6.2.1 Ungdomssanktionens indholdsbestemmelse

Behandlingen er ved ungdomssanktionens start en form for tom betegner, der blot venter på at blive indholdsbestemt. Domstolene sætter rammen, mens socialarbejderen skal udfylde den. Indholdet tilrettelægges i samspil mellem den unge kriminelle, hans eller hendes forældre samt sagsbehandler og koordinator, og til slut munder det hele ud i en behandlingsplan – ikke at forveksle med handleplanen (Servicestyrelsen 2007:47). Der lægges således op til, at behandlingsplanen skal tilpasses den enkeltes behov: ”*Den unges behov for behandling er afgørende for forløbets indhold og længden af de tre faser. Det er de sociale myndigheder, der*

har kompetence til at vurdere dette behov og til at sammensætte et imødekommende forløb.” (Servicestyrelsen 2007:101) Socialarbejderen står således med det endelige ansvar for at få tilrettelagt et sanktionsforløb, hvor den unges faglige forudsætninger og sociale kompetencer forbedres, så den unge *”... efterfølgende kan komme til i gang med en uddannelse eller komme i beskæftigelse.”* (Servicestyrelsen 2007:5)

Denne indholdsbestemmelse sætter socialarbejderen i centrum, og ansvaret for at få den unge til at emergere som et ansvarliggjort subjekt ledet af en indre styring tildeles de socialarbejdere, der måtte være involveret i sanktionsforløbet. Behandlingsstrategien bliver her et eksempel på, at socialarbejderens selvforståelse og individbaserede faglighed imødekommes af det sociale system, der lader det være helt og holdent op til socialarbejderen at vurdere de individuelle behov og problematikker i hver enkel sag. At det sociale system på denne måde kommer socialarbejderen i møde ved at fremstille vide grænser for socialarbejderens tilrettelæggelse af sanktionsforløbet, viser os en teknologi, der er baseret på frihed. Socialarbejderen er fri til at indholdsbestemme ungdomssanktionen, men det er under forudsætning af, at han eller formår at skabe det imødekommende forløb med de bedste forudsætninger for succes, når den unge senere skal stå på egne ben. Teknologien installerer magtens virke i socialarbejderen som en form for disciplinerende belønning, hvor friheden tildeles under ansvar. Den praktik, der falder under indholdsbestemmelsen af ungdomssanktionen, viser os altså, hvordan det sociale system anvender disciplinerende foranstaltninger og opstiller forudsætninger for, at socialarbejderen kan basere sanktionsforløbene individuelt og således tilgodese sin egen professionelle selvforståelse. Fra socialarbejderens frihed under ansvar skal vi nu bevæge os videre til to praktikker, der som første mål har de unge kriminelle.

6.2.2 Relationer og tillid

Når vi nu er trådt ind i behandlingsstrategiens sfære, er vi også for en stor dels tilfælde trådt ind i de institutionsansatte socialarbejderes miljø. På Akademiet²⁴, der er Københavns Kommunes egen institution til gennemførsel af fase to, tillægges særligt relationen mellem den unge og institutionens medarbejder stor vægt i behandlingen af den unge: *”Kontaktfasen leder hen til det vi kalder relationen, som er vores primære arbejdsredskab – og vores teori om at relationen validerer budskabet. Uden relationen kan vi ikke komme ind og lave de forandrin-*

²⁴ Akademiet er København Kommunes egen åbne døgninstitution for unge, der er i færd med at afsone en ungdomssanktion. Akademiet modtager udelukkende unge, der er idømt en ungdomssanktion og udelukkende unge fra København. Akademiet er normeret til 8 elever og har sin dagfunktion – Fakultetet – der består af skolefakultet, arbejds- og uddannelsesfakultet, værkstedsfakultet og sportsfakultet.

ger og processer hos den unge, som vi gerne vil. Uden relationen har de unge ingen grund til at integrere de budskaber, som vi prøver at give dem. Overhovedet. Og det gør de ikke.” (Bilag 3:4) Et vellykket sanktionsforløb kræver altså skabelsen af en succesfuld relation mellem den unge og socialarbejderen. En relation, hvor socialarbejderen *”... stiller krav og påvirker dem i den rigtige retning.”* (Bilag 3:4) Relationen bliver således et vigtigt redskab i den socialpædagogiske behandling. Det bliver her interessant at se på, hvordan denne praktik indeholder teknologier og subjektiveringsmekanismer, der virker ind på den unge. I det næste vil jeg derfor vise, hvordan socialarbejderne gennem belønning og sanktion som subjektiveringsmekanismer giver de unge incitament til at korrekse deres adfærd.

I et sanktionsforløb opstilles der en række goder, som er opnåelige for den unge, såfremt de udviser den rette adfærd. Når de unge gør sig fortjent til tillid fra socialarbejdernes side, venter hygge, lækkerier og udgang forude: *”... så har vi jo også en sådan lidt købmandsrelation, som vi kan køre på. Vi har jo tit nogle goder, de gerne vil have (...) det kan være biografbillet, det kan være hygge på turen. Vi fylder jo på dem også, ikke, med god mad, og vi hygger.”* (Bilag 3:4) Der er altså nok at se frem til, hvis man kan vinde de ansattes tillid. Akademiet anvender et letforståeligt belønningssystem: *”Det kan starte med, at de får seks timer om ugen for eksempel efter den første måned. Så får de en dag, hvor de kan være ude seks timer om ugen, og hvor de så kan besøge deres familie, ikke, eller nogle kammerater. Så hvis de viser, at de kan honorere det, og det fungerer for dem, så efter tre måneder måske, så kan vi gå op til to gange om ugen á seks timer for eksempel.”* (Bilag 3:2) Vi ser her et eksempel på, hvordan mulighedsfeltet for den unge i ungdomssanktionen sættes, og den unge belønnes for god opførsel. Disciplinærmagten finder herigennem sit virke og *”... belønner alene ved hjælp af advancement, idet den åbner muligheden for at opnå en højere rang og plads.”* (Foucault 2002:197) Den unge avancerer i tillidsrelationen, der som styringsteknologi virker ind på den unge gennem belønningen. Den unge underkaster sig for at opnå belønningen og subjektiverer herigennem selvet for at vinde flere goder.

Men man skal dog ikke vide sig sikker bare fordi, man een gang er rykket opad på tillidsstigen. Udover belønningen i form af øget tillid fra socialarbejderen og mere udgang fra institutionen og den herigennem dokumenterede subjektivering foreligger der i relationen endvidere en modpol hertil, nemlig sanktionen (jf. Foucault 2002:197). Sanktionen subjektiverer – som belønningen også gør det – ved at rette individets adfærd ind. Den unge kriminelle kan ved overtrædelser af de fastlagte regler fratages de timer, som han eller hun ellers har optjent gennem god opførsel: *”Hvis de så kikser, så trækker vi i land.”* (Bilag 3:2) Denne

købmandsrelation internaliserer således den lydige adfærd i den unge gennem mekanismerne belønning og sanktion. Den unge bør ikke være tvivl om hvilken side, man helst skal være på – ved at følge reglerne og vinde tillid, vinder man ligeledes større grader af frihed. En frihed, der dog kun langsomt vindes, når den unge implementerer styringen i selvet. Ydermere finder vi også et panoptisk element i denne sanktionering, som vi kort skal belyse – et element, der funderes i forestillingen om det ukendte: ”*De unge ved aldrig, hvad det er for en konsekvens, der kommer.*” (Bilag 3:8) Den unge underkaster sig denne forestilling om det ukendte og uforudsigelige og retter således sin adfærd ind i frygt for at blive sanktioneret. Resultatet er, at sanktionen som subjektiveringsmekanisme forstærkes, og relationen som motiverende teknologi virker altså disciplinerende ind på den unge kriminelle og subjektiverer vedkommende gennem belønning og straf.

6.2.3 Konsekvens

Et element, der i socialarbejdernes italesættelse betegnes som betydningsfuldt i behandlingens praktikker, er konsekvens. Det handler om, at ungdomssanktionen og det behandlingsforløb, der ligger heri, skal opfattes som en konsekvens af den unges handlinger. Det er vigtigt, at den unge trods ungdomssanktionens behandlingsforløb opfatter sanktionen som en konsekvens af uhensigtsmæssige handlinger. Det er socialarbejdernes udtryk for, at også strafelementet i sanktionen må understreges overfor den unge, selvom sanktionen per definition er en dom til socialpædagogisk behandling: ”*Men det skal også opleves som en konsekvens. Der skal være en signalværdi i, at de unge ikke kan blive ved med at være idioter ude i deres lokalsamfund. Der skal være en konsekvens fra andres side.*” (Bilag 7:5) Behandlingens formål undergraves, hvis ikke de unge møder en form for konsekvens, og den unge opfordres til at forsætte i samme løbebane som hidtil: ”*... så skal de ligesom opleve, at altså: det her er konsekvensen af, at du laver så meget lort i den, så nu gider vi sgu ikke at høre mere på dig.*” (Bilag 7:2) Konsekvensen skal være til at gennemskue for den unge, både når ungdomssanktionen starter op, men også hvis den unge overtræde behandlingens betingelser undervejs i sanktionsforløbet. Konsekvensen træder ind i en klart sanktionerende og disciplinerende tilgang til de unge: ”*... kan du ikke finde ud af at overholde de aftaler, så laver vi ikke bare nogle nye, for det er ikke noget-for-noget det her.*” (Bilag 7:6 – jf. også bilag 8:4) Som vi også så det under relationspraktikken subjektiveres den unge gennem sanktionens virke, der virker korrigerende ind på den kriminelle adfærd. Belønningen er at foretrække, så adfærd, der fører til sanktionering, fravælges.

6.3 Handlerummets udformning

Efter vi nu har gennemgået nogle af behandlingsstrategiens praktikker og teknologier, skal vi nu se, hvordan det virker konditionerende ind på socialarbejderens handlerum. Igen må vi have in mente, at selve behandlingen og dermed det meste af behandlingsstrategiens teknologier udfyldes af socialarbejderen. Det vil altså sige, at vi her under behandlingsstrategien må være særligt opmærksomme på, at flere af handlerummets præmisser udstikkes af socialarbejderen selv, end vi så det blandt motivations- og normaliseringsstrategierne. Også netop derfor vil vi i det følgende se, at noget af den modmagt, vi kan iagttage her, kommer fra en uventet kant og ikke nødvendigvis fra socialarbejderen.

6.3.1 Positionering af socialarbejderen i handlerummet

Når vi iagttager behandlingsstrategien, ser vi som det første, at det sociale system imødekommer socialarbejderens behov for at kunne tilgodese det individuelle aspekt i behandlingen af de unge kriminelle. Systemet overlader ansvaret for sanktionsforløbet til socialarbejderen, når sanktionens form skal indholdsbestemmes. Det giver os en subjektpositionering af socialarbejderen som et kompetent fagligt subjekt, der skal varetage ansvaret for den normaliserende behandling i kraft af de selvledende evner, som er internaliseret som en form for governmental guide.

6.3.2 Positionering gennem den unge kriminelle

I modsætning til denne meget professionelle og stærke karakter har vi den unge kriminelle. Den unge produceres i magtrelationen af socialarbejderen – der jo netop indholdsbestemmer sanktionen – som et svagere subjekt med mangler, der skyldes forskellige livsvilkår i de unges opvækst (jf. afsnit 5.3.2). Disse mangler søger den ansvarliggjorte socialarbejder at afhjælpe gennem relationsarbejde og konsekvenspædagogik som overordnede og disciplinerende praktikker. Fremstillingen af denne svage subjektposition, der frembringes fra socialarbejderens side, styrker socialarbejderens egen positionering som ansvarlig, faglig kompetent og individfokuseret hjælper. Med denne subjektpositionering in mente skal vi nu se på modmagts indflydelse.

6.3.3 Modmagt

I behandlingsstrategien møder vi en modmagtstrategi fra en lidt mere uventet kant, nemlig de unge. Socialarbejderne forsøger at lægge vægt på ungdomssanktionens behandlende sigte og det faktum, at det er et alternativ til fængselsstraf: *"De skal ikke længere sammenligne en ungdomssanktion med en straf, det er behandling. En betinget dom er en straf, ikke behandling. Derfor skal de ikke sammenligne den betingede dom med ungdomssanktionen."* Socialarbejderen ønsker altså at den unge skal anskue sig selv som anbragt, ikke indsat. Men – de unges evne eller lyst til at tænke på ungdomssanktionen problematiseres af socialarbejderne, der ikke tror, at *"... de tænker behandling, når de tænker ungdomssanktion. Jeg tror, de tænker institution, regler og rammer. Øv!"* (Bilag 5:3) De unge går således selv ind og skaber en særlig fængselssemantik omkring ungdomssanktionen, og det volder socialarbejderne problemer at få denne udryddet: *"Du kan jo høre, at jeg bruger ordet 'udgang' for eksempel. Det lugter lang væk af fængsel. Det har jeg kæmpet meget med (...) Men den slags ord præger livet."* (Bilag 3:3-4) Citatet her giver os et billede af, hvordan socialarbejderne forsøger at transformere de unges selvforståelse fra at være fængslet til at være underlagt socialpædagogisk behandling.

Denne fængselssemantik viser os en magtkamp, der foregår i relationen mellem socialarbejderen og den unge kriminelle. Hvor socialarbejderen søger at positionere den unge kriminelle som et behandlingskrævende individ, fremstiller den unge sig selv som forbryder bag tremmer. Det viser os samtidig, at der optræder en uoverensstemmelse mellem den måde, som den unge ser socialarbejderen på, og den måde, som socialarbejderen selv ser sig på. De unges fængselssemantik kommer således også til at afspejle den tvedelte rolle, som socialarbejderen tildeles i ungdomssanktionen (jf. indledningen). På den ene side repræsenterer socialarbejderen det sociale system, der skal hjælpe en borger i nød, mens han på den anden side uvilkaarligt kommer til at repræsentere det juridiske og straffende system. Dette belyser et konfliktuelt perspektiv i socialarbejdernes selvforståelse, hvor det således er rollen som henholdsvis behandlende og sanktionerende instans, der tillægges vægt afhængigt af øjnene, der ser.

6.4 Opsamling på kapitlet

Med denne gennemgang af behandlingsstrategiens praktikker og teknologier har jeg vist, hvordan socialarbejderen konstruerer et egent handlerum, der bærer et individfokuseret præg. Vi kan sammenfatte det som følgende:

	Det sociale system	Socialarbejderen
Handlerummets sigte	- behandle afvigelsen	- effektuere positive relationer
Handlerummets præmisser	- socialarbejderen er ansvarlig for sanktionens forløb	-socialarbejderen er ansvarlig for sanktionens forløb - socialarbejderen skal hjælpe, ikke straffe
Handlerummets kategorier	- omverdensfokuseret	- individfokuseret

Tabel 3: Behandlingsstrategiens udformning af handlerummet

Det sociale system gør ved sit fravær socialarbejderen både ansvarlig og selvledende i arbejdet med ungdomssanktionen. Socialarbejderen fremstilles således som et subjekt med særlig faglig kompetence. At socialarbejderens selvforståelse imødekommes ved at lade socialarbejderen være individcentreret, starter en selvledende proces i socialarbejderen, der lever op til sit ansvar ved at skabe vellykkede sanktionsforløb. Denne positionering forstærker socialarbejderen selv ved at positionere den unge som et svagt individ, der har brug for socialarbejderens faglige kompetence til at afhjælpe den u hensigtsmæssige hverdag, som han eller hun indgår i. Dog konfronteres socialarbejderens egen positionering af de unges modmagt i form af en fængselssemantik. De unge rekonstruerer socialarbejderens rolle fra at være hjælp og støtte til at være en form for fangevogter, der begrænser dem i hverdagen. Det betyder, at der foregår en kamp på feltet, hvor magterelationens to parter forsøger at vinde terræn. Kampen afgøres ved, at de unge beholder deres fængselstermer, mens rollen udfyldes af socialarbejderens selvforståelse som hjælper. Der rykkes således ved subjektpositioneringens ydre, mens det indre forsat er defineret af socialarbejderen. Vi ser igen et system, der retter blikket mod omverdenen, mens socialarbejderen fokuserer på individet.

Sammenligning og diskussion:

7. Ungdomssanktionens handlerum

I de tre foregående kapitler har jeg vist, hvordan socialarbejderens handlerum formes gennem praktikkernes teknologier og modmagtstrategier. Hvor jeg i disse kapitler har dekonstrueret ungdomssanktionens program for at finde frem til praktikkernes effekt på socialarbejderen og hans eller hendes handlerum, vil jeg nu rekonstruere programmet for at vise handlerummets udformning, og hvorledes socialarbejderens redefinerer dette handlerum i et forsøg på at overkomme de uoverensstemmelser, der er mellem socialarbejderens selvforståelse og det sociale systems målsætninger i arbejdet med det kriminelle.

7.1 Handlerummets udformning

Jeg har indtil nu igennem de tre strategiers praktikker og teknologier vist, hvordan det sociale system opstiller et særligt sæt præmisser med tilhørende handlerum for socialarbejderen at agere i under arbejdet med ungdomssanktionen. Jeg har ligeledes vist, hvordan socialarbejderen modificerer denne subjektposition og disse præmisser og dermed selv konstruerer et handlerum, i hvilket de kan imødekomme deres egne målsætninger og således tage vare på deres selvforståelse. Dette kommer til udtryk i de forskellige kategorier, som jeg har fremskrevet i relation til handlerummets præmisser. Kategorierne viser os ydermere henholdsvis systemets og socialarbejderens divergerende opfattelser af handlerummets udformning. Jeg vil nu samle mine iagttagelser fra de tre strategier i denne rekonstruktion af ungdomssanktionens program og således vise de præmisser og kategorier, der er bestemmende for udformningen af det samlede handlerum.

	Det sociale system	Socialarbejderen
Handlerummets sigte	- at minimere de unges kriminalitet - rette op på den unges defekter - behandle afvigelsen	- at skabe en meningsfyldt hverdag - udnytte den unges undertrykte potentialer - effektuere positive relationer
Handlerummets kondition- nerende præmisser	- den unge og familien skal tage ansvar - socialarbejderen skal påta- ge sig det økonomiske ansvar - den unge må deltage aktivt og italesætte egne problematikker - socialarbej- deren står til regnskab for den un- ges defekter - fokus på den unges defekter - resultater skal måles -	- den unge og familien skal tage ansvar - centralforvaltningen skal påtage sig det økonomiske ansvar - fokus på individets ressourcer - den unge må deltage aktivt og italesætte egne problematikker - den unge står til regnskab for egne resultater - fokus omgivelsernes svigt - resul-

	den unge mødes som en afviger - socialarbejderen er ansvarlig for sanktionens forløb	tater skal mærkes - den unge mødes med empati - socialarbejderen er ansvarlig for sanktionens forløb - socialarbejderen skal hjælp, ikke straffe
Handlerummets konstituerende kategorier	- omverden - organisation - resocialisering	- humanisme - individualitet - resocialisering - faglig anerkendelse - legitimering af forskellighed
Handlerummets logikker	- samfundsværnende fokus - økonomisk aspekt	- problemløsende fokus - fagligt aspekt

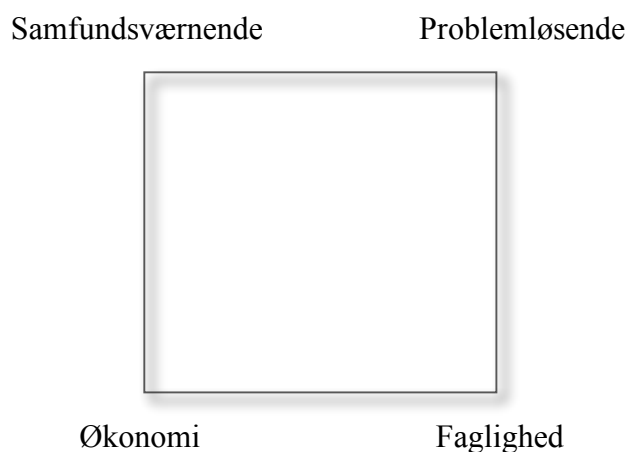
Tabel 4: Handlerummets konditionerende præmisser og konstituerende kategorier i arbejdet med ungdomssanktionen for henholdsvis det sociale system og socialarbejderen

De præmisser, som henholdsvis systemet og socialarbejderen opstiller, er for en del samstemmende, mens de resterende præmisser divergerer i højere eller mindre grad. For en del af præmisserne gælder det, at der er enighed mellem systemet og socialarbejderen, som vi for eksempel ser det, når det drejer sig om at inddrage og ansvarliggøre den unge. Til gengæld italesættes den unge kriminelle forskelligt blandt de to parter, ligesom de heller ikke er enige om, hvorvidt det økonomiske ansvar skal placeres hos centralforvaltningen eller hos socialarbejderen. Ligeledes har jeg ovenfor sammenholdt de kategorier, som jeg har fremanalyseret gennem i de tre strategiers praktikker, og som således bliver konstituerende for det overordnede handlerum i ungdomssanktionen. Disse kategorier underbygger og illustrerer de uoverensstemmelser, vi ser mellem socialarbejderens selvforståelse og systemets bestemmelser for ungdomssanktionens sigte, når vi samler dem under parternes overordnede kategorier i deres respektive tilgange til arbejdet med ungdomssanktionen.

Disse præmisser og kategorier reducerer jeg til i alt fire logikker, der er sigende for handlerummets udformning i arbejdet med ungdomssanktionen. Disse logikker repræsenterer de fire aspekter, der spiller afgørende ind på handlerummets udformning. For det sociale system er det særligt det samfundsværnende aspekt og det økonomiske hensyn, der må tages, mens socialarbejderen lader fagligheden og et problemløsende aspekt vægte tungest, når handlerummet skal konstrueres. Da vi tidligere har slået fast, at det sociale system og socialarbejderen er hinandens eksistensberettigelse, kan vi udlede, at den ene nødvendigvis må inkludere den anden parts foretrukne kategorier i sit handlerum i højere eller mindre grad. Således begynder handlerummet at tage form.

7.2 Kortlægning af handlerummet

Ud fra disse logikker, der altså dækker over henholdsvis det sociale systems og socialarbejderens præmisser og kategorier, vil jeg i min søgen på at rekonstruere ungdomssanktionen som program gennem nedenstående figur illustrere, hvordan socialarbejderen søger at redefinere det handlerum, som det sociale system har konstrueret, ved at indføre hans eller hendes egne præmisser og kategorier.

Figur 2: Ungdomssanktionens handlerum

Figuren er et billede af ungdomssanktionens samlede handlerum, hvori det sociale system opstiller en række præmisser for udformningen, som socialarbejderen modificerer i et forsøg på skabe sammenhæng mellem de divergerende målsætninger, som de to parter repræsenterer. I hvert hjørne har jeg placeret de fire logikker, der er bestemmende for handlerummets udformning. Det sociale system og socialarbejderen repræsenterer hver især to logikker (jf. tabel 4), der er placeret horisontalt i forhold til hinanden. De to logikker, som kommer fra systemets side, ser vi til venstre i figuren, nemlig det samfundsværnende perspektiv samt det økonomiske aspekt, mens socialarbejderens logikker ligger til højre i figuren i form af det problemløsende perspektiv og det faglige aspekt.²⁵

Det samfundsværnende perspektiv betegner systemets iagttagelse af ungdomssanktionen som en foranstaltning, der først og fremmest skal værne samfundet mod den trussel, som de unge kriminelle antages at udgøre. Modstillet hertil finder vi så socialarbejderen, der i stedet indstifter den unge kriminelles individuelle problemer som et grundlæggende element for handlerummets konditionering. Hvis vi dernæst tager fat på den af systemet indstiftede logik økonomi, ser vi, hvordan ungdomssanktionens handlerum ligeledes bærer præg af, at også

²⁵ Figuren er her mere simpel, end den har fortjent. Den bør tænkes mere tredimensionelt, således at socialarbejderen kan positioneres frit mellem de fire logikker. Desværre rækker forfatterens evner hertil.

økonomisk hensynstagen er et grundlæggende aspekt i arbejdet. Sidst, men ikke mindst, må også faglighed vægtes som afgørende faktor i udformningen af handlerummet.

Min pointe med denne illustration af handlerummet er at vise, hvordan socialarbejderen manøvrerer rundt på feltet for at overkomme de uoverensstemmelser, der opstår mellem systemets og socialarbejderens målsætninger i arbejdet med ungdomssanktionen. Afhængig af den praktik, teknologi og modmagt, der sættes i spil, placeres socialarbejderen et sted i figuren på det sted, der måtte være bedst betegnende for socialarbejderens subjektposition. For systemet er den optimale positionering af socialarbejderen så langt til venstre som muligt, mens socialarbejderen selv ønsker at placere sig i figurens højre side. For eksempel søges socialarbejderen økonomisk ansvarliggjort under motivationsstrategien, hvilket vedkommende da undslår sig gennem en modmagtstrategi (jf. afsnit 4.3.3). Det vil sige, at systemet søger at placere socialarbejderen tæt på nederste venstre hjørne, så hans eller hendes handlerum kommer til at bære stærkt præg af den økonomiske hensynstagen, men gennem modmagtstrategien trækker socialarbejderen sig længere over mod figurens højre side. Som et andet eksempel kan vi iagttagende, hvordan socialarbejderen selv positionerer sig i det problemløsende hjørne i figurens højre øverste hjørne, når systemet forsøger at indplacere subjektet på den samfundsværnende halvdel. Således kan socialarbejderen altså komme sin selvforståelse i møde ved på denne måde at vægte det individuelle frem for det samfundsmæssige.

Socialarbejderen bevæger sig altså rundt mellem de fire logikker, når han eller hun positionerer sig i rummet på en måde, der kan imødekomme behovet for at mindske afstanden fra det sociale systems målsætninger og standarder til socialarbejderens selvforståelse og faglige integritet. Således finder kampen om at definere handlerummet i ungdomssanktionen sted. Henholdsvis socialarbejderen og systemet søger at trække socialarbejderens positionering længst over mod de logikker, der svarer til deres foretrukne præmisser og kategorier for handlerummet. Handlerummet konstrueres altså ved, at det sociale system søger at positionere socialarbejderen gennem en række teknologier, mens socialarbejderen gennem modmagtstrategier indfører sine egne præmisser i rummet og således ønsker at tilgodese hans eller hendes selvforståelse og faglige integritet.

Der er en således en evig kamp på feltet om at få lov til at føre flest mulige af sine egne præmisser med ind i handlerummet og således trække sig længst mulig over mod de logikker, der stemmer overens med ens egne kategorier. Afstanden mellem systemets og socialarbejderens ønsker om, hvordan handlerummet konstrueres, vil da sandsynligvis heller ikke kunne elimi-

neres fuldstændigt – hvad i øvrigt ville ophæve magtrelationen – idet de to parter interessefelter er modsatrettede: hvor det sociale system skal tilfredsstille og imødekomme offentligheden, er socialarbejderens blik vendt mod den unge kriminelle som et individ i nød. Socialarbejderens nære og personlige kontakt til individet adskiller ham eller hende fra systemet, der i stedet iagttager en større masse af unge kriminelle uden individuelle identiteter. Systemet må tilgodese sin egen eksistens og lade organisation og omverden vægte tungest, mens socialarbejderens forståelse af hans egen position som borgerens hjælper får individbegrebet til at vægte på denne side. Om end en fuldstændig sammensmeltning ikke vil finde sted, vil det måske alligevel kunne gøre en forskel, hvis henholdsvis socialarbejderens og det sociale systems konditionerende præmisser for handlerummet i højere grad kunne stemme overens. Man ville kunne effektivisere socialarbejderens arbejdsgang, hvis man kunne minimere uoverensstemmelserne. Om end jeg i indledningen skrev, at mit ærinde i denne afhandling blot var at kortlægge handlerummet og dets præmisser og således åbne op for de forhindringer, der eventuelt måtte findes i ungdomssanktionens praksis, vil jeg dog her præsentere to punkter i handlerummet, hvor jeg mener, at man med rette kunne sætte ind i forsøget på at skabe flere vellykkede sanktionsforløb, nemlig hos individ- og økonomilogikken (jf. tabel 4). Hvis det sociale system som udgangspunkt positionerede socialarbejderen i nærmere den logik, der kalder på det problemløsende og individuelle, så ville socialarbejderen måske i højere grad kunne tilrettelægge sanktionsforløbene med en individualitet og fleksibilitet, som de efterspørger og fremsætter som et løsningsforslag, der kunne forbedre socialarbejderens handlemuligheder i sanktionens tre faser og dermed bidrage med flere positive forløb (jf. for eksempel bilag 6:6). Ligeledes ville det sociale system som kontrol- og vidensinstans måske kunne vinde flere vellykkede sanktioner ind ved at gentænke den økonomiske logiks plads i handlerummet. Vi så tidligere, hvordan økonomien kontrolleres i centralforvaltningen (jf. afsnit 4.2.4), men det kunne være en mulighed at fravælge dette disciplinerende element i forvaltningen og i stedet implementere et governmentalt magtelement på dets plads og på denne måde tilskynde den selvledende socialarbejder til at ansvarliggøre sig selv i forhold til denne logik. På denne måde ville små ændringer i handlerummet måske kunne udmønte sig i flere effektive sanktionsforløb.

Således mener jeg, at en blotlægning af handlerummet kan være medvirkende til, at vi kan skabe større indsigt i de bump, som socialarbejderen i praksis støder på på sin vej. Det muliggør en gentænkning teknologiernes indvirken på de involverede aktører, ligesom deres positionering i handlerummet kan revideres. Samtidig er jeg af den opfattelse, at modmagten spiller en vigtig rolle i forhold til gentænkningen. Det er netop gennem denne, at gentænkning

og ikke mindst nytænkning får sin grobund, hvilket da også taler for, at den umulige sammen-smeltning mellem systemets og socialarbejderens interesser og positioneringer i rummet – og dermed magtrelationens fortsatte eksistens – netop bidrager til at skabe en bedre ungdoms-sanktion med flere vellykkede sanktionsforløb. Med disse ord vil jeg forsætte med en sammenfatning af afhandlingens resultater.

8. Sammenfatning

Så er tiden kommet, hvor analysens resultater skal sammenfattes. Jeg vil derfor kort redegøre for, hvad mine iagttagelser af socialarbejdernes iagttagelser har bragt med sig.

Jeg har i denne kandidatafhandling vist, hvordan ungdomssanktionens handlerum konstrueres gennem en række praktikker, der tildeler socialarbejderen en særlig subjektposition. Ydermere har jeg vist, hvordan socialarbejderen anfægter denne subjektposition og gennem modmagtstrategier indfører et nyt sæt præmisser i handlerummet, så han eller hun i højere grad kan imødekomme vedkommendes professionelle selvforståelse ved at positionere sig i relation hertil. Herigennem har jeg åbnet op for, at det er muligt at gentænke handlerummets udformning med det sigte at skabe flere vellykkede sanktionsforløb.

Jeg har i denne henseende udpeget to eksempler på ændringer, der kunne foretages i relation til henholdsvis individ- og økonomilogikken. Disse logikker betegner blot to ud af de i alt fire, som jeg har uddraget af de præmisser og kategorier, som socialarbejderen og det sociale system opstiller for handlerummets udformning. For handlerummet har det igennem min analyse vist sig, at det er logikkerne økonomi, faglighed, det problemløsende og det samfundsværnende, der gør sig gældende, når socialarbejderen positioneres og re-positionerer sig selv.

Ydermere har jeg vist, hvordan magtens tre former igennem styringsteknologierne alle virker producerende ind på subjektet på een og samme tid. Med socialarbejderen som medium for magten rettet mod den unge kriminelle og ydermere med teknologier direkte rettet mod socialarbejderen har vi set, hvordan relationen mellem den unge kriminelle, der er idømt en ungdomssanktionen, og socialarbejderen, der i sit job beskæftiger sig med den unge, virker formende ind på begge sider. Såvel den unge som socialarbejderen subjektiveres og produceres således som særlige subjektpositioner; det være sig ansvarlige, selvledende vidensobjekter og så videre. Hvor socialarbejderen er medium for det sociale systems normaliserende behandling af de unge kriminelle, produceres han eller hun selv som ansvarlig for den unges medvirken i forløbet og for sanktionens resultat. Socialarbejderen anvender her forskellige modmagtstrategier som for eksempel en redefinering af sanktionens succeskriterier eller af de unges identitet. Det sociale system tager til gengæld form af at være en videns- og kontrolin-

stans, der gennem vidensindsamlingen blandt såvel socialarbejdere som unge søger at effektivisere kontrollen af såvel de unge som af socialarbejderen.

Det er som nævnt min opfattelse, at man ved at kortlægge socialarbejderens mulighedsfelt og herigennem inddrage den praksis, som han eller hun står overfor, vil man kunne anskue de reelle forhindringer, der eventuelt måtte være på feltet. Dermed kan man også åbne op for at mindske disse forhindringer og overveje, hvorvidt en ændring af de præmisser, der gør sig gældende i udformningen af handlerummet, bør finde sted. Min analyse har derfor også formet sig som en 'bottom-up'-analyse, hvor fokus ikke udelukkende har været organisationen eller systemet, men netop har inddraget de påvirkninger, der strømmer fra organisationens bund så at sige, nemlig fra de socialarbejdere, der i praksis skal omsætte de af systemet udstukne standarder.

Alle mine anstrengelser til trods skal det dog til slut påpeges, at mine iagttagelser er baseret på netop det særlige blik, som jeg har konstrueret gennem de valg og fravalg, som jeg har gjort mig. Det betyder, at andre perspektiver ville kunne bidrage med andre løsningsforslag. Ud fra mit analysestrategiske perspektiv vil jeg dog fremhæve magtrelationens producerende virke for handlerummets udformning og den deraf følgende mulighed for at gentænke denne udformning som en måde at indføre socialarbejderens praksis i analysen af de fra oven udstedte standarder og målsætninger.

Litteratur

Andersen, Niels Åkerstrøm 1999: Diskursive analysestrategier, Nyt fra Samfundsvidenskabernes, København

Andersen, Niels Åkerstrøm 2003: Borgerens kontraktliggørelse, Hans Reitzels Forlag, København

Balvig, Flemming 2000: RisikoUngdom. Ungdomsundersøgelser 1999, Det Kriminalpræventive Råd, København

Balvig, Flemming 2006: Den ungdom! Om den stadig mere omsiggribende lovlighed blandt unge i Danmark, Det Kriminalpræventive Råd, København

Borch, Christian & Larsen, Lars Thorup (red.) 2003: Perspektiv, magt og styring. Luhmann og Foucault til diskussion, Hans Reitzels Forlag, København

Borch, Christian 2005: Kriminalitet og magt. Kriminalitetsopfattelser i det 20. århundrede, forlaget politisk revy, København

Caswell, Dorte 2005: Handlemuligheder i socialt arbejde. Et casestudie om kommunal frontlinjepraksis på beskæftigelsesområdet, akf Forlaget, København

Dean, Mitchell 2006 [1999]: Governmentality. Magt og styring i det moderne samfund, Forlaget Sociologi, Frederiksberg C

Denvall, Verner & Jacobson, Tord 1999 [1998]: Hverdagbegreber i socialt arbejde. Ideologi, teori og praksis, Hans Reitzels Forlag, København

Dreyfus, Hubert L. & Rabinow, Paul 1983 [1982]: Michel Foucault. Beyond Structuralism and Hermeneutics, The University of Chicago Press, Chicago

Egelund, Tina & Böcker Jakobsen, Turf 2006: Behandling i socialt arbejde. Begreb og praksis, Hans Reitzels Forlag, København

Esmark, Anders et al 2005a: Poststrukturalistiske analysestrategier, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg C

Esmark, Anders et al 2005b: Socialkonstruktivistiske analysestrategier, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg C

Foucault, Michel 1980 [1972, 1975, 1976, 1977]: Power/Knowledge. Selected Interviews and other Writings 1972 – 1977, Pantheon Books, New York

Foucault, Michel 2000 [1994]: Ethics – Essential Works of Foucault 1954 – 1984, Penguin Books, London

Foucault, Michel 2001 [1994]: Power – Essential Works of Foucault 1954 – 1984, Penguin Books, London

Foucault, Michel 2002 [1975]: Overvågning og straf, DET lille FORLAG, Frederiksberg

Foucault, Michel 2006 [1994]: Viljen til viden. Seksualitetens historie 1, DET lille FORLAG, Frederiksberg

Heede, Dag 2004 [1992, 1997, 2000]: Det tomme menneske. Introduktion til Michel Foucault, Museum Tusculanums Forlag, København

Järvinen, Margaretha et al 2002: Det magtfulde møde mellem system og klient, Aarhus Universitetsforlag, Århus

Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna (red.) 2005: Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv, Hans Reitzels Forlag, København

Mik-Meyer, Nanna & Villadsen, Kaspar 2007: Magtens former. Sociologiske perspektiver på statens møde med borgeren, Hans Reitzels Forlag, København

Rapport Om Ungdomskriminalitet (ROU) 2001: Ekspertgruppen om ungdomskriminalitet, januar 2001, Justitsministeriet

Rasmussen, Lene Kofoed et al 2005: Ungdomssanktionen i kvalitativ belysning. Ti unge og ni institutioner, København, Socialforskningsinstituttet

Servicestyrelsen 2007: Håndbog om ungdomssanktionen, Odense

Vestergaard, Jørn 2003: Den særlige ungdomssanktion, København, Tidsskrift for Kriminalret 1/2003

Villadsen, Kaspar 2004: Det sociale arbejdes genealogi, Hans Reitzels Forlag, København

Zeuner, Lilli & Højland, Jeppe 2003: Unge i det kriminelle felt – et studium af forskningsliteratur, Socialforskningsinstituttet, København

For relevant lovstof henvises til Håndbog om ungdomssanktionen fra Servicestyrelsen (2007).

Interviewguide – Sagsbehandler/koordinator

Introduktion:

- hvor længe har du været her på socialcentret?
- hvad er din uddannelsesmæssige baggrund?
- hvad er dine opgaver særligt i forhold til unge kriminelle?

Arbejdsgang:

- hvad er din rolle som koordinatorens/sagsbehandler rolle?
- hvordan er rollerne fordelt mellem sagsbehandler, koordinator og kontaktperson?
- hvad er din første opgave som koordinator/sagsbehandler rent praktisk, når en ung er blevet idømt en ungdomssanktion?

Den unge:

- hvordan oplever du typisk den unges reaktion på ungdomssanktionen i forhold til en betinget dom?
- hvordan motiverer man den unge, hvis der er modvilje?
- hvad er succeskriterierne for dig som koordinator/sagsbehandler i forhold til ungdomssanktionen?

Samarbejde mellem de forskellige aktører:

- hvor mange indstillinger laver I?
- hvordan er samarbejdet mellem de forskellige aktører (kommune, institution samt forældre og den unge)?

Afsluttende:

- har de lovændringer, der blev foretaget sidste år for at skabe større sammenhæng i forløbene, haft den ønskede virkning?
- hvad er dit indtryk af ungdomssanktionen? Er det godt eller skidt?

Interviewguide – Institution

Introduktion:

- hvor længe har du været her på Akademiet?
- har du tidligere beskæftiget dig med unge kriminelle?
- hvad er din uddannelse?

Arbejdsgang:

- hvad foregår umiddelbart efter en ung er blevet idømt ungdomssanktionen og skal i gang med sit ophold på Sønderbro?
- hvordan udreder I den unges individuelle ressourcer efter ankomsten?

Den unge:

- hvordan er de unges motivation, når de kommer her til Sønderbro?
- hvad er den typiske reaktion, når en ung ankommer?
- hvordan håndterer I det, hvis den unge viser modvilje mod jer ved ankomsten?
- hvad er succeskriterierne for jer og/eller den unge i forhold til ungdomssanktionen?

Medarbejdere:

- hvad er de grundlæggende elementer i den pædagogik, I bruger?
- hvad er det for værdier, I navigerer ud fra?
- bliver værdierne afspejlet i pædagogikken også?

Samarbejde mellem de forskellige aktører:

- hvordan er samarbejdet mellem jer og den unge og forældrene?
- hvordan er jeres samarbejde med lokalforvaltningerne og centralforvaltning?

Afsluttende:

- hvad er dit indtryk af koordinatorernes funktion i forhold til at skabe sammenhæng i de unges forløb?
- hvad er dit indtryk af ungdomssanktionen? Er det godt eller skidt?

Interviewguide – Centralforvaltning

Introduktion:

- hvad er din funktion som socialfaglig konsulent her i Socialforvaltningen?
- hvad er din uddannelsesmæssige baggrund?

Arbejdsgang:

- hvor mange anmodninger kommer der fra anklagemyndigheden?
- hvor mange bliver efterfølgende indstillet til en ungdomssanktion fra socialcenterets side?
- skal indstillinger ind omkring centralforvaltningen?
- hvor ofte følger retten indstillingen?
- hvor mange københavnere er i øjeblikket i gang med en ungdomssanktion?
- hvad er dine opgaver som ungdomssanktionskoordinator?
- hvad er din funktion i forhold til sagsbehandlere og institutionerne?
- hvad er det for redskaber, der skal være til stede for at ungdomssanktionen virker positivt?

Den unge:

- hvad er ungdomssanktionens succeskriterier i dine øjne?

Samarbejde mellem de forskellige aktører:

- hvordan er din oplevelse af samarbejdet mellem de forskellige aktører?
- hvor placerer du dig i samarbejdet?

Afsluttende:

- har de lovændringer, der blev foretaget sidste år for at skabe større sammenhæng i forløbene, haft den ønskede virkning?
- hvad er dit indtryk af ungdomssanktionen? Er det godt eller skidt?

Interview med sagsbehandler/koordinator, Nørrebro

Interviewer (I): Først vil jeg gerne høre lidt om dig – hvad du laver i forhold til de kriminelle unge, og hvor længe du har gjort det?

Respondent (R): Jeg er pædagog, og jeg er sagsbehandler, og jeg er gadeplanskoordinator. Det vil sige, at jeg har sager på vores unge kriminelle, og så har jeg nogle gange nogle sager, hvor forældrene er svære at komme ind på, eller de er hidsige eller modbydelige eller sådan. Så kommer de nogle gange herud. Det handler om, at måden at komme ind i en familie på er lidt anderledes fra min side end fra en traditionel sagsbehandlers side, som normalt sidder på kontoret og indkalder, hvorimod for mig er det hjemmebesøg, og det er noget, fordi det er på familiens hjemmebane. Der er du gæst i huset, så det er noget andet. Men hvis det er noget med, at det skal i Børn- og Ungeudvalget, så holder jeg møderne her, fordi så er det sådan et lidt voldsommere indgreb i familien, og så er det her, det foregår. Det skal være mere formelt. Så på den måde er det forskelligt, hvordan man tackler tingene. Jeg bruger meget hjemmebesøg. Og her hvor jeg ”bor” i Bragesgade, der kommer folk, de unge og familierne, kommer og går som det passer dem. De skal ikke ind og bestille tid. Er jeg her, så tager jeg dem. Er jeg her ikke, så kommer de tilbage, og så tager jeg dem der. Jeg startede her i centeret som udegående medarbejder, hvor man blev sat på en opgave, der hed de unge kriminelle som en slags støtte-kontaktperson. Og så havde jeg mange enlige mødre over i Mjølnerparken, fordi da vi startede, var vi to mænd og en dame, og det var så som regel mig, der fik de der enlige mødre derovre som hjemmehosser. Så jeg har lavet meget her. Men det jeg har arbejdet mest med er kriminelle unge. Det har jeg faktisk arbejdet med alle de år, jeg har været. Jeg kommer faktisk fra en børnehave på Indre Nørrebro, så det var noget af et skifte at komme på et socialcenter, og bare måden at arbejde på var jeg jo slet ikke vant til. Så der er blevet lavet lidt om på tingene i løbet af de år, der er gået. Da jeg kom, besøgte man for eksempel ikke vores unge i fængslerne. Det var sådan noget: nu sidder de der. Men det fik vi hurtigt lavet om. Det er sådan baggrunden for, at jeg sidder her i dag. Og så har mit hjertebarn altid været at få fat i de unge på gaden, før de bliver en sag. Derfor startede vi op med det, der hedder Vilde Læreprocesser i 1999 eller 2000 nede i Lundtoftegade med gademedarbejdere. I stedet for at tage dem enkeltvis tog vi dem gruppevis. I stedet for at jeg gik på hjemmebesøg ved ti unge en time hver 14. dag, så tog vi gruppen på gadeplan, når nu de allerede var en gruppe. På den måde vendte billedet lidt i det arbejde, vi lavede. Og vi gik så ud i karreerne og arbejdede i stedet for. Det virker meget bedre. Og det er heller ikke, fordi de skal være sager i socialcentret, før vi opsøger dem. Vi opsøger dem, der er i gruppen, så vi ikke skyder nogen ud; så vi ikke siger: du er ikke en sag, så dig vil vi ikke have noget med at gøre. På den måde har vi både de gode og de mindre gode i samme gruppe. Det kan jo smitte på de andre, hvis en for eksempel har et job efter skole. Så følger de andre måske efter. Det er meget bedre at arbejde med dem gruppevis. Og så gør vi jo det, at vi skaffer dem eftermiddagsjob og snakker med dem og forældrene, så det er ikke bare, at vi kun er på gaden. Vi går også ind i familien og arbejder med dem. Vi er fire, fem med mig, der arbejder sådan.

I: Er det særligt for jer her på Nørrebro?

R: Jeg ved ikke, hvor meget det har spredt sig, men jeg ved da, at man efterhånden har fået øjnene op for, at gadeplansmedarbejdere faktisk er noget af det bedste at have. Problemet er at have penge til dem. Vi arbejder ikke normal tid ligesom alle andre. Det er også noget af det, der er vanskelig at passe ind. Jeg har heller ikke normal arbejdstid. Der er nogen, der har svært ved at forstå, hvorfor jeg ikke sidder på mit kontor kl. 7.45 om morgenen, og det gør jeg altså ikke, for jeg sidder her måske til klokken otte eller ni om aftenen. Men så har vi en mobil. Så kan jeg tage den. Ellers er jeg kun tidligt een dag om ugen, og det er fordi, vi har ungegruppemøde.

I: Hvad er så din rolle, hvis en ung bliver idømt en ungdomssanktion?

R: Min rolle er, at... Jeg skal lige tage udgangspunkt i en sag, jeg har lige nu, måske har du hørt om det...

(Passage udeladt på grund af personfølsomme oplysninger)

Men han kan ikke profitere af det, så ham indstiller jeg ikke. Jeg er sådan set ligeglad med, hvad han mener og hvad familien mener, hvis jeg vurderer, at det kan gavne, men det kan det altså ikke her. Når vi ikke kan fastholde ham på et opholdssted, der er vant til at have den slags unge, så kan jeg ikke se, hvordan vi skal have ham ude på for eksempel Akademiet. Han ville jo stikke af hvert andet øjeblik. Det ville være spild af tid. Det er hårdt at sige, men han egner sig ikke til en ungdomssanktion. Problemet er jo også, at de unge synes, at det er en ekstra straf. De kan kun se de to år. Og så er de også sure over, at den tid, de sidder varetægtsfængslet ikke går fra i de to år. Derfor er det nogle gange usandsynligt svært at være sagsbehandler, fordi jeg skal straffe samtidig med at jeg skal være pædagogisk. Og de to ting er ikke altid nemme sammen. Så nogle gange er jeg bare et dumt svin, hvis jeg indstiller dem til ungdomssanktionen, selvom jeg er på stedet og forklarer, hvorfor jeg gør det. Det er som regel sagsbehandler, der bliver det dumme svin. På grund af den dobbeltrolle som straffende og pædagogisk hjælp på een gang. Så er det jo også sådan, at man skal finde et opholdssted til dem, og det kan nogle gange være usandsynlig svært, for nogle af dem vil simpelthen ikke have vores unge. Københavns Kommune har tre steder: Akademiet i København, Seden Enggård i Odense og Solhaven oppe ved Farsø. Der er tre pladser på Solhaven, tre på Seden Enggård og en seks-otte pladser på Akademiet. Hvis man så indstiller til ungdomssanktionen, så er det med at finde, hvad det er for en kaliber ung, man har fat i, og hvilken institution kan matche det. Så skal jeg ud og finde en eller anden institution, og der er det vigtigt for mig, at de kan vurdere, at den unge ikke løber ind i noget slemt sammen med de andre, der bor der. Det kan være meget uheldigt at sætte flere rigtig sleme unge sammen i en gruppe jo. Det kan blive noget værre lort. Så institutionen skal have en fornemmelse af, om han passer ind. Det nytter ikke, hvis man skal ud og finde et nyt sted efter to måneder. Samtidig synes institutionerne ofte, at de kan det hele, men det er vigtigt, at de også vurderer på gruppen, der vil være der. De glemmer nogle gange, hvad de kan og ikke kan på institutionerne. Hvis man læser deres hjemmesider, så kan de tage alt fra borderline og dødhamrende kriminelle og seksuelle overgreb og alt mulig i en stor pærevælling. Så man skal virkelig se sig for, når man vælger institution. Det kan også være svært, hvis det er ung, som praktisk talt ikke har lavet noget, og man ikke kender dem særlig meget. Hvor passer han så ind.... Det er ikke altid lige let. Dem jeg haft i ungdomssanktionen, har jeg kendt i forvejen. Jeg har det sådan, at de unge har mit mobilnummer, og så kan de bare ringe. Og det kan nogle gange lette trykket, hvis de er på et opholdssted, og de så kl. ni om aftenen får lov at ringe til mig og sige: hold da kæft, de er nogle idioter heroppe. Så får han luft, og jeg siger så, at jeg ringer til de andre i morgen. Så kan det tage dampen af den unge. Sådan arbejder jeg. Min mobil skal altid være åben, også jo fordi jeg har gademedarbejdere ude. De skal også kunne få fat i mig om aftenen og i weekenden. Og det ved de unge og forældrene. Institutionerne får at vide, at der skal lægge en besked på min mobil, hvis de stikker af uanset tidspunkt på døgnet. Vi har haft held med at sætte gademedarbejderne ind her på Nørrebro, hvis en ung er stukket af. Tit har vi fundet ham, før politiet. Vi ved, hvem han går med, og hvor han kan gemme sig. Så kan vi meget hurtigt få dem tilbage. Vi vil gerne prøve, før politiet kommer. Så kan vi nå at sige, at politiet er på vej, så hvis han ikke kommer frem, så vil politiet dukke op alle mulige mærkelige steder. Det plejer at hjælpe. Men det er meget svært for dem at være væk fra Nørrebro, fordi de er her fra. Og institutionerne ligger tit på Fyn eller i Jylland. Og særlig Jylland er ufattelig langt væk for dem. Men de er næsten ved at dø, selvom de måske kun skal en time væk med tog. Men det er så langt væk for dem, og de kan slet ikke overskue. Og det handler jo om, at de unge skal gøre

sådan, at institutionens personale kan stole på dem, før de kan komme hjem på besøg. Så måske går der to måneder helt uden at de kommer hjem, hvor forældrene bare kommer og besøger dem dér. Hvis man ikke kan overholde reglerne, så kan ens frihed så også blive indskrænket. Det handler om, at mange af vores unge ikke er vant til at få et nej. De er ikke vant til at komme hjem til den tid, som man siger, de skal være hjemme til. Derfor er det også svært for de unge på institutionen at skulle overholde reglerne. Så det tager tid. Det er ikke alle, der magter det.

(Passage udeladt på grund af personfølsomme oplysninger)

Men de er slet ikke vant til de ting, som man normalt gør i en familie. Fordi de er vant til at være på gaden. Hvis man passer sin skole, så går man hjem og smider tasken og så ud igen. Deres liv er på gaden. Det er meget anderledes end det at være i en familie. Nogle af dem bor i en lille lejlighed med mange børn, og der er faktisk ikke rigtig plads til dem. Så lever de deres andet familieliv på gaden. Det sjove er, at når de kommer hjem på besøg, så siger vi: det er din familie, du besøger, mens den unge siger: det er de unge, jeg skal besøge. Det viser lidt, at de unge faktisk er mere familie end familien derhjemme. Det er tankevækkende. Det handler om, at de måske kun lige er hjemme for at spise. Meget tit spiser de på shawarmabarerne og kommer kun hjem for at få penge til det. Det liv dér på gaden gør, at det er meget sjældent, at de ikke ryger ind i kriminalitet; stjæle en knallert eller indbrud eller gaderøveri eller de hårde ting. Og der kan vi nogle gange se udviklingen fra de små til de store ting. Og det kan være rigtig svært at fange. Men ungdomssanktionen er svær for de unge. Nogle går lige igennem og synes, det er en god idé, at de kan komme ud og bo et sted væk hjemmefra. Og så får de nogle troværdige voksne, hvor et nej er et nej i hele personalegruppen, så man ikke kan gå rundt og spille dem ud mod hinanden. Der er det vigtigt, at personalegruppen er enige. Det, de også skal, er at de skal i skole. Mange er ikke gode i skolen, men de skal have et skoletilbud på opholdsstedet. Og så skal man virkelig have et samarbejde med familien. Det kan være virkelig svært at få det samarbejde op at stå. Nogle vil ikke, nogle kan ikke acceptere det og nogle vil gerne. Og når jeg slipper dem, så skal institutionen have et godt samarbejde med forældrene. Tit er forældrene mest vant til at få at vide, at det er nogle møgunger, og de bliver punket fra skolen og.... Og der er det meget vigtigt for mig, at jeg får forældrene til at forstå, at det altså er en dejlig unge, de har! Og nu skal vi have ham på højkant igen. Men – han laver indimellem nogle dumme ting. Og så må vi finde ud af, hvordan vi kan få det til at stoppe. Det handler også om at inddrage skolen og se på, hvordan de gør i forhold til, hvordan vi gør, fordi måske kan de lære noget af os, så de ikke kun ser ham som en dårlig dreng, der ikke kan sidde stille.

I: Du har et stort netværk?

R: Jeg har et kæmpenetværk! Og det betyder for eksempel, at hvis den unge stikker af, så kan jeg sende sms'er ud, og så får jeg svar om, at han blev set der og der i går, og så kan jeg kredse ind, hvor pokker det nu er, at han befinder sig.

I: Er der noget, man kan gøre, for at få vendt den unges modvilje mod en ungdomssanktion?

R: Det er smadderhamrende svært. Vi har oplevet nogle, der var så meget imod det, at de konstant stak af. Og de kan måske holde ud og være i Ringe Statsfængsel, så hvorfor skal han være der på opholdsstedet. Det er spild af penge, når han virkelig ikke vil. Så det kan være rigtig svært. Nogle gange lykkes det, og andre gange ikke. Nogle gange siger de, at de spilder deres tid, men så siger vi: nej, du spilder din tid i fængslet. Hos os kan du komme ud og få en uddannelse, du kan gå videre i uddannelsessystemet, vi kan måske hjælpe med en ungdomsbolig på sigt. Så vi må hele tiden fremhæve, at de kan få deres skole og et eftermiddagsjob, du kan besøge dine forældre lidt efter lidt. Nogle gange kan de overbevises. Nogle gange skal man også bare fastholde indstillingen, fordi jeg tror, det er det bedste. Andre gange må vi sige, at

det ikke er det bedste og ikke vil hjælpe. Men så bliver de måske idømt det alligevel, og så skal vi ud og være bussemænd. De ser ikke, at det er dommeren, der har ansvaret for det, for det er os, der skal udføre jobbet. Så det er os, der bliver det dumme svin.

(Passage udeladt på grund af personfølsomme oplysninger)

Og så beder de om en udtalelse, selvom de unge kun er sigtet, ikke tiltalt. Men jeg vil have et anklageskrift, før jeg udleverer oplysninger. Jeg er ikke een, man bare lige slår hen, for jeg bider fast, hvis det går ud over mine unge, og så er jeg ligeglad med, hvad de siger. Retssikkerheden skal være på plads, og så er jeg ligeglad med anklagemyndigheden. Og det må centralforvaltningen lære at forstå. Vi skal ikke være venner med anklagemyndigheden, vi skal passe på vores unge. Det pisser mig af! Jeg vender det og tænker: hvad hvis det var min egen søn? Og så bliver jeg rigtig vred! Så jeg vil ikke, men det er jeg så blevet pålagt af centralforvaltningen. Men jeg skal nok skrive nogle sure opstød i det brev. Og så skal MR Børn og min egen teamchef også få besked, for det vil jeg simpelthen ikke finde mig i. Jeg er ligeglad. Jeg så gammel, at jeg godt kan tåle at få en over snotten. Jeg er snart tres, så hvis det skal være sådan, så vil jeg slet ikke være her. Og så vil jeg bede advokaten læse det op i retten. Og det gør jeg. Jeg kan godt lide at provokere, men jeg går kun efter sager, hvor jeg har ret, og det har jeg her! Her vil jeg have min ret for de unges skyld. Jeg er kold. Nu skal jeg også tale til en temadag hos Indenrigsministeriet, og der skal jeg også nok krænget noget ud mellem sidebenene, når jeg har mange foran mig. Folk skal ikke dø i synden i den her sag, det skal jeg love dig for. Jeg skal nok holde liv i den. Jeg bliver vred, når de sidder og skal rådgive og så hænger de sig sådan op ad anklagemyndigheden. Jeg vil ikke samarbejde på bekostning af de unge.

(Passage udeladt på grund af personfølsomme oplysninger)

I: Hvad synes du sanktionens succeskriterier er?

R: Et succeskriterium er, at de kommer ud af kriminalitet. At de færdiggør skolen og kommer ud i en uddannelse. Og at de lærer noget mere om sig selv. Finder deres grænser. Finder ud at, at de kan sige fra overfor kammeraterne, hvis de lige vil lave et røveri. Det bruger vi meget tid. Få vendt det til at det ikke er smart at være kriminelt. Mange af dem forstår ikke, hvorfor det pludselig slår, når man har lavet alt mulig andet unde at der skete noget. De forstår heller ikke, at de får samme straf, som ham der tog mobilen. Og de har så meget lidt forståelse for, at de bliver trukket ind, når de bare har kigget på. Så vi prøver at forklare dem, at det tæller også, når man kigger på. Det kan også give fængsel og ungdomssanktionen. Men de synes jo tit, at de bliver uretfærdigt behandlet, fordi det kun skulle være ham, der gjorde, der skal straffes. Det skal de også lære i en ungdomssanktion. De skal se, at man skal holde sig fra det. De skal se, at det gør ud over dem selv. At de ikke kan få et job – ikke engang et flaskejob, fordi de har noget på straffeattesten. De er svært for dem...

I: En dom med vilkår – kunne den ikke strikke et forløb sammen som mindede om sanktionen?

R: Det kunne man godt. Vi laver tit noget, der ligner, hvor vi siger: du skal passe din skole, dit eftermiddagsjob, din fodbold, du har din kontaktperson, du skal komme hver anden måned hos mig sammen med din mor og far... Den har vi lige lavet på en, der fik en kombinationsdom. Men han havde også lavet syv gaderøvier. Og nu skal mor til at lære og stole på knægten. Hun ringer hele tiden og spørger, hvor han er. Og der skal hun til at stoppe. Der skal vi lære hende og stole på ham, mens vi forklarer den unge, at hun ikke stoler på ham. Og så må vi spørge ham, hvorfor han tror det er sådan, så han kan lære at forstå det. Og det tager tid for den unge at få den tryghed ved mor igen. Så er det vores opgave at få mor til at stoppe op. Og

så skal mor også trække sig. Så han ikke pludselig siger: det gider jeg ikke, nu laver jeg bare et gaderøveri igen, så jeg kan komme tilbage til Bakkegården, hvor jeg var fri for mor og far.

(Passage udeladt på grund af personfølsomme oplysninger)

Hos mig får de en skideballe, sådan som jeg også ville give min egen unge det. Men der skal man også kunne tage en skideballe fra den unge. Og det er der mange der ikke kan. Det handler måske også om, at vi er vant til på gadeplan, at de unge kan accelerere på et sekund, så vi er nødt til at have sådan en ro, selvom at der står en ung en millimeter fra dig og råber dig op i ansigtet. Der skal man finde ud af, om man kan røre ham eller om man ikke kan. Kan du skubbe ham væk uden at der sker noget? Og det finder vi jo ud af med dem, fordi vi lærer dem at kende. Og så er vi meget troværdige voksne, fordi vi ikke siger et og gør noget andet. Vi siger et og så gør vi det. Uanset hvad. Det er troværdighed på gadeplan. Alle unge får at vide, at vi er der. Og kontaktpersonerne også. Så de ved, vi er der. Så også når der nogle, der er hjemme i København på besøg, så ved de det også. Det handler om at udnytte det netværk. Og så ved de unge, at vi er her. Og vi er her hele tiden. Og vi vil altid gerne sige hej. Vi kommer over til dig, hvis vi ved, du står på Banevingen bag Røvsinggade. Og så møder vi jo også mange andre unge.

I: Jeg har lige et sidste spørgsmål her på falderebet. Er ungdomssanktionen en god eller en dårlig ting?

R: For nogle er det en god ting, og for andre er det en dårlig ting. Det er let nok for en ret at tvinge det igennem, men det er svært at udføre, hvis man har en ung, der er voldsomt imod en ungdomssanktion. Det kan kun blive negativt. Så har man problemerne. Og det er ikke byretten, men det er mig. Andre har det været rigtig godt for. Nogle som jeg har brugt til at forklare andre for, hvor godt det er. Så nogle er det rigtig godt for, og de kommer rigtig godt ud på den anden side. Andre stritter så meget imod, at det giver nogle konflikter, der siger spar to. Og så er spørgsmålet så, hvor mange gange skal man hente ham hjem, når han stikker af, før man går til byretten. Det er der, at vi er bussemænd. Og det er ikke sjovt.

(Passage udeladt på grund af personfølsomme oplysninger)

Og hvis det går rigtig galt, så må de enten anbringes eller på ferie i hjemlandet, og det rådede jeg dem så til. Så han røg lige tilbage i kriminalitet, fordi han fik en betinget dom. Og han kunne endda godt se, at ungdomssanktionen ville have været godt efterfølgende. Men han gik i Vridsløselille og havde rigtig morsomt blandt andet sammen med Ghazalahs mordere dér fra Slagelse.

I: Men han må da ikke gå sammen med voksne?

R: Netop! Jeg skrev også straks til Retsudvalget. De gik sammen med dem, fordi de har sådan et lille supermarked, hvor de kan købe ting. Og de kunne jo alverdens ting – alt mellem himmel og jord, og det fascinerede ham enormt. Så den venter vi på. Vi må vente og se... hvad der sker med ham... Og de andre...

Interview med institutionsleder, Akademiet

Interviewer (I): Først kunne jeg godt tænke mig at høre lidt om dig. Hvad din baggrund er, hvor længe du har været her?

Respondent (R): Ja, jamen jeg er jo uddannet socialpædagog i år 2000, har arbejdet i Gladsaxe Kommune inden for ungeområdet og misbrugsområdet. Jeg er efteruddannet indenfor systemisk familieterapi og misbrugsterapi. Jeg søgte herud for et år siden godt og vel – næsten, midt i juni har jeg været her et år.

I: Så du er relativ ny herude?

R: Ja.

I: Hvordan er opgaven?

R: Jamen, den er stor. Og spændende!

I: Så kunne jeg godt tænke mig at høre, hvad der ligesom foregår, når en ung bliver idømt en ungdomssanktion og skal herud til jer. Hvad er proceduren?

R: Proceduren er, at den unge som oftest har siddet allerede en del måneder på en sikret afdeling. Nogen gange betænkelig lang tid på en sikret afdeling. Så bliver de idømt en ungdomssanktion, og ungdomssanktionens ordlyd hedder, at fase et kan være op til to måneder. Vi krydser altid fingre for, at dommeren ikke siger, at fase et skal være to måneder, fordi det er meningsløst, at de skal sidde to måneder yderligere og kukkelure på den sikrede afdeling...

I: Det er simpelthen i håb om, at man har de gjort de observationer og undersøgelser og sådan under varetægten eller...?

R: Ja, fordi... Det er tre faser: fase et – sikret afdeling op til 2 måneder, fase to åben socialpædagogisk døgninstitution 12 måneder, fase tre 10 måneder. Fase et har efter min mening praktisk talt den betydning, at det giver sagsbehandler og kommune lidt tid til at finde et egnet opholdssted, så de ikke bliver taget med bukserne nede. I 90 procent af ungerne tilfælde, så har det ingen pædagogisk effekt at have dem siddende to måneder yderligere på sikret, fordi de har siddet der så længe, før de får dommen, samt at når man har taget skridtet og idømt en socialpædagogisk behandling, altså så er det om at komme i gang simpelthen. Så kan man ligeså godt tage dem, springe fase et over og gå direkte i gang med fase to, så den bliver forlænget til 14 måneder. Det er vores holdning. Så er der jo også det med ungdomssanktionen modsat en konventionel dom, at ved en konventionel dom, der vil den tid, du har siddet i varetægtsfængsel, den bliver trukket fra. Det gør den ikke ved en ungdomssanktion. Der er det to år, ligegyldigt om du har siddet 10 måneder varetægtsfængslet i en sikret institution. Og det... altså, det skal man også holde sig i hu, vil jeg sige. Så... Når en ung får en ungdomssanktion, og hvis vi er heldige, så kan vi nappe dem ret hurtigt, indenfor et par uger. Vi går over og besøger dem på den sikrede afdeling, hvis det er her på Sønderbro. Det kan vi ikke nødvendigvis, hvis de sidder på en af de andre sikrede afdelinger rundt omkring i landet.

I: Er det tit, at de sidder på sikret her?

R: Ikke nødvendigvis. De kan komme alle steder fra. Der er syv sikrede afdelinger rundt omkring i landet, og børnene bliver jo placeret alt efter, hvor der er plads. Så der kan sagtens sidde københavnerebørn over på Grenen eller på Egely eller Stevnstøtten og så videre. Det vi så gør, det er, at vi arrangerer en sommerhustur med to medarbejdere, de medarbejdere der skal være primær og sekundær kontaktperson for den unge. Så tager vi den unge direkte fra den sikrede afdeling, kører hjem til den unges forældre, fortæller den unges forældre om Akademiet – hvad det er for et sted, hvor den unge er anbragt – giver telefonnumre, så de kan få fat i os. Så fortæller vi, at nu tager vi en uge i sommerhus for at lære hinanden at kende, og i løbet af ugen, så vil I blive inviteret med ind på Akademiet. Så tager de op i sommerhuset en uge, hvor der foregår et intensivt relationsarbejde for at finde ud af, hvad er det for en ung mand, vi har med at gøre, og hvor vi går i gang med udviklingsplanen med interviews, simpelthen, med den unge for at finde ud af, hvad skal vi hjælpe ham med. Hvad kan vi forvente af ham,

hvad er hans plan for at være hos os, uddannelsesmæssigt, sociale kompetencer, hvad der er af styrker og svagheder. Og ligeledes får han en mulighed for at se os og fortælle, hvad han forventer af at være hos os. Så der kommer en eller anden kontekstafklaring og forventningsafstemning på den tur. Plus at det så selvfølgelig også giver os et forspring, fordi vi får en uge sammen med den unge, før alle de andre unge får fortalt ham alle knebene. Det fungerer rigtig godt. I løbet af den uge kommer de så ind her på Akademiet og møder deres forældre, som vi også har inviteret, og så sætter vi os ned og introducerer dem til stedet. Så får de mulighed for at se, hvad er det for et slags sted. Får sat nogle ansigter på. Her er den interne skole, som jeres dreng skal gå i, hvis han skal det. Sådan ser hans værelse ud. Vi ønsker så stort forældre-samarbejde som overhovedet muligt. Det bliver de jo så inviteret til. Så prøver vi at afmystificere os lidt, ikke, fordi mange forældre tror at vi er en slags åbent fængsel eller en del af systemet, og så prøver vi ligesom at sige: jamen, vi er et socialpædagogisk opholdssted, vi vil meget gerne arbejde sammen med jer om at hjælpe jeres barn så meget som muligt. Når de så kommer hjem fra ferien – eller ikke ferien, men fra sommerhusturen dér, så begynder dagligdagen for den unge her på stedet. Det starter altid med en måneds indslusning, som vi kalder det, og det betyder, at den første måned man er her, der har man ikke nogen udgang, uden af der er pædagoger med. Det betyder ikke, at man skal sidde og kukkelure på sit værelse. Det betyder, at der altid er nogle pædagoger sammen med en, hvis man går udenfor. Man må gerne besøge sine forældre, men det er sammen med pædagogerne. Efter den måned, så langsom i løbet af hele det år, man er her, så bliver der åbnet op for individuel udgang uden at der voksne med herfra.

I: Som at tage på besøg og gå i kiosken...

R: Som at tage på besøg hos forældrene. Ja, det må de gerne. Det tæller ikke som udgang, vil jeg så lige sige, hvis de siger til os: jeg skal lige ned i kiosken og tilbage, så siger vi: fint. Det kan starte med, at de får seks timer om ugen for eksempel efter den første måned. Så får de en dag, hvor de kan være ude seks timer om ugen, og hvor de så kan besøge deres familie, ikke, eller nogle kammerater. Så hvis de viser, at de kan honorere det, og det fungerer for dem, så efter tre måneder måske, så kan vi gå op til to gange om ugen á seks timer for eksempel. Sådan kan den køre. Hvis de så kikser, så trækker vi i land. Hvis de ikke kommer hjem til tiden. Så det kører efter tillid. Hvis man viser, at man er moden nok til at administrere det, jamen så får man mere frihed, og ellers så bliver der trukket den anden vej.

I: Så det er simpelthen med at give dem noget ansvar?

R: Ja. Og altså, de skal ud! Det er jo københavnere, vi har, og vi kan jo ikke holde dem inde i en anden lukket pseudo-verden her i 12 måneder – det vil heller ikke tjene noget pædagogisk formål. De skal ud på gaden, og de skal ud og se deres venner og så videre.

I: En del af ungdomssanktionen er vel også et resocialiseringsaspekt? Så på den måde ville det jo heller ikke...

R: Nej, præcis. Overhovedet ikke.

I: Så tænker jeg bare lidt på at – er det en fordel, at I kan have dem her i fase 1, så I netop kan komme over og besøge dem og forberede dem lidt på det?

R: Ja, det er det. Når vi får unge, som kommer derovrefra, altså så er det en stor fordel. Vi har en på vej lige nu, som vi har været ovre og besøge et par gange, får lov af politiet til lige at tage ham ud, så han kan komme herover og se stedet. Ja, det er en fordel...

I: Hvad så fase tre? Der synes jeg, at jeg har hørt noget om, at I arbejder på at få en finger med i spillet dér også...?

R: Det ønsker vi da! Det ved jeg ikke. Hvem har fortalt dig det?

I: Det står på jeres hjemmeside.

R: Nå! Okay. Der kan man bare se. Fase tre er – og det er min personlige kæphest, og det står for egen regning, som man siger – ungdomssanktionens akilleshæl. Den er underdimensioneret. Altså, der er 75 procents tilbagefald til kriminalitet i fase tre.

I: Allerede i fase tre...?

R: Ja. Og det er, at man går fra et struktureret, socialpædagogisk tilbud i fase to, hvor de unge får en masse hjælp og støtte, og så sætter man dem for ofte ud til fem timers kontaktpædagog om ugen i fase tre. I egen bolig. Og det er ikke nok, det de får i fase tre. De ryger ud på for dybt vand, og det er en for stor omvæltning, de kan ikke integrere det. De skal også starte et voksenliv samtidig, forvalte liv i egen bolig, job og så videre. Og støtten er ikke omfattende nok. Jeg kunne godt tænke mig personligt, at man tænkte, at man kunne bruge Akademiet også som en slags tovholder i fase tre, så man havde et slags korps af folk, så man kunne forbedre den støtte til fase tre unge. Meget...

I: Hvordan skulle funktionen være?

R: Funktionen skulle være, at der var et par tilknyttede medarbejdere her, som tog sig af vores fase tre unger. Måske havde man oven i købet et par hybler ude i byen som en mellemstation til fase tre ungerne. Det vil sige... Problemet med kontaktpersonsystemet i fase tre er, at en kontaktperson bliver syg eller går på barsel og så holder han ferie. Eller også så er kemien der bare ikke. Det bliver for personafhængigt, for personfølsomt, og så kan hele møget falde på jorden, hvorimod hvis vi havde sådan et lille internt korps, som var forankret her i huset, som de unge kender, og som de er tryk ved at komme ved – de kommer jo tilbage til os – så kunne det, mener jeg, så kunne funktionen udfyldes rigtig godt på den måde. Så skulle der også lægges flere ressourcer i det end de der fem timer om ugen. Det er simpelthen ikke nok.

I: Nej, det er ikke meget. Hvordan er de unges motivation, når de kommer her? Ved de, hvad det er, det går ud på?

R: Det seneste stykke tid er det blevet bedre. Der bliver bedre orientering om ungdomssanktionen.

I: Fra sagsbehandlers side?

R: Ja. Der er også sket en opkvalificering af ungdomssanktionen, da man lavede nogle skærpinge på lovgivningen sidste efterår.

I: Med koordinatore og...

R: Præcis. Og det burde jo give udtryk af, at alle lokalcentre har valgt en eller to koordinatore til at tage alle deres ungdomssanktionssager. Og det skaber sådan en fagspecialist-rolle af en eller anden art, som sætter sig ind i ungdomssanktionen, og det er kun godt, fordi vi har også oplevet sagsbehandlere, som ikke har idé om, hvad en ungdomssanktion er for noget. Så jeg synes allerede, at vi kan se effekten af det der. Der er et godt samarbejde med dygtige ungdomssanktionskoordinatorer. Jeg synes ikke, vi oplever de der børn mere, som føler sig bondefanget, og hvor det ikke rigtig var gået op for dem, hvad en ungdomssanktion egentlig var. Jeg har ikke oplevet det i den tid, jeg har været her. De fleste er motiveret – de vil gerne! Og de kommer også her, og så møder de... Vi prøver jo at imødekomme dem så meget, vi kan, på, hvad de nu ønsker. Vores holdning er, at indenfor det der muligt, så ønsker vi, at de skal leve et så normalt ungdomsliv, som de kan, mens de er her. Det vil sige, at de også skal kunne dyrke motion i deres fritid, de skal kunne se deres venner en gang imellem, og de skal gå i skole – alle de der ting som et normalt teenageliv består af. Vi er så også klar over, at vi har nogle andre kasketter på, og deres personlige udgang er mere struktureret. Der kontrollerer vi mere. Men sådan er det, det er en dom, de nu engang har fået. Det er ikke os, der har givet dem den. Det er nogle andre, der har givet dem den. Vi er sat til at forvalte den her del af det. Men ungerne ved, at vi vil dem det bedste. Og det finder de i hvert fald ret hurtigt ud af, langt de fleste af dem.

I: Så det er ikke sådan, at de tænker 'fængsel'?

R: Altså, nogle gange gør de da... Nogle gange bruger de da, i deres terminologi – og det er noget af det, jeg har kæmpet meget med, siden jeg ankom – det er deres fængselsterminologi. Du kan jo høre, at jeg bruger ordet 'udgang' for eksempel. Det lugter jo langt væk af fængsel. Den har jeg kæmpet med meget, fordi – men til sidst så kunne jeg ikke finde et andet ord, som

var passende, og det blev så pseudo, at jeg sad og korreksede alle, hver gang de sagde det, så er det bare: jamen for fanden, så lad os kalde det udgang. Men den slags ord præger livet. Men vi lægger meget vægt på, at vi ikke er et åbent fængsel, men et socialpædagogisk behandlingssted.

I: Hvad gør man – nu siger du, at de unge er relativ positive, når de kommer, men hvad hvis de ikke er det?

R: Jamen, så arbejder man med modstand. Det er jo det, vi får vores løn for. Vi har delt den første tid op, den kalder vi kontaktfasen. Det er der, hvor vi prøver at skabe kontakt til dem. Den starter på den tur i sommerhuset. Og der prøver vi at skabe kontakt med dem på en måde, hvor vi respekterer deres grænser, så vi ikke bare vader ind over deres personlige grænser og så videre. Vi prøver at vise dem, at vi vil dem! At vi er nogle voksne, som faktisk står ved de ting, vi siger. Vi er ærlige, vi er tydelige, vi er åbne. Og vi accepterer, at det tager tid for dem at åbne sig op overfor os. Fordi mange af de her knægte, de har eddermame oplevet mange pædagoger, og de har skullet fortælle deres livshistorie til rigtig mange mennesker. Og de har tit ikke særlig stor tillid til voksne mennesker. I deres øjne er vi oftest i starten bare endnu nogle professionelle, som kommer ind i deres liv. Og det bliver en hurdle, vi skal over i kontaktfasen. Der har vi jo forskellige muligheder. Altså, vi har den mulighed, at vi kontrollerer, hvor meget vi er sammen med dem, fordi vi har tiden på vores side. Og at vi gennem vores handlinger viser de unge: jamen altså vi bliver ikke skræmt væk af, at du siger 'fuck' til os eller bruger et grimt sprog eller et eller andet altså – selvom du afviser os rigtig mange gange, så er vi der stadigvæk. Og så har vi jo også en sådan lidt købmandsrelation, som vi kan køre på. Vi har jo tit nogle goder, de gerne vil have.

I: Som hvad?

R: Jamen det kan være biografbillet, det kan være hygge på turen. Vi fylder jo på dem også, ikke, med god mad, og vi hygger.

I: Altså lidt gulerødder?

R: Det er der! Det er jo også fordi, vi har også det ordsprog i vores pædagogik, der hedder, at vores unge skal nyde, før de kan yde. Og det er fordi, det er nogle knægte, som aldrig har fået særligt meget. Og vi mener, at vi skal bygge det der grundlag eller fundament op. Og det bygger vi op med anerkendelse og omsorg og respekt, og vi bygger det op med nogle rent materielle ting. De kommer til at opleve, at vi tager dem af sted i et sommerhus, vi laver hyggelig mad med dem hver dag...

I: Altså, så I giver dem noget forkælelse?

R: Præcis. Og så bygger vi op på den måde. Forkælelse, ja.... Men hvis du siger det i medierne, så vil pøbelmentaliteten tage over, og så vil man blive nok så harm over, at unge kriminelle får de der ting, men derfor er det godt, at alle folk ikke ved alt. Kontaktfasen leder hen til det vi kalder relationen, som er vores primære arbejdsredskab – og vores teori om at relationen validerer budskabet. Uden relationen kan vi ikke komme ind og lave de forandringer og processer hos den unge, som vi gerne vil. Uden relationen har de unge ingen grund til at integrere de budskaber, som vi prøver at give dem. Overhovedet. Og det gør de ikke. Og det vi betegner som relationen, når den er lykkedes, det er, når den unge ikke længere ser pædagogerne som bare en del af systemet, men ser dem som en person af kød og blod med tanker og følelser, og som vil dem det bedste, så er relationen opstået. Og når relationen så er bæredygtig nok, så skal vi gå ind og teste den. Vi tester den ved, at vi så begynder at stille krav, og vi begynder at arbejde decideret på de forandringsprocesser, som vi mener, den individuelle unge har bedst af. Hvis ikke man gør det, så leder det hen til det, som jeg kalder 'falafelpædagogik', som er: vi er bare gode venner. Og det er ikke det, vi er sat her for at være. De har masser af gode venner, det er ikke det, vi får løn for. De behøver ikke flere gode venner. De har brug for nogle voksne, som de stoler på, og som de har en relation med; som stiller krav og påvirker dem i den rigtige retning.

I: Så der er altså en klar skillelinie mellem pædagog og kammerat?

R: Ja, det er der. Vi har en meget venlig omgangstone, og vi kan sagtens grine og så videre, men når det kommer til stykket, så ved de godt, at vi ikke er deres venner på dén måde. Vi stiller nogle krav til dem.

I: Som vennerne ikke stiller?

R: Som vennerne ikke vil stille... Vi kan sagtens hygge os med dem, det er slet ikke det. Men når vores primære arbejdsredskab er relationen til de her knægte – det er det, der virker for de her knægte, det er at de oplever nogle voksne, som vil dem. Nogle voksne, som – selv om de har brændt dem af fem gange, stadigvæk står der sjette gang. Nogle voksne, som er klare i spyttet og i deres udmeldinger, og som gør det, de faktisk siger, de vil gøre. Det er det, der virker med de her drenge. Og når den først er fasttømret, så kan man nå noget med de her drenge. Fordi ellers så er de lige glade. Men det er en balancegang at lave den her relation på en fornuftig måde, fordi hvis ikke du laver de her skillelinier mellem venner og professionelle, så kan du også ryge over i en usund og alt for tæt relation, sådan en symbiose-agtig relation, hvor den unge begynder at blive for afhængig af dig. Og der kan opstå sådan en form dependens mellem den unge og udøveren af relationen, pædagogen kan man sige. Og det er ikke særligt godt, fordi så tilskriver og tilknytter den unge al den positive fremvækst til netop den pædagog – og det er kun fordi, du forstår mig og du er her, at det går mig godt; og så lige pludselig når den pædagog skal på barsel, så har vi balladen. Så det er en svær balancegang.

I: Så det er et spørgsmål om, at den unge skal se, at den positive fremvækst kommer –

R: - fra sig selv, præcis!

I: Så på den her sommerhustur, så begynder I så at udrede den unges ressourcer, og så tænker jeg, at så må der ligge sådan nogle formelle succeskriterier i en handleplan. Det er jo sådan lidt noget, der skal kunne måles og vejes...

R: Kender du København Kommunes udviklingsplan?

I: Ja.

R: Første del af den er jo handleplanen. Det er jo – hvad skal man sige – det er bestillersedlen fra sagsbehandler på, hvad vi skal arbejde med. De er tit i meget generelle forblommede vendinger for at sige det mildt. Ikke nødvendigvis særlig konkrete. Det kan variere, og nogle er bedre end andre. Det forholder sig desværre sådan, at ofte har vi ikke fået handleplanen, før vi tager den unge med. Det må vi slet ikke, før handleplanen ligger der, men der tænker vi så på den unges tarv – at de ikke skal sidde længere inde på den sikrede. Anden del af handleplanen er der, hvor vi kommer ind og beskriver den unge. Og det er den, vi begynder på allerede under sommerhusturen. Den er delt op i en masse mål og delmål, som er under seks punkter, som hedder familie, skole, sundhed, venner... Jeg kan ikke huske dem, men der er mål og delmål ved dem alle sammen. Det er dem, vi begynder at fylde ud allerede dér. Den bliver jo revideret løbende i løbet af det år, de er her, fordi mål bliver opnået undervejs, og mål viser sig ikke at være relevante længere, og nye ting kommer til.

I: Så man justerer efter...?

R: Man justerer efter, ja. Det bliver jo sådan lidt en arbejdseddell, hvor man kan se: jamen okay, det lykkedes at arbejde med den måde, som han hele tiden kontakter folk på ved at råbe og skrig – bang, den er krydset af. Så skal vi i gang med noget andet, hans personlige hygiejne for eksempel. Der er det vigtigt i de her tider, hvor alting skal måles og vejes – i de her evidens-tider – der er det jo vigtigt for os at kunne vise tilbage til bestillerne af vores arbejde, hvad det rent konkret er, at vi har arbejdet med hos den unge. Så jo, det er et struktureret redskab, som vi bruger i den sammenhæng.

I: Hvad er jeres succeskriterier? Hvornår har Akademiet succes?

R: Når den unge under sin tid her hos os har oplevet at blive mødt af et sted, hvor de følte sig trygge og velkomne, og de følte, at de fik den støtte, som de skulle have, når de havde behov for den. Jeg er jo ikke så vild med alt det her målning og vejning, fordi mange af de her knæg-

te... Jamen, ved du hvad – de går ud og laver kriminalitet igen. Og det taler tallene om. Så jeg er mere procesorienteret, og det mener jeg, at man bliver nødt til at være. Fordi når det drejer sig om de her drenge, så sker det tit – ligegyldig om de har været anbragt eller ej – så et eller andet sted imellem midt-tyverne og til tredive, altså mellem 25 og 28 deromkring, der falder de til ro. Og det kan ske af helt naturlige årsager. Det kan ske, fordi de får den rigtige kæreste eller de får den rigtige mester og arbejde – der sker et eller andet – og inden da kan de have lavet en masse ballade. Så for mig handler det ligeså meget om, mens de er her hos os, deres livskvalitet. At vi prøver at vise dem, at der er nogle voksne, der er anderledes. At vi prøver at vise dem, at man kan have en relation til nogle voksne, som faktisk er rigtig god, og som bærer frugt. At man får noget ud af at passe sin skole. At man kan få en 9. klasse eksamen, mens man er her. Alle de her ting er kvaliteten nok i sig selv – selv hvis den unge går ud og laver ny kriminalitet. Og de unge kommer jo tilbage til os, når de er færdige hos os. De kommer jo tit og ofte og får et måltid mad. Vi har jo den politik, at vores dør altid er åben for de gamle. Det gør de i hvert fald. Og det gør de, fordi de har oplevet tryghed, og fordi de bliver taget alvorligt. Og det er for mig det allervigtigste.

I: Hvordan reagerer de nuværende på, at de gamle kommer her tilbage?

R: Nogle gange er de lidt generte, måske særligt de helt nye unge, men der går ikke særlig lang tid, før de finder ud af, at det er bare hyggeligt, når de kommer forbi. Og de gamle unge kan også have sådan en medopdrager-effekt.

I: Sådan lidt rollemodel?

R: Præcis. Sådan: du skal være glad for at være her, det er et godt sted, og du skal gøre som de siger og så videre...

I: Så det er positivt at se, at folk der er kommet ud frivilligt kommer tilbage.

R: Kommer tilbage, ja.

I: Hvad er de grundlæggende elementer i jeres pædagogik? Du taler om anerkendelse og...

R: Ja, jeg kan give dig et stykke papir, hvis du vil have det. Det her er en meget nedbarberet, kondenseret udgave af nogle af de mest grundlæggende pædagogiske filosofier, som vi arbejder med eller ud fra. Dogmer som jeg har kaldt det der. Læresætninger.

I: Så ville jeg også gerne høre noget med, om jeres værdier blev afspejlet i pædagogikken, men det kan jeg jo se her, at de gør.

R: Det gør de! Vi har defineret vores faglige værdigrundlag, og hvis du er interesseret kan du også få det med.

I: Det vil jeg gerne.

R: Vores værdier er jo vores rettesnor. Du kan se, at den måde, vi har skrevet vores værdier op – for at det ikke bare bliver forplumrede ord, som ingen tager og nogensinde bliver brugt, så har bundet det her på: at værdierne skal lede til handling. Under hver værdi betyder det, at vi altid vil bestræbe os på noget, og at vi altid forsøger at undgå noget. Det har vi bundet på, for ellers bliver det meningsløst. Vores værdier er en rettesnor, så når du udfører en bestemt handling eller vi arbejder efter en speciel teori, så skal vi hele tiden stoppe op og se: hov, vent lidt – hvad var det egentlig vores værdier var? Hænger denne her handling sammen med vores grundlæggende værdier? Og så kan du tjekke af, ja-nej, og krydse af. Hvis ikke den gør, så er det en handling, som vi ikke skal udføre i vores pædagogik. Så på den måde, så skal værdierne lige som den grundlæggende overdommer for den pædagogik, der bliver ført. Det er klart.

I: Og det fungerer?

R: Det fungerer ret langt hen ad vejen, synes jeg. Jeg ved udmærket godt, at alle mine medarbejdere stopper op ved hver eneste handling og tænker: er det her nu i overensstemmelse med vores værdier?

I: Nej, man kan jo forestille sig, at der et sted som her, indimellem opstår nogle mere akutte situationer, hvor man ikke ligefrem stopper op for at tjekke efter på listen.

R: Præcis.

I: Jeg kunne godt tænke mig at høre noget om samarbejdet mellem jer og de andre aktører, der er involveret omkring ungdomssanktionen. Nu startede du ud med at sige, at I forsøger at få et rigtig godt samarbejde med forældrene. Lykkes det?

R: Til dels.

I: Jeg tænker også på, i hvilken grad der er ressourcer at hente hos forældrene?

R: Altså, det bærer præg af, at cirka 80 procent af vores unge her er af anden etnisk oprindelse. Og der er nogle kulturelle vanskeligheder i vores samarbejde med forældrene. Der er nogle ting, som skal overvindes, og som er lidt svære. Men det betyder ikke, at vi ikke kan. Vi har heldigvis også en masse etniske medarbejdere her, så de sproglige barrierer kan overvindes, og det kan være mere trygt for dem, når vi kommer hjem i deres hjem og så videre. Vi forsøger så meget, som vi overhovedet gør, fordi vi ved at ved al socialt arbejde daler succesraten markant, når ikke forældrene er med på banen. Vi har jo de her børn i en lille interlude i deres liv, ikke. Forældrene har haft dem i 15-16-17 år før, og bagefter, når de er færdige hos os, så skal de have deres forældre resten af deres liv. Forældrene ved meget mere om de her børn, end vi gør, så hvis vi kan få tappet ind i den visdom, og vi kan få dem med som medspiller i et rigtig tæt samarbejde om, hvordan vi hjælper deres børn, så er vi meget langt henne ad vejen. Og det gør vi også for at anerkende og vise respekt overfor familien og invitere dem indenfor og sige: jamen, I skal ikke være ude på et sidespor i det her – vær med, vær så aktiv som mulig! Det er jeres barns liv! De er velkomne til at komme stort set hver eneste dag, hvis de vil. De kan altid komme og spise med. Ofte tager kontaktpædagogerne med hjem til forældrene, når de unge har udgang, og taler med dem og får en kop kaffe eller en kop te –

I: Kontaktpædagogen er den samme som den primære –

R: Ja, det er dem, som er knyttet på, mens de er her. Og vi holder os løbende i kontakt med dem, så godt vi kan. Det er noget, vi kan blive bedre til, fordi... Altså, jeg er ikke tilfreds med det, som det er nu. Jeg synes, det er blevet bedre i løbet af det sidste år, og vi har rigtig meget fokus på det, men vi kan sagtens blive bedre til det.

I: Hvor tit kommer forældrene her?

R: Det er forskelligt. Nogle kommer aldrig. Nogle kommer faktisk et par gange om ugen. Men jeg synes ikke, at det er lykkedes os at få dem til at komme så tit, som vi gerne vil. Der er også i det etniske aspekt en masse skyld og skam forbundet med de her familier i, at deres børn er her. Og det er også sådan nogle barrierer, som gør det rigtig svært for os for eksempel at lave et forældreråd, fordi de her forældre vil meget gerne komme og tale med os individuelt, når vi indkalder dem til det, men de vil ikke komme, hvis de andre forældre sidder der. Det vil simpelthen være for meget for dem, for så gik historien om deres børn. Nogle af de børn, der er her for eksempel, det kan sagtens være at forældrene i lokalområdet har fortalt, at de er ude og rejse eller et eller andet andet. Så det er nogle ting, som man skal blive klogere på eller forholde sig til, som er anderledes faktorer, end hvis det var en almindelig dansk familie.

I: Hvordan reagerer forældrene, når de kommer og ser stedet og bliver inviteret den første gang? Er de positive?

R: Ja, generelt er de. Når det ligesom går op for dem, at vi ikke er politifolk, og det er ikke et fængsel. Det er et sted, hvor den unge bor, og de ser den unges værelse og så videre, så synes jeg generelt, at de er positive, ja. Det gør jeg. Der kan være meget, der skal overvindes i det der ting med, hvad vi er for nogle. Men det lykkes generelt at overvinde den hurdle.

I: Selvom I har den der mærkelige position mellem det sociale system og noget retssystem og kriminalforsorg.

R: Det er rigtigt. Vi har lidt forskellige kasketter på.

I: Hvordan er samarbejdet med lokalforvaltningerne, sagsbehandlere og koordinatore?

R: Jamen, det er udmærket i langt de fleste af tilfældene. Vi får jo unge kun fra Københavns Kommune, og det fungerer faktisk fint. Nu har vi fra Amager, Sundby Syd, Sundby Nord, vi

har fra Nørrebro – der er hovedleverandør – Vesterbro, Bispebjerg – jamen, vi har fra mange forskellige lokalcentre. Det fungerer fint.

I: Har du nogen holdning til, om det er en fordel at I netop kun får fra Københavns Kommune, hvor afstanden rent fysisk er mindre?

R: Der er jo to måder at tænke – eller der sikkert flere, men der er to dominerende skoler at tænke på, når man anbringer de unge mennesker. Der er 'så langt væk som muligt'-tankegangen: de skal til Jylland, de skal væk fra miljøet, fra gaden – til Jylland, og så kan man sende dem til Solhaven eller andre steder. For nogle unger er det sikkert en hel fin ting. Men så er der dem, der siger, at det er en tåbelig måde at løse problemerne på. Man bliver nødt til at løse problemerne dér, hvor de nu engang er. Og når de kommer tilbage efter et år i Jylland, så er de samme problemer der stadigvæk. Og det er jo den slags tankegang, som leder hen til, at det er en god idé at have et sted som Akademiet, hvor at man kan lave en socialpædagogisk indsats i deres nærmiljø. Og vi har faktisk med en ung her, som har haft store problemer med sin omgangskreds på Nørrebro, hvor folk har været efter ham, og meget af den kriminalitet, han har begået, er han blevet tvunget til at andre. Der har vi kunnet sende en kontaktperson med ham ud på gaden og få clearet de her ting, få mæglet mellem ham og de her personer på Nørrebro, og få sagt: nu lader I ham være i fred, og få afsluttet de her ting. Ting, hvor vi kan arbejde med den unge i lokalmiljøet, fordi vi er her. Altså, jeg ser det meget som en del af Akademiets eksistensberettigelse, at man har valgt, at det skal være en københavnerinstitution for københavnerbørn. Med alt hvad det indebærer! Altså, Christiania ligger 300-400 meter herovre, ikke.

I: Og I kører med nul-tolerance i forhold til misbrug og sådan?

R: Ja, det gør vi. Vi tager urintest på dem ved mistanke. Men nul-tolerance betyder jo ikke at man bliver smidt ud eller noget. Det betyder, at det får en eller anden konsekvens.

I: For eksempel udgangsforbud eller?

R: Ja, det kan være det. De unge ved aldrig, hvad det er for en konsekvens, der kommer.

I: Koordinatorernes funktion – nu har der været meget kritik af, at der ikke er sammenhæng i den unges forløb. Virker koordinatorerne i forhold til den der manglende sammenhæng?

R: det skal nu have en fast tilknyttet kontaktperson fra fase et til fase tre. Det virker ikke endnu, det gør det ikke. Jeg glæder mig til at se, at det virker. Der er generel træghed i systemet. Der bliver handlet for sent og for langsomt, og det er ikke for at kaste bolden over til sagsbehandlere, for de er også under et absurd arbejdspress, plus at det har været et stort overforbrug i lokalcentrene sidste år, så nu må de stort set ikke bruge en femkrone uden at skulle tjekke med deres ledelse. Så der er diverse praktiske grunde til det. Men nej, det fungerer ikke. De her faste kontaktpersoner, de kommer for sent, alt for sent. Vi har haft de unge et halvt år, før de kommer på banen. Og de skal jo være der hele forløbet igennem. Og så var der også den her disputs mellem koordinatorrollen og kontaktpersonrollen, hvor de simpelthen har kløkket i det, da de skrev det ind i lovgivningen. De blandede begreberne sammen. Koordinatorerne skulle også være kontaktpersoner. Og det er en hjerneblødning. Der er der ingen sagsbehandlere, der har tid til at være kontaktperson samtidig, for de har jo... Og de har blandet funktionerne sammen. Københavns Kommune har heldigvis kunnet forstå, hvad der menes med det, og har derfor skilt dem ad. Koordinatorerne er sagsbehandlere, der har ekspertisen indenfor det, og så hyrer de kontaktpersoner. Men jeg ved i de andre kommuner, der... Hvis man går efter, hvad der står i loven, så er det den samme funktion. Men skal de have sagsbehandlere, der render rundt og er kontaktperson samtidig, og det virker godt nok besynderligt.

I: Er der meget økonomi i ungdomssanktionen? Sådan økonomisk kassetænkning?

R: Ja altså, det er der da. Altså, den sikrede er objektivt finansieret, det koster ikke kommunen en rød øre. Så får en sagsbehandler er det meget billigt at have den unge på sikret.

I: Så når de kommer her over, så er det kommunen, der betaler.

R: Ja, så er det Københavns Kommune.

I: Hvad er ungdomssanktionen? Er det en god ting eller en dårlig ting? Er det et udmærket alternativ eller?

R: Jeg synes, det er en god ting. Jeg synes, at det er dejligt, at vi har en samfundssanktion, der i stedet for at begrænse de unge ved at putte dem i fængsel, investerer i dem ved at give dem et tilbud som det her. Det er det, der er behov med mange af de unge. Og ja, for mange af dem er det ikke nok, men vi rammer jo plet en gang imellem, og vi sparer samfundet en masse penge i det lang løb, hvis det lykkes os at ændre på nogle af de unges livsbane. Jo, jeg synes, at ungdomssanktionen ikke er perfekt, og den kan sagtens blive bedre og blive finpudset, men tanken bag den er grundlæggende god. Så ja, jeg tror på den. Ellers ville jeg heller ikke være her.

Interview med sagsbehandler/koordinator, Østerbro

Interviewer (I): Først vil jeg gerne, hvis du vil fortælle, hvor længe du har været her.

Respondent (R): Ja, altså jeg har været ansat i socialcentret i Københavns Kommune siden september 1999. Og det startede med, at jeg blev ansat som koordinator og skulle starte en ungerådgivning op på Ydre Østerbro. Dengang var Østerbro to socialcentre, Ryvang og Indre. Vi boede så ovre i Ryvangsområdet, og jeg blev koordinator for den ungerådgivning, der skulle startes op derovre og som ligger ovre i Landskronagade. Udover at være koordinator derovre, så havde jeg ansvaret for ansættelse af støtte-kontaktpersoner og supervision af støtte-kontaktpersoner og sådan nogle ting og de problemstillinger, som er omkring de unge, som har støtte-kontaktpersoner. Udover det var jeg så også selv engageret i nogle kontaktperson-opgaver via de sager, som jeg havde på centeret. Så derfra kom jeg selvfølgelig i tæt kontakt med de kriminalitetstruede unge og deres familier. Vi to store områder derovre; vi har Studsgaardsgade-området, og så har vi Vognmandsmarken-området, som begge er socialt bolig-byggeri, og som er områder, hvor der har været relativ stor kriminalitet. For 5-6 år siden fik jeg tilbudt en kombinationsstilling, så jeg stadig er leder og koordinator for vores ungerådgivning, men så også er blevet børne-unge-konsulent, så jeg sidder med anbringelsessager. Jeg har sådan to stole – to kontorer og to forskellige målgrupper kan man sige. Et: de kriminalitetstruede unge herude, der får dom, som jeg arbejder med i ungerådgivningen, og to: tilsyn med plejefamilier og så videre. Så jeg sådan et bredt spekter af opgaver, og deriblandt har jeg så også ungdomssanktionsopgaver.

I: Som jeg har forstået det, så er du tovholder eller koordinator i forhold til ungdomssanktionen her på Østerbro?

R: Det er rigtigt. Og jeg kan fortælle dig, at sådan som vi har defineret rollen her på Østerbro, så er den defineret på den måde, at det er mig, der er ansvarlig for, at tingene bliver gjort. Det er ikke meningen, at hvis en kollega inde ved siden får en sag, hvor der bliver anmodet om ungdomssanktion, at jeg så skal overtage sagen. Det finder vi ikke hensigtsmæssigt i forhold til, at den kollega allerede har en relation til familien og til den unge. Så han eller hun bliver på sagen, men jeg er så tovholder. Det vil sige, at de formalia, der kræves – papirarbejde og sådan noget – det sørger jeg for, at de bliver fulgt op og passer på dato, og så kan man selvfølgelig altid spørge mig om råd og vejledning og supervision i forhold til, om vi skønner den sag er egnet til en afgørelse om ungdomssanktion. Sådan har defineret tovholderrollen.

I: Så du bliver faktisk lidt sådan en faglig støtte-kontaktperson for dine kolleger?

ST: Ja, lige præcis. Og det har vi valgt at gøre i stedet for at lægge dem herind på bordet, og så jeg skal starte helt forfra med en familie.

I: Har det været op til hvert enkelt socialcenter at definere rollen?

R: Det tror jeg, det har. Der er ikke nogen... Personligt ville jeg ikke kunne holde til at sidde med alle ungdomssanktionssagerne, hvis der pludseligt kom en fire-fem stykker ind. Så ville jeg ikke have en kinamands chance for at nå deadlines, der er eksempelvis. Så derfor er man nødt til at strukturere det, så man tilnærmelsesvis kan overholde de deadlines med foreløbig handleplan og alt mulig andet. Jeg kan jo ikke smide alt det andet, jeg har i hænderne, og jeg kan jo heller ikke bare sidde stand-by. Så det er den måde, vi har organiseret os på.

I: Vil du skitsere rollerne mellem sagsbehandler, tovholder og støttekontakt-person? Det kan godt umiddelbart lyde på loven som om, at kontaktpersonen og koordinatoren er den samme...

R: Det kan det godt være. Men jeg vil sige, at sådan som vi gør det her, der er det som sagt sådan, at jeg har en overordnet tovholderrolle, der sikrer, at vi overholder de tidsfrister, der er, og der bliver gjort de tiltag, der skal laves. Ikke så meget af faglig karakter, mere sådan af formalia-karakter. Hvad sker der, hvad skal man gøre, når man får et brev fra anklagemyndigheden og alt mulig andet. Udover det sørger jeg selvfølgelig for at støtte den kollega i, hvis ikke vi har egnede støtte-kontaktpersoner, der kan indgå og skabe en relation til den her unge,

som sidder et eller andet sted, så går vi ud og finder det. I ungerådgivningen har vi en ansat på fuld tid, der arbejder som udegående medarbejder og som arbejder som støtte-kontaktperson, og han har altid luft til, at vi kan koble ham på med det samme. Forstået på den måde at så bliver den unge og familien tilbudt den her støtte-kontaktperson med det samme. Så rollen er for mig meget på det teoretiske plan, og man kan sige, hvis det var mig selv, der havde sagen, så ville jeg også forblive på det teoretiske plan. Det ville ikke være mig, der gentagne gange besøgte den unge i fængRet og alt mulig andet. Det ville jeg selvfølgelig sørge for, at støtte-kontaktperson gjorde. Men det ville være mig, der var den direkte kontakt til familien og indlede et samarbejde med dem. Om der var nogle behov hos dem, der skal dækkes.

I: Hvor hurtige er I til at få støtte-kontaktpersoner på så?

R: Jamen, i princippet kan vi gøre det indenfor et kvarter – hvis Aziz har luft i sin kalender. Men så fraviger vi jo også fra at tage en lang polemik med den unge om, hvad han kunne tænke sig, og om han havde nogen i kikkerten. Så der er vi nok sådan lidt refleksive og siger: det er det, vi gør i første omgang. Så kan det godt være, at de to ikke kan finde ud af at arbejde sammen – det kan jo godt være. Så må vi kigge på, om vi skal ansætte en anden. Det kan tage to-tre måneder at finde en egnet støtte-kontaktperson, og det kan vi ikke sidde og vente på. Det dur ikke.

I: Skifter man tit støtte-kontaktperson?

R: Nej, det gør man ikke. Man er rimelig på i først hug. Det er meget, meget sjældent, at en ung eller en familie ytrer ønske om, at de vil have en anden støtte-kontaktperson. Jeg tror, det er sket fem-seks gange i de mange år, jeg har været her. Så det er ikke noget, der er hverdagskost.

I: Så vil jeg gerne høre noget om, hvordan I vurderer, om en ung skal indstilles til en ungdomssanktion?

R: Det gør vi jo ud fra... Historisk set: da ungdomssanktionen blev indført for nogle år siden, da var politiet efter min holdning med til at vande den ud, fordi alle, der ud fra et juridisk synspunkt, kunne ligge indenfor den ramme, der hedder ungdomssanktion – dem anmodede de om skulle have en ungdomssanktion. Så vi havde et helvedes hus i starten at skrive os ud af, at vi ikke vurderede, at der skulle laves en ungdomssanktion. Dels kunne det ofte være nogle, som allerede var inde i et eller andet tilbud af socialpædagogisk karakter. Og det er jo ikke det samme som, at de ikke laver kriminalitet, men som rigeligt opfyldte rammen til, at der blev taget godt hånd om de sag her. Efterfølgende blev vi jo også pressede af politiet på to niveauer: det ene niveau var fra anklagemyndighedens side om, at alle skulle have ungdomssanktion, og så på det lokale niveau, hvor sagde: ham der Peter, nu er vi altså trætte af, at han løber rundt på gader og stræder og laver ballade hele sommeren. Nu skal han bare væk fra gaden. Og der har vi da i et par tilfælde ladet os presse af det lokale niveau til at lave en ungdomssanktion, hvor vi har anbragt ham ovre i Jylland, for at vi alle sammen kunne få lidt luft. Men ellers så kan man sige generelt, at det er en socialfaglig vurdering af, hvorvidt den sanktion, som vi kan tilbyde, vil være gavnlig for den unge. Politiet ser ungdomssanktionen som en straf, og vi ser det som en behandling. Så vi har hele tiden skullet holde os for øje, om den behandling vil gavne den unge. Og det er vores første kriterium. Næste kriterium er: hvad er det så vi vil med den unge? Hvad er det for en socialpædagogisk behandlingsform, der skal til, for at vi ændrer adfærden på denne her knægt eller pige? Så det er sådan de to karakterer. Der kan man sige, at fra man i starten historisk set også blandt sagsbehandlere talte om ungdomssanktioner som virkelig institutioner med faste firkantede rammer, så er man nu blevet mere nuanceret i sin vurdering. Hvor meget skal der til? Hvor meget gas, skal vi give? Så vi har ikke nogen fast ”så gør vi sådan og så gør vi sådan”, så vi vurderer i hver enkelt sag. Det handler om for os, at de mange penge, vi skal betale for det beløb, også kan komme os til gode i sidste ende. Vi skal ikke bare gøre, som vi har gjort et par gange – og det vil jeg gerne sige højt – købe os til at få fred en sommer. Fordi nu var han væk... Og vi måtte jo konstatere,

at da vi gjorde det, så var der fuldstændig ro. Det havde virkelig en afsmittende værdi. Men man skal passe på ikke at bruge ungdomssanktionen som sådan et gashåndtag.

I: Sådan en opbevaring...?

R: Lige præcis. Så det er sådan fra case til case. Er vi i gang med noget? Kan vi få forældrene til at træde mere i karakter? Er der en far her, som er blevet kørt ud på et sidespor eller ikke rigtig gider tage ansvaret for sine unger? Kan vi hjælpe ham der? Så alle de ting vil blive undersøgt,, før vi giver tilsagn om en ungdomssanktion.

I: Så det er simpelthen også en kortlægning af, hvad der er af ressourcer hos den unge og i netværket og...?

R: Lige præcis. Fordi det er jo ikke altid, vi kender den unges netværk. Så vi bliver nødt til fra dag et at sige: hvad er der af ressourcer, hvad er der af løsningsmodeller, så vi kan skrue noget sammen, der dels selvfølgelig var billigere, men som også ville være fyldestgørende for, at vi kunne rette op på den unge. Så vi ikke skal lave den der meget klassiske ungdomssanktion.

I: Hvor ofte samtykker den unge og familien i indstillingen?

R: Vi har aldrig haft nogen, der ikke har samtykket. Og det tager jeg som et udtryk for, at vi er grundige i vores arbejde. Der har også været et arbejde, hvor familien skulle bevidstgøres om den unges problemer, den unge skulle gøres det. Der har været sådan en bearbejdningsperiode, hvor man siger: du kan nok se, at det her vil være det bedste for dig. Så vi har ikke haft nogen, der... Vi har haft en, der sagde ja til ungdomssanktionen, men som efter et år ikke ønskede at være i ungdomssanktionen. Han fik medhold i Landsretten, men vi har ikke haft nogen, hvor vi har haft modstand på fra dag et af eller noget.

I: Hvor ofte følger retten så jeres indstillinger?

R: Jeg har ikke været ude for, at retten ikke har fulgt vores indstilling – også der hvor vi har skrevet, at vi ikke går ind for en ungdomssanktion.

I: Så der går jeres faglige belæg ind og overruler...?

R: Ja, og det er også noget med at klæde kolleger ordentlig på til det retsmøde og fortælle dem, hvorfor vi går imod indstillingen. Og i forhold til den sag, jeg lige nævnte for dig før – det var min sag, så den kender jeg rigtig godt – da lavede han ny kriminalitet, og vi ville forlænge ungdomssanktionen med et halvt år. Han var på Solhaven. Og det ønskede han ikke. Det holdt vi så fast i i Byretten – at han skulle forlænges på baggrund af den nye kriminalitet. Det ville han ikke være med til, og han er i sin gode ret til at anke den sag. Vi mødtes så nogle måneder senere i Landsretten, og der havde vi ændret holdning. Vi havde været hjemme og vurdere på det her og var kommet frem til, at når der er så meget modstand på en ungdomssanktion fra hans side, så nytter det ikke noget. Altså vi kan bekymre os i fred og ro og ren samvittighed og hvad ved jeg, men vi kommer ingen steder med drengen. Så i Landsretten, der revurderede vi vores holdning og sagde, at når der er så meget modstand fra den unge på det her behandling, så tror vi ikke på, at han vil følge med, så vi mener faktisk ikke, at vi kan gå med til ungdomssanktion længere, og så må kriminalforsorgen tage over. Og der hev han sig noget i tøjret, dommeren deroppe, men han gav os medhold, og den unge kom ud af ungdomssanktionen og fik en straf i kriminalforsorgens regi.

I: I perioden fra han ankede, og til I mødtes i Landsretten, fortsatte han da i ungdomssanktionen?

R: Nej, der blev han varetægtsfængslet, fordi alternativet var, at han enten skulle have en ren fængselsdom eller gå tilbage til Solhaven. Og det sidste ønskede han ikke, så han blev varetægtsfængslet. Han kom ind på en lukket institution.

I: Nu har der sådan været kritik af ungdomssanktionen i forhold til andre domme. For eksempel at en ung bliver idømt en ungdomssanktion, mens kammeraten får en måske betinget dom. Hvordan oplever du de unges reaktion på at få en ungdomssanktion frem for en anden dom?

R: Jamen, det er derfor, at forarbejde er så vigtig. Vi skal gøre dem klar på, at den socialpædagogiske behandlingsdom, du får nu, strækker sig over et stykke tid i det håb, at det skal væ-

re gavnligt for dig. De skal ikke længere sammenligne en ungdomssanktion med en straf, det er behandling. En betinget dom er en straf, ikke behandling. Derfor skal de ikke sammenligne den betingede dom med ungdomssanktionen. Min påstand er, at hvis der er så meget modstand, at problemer, hvor de siger: åhh, nu skal jeg bare være et år på den institution derovre, og han kan bare gå, overhovedet kommer frem – jamen, så skal man ikke gå ind i en ungdomssanktion. Fordi så brænder vi en masse ressourcer af, som i virkeligheden ikke er til nogen nytte. Og derfor tror jeg også, at når man kigger på tallene i forhold til, hvor mange der ryger tilbage i kriminalitet efter en ungdomssanktion, så har det ikke været til nogen nytte, fordi motivationen ikke har været tilstede. Og der mener jeg, at man i alt. Hvad man foretager sig, skal søge motivationen på et eller andet niveau for at få et ordentlig resultat ud af det.

I: Så det er forarbejde, forarbejde, forarbejde...?

R: Ja. Hvis en ung siger: det vil jeg ikke være med til, jeg vil ikke en skid eller noget som helst, så må vi sige: fint, det melder vi ud. Og så anbefaler vi faktisk, at kriminalforsorgen tager over. Så er det kommunale system færdig. Det giver nogle interessante diskussioner i retten i ny og næ, fordi det er meget anderledes, kan man sige. Men jeg har haft debatter med både anklager, forsvarer og dommer, og jeg har altid fået ret. Eller ikke ret, men man har sagt: jamen, det er jo rigtig nok. Så det kan ikke nytte noget, at vi tror, at fordi vi sender drengen over til en fisker i Vestjylland, så får vi en god gut ud af ham. Sådan er det ikke. Så laver han kriminalitet igen. Og hvis de bliver ved med at sige nej, og det er i de i deres gode ret til at gøre, så må dommeren jo afgøre, om han trods alt stadig synes, at det skal være en ungdomssanktion, og så følger vi selvfølgelig rettens ord, eller om han siger: nej, så får han en ren fængselsstraf, og så må kriminalforsorgen rode med ham. Men vi er også benhårde. Vi vil have "value for money" her. Vi skal skabe en forandring! Vi skal ikke please en anklagemyndighed eller andre, vi skal skabe en forandring. Hvis vi ikke tror, at vi kan skabe en forandring, så gør vi det ikke.

I: Så hvis I møder modvilje, så forsøger I at omvende den, og –

R: Ja ja. Det er ikke sådan, at han kommer ind her på kontoret og siger: nej, det vil jeg ikke, og så siger jeg: jamen fint, så gør vi det ikke. Det er noget vi arbejder med, og det er også derfor, at det er så vigtigt, at vi kommer i gang så hurtigt som muligt, mens den unge sidder vare-tægtsfængRet, så også det pædagogiske personale kan være med til at holdningsbearbejde. Jeg har tit været ude, hvor også efter tre måneder siger socialpædagogerne: det kan du godt glemme alt om, ham får du ikke rykket nogle steder hen. Og det er jo ikke sådan særligt pænt, for vi skal jo behandle alle, men vi gør det altså i de der situationer. Vi er meget sådan nøgterne, og det handle ikke om økonomi overhovedet, men det handler om, om vi får noget fagligt ud af det. Og så har vi så et par gange sagt: okay, vi får ikke så meget fagligt ud af det, men vi får ro her i sommer, så vi kan alle sammen tage på sommerferie og Rappe af.

I: Hvordan udreder man sådan helt konkret de unges ressourcer? Sådan med undersøgelser og så videre...

R: Altså, de fleste unge, hvor vi får en anmodning om en ungdomssanktion, er jo kendte her. Om ikke andet kender vi dem fra bybilledet. Og vi prøver så at pejle os ind på, hvad det er for en starut. Ellers starter man jo med den klassiske undersøgelse, hvor man samler oplysninger fra skole, uddannelsessteder, netværk – hvad det nu måtte være. Og så bliver man jo også klo-gere på hans gøren og laden i forhold til den kontaktperson, der bliver sat på så hurtigt som muligt, og som gennem jævnlige besøg får et kendskab til vedkommende som person – hvad er det for nogle venner, han har? Hvor hører han til i bybilledet? Det begynder sådan lang-somt at danne et billede af, hvad det er for en personlighed, vi har med at gøre. Vi får historier fra skolelæreren, som kender ham... Det er alt det, der med til at danne grundlaget for, at vi får en profil, hvor vi kan begynde at gå ind og se på, hvor det er, vi har mulighed for at hjælpe. Det er sådan meget klassisk socialrådgiverarbejde. Indhentning af oplysninger fra forskellige

steder, han har gået, og så samle det til en profil. Og selvfølgelig kontaktpersonens empati af den her fyr, som gør, at vi også får nogle historier, der kommer inde fra.

I: Hvad er din rolle i de forskellige faser i ungdomssanktionen?

R: Hvis det er mig selv, der har sagen, så har jeg samarbejdet med den eventuelle institution, som den unge skal på. Og det betyder jo, at der er de klassiske opfølgningsmøder, den daglige kommunikation og de daglige samtaler med medarbejdere. Lovgivningen siger, der skal være opfølgningsmøder først efter tre måneder og så efter seks – det mener jeg ikke. Man skal være meget mere på for at danne sig et billede af det. Også fordi der sker så meget, når man anbringer unge på en institution.

I: Som hvad?

R: Som meget modstand for eksempel. Det kan også være, at vi i virkeligheden har udtrykt det forkert, så udviklingen går meget hurtigere i den rigtige retning, end vi havde turde håbe på. Så der er mange ting, der er vigtige – i hvert fald for mig – at have føling med. Hvad er konditallet lige nu hos den unge? Og så går vi så i gang med at planlægge, hvad næste fase skal være. Hvordan skal næste fase se ud? Du kan ikke lave en færdig handleplan efter fase et. Fase to er den vigtigste, kan man sige. Det er der, at den socialpædagogiske behandling går i gang. Og der er ikke en kæft, der ved, om det tager otte måneder eller resten af livet, så det er igen et spørgsmål om at have føling med, hvor vi er henne, og hvad status er, så vi også kan stykke et godt fase tre tilbud sammen. Der kan jo være en masse forandring, som gør, at fase tre skal se helt anderledes ud, end det man talte om på dag et.

I: Hvad er typisk for fase tre?

R: Den klassiske fase tre er, at man skal tage stilling til, hvor den unge skal bo henne. Skal han hjem til forældrene, skal vi finde en hybel i vores eget regi? Hvor mange timer skal støtte-kontaktpersonen være på? Kan vi få ham til bage i skolemiljøet? Kan vi hjælpe ham med en uddannelse? Det er sådan det klassiske... Eller skal vi igennem en række udredninger, hvis vi måske konstaterer, at han er så dårlig, at han skal blive i det her regi resten af sin tilværelse, så vi allerede dér skal koble voksenteamet på. Så siger vi: nu har vi en 17 og et halvt årig, der kommer ud lige om lidt, og ham skal i faktisk overtage... Så det kan være alt muligt. Fra de mest banale ting til kæmpe forandringer. Der sker meget tit det, at når de er i fase to på anbringelsesstedet, og der dukker problemstillinger op, som vi har svært ved at forklare, så ønsker man jo ofte en psykologisk eller en psykiatrisk udredning. Den foretager man jo så der. Og den er igen med til at danne et billede af, hvordan fase tre kan komme til at se ud.

I: Er der ressourcer til at foretage de undersøgelser og udredning, som I mener er hensigtsmæssige?

R: Ja ja. Ja ja, der er der.

I: Hvor mange timer har den unge støtte-kontaktperson i fase tre, i ambulant regi?

R: Jamen, det kan være alt lige fra tre timer om ugen til tyve timer om ugen. Det afhænger igen af, hvad substansen er. Der er ikke noget pejlemærke for, at når du kommer ud, så skal du være sammen med ham her i femten timer om ugen. Det afhænger helt af substansen. Vi har også haft nogle, der ikke har haft støtte-kontaktperson, fordi der ikke har været behov for det. Så har de kunnet komme herover og få støttende samtaler i ungerådgivningen eller hvad det nu måtte være. Det afhænger helt af substansen. Så skruer vi det sammen. Og skal de ud og bo for sig selv, så har de måske mere brug for støtte, end hvis de flytter hjem til deres forældre. Så der kan man ikke vælge at sige, de skal have et eller andet antal timer. Det er i virkeligheden, der er med til at bestemme det. Jeg har været med til at give en ung en støtte-kontaktperson 37 timer om ugen i et år, fordi han skulle ud og bo for sig selv. Og så har vi givet en to timer, fordi han var så velfungerende og skulle starte på gymnasiet. Så det er igen et spørgsmål om, hvad substansen er.

I: Hvad er succeskriterierne for dig sagsbehandler og tovholder, når det kommer til ungdomssanktionen?

R: Succeskriteriet er for mig, at vi får en ung mand eller pige ud af systemet, som er i stand til at klare sig selv, være selvhjulpnen på sigt, og at de ikke vender tilbage til den kriminelle løbebane. Det er selvfølgelig de maksimale succeskriterier. Det er det, vi går efter. Og det er også med i vores vurderinger, når vi står ved dag et – hvor langt kan vi komme med ham her? Det kan jo være en, vi har kendt i rigtig, rigtig, rigtig mange år, og som måske har store psykiske og sociale vanskeligheder, og så laver han så en kriminel handling som 17 og et halvt år. Der vil vi nok ikke gå ind og sige, at ungdomssanktionen er en god idé. Der vil vi nok sige, at ham når vi ikke at komme i mål med. Det afhænger igen af... Man kan ikke lave et generelt succeskriterium, man er nødt til at lave det specifikt. Hvad kan vi forvente? Hvad er realistisk måleligt?

I: Hvor tit bruger I sådan noget som efterværn?

R: Det gør man dér, hvor det giver mening at gøre det. Efterværn er jo en foranstaltning, hvor man siger, at det kan man få efter det fyldte 18. år, hvis man har været anbragt. Så kan man få tilknyttet efterværn, og efterværn er – det ligger næsten i ordet – noget, hvor man næsten er i mål med det, man arbejder på. Så skal det ikke være ens fødselsdag, der afgør, at man ikke længere kan få det støtte. Men efterværn er ikke ment som, at når man er 17 og et halvt, og alt peger på, at man vil have de her vanskeligheder mange år frem i tiden, at vi så giver efterværn fra det 18. og til det 23. år. Så overgiver vi den jo til voksenteamet, der så går i gang med at arbejde med den unge. Men hvis han er 18 år, og vi mener, at han lige mangler et halvt år for at kunne klare sig selv, så giver vi efterværn. Så det er ikke en pakke, der bliver udløst automatisk. Det er heller ikke en pakke, man har ret til at få. Det er efter en konkret vurdering, om det efterværn vil give mening. Det kunne jo kunne jo lige så godt være frem til det 30. år eller det 35. år. Nu har man bare valgt at Rå en streg og sige 23. Det kunne lige så godt være noget andet. Det er hele tiden et spørgsmål om... Altså for vores vedkommende her på kontoret, der handler det om, at vi skal kunne se, at vi når i mål med de problemstillinger, vi har opstillet i en handleplan indenfor et halvt til et helt år. Så giver vi gerne det efterværn, og bruger de resourcer, det kræver at gøre det færdigt. Ellers er det jo også spildte kræfter, at have brugt fem år på et eller andet, og så smider man dem på gaden. Men hvis vi ikke kan se, at der er noget, der tyder på, at der indenfor overskuelig fremtid vil være en betydelig forandring, så giver vi ikke efterværn. Så kører vi sagen op i voksenteamet, og så overtager de den.

I: Kunne der være en vurdering, hvor man sagde, at nu var han godt nok sytten, men han ville få rigtig meget ud af sådan et behandlingsforløb, så derfor vil en ungdomssanktion være en god idé?

R: Nej, så umiddelbart ikke. Som konjunkturerne er i øjeblikket, så tvivler jeg rigtig meget på, at man ville give en ungdomssanktion. Jeg kan ikke udtale mig generelt om det, for man skal se sagen specifikt. Hvad er den unges historie? Hvor langt er vi den dag, han er atten? Men så vil man nok sige, at vi ikke vil kunne nå at blive færdig med ham i vores regi. Jeg vil i hvert fald sige, at jeg ville have ham udredt, inden vi sagde ja til en ungdomssanktion. Eller sagde nej... Så ville jeg have ham udredt, så vi blev rigtig kloge på ham, fordi vi ville have endnu mindre tid og arbejde med ham i.

I: Så vil jeg gerne høre lidt om samarbejdet. Hvordan føler du, at samarbejdet med forældrene er?

R: Vi har et fint samarbejde med vores forældre. Og det er ud fra... Vi har selvfølgelig også de klassiske problemstillinger med, at man er fornægtende og siger: det var ikke min søn, der gjorde det. Sådan nogle ting... Men hvis vi møder dem med respekt og hele tiden lægger vægt på, at det, som vi gør, er ikke at straffe, men at behandle, så udvikler sådan et forældresamarbejde sig faktisk til at blive rigtig godt. Jeg kan ikke mindes, at vi har haft nogle konfliktsituationer omkring det. De fleste forældre er jo godt klar over, at der er et eller andet, der ravsruksende galt. Og hvis man bliver mødt med en vis respekt og forståelse omkring det, så åbner man også op. Så vi har ikke de forældre, der kommer op og buldrer på dørene og råber og

skriger og så videre. Fordi de ikke bliver mødt på den måde... De ser os typisk som myndigheds personer, men de ser os også som nogle personer, der lytter og siger: vi kan forstå, at det er svært.

I: Er der – det kan man selvfølgelig ikke sige uden at generalisere – men er der ressourcer at hente hos forældrene?

R: Det kan man nemlig ikke generalisere. Man kan sige, at det igen er den specifikke familie. Der vil altid være en ressource, men om ressourcen er ligefrem at være med til at indgå i behandlingen, eller om ressourcen er til, at vi betaler togbilletten, og så tager du ned og besøger din søn på søndag – det afhænger helt af, hvad det er for en familie. Men vi prøver at finde de ressourcer, der er. Det gør vi i øvrigt i alle sager, vi roder med. Det er, når vi skal finde niveauet.

I: For at vende lidt tilbage... Er der sådan en fængselsdiskurs omkring ungdomssanktionen? Tænker den unge 'behandling' eller 'ind at sidde'?

R: De fleste sager, som vi har, hvor der har været en ungdomssanktion, ville nok have udløst en ubetinget fængselsstraf. Når man Rår en gammel dame oveni i hovedet med en bushammer adskillige gange i en bus, så udløser det ikke længere en betinget dom. Det gør det altså ikke. Og når man har røvet en bank atten gange, så er det også Rut med de betingede domme. Så jeg kan ikke mindes, at jeg i nogle sager har vurderet, at et kunne ende op i en betinget dom. Men ellers gør vi faktisk et stort nummer ud af, at hver sag – selvom der er flere implicerede – så bliver hver sag vurderet individuelt. Og jeg vil sige det, som det er: forsvarerne gør et skidegodt stykke arbejde i den sammenhæng, fordi de også er med til at holdningspåvirke de unge ved at sige: det, som de i virkeligheden vil fra kommunen, er jo at hjælpe dig. Og er det en hjælp at få en betinget dom eksempelvis? Fordi det ændrer jo ikke ved, at du har det svært derhjemme og ikke kan få noget arbejde og alt mulig andet. Og det er også derfor jeg siger, at hvis vi skal lave ungdomssanktionen, så skal det være en behandling, de gerne vil være med til. Ellers nytter det ikke noget. Vi kunne heller ikke drømme om ad frivillighedens vej at anbringe en ung på et socialpædagogisk opholdssted, selvom den unge havde alle mulige vanskeligheder, hvis ikke den unge selv vil. Det vil være spild af ressourcer. Og der vil gå otte dage, så vil anbringelsesstedet ringe til mig og sige: ham her kan du godt komme og hente. Han arbejder Ret ikke med. Og lige meget hvilket anbringelsessted du kommer til i dag med en ung på 13-14-15-16 år, så siger de: er du selv interesseret i det her? Og hvis den unge så siger: næ, det er noget han siger, jeg skal gøre – så vil de ikke have dem. Det er fordi, hvis de unge ikke i den alder vil arbejde med, så går det ikke. Derfor skal de den dag, de siger ja til ungdomssanktionen, være indstillet på at arbejde med det. Og ham, der ikke arbejdede med og fik ret, han har faktisk også hele tiden sagt, at han bare skulle have det overstået. Han har ikke sagt, at han gerne ville arbejde med. Han skulle bare have det overstået. Med det samme han skulle til at arbejde med, så strittede han imod. Det gad han fandeme ikke! Så hvis ikke du har den accept, så kommer du ikke ud med et ordentligt resultat. Socialpædagogerne ude på behandlingsstederne kan ikke komme ind til dem. De kommer til i daglige at arbejde med modstand. Hele deres fokus kommer til at handle om at nedbryde modstanden. Og så kommer man ikke videre... Og det kan der gå rigtig lang tid med, når man er 16-17 år!

I: Man kan også forestille sig at det bliver svært på sådan en afdeling, hvis der er tre eller fire unge, der –

R: Det skaber uro! Derfor er også vigtig for mig altid at spørge: hvordan har I det lige i øjeblikket? Har I mange, hvor der er modstand på, eller er der ro på? Hvordan ser det ud?

I: Så modstanden ikke spreder sig?

R: Lige præcis, lige præcis.

I: Hvad er dit indtryk af de lovændringer, der blev foretaget sidste år i forhold til koordinators og kontaktpersonens roller? Fungerer de?

R: Jamen, for os lokalt så har vi jo altid haft rimelig godt styr på de sanktioner, som vi har haft. Der er ikke nogen, der sejler. Det er fint nok, at man laver det der, men vi har ikke haft de problemer, som man har haft andre steder.

I: Altså, mangel på sammenhæng i forløbene og...

R: Ja, lige præcis. Det synes jeg ikke, vi har haft. Så jeg tror, at det for nogle steder, måske særligt de mindre kommuner, er meget godt, at man har lavet de her ændringer, men hos os har vi jo sådan set gjort det hele tiden. Vi har bare ikke haft nogen, der var tovholder eller... Men på vores onsdagsmøde, hvis vi fordeler sager og sådan nogle ting, har vi jo også talt om de her ting og lavet en fælles strategi. Og man har fået råd og vejledning hos dem, som har erfaringen og sådan. Lovændringen er fin nok, men vi har ikke haft brug for den. Det har jo ikke skadet noget, men det har ikke været noget, der fik os til at ligge søvnløse om natten.

I: Kritikken siger tit noget med økonomisk kassetænkning. At fase et er objektiv finansieret og... Er der hold i det?

R: Ja, selvfølgelig er der det! Det er der ingen tvivl om, at der er.

I: Så der er meget økonomi i det?

R: Ja, selvfølgelig er der det. Det er der i alt det, vi foretager os. Og det skal der også være. Der er et økonomisk barometer, som politikerne Rår os oven i hovederne med hver evig eneste dag, og det hele handler om økonomi også. Vores praktiske erfaring er her, at vi har brugt de penge, som vi vurderer, der skal til. Og vi har egentlig ikke været så... Vi havde den her unge, der skulle forlænges – det var på Solhaven, og de er temmelig dyre – men der gik vi ind for en forlængelse, fordi vi mente, at det var det, der skulle til. Der sad vi ikke og sagde: nej, det gør vi ikke, det er der ikke penge til. Vi er selvfølgelig hele tiden bevidste om det. Det er også derfor, at vi skal et eller andet, som ør, at vi tror på det, før vi skriver checken. Og det gælder alt, hvad vi foretager os! Også når vi ansætter en støtte-kontaktperson eller finder et anbringelsessted eller et dagtilbud eller noget andet – så skal vi have et eller andet, som vi tror på kan skabe en forandring. Ellers udløser det ikke to timer til en kontaktperson eller et billigt dagtilbud eller socialpædagogisk behandling. Vi skal tro på det. Og når vi så tror på det, så går vi jo også ind og kigger på, hvad de her steder koster. Men det er ikke så meget fordi, at vi så tager det billigste. Det er noget med at være bevidste om... I den her branche har det jo altid været sådan, at der er kommet sådan en pæn hattedame ud, som har sagt: ihh, her ser vel nok dejligt ud, og så er hun kørt igen. Der er ikke blevet spurgt om, hvad det koster, og hvad vi får for pengene. Når du går ud og handler et eller andet sted i en butik, så vil du gerne vide, hvad du får for dine penge. Det vil jeg også. Og det er der, hvor økonomien bliver et parameter, og hvor økonomien er blevet en del af vores dagligdag. Det er der nogen, der næsten kalder kassetænkning og alt mulig andet og siger, at vi anbringer de billige steder. Det kan sgu godt være, men det er kun, hvis vi finder, at det er det bedste. Det er ikke altid de dyreste, der er de bedste. Så der er hele tiden et spørgsmål om, hvordan man kan få sin husholdningsøkonomi til at hænge sammen.

I: Hvor ofte bruger man de fulde to måneder i fase et?

R: Jeg tror faktisk kun, at jeg har været ude for det i et tilfælde, og det var ikke fordi jeg ville, men fordi der ikke var plads på anbringelsesstedet før. Men jeg har aldrig... Vi kan jo forestille os, at vi skal give 100.000 til 120.000 kroner om måneden for et sted, og der skal den unge være i i hvert fald et år. Så er det den sidste måned eller to, hvor han sidder i spjældet – der skal vi jo ikke bare lade ham sidde og rådne op! Det er så mange penge, vi er ude i, at det er ikke det, det handler om. Men den kan nogle gange være nødvendigt at lade dem blive der, fordi opholdsstedet, som han skal ud i, faktisk ønsker at møde ham dér de første gange i stedet for, at vi bare kommer med ham og en flyttekasse. Det bliver du også nødt til at have respekt for. Så for mig har et altid været en praktisk ting i forhold til, hvornår der er plads. Og får han overhovedet den dom? Det ved vi jo heller ikke. De første fjorten dage kan både anklagemyndighed og forsvarer anke dommen. Der træder den jo i virkeligheden ikke i kraft.

I: Så den er først reel efter de fjorten dage?

R: Medmindre man modtager den, så ja. Hvis anklagemyndigheden skal have betænkningstid og skal hjem og læse på det, og forsvareren kan sige det samme... Det er sjældent, for tit er der enighed, fordi anklagemyndigheden gerne vil have ungdomssanktionen, og den unge har sagt ja, så er dommen givet, og så er det bare om at komme i gang. Men en unge har jo ret til de første fjorten dage at sige: det gider jeg ikke alligevel. Men det er mest noget med at få det kommende anbringelsessted skudt i stilling.

I: Hvor lang ventetid er der på pladserne?

R: Det er forskelligt. Nogle steder er der plads med det samme, andre steder – som sagt det var Solhaven, og jeg tror, han fik sin dom sidst i december, og de rykkede ham først i februar. Der var ikke plads, og jeg ville have ham dér. Væk fra København. Jeg kunne ikke bare gå ud og finde noget andet. Det var en del af behandlingen at komme væk fra København. Men ellers tror jeg nok, at de fleste kan komme af sted med det samme. Vi har aldrig brugt de to måneder på at vente og spare penge op. Så stor er den økonomiske bevidsthed ikke.

I: Hvad er dit indtryk af ungdomssanktionen? Er det en god ting eller en dårlig ting eller er det det bedste alternativ...?

R: Nej, det er det ikke. Mit indtryk af ungdomssanktionen er, ligesom alt andet jeg beskæftiger mig med på behandlingsområdet, at det er gavnligt, hvis det er ordentlig analyseret. Så er det også et tiltag, som er gavnligt. Politiet, som de brugte det i starten, de oplevede ligesom, at strafferammen var blevet maksimeret. Tidligere kunne man kun få to år for den her kriminelle handling, men nu kan man få fem. Og det var jo hver anden dag simpelthen, at der kom en ny anmodning ind om ungdomssanktionen. De så det som sådan en: nu skal han rigtig straffes! Og det er ikke vores opgave. Vores opgave er at behandle. Og Hvis man har lavet sit forarbejde ordentligt, så man har lavet et ja til ungdomssanktionen – eller et nej – så kommer man også længst. For mig er det et tiltag, som kan være gavnligt og kan være ligegyldigt. Jeg ved godt, at vi har nogle handlemuligheder i ungdomssanktionen, altså vi kan administrativt tilbageføre dem og sådan nogle ting, og det har jeg også selv været udsat for at gøre. Man må også konstatere, at det hjalp heller ikke i en given situation. Jeg tror faktisk, at med det kendskab jeg har til de her unge, så hvis du har en ung, du skal tilbageføre hver tredje måned, så skulle han nok ikke have været i ungdomssanktion – han er ikke indstillet på det. Der brænder pengene bare af. Når man ser på det, er det jo en knaldhøj rate for ny kriminalitet. Og der mener jeg i virkeligheden, at man måske ikke skulle have gjort det, men måske skulle have været mere hardcore og i stedet have sagt: han er uden for pædagogisk rækkevidde, så det må kriminalforsorgen tage sig af. Nu ved jeg godt, at det ikke er god takt og tone, men det mener jeg faktisk. Der er nogen, der er uden for rækkevidde. Så kan man så sige: Jamen, vi vælger at prøve alligevel. Og det er fair nok – det har jeg respekt for. Det gør vi også selv engang imellem. Man skal bare ikke tro, at tingene så forandrer sig. Der er nogen, der siger, at de ikke vil have noget med pædagoger at gøre. De har det bedre i Vestre Fængsel, end de har det på en institution. På en institution bliver de hele tiden presset. Prøv at forestille dig, at du er et sted, hvor du hele tiden bliver presset på din personlighed. Det er hårdt arbejde. I Vestre Fængsel kan de få lov til at være sig selv. Så kommer der en i en blå skjorte engang imellem og giver dem noget at spise og sådan noget, og som er venlige nok. Det kan være bedre... Fordi mange af dem er ødelagt. Mange af dem er psykisk dårlige, tidligt skadet og alt mulig andet. Og det kan du ikke rette op på et år på et socialpædagogisk behandlingssted. Det er jo en livRang behandlingsproces. Så det er hele tiden – altså jo, jeg synes den er fin nok. Det er endnu et stykke værktøj i værktøjsskassen, som skal bruges, men det er jo lige så tit, at vi siger nej, fordi vi ikke mener, at netop dén foranstaltning vil være den, der er bedst egnet for den unge.

I: Hvor mange indstiller I til ungdomssanktionen?

R: Jamen, først den der jævne strøm af anmodninger om ungdomssanktion fra anklagemyndigheden og politiet – den er jo faldet. Det ser vi ikke så tit mere, så det er fint nok. Man kan

sige, at der, hvor den så endelig kommer, så er det fra politiets side fagligt velbegrundet. De ligger indenfor rammen. Og jeg tjekkede det lige: her på det sidste halve år har vi haft tre anmodninger om ungdomssanktion. Og de to af dem har vi så valgt at sige nej til. Det var nogle unge, der var i lære og boede hjemme og alt muligt. Og det var førstegangskriminalitet. Men kriminalitetens omfang lå indenfor rammen. Vi mente så ikke, at en socialpædagogisk behandlingsdom ville være det rigtige for dem. Og har vi fået medhold i. Anklagemyndigheden kunne godt forstå, hvad vi skrev. Og så har vi haft en, hvor vi har accepteret ungdomssanktionen.

I: Det lyder meget som om, at du lægger meget at succesen i sagsbehandlerens arbejde. Det bliver meget op til den enkelte sagsbehandler at gøre forarbejdet godt, så den unge kan komme igennem og det fungerer...?

R: Ja. Jamen, der skal laves et helvedes forarbejde, hvis det skal fungere. Altså, der må aldrig gå automatisme i det. Den ligger indenfor rammen – yes, det gør vi! Nej, du er nødt til at bruge tid på hver enkelt sag og grave dig ned i den og blive klogere på den. Og det er det dels fordi, man gerne vil sætte noget i gang, der virker. Og så for det andet fordi det er en dyr foranstaltning. Vi vil da gerne være sikre på, at den million, der ude, bliver brugt ordentligt. Men primært er det ud fra en faglig begrundelse.

I: Men vil det sige, at et dårligt forarbejde kan gøre, at ungdomssanktionen ikke bliver en succes.

R: Ja, det er min påstand. Og det er min påstand ved alt, hvad vi rører ved. Jeg synes, at jeg sidder med alt for mange anbringelsessager, som jeg har arvet fra andre, hvor jeg siger: jamen, de har ikke gjort deres forarbejde ordentligt. De har købt sig til fred og ro, og så har de kunnet sætte sagen ned – puha, nu er der nogle andre, der tager ansvaret, og så betaler vi. Men et år efter ser du ingen forandring. Ingen forandring. Og det gælder alt, hvad vi laver i det daglige. Der skal være en ordentlig undersøgelse, et ordentligt forarbejde, en ordentlig dialog. Og du skal helst komme frem til den proces, hvor det er den unge selv, der siger ja. Fordi når det begynder at blive svært – og det er det, der er min pointe i alt, hvad jeg laver – hvis det dig, der har sagt: ”det her, det skal du virkelig!” og den unge så kommer ud, så er det første du hører: hvorfor sagde du, jeg skulle her ud? Det er også et værre lortested og alt mulig andet. Det er meget sjovere at komme som sagsbehandler og sige: jeg forstår det ikke rigtig; det var jo dig selv, der sagde ja til det her, og nu spiller du imod. Hvad sker der egentlig? Det er meget sjovere end at skulle sidde med det såkaldte ansvar. Derfor bruger vi rigtig meget tid på den motivation. Og så må det tage den tid, det tager. Jeg kan fortælle dig – det er en helt anden historie, men det er sådan den måde, vi arbejder på. Vi har en ung pige, som har gået inde i U-turn og har røget en masse hash. 14 år og har et frygtelig aktivt seksualliv og alt mulig andet og ville ikke væk hjemmefra. Nu vil hun godt hjemmefra, men kun i København. Og det har vi sagt til hende, at det vil vi ikke være med til. Vi anbringer ikke dig ikke i København, så alle de der habibi’er de kan ringe og så kommer de i deres BMW’er og samler dig op og alt muligt – niks. Hvis vi skal tro på, at vi skal forandre noget hos dig, så er du nødt til at atge væk fra København, noget væk fra København, fordi du er nødt til at have den der luft. Alt det der foregår herinde omkring er det, der gør dig snotamrende forvirret. Og de pædagoger, der skulle være på et eller andet anbringelsessted her i København ville kun kunne bruge deres energi på at holde på dig, ikke arbejde med dig socialpædagogisk. Så det vil vi ikke være med til. Så har hun gået i tre måneder og fået det dårligere og dårligere og virkelig været nede og suge grundvand, men nu er hun landet på, at hun gerne vil anbringes, men ikke længere væk end Fyn. Så nu er vi ved at være i mål. Nu kan vi begynde at kigge på nogle steder. For det er trods alt noget mere besværligt at tage derover og noget mere besværligt at tage derfra, så pædagogerne har en reel chance for at komme til at arbejde med hende og få noget ud af det. Men det har taget et halvt år. Og forældrene er helt oppe og køre, for hun ryger mere hash og alt muligt. Men min påstand er, at det ville hun også gøre, selv om hun anbragt her midt i

København. Men nu har vi en chance for at skabe en forandring. Så den proces har hun fået lov til at være i. Der er ingen, der anbringer hende, før hun har været ovre og se på stedet og har sagt: det er her, jeg gerne vil være. Så fanger bordet, for så er det hendes ansvar, at der er givet grønt lys. Så kan du komme til at arbejde med dem efterfølgende. Så det er det samme: jeg forstår ikke en skid af det her. Det var jo dig, der sagde ja til dommeren. Personligt er jeg jo ligeglad – det var dig, der sagde ja til dommeren, om det er okay, at du får den her ungdomssanktion. Og vi har skrevet og fortalt dig, hvad den indeholder. Og nu vil du ikke være her. Det forstår jeg simpelthen ikke et kuk af. Så lader vi aben blive på hans skuldre i stedet for den klassiske: det var også jer, der sagde det, og kommunen sådan noget. Jeg var til et møde med en, der havde fået en ungdomssanktion, og så siger forstanderen på det her sted: hvad er grunden til, at du gerne vil være her? Jamen, kommunen har sagt... Nej, sagde jeg så, det har kommunen ikke sagt – du har sagt det. Nå ja, sagde han så. Det er jo en helt anden kontekst, kan du se det... Men den kræver is i maven og så kræver det den der proces. Ellers er det en gammel klassisk anbringelse, hvor sagsbehandleren har alt ansvaret og også har en tendens til at blive ved med at putte penge i sådan en sag. Fordi det er jo os, der har ansvaret – det er jo os, der har sagt ja og synes, at det er en god idé. Og så bliver vi jo også nødt til at blive ved med at betale for det her, for at der bliver skabt et eller andet. Her der kan man ligesom bedre sige: jamen, hvis du ikke vil være her, så fint – så må du flytte hjem igen. Altså, hvis hun stikker af derovre fra en gang om ugen, så er der jo ikke nogen grund til en anbringelse. Så kan man jo sige til hende: du ville en forandring i dit liv, og den har vi forsøgt at give dig, men du er her ikke – hvad skal vi gøre ved det? Og den kan også bruges i ungdomssanktionen, fordi vi ser det som behandling og ikke som en straf. Og vi skal jo vurdere om en ungdomssanktion er en god eller dårlig idé. Det er jo ikke anklagemyndigheden, der bestemmer, om den unge skal have en ungdomssanktion. Vi skal jo ind og vurdere, og det er så den måde, vi vurderer på her. Det vil sige, vil den sanktion flytte ham fra A til B? Det er det, vi går ind og vurderer på. Er behandling gavnligt? Og hvordan skal vi så strikke et eller andet forløb, som vil være godt for ham?

I: Og få ham til at indgå i det?

R: Lige præcis. Det er det, der er årsagen til, at vi står op hver morgen og går på arbejde. Og det er ikke altid politiet forstår det. De ser det jo som straf. For dem er det en dom, ja. Og det er der, vi nogle gange bliver irriterede på hinanden, fordi vi ikke taler samme sprog. Og det gælder jo med alt, hvad vi foretager os. Noget af det sværeste er jo faktisk at få en ung ind på en pædagogisk observation, sådan en pæd. obs. Politiet ringer nogle gange og siger: ham der, du ved, kan du ikke tage og lukke ham ind i fire uger. Jeg ved jo, at du kan lukke ham inde på en pæd. Man kan jo gøre det helt ned til, de er 12 år. Det skal jo godkendes inde i centralforvaltningen, og derinde siger de: hvad skal formålet være? Formålet er, at vi får ham væk fra gaden. Nej, siger de så, det er ikke noget formål. Og det er jo rigtigt. Det vil vi ikke være med til. Der skal være et pædagogisk formål med det, så vi kan blive klogere på den dreng – alt muligt. Det er måske nødvendigt, at jeg får ham lukket ind og få noget fred, så vi kan få lavet nogle udredninger. Men ofte er de jo temmelig velbeskrevet, mange af de her unge. Vi kan jo ikke udrede ham hver tredje måned. Men jeg har det fint nok med, at de siger nej. Det afRag lægger jeg jo så i sagen, og når så han går ud og Rår en eller anden, og de siger: hvorfor har kommunen ikke gjort noget? Så kan jeg Rå op på den side og sige: pling – ikke engang en pæd. obs. kunne vi få lov til at lave. Så det er jo – og det har respekt for – fordi det skal give et formål, det skal give mening. Vi skal ikke anbringe bare for at anbringe. Vi skal ikke opmagasinere. Det skal give mening. Og sådan er det også med ungdomssanktionen.

Interview med sagsbehandler/koordinator, Vesterbro

Interviewer (I): Først vil jeg gerne høre lidt om, hvad din baggrund er, og hvor længe du har været her.

Respondent (R): Jeg har været her i snart ti år som distriktsmedarbejder. Det er primært mig, der har med det kriminalpræventive og de kriminelle unge at gøre. Hvis der er nogen, der laver kriminalitet på Vesterbro, så får jeg indberetningen og laver forundersøgelsen for at vurdere, hvorvidt vi skal igangsætte en undersøgelse eller ej. Og det indstiller jeg så til vores ungeteam, om vi skal, og i 99,9 procent af tilfældene følger de det råd. Og så laver jeg også en masse andet koordinerende arbejde omkring det forebyggende arbejde, som ikke nødvendigvis har med kriminalitet at gøre, men som handler om de unge og familierne. Så har jeg også med vores partnere at gøre – men i forhold til ungdomssanktionen, der er det sådan mere det kriminelle, du er interesseret i. For udover det laver jeg rigtig mange forskellige ting... Min uddannelsesmæssige baggrund – jamen, jeg er pædagog, og så har jeg en overbygning indenfor videnskabsteori og metode. Og udover det så har jeg selvfølgelig deltaget i Københavneruddannelsen og i uddannelsesåret om Familien i Fokus. Og så har jeg jo deltaget i mange andre kurser, Københavns Kommune tilbyder. Udover det så laver jeg selvfølgelig også almindelig sagsbehandling – altså almindelige sager, som kommer ind.

I: Og så har du den her tovholderrolle i forhold til Dommervagtsprojektet og ungdomssanktionen...?

R: Og i forhold til den skærpede indsats overfor kriminelle unge. Og i andre sammenhænge også, men i forhold til dit interesseområde, så er det der.

I: Så vil jeg gerne høre noget om din rolle som tovholder i forhold til ungdomssanktionen, og hvad det er du gør i forhold til, hvad sagsbehandler og kontaktperson gør.

R: Jamen altså, det er næsten lettere at sige, hvad der sker, når vi får en anmodning om en ungdomssanktion eller en indberetning vedrørende kriminalitet, hvor vi kan se: hov, her kan det udmønte sig i en ungdomssanktion. Så sætter maskineriet i gang. Ét er, at når der er tale om alvorlig kriminalitet, så skal vi – jf. lovgivningens § 140 – inden syv dage have forberedt en foreløbig handleplan. Og det gør vi. Når det så er sagt, så som en del af den foreløbige handleplan sætter vi også gang i en undersøgelse vedrørende § 50. Så der kan man sige, at der ligger startskuddet til, at vi allerede er begyndt at forberede os på, hvis der kommer en anmodning om en udtalelse på den unge. Man kan sige, at vi allerede der går ind og begynder at undersøge den unges forhold. Og det er sådan set, det der første gang sker – det er første trin i hele forløbet. Det er, at vi sætter gang i de undersøgelser – følger loven simpelthen. Når det så er sagt, så er det klart, at der kommer nogle forskellige mennesker i spil, og jeg er én af dem. Jeg laver den foreløbige handleplan.

I: Så du starter ud?

R: Jeg starter ud med sammen med den unge og familien og lave den foreløbige handleplan. Udover det så bliver der tilRyttet en sagsbehandler.

I: Så der er ikke en sagsbehandler inden da?

R: Nej, ikke til at starte med. Men qua at der skal laves en undersøgelse, så skal sagen også – sideløbende med at jeg arbejder med den i Ungeteamet... Det er jo Ungeteamet, der modtager de her anmodninger – som regel er de jo over 12 år. Vi har haft nogle enkelte sager, hvor de har været under, men de er som regel over 12 år. Så udover at jeg sidder med dem, som distriktsmedarbejder og koordinator, så skal de igangsætte en undersøgelse, jf. § 50. Så det gør at der i Undersøgelsesteamet bliver igangsat den her undersøgelse. De laver så undersøgelsen færdig sideløbende med, at jeg følger op på den foreløbige handleplan. Nogen gange får vi en anmodning fra anklagemyndigheden om en sanktion, og nogle gange gør vi ikke. Det er meget forskelligt. Det har jeg tidligere kritiseret, at der er for stort spring fra kriminaliteten til vi får en henvendelse fra advokaturen. Fordi hvis vi får at vide, at her er der at gøre med en ung-

domssanktion, så er der nogle forskellige ting, som skal sættes i værk, som ellers ikke skal sættes i værk. Altså, for eksempel skal vi finde en kontaktperson. Vi skal begynde at udarbejde en handleplan for tre faser – det er immervæk en ordentlig mundfuld at tage sig. Og begynde at se tre år frem i tiden. Eller to år om du vil. Og det er jo det, vi skal! Samtidig så når vi får de her anmodningen om udtalelser fra advokaturen, så bliver vi jo bedt om at udtale os på forhånd. Og måske er vi slet ikke nået så langt som til at kunne udtale os om det. Og så får de jo selvfølgelig et brev om: jamen, vi kan give jer en foreløbig udtalelse, og det er det. Vi kan jo ikke udtale os om den unges forhold, hvis vi ikke kender ham. Så det er sådan meget... Et er, at vi har sådan en retspraksis og en Straffelov og så videre og så Serviceloven. Vores fokus er, at vi overholder Serviceloven. Og så må politiet og advokaturet gøre deres. Vi skal stadigvæk ind og lave en grundig undersøgelse. Vi skal stadigvæk ind og lave en handleplan, der holder. Vi skal ikke jage tingene igennem, for så holder de ikke. Det er vores erfaring. Og så siger erfaringen også – som jeg kan se, du gerne vil vide – at vi først kan vurdere, om den unge er egnet til en ungdomssanktion, når vi er færdige med vores undersøgelse. Og det kan tage fire måneder, og der kan du se, at der er et spring i forhold til at skulle udtale sig om, om den unge er egnet til ungdomssanktionen – altså, der kan sagen godt være afsluttet langt tidligere. Så det vi kan gøre i de tilfælde, det er, at vi kan give en foreløbig udtalelse, og der kommer det selvfølgelig an på, hvad den unge siger. Medmindre vi kender sagen i forvejen selvfølgelig. Så kan vi jo godt udtale os. Hvis vi har en igangværende sag om den unge i forvejen, så er det klart, at de kan få en udtalelse med det samme.

I: Er det ofte eller sjældent, at I har en del liggende på den unge?

R: Jeg tror, det er fifty-fifty altså. Det er svært at sige. Det kan man ikke lige...

I: Hvad med de unge? Er de enige, når I tænker, at ungdomssanktionen kunne være en mulighed?

R: Ja, for ellers så giver det ikke nogen mening. Altså, hvis en ung siger, at de ikke vil have en ungdomssanktion, og at de hellere vil have straffen, så skriver vi det i indstillingen. Vi forsøger at være så ærlige som muligt. For der hvor ungdomssanktionen er gået galt, det er jo, når de unge spiller med og lader sig flyde med strømmen uden egentlig at ville det, som der står i handleplanen. Men de følger med og siger det, som de tror, man ønsker at høre. Og så dør den allerede på halvvejen. Det er i hvert fald vores erfaring. Så den unge skal være med hele vejen, og den unge skal have et reelt ønske om at forandre sin egen situation.

I: Hvordan kommer man dertil?

R: Jamen, det gør man ved meget hurtigt at gå ind og lave nogle samtaler med den unge, hvor man forsøger at kredse sig ind på, hvad er det, vi har med at gøre her, og hvad er behovet. Ofte vil det være sådan, at vi skal have nogle udtalelser fra forskellige fagområder. Det kan være en psykolog-faglig udtalelse, nogle ting, der skal undersøges hos den unge også videre. Alt det skal være på plads, inden vi kan lave en færdig handleplan. Det er en del af undersøgelsen at få de oplysninger på plads. Handleplanen er meget afhængig af, om undersøgelsen er lavet godt. Giver det sådan mening for dig?

I: Ja, altså hvis ungdomssanktionen skal have et godt udfald, så er det et spørgsmål om, at arbejdet skal være gjort godt...?

R: Præcis. Ellers vil vi skyde i blinde. Så vil vi formode, hvad der er det rigtige mere end, at vi kan se i undersøgelsen, at der er de og de behov. Så vi kan se, at vi står overfor de her udfordringer, og dem skal vi altså have løst. Så derfor er det afgørende, at der ligger en grundig undersøgelse forud for en ungdomssanktion. Det er den afgørende faktor for de næste to års forløb. Men det er en svær konstellation, fordi den unge ret ofte sidder på sikret afdeling, når vi undersøger. Og det gør jo, at vi skal have besøg frem og tilbage, og den unge vil jo være præget af, at han sidder på sikret – nu siger jeg 'han', for det er det om oftest, men vi har også haft et par piger. Så det er en svær øvelse! Og familien er måske også meget præget af situati-

onen. Der er måske nogle tabuer og så videre, som undersøgeren skal henover med de mennesker.

I: Hvad er det for tabuer? Fornægtelse eller er det sådan -

R: Præcis, ja. Benægtelse: min søn har ikke gjort det her, han er uskyldig. Eller: min søn har ikke nogen problemer, og det går fint derhjemme. Så man får sådan et indtryk af, at de unge lever et dobbeltliv. Et liv derhjemme og et liv på gaden. Og der må vi jo så begynde at bygge bro henover og flytte nogle af de hemmeligheden, som den unge har derhjemme. Hjælpe den unge med at komme frem fra busken. Og det er nogle gange en helt anden sag at fjerne det pres fra den unge. Det er en helt lettelse for den unge, at der ikke længere er noget pres. At Bent kan være Bent, og Vilfred kan være Vilfred – uanset hvor de er henne, på gaden eller derhjemme.

I: Men hvordan i forhold til, at flere undersøgelser har vist, at de unge har været utilfredse med, at de måske har haft en medskyldig, der har fået 3 måneders ubetinget, mens de selv får en to-årig sanktion? Er det noget, du møder?

R: Nej.

I: Hvordan skelner den unge imellem de to ting?

R: Jamen, jeg har ikke mødt det. Altså, jeg har mødt unge, der har haft medgerningsmænd, men jeg har ikke haft den diskussion med den unge. Jeg sidder her ikke for at dømme, jeg sidder her for at bedømme. Så jeg holder mig strengt til det pædagogiske og sagsbehandling i øvrigt. Jeg går ikke ind i alt det politimæssige og forholder mig til det: nu har I lavet det her, nu skal I straffes! Det er ikke det, jeg er sat i verden til. Vi har med den sociale del at gøre. Hvis den unge kommer ind på: jamen, hvorfor skal jeg og...? Jamen, så må han rette henvendelse til advokaturen eller sin advokat. Så vi undgår de samtaler med dem. Men jeg oplever det ikke som et problem. Vi har ikke haft de samtaler på den måde.

I: Men er der så sådan en slags fængselsdiskurs hos de unge? Tænker de behandling eller straf?

R: Jeg tror slet ikke, de tænker behandling, når de tænker ungdomssanktion. Jeg tror, at de tænker institution, regler og rammer. Øv! Jeg tror, at de tænker: det gider jeg fandeme ikke! Dem, der er hardcore, siger: giv mig et fængsel og så lad mig tage de tre eller fire måneder eller et år, hvis det er det, jeg får, og så er den pot ude, og så har jeg en plet på... Men så taler vi om unge, der allerede er så dybt involveret i det kriminelle miljø, at de vælger den vej. Så oplever jeg i hvert fald, at det er et valg, de træffer. Det er noget, de har overvejet. Det er ikke bare noget, de slynger ud. Dem har jeg også haft nogle stykker af, og så er det det, vi indstiller til. Så vi mener ikke, at den unge er egnet til at imødekomme en behandlingsdom eller hvad pokker ved jeg nu, at der kan stå i sådan en... Så det handler meget om, at den unge også skal være motiveret til at gå ind i behandlingsforløbet. Eller i et pædagogisk forløb vil jeg hellere kalde det. For jeg tror, at man skal passe på med at kalde det behandling - hvornår er det behandling og hvornår er det pædagogik...

I: Ja, hvornår er det det?

R: Jamen, i mine øjne er det behandling, når vi er inde over det psykolog-faglige. Og jeg mener, at vi skal gøre det, vi er bedst til hver især. Og i mine øjne er pædagoger ikke behandlere, og psykologer er ikke pædagoger. Det kan godt skabe noget begrebsforvirring hos de unge – og også hos os i systemet. Der stikker nogle forventninger ud, når vi siger behandling.

I: Men ungdomssanktionen hedder jo en behandlingsdom?!

R: Ja ja... men der er jo også tit og ofte behandling inde over. Når den unge skal psykolog-fagligt udredes eller psykiatrisk udredes eller hvad pokker ved jeg. Så på den måde kan man jo godt sige, at der er noget behandling inde over. Det er tit og ofte, at afdelingerne i anden fase har tilryttet psykologer og psykiatere, som den unge går til samtaler hos, så der er mulighed for at behandle. Så det er en kombination sådan som jeg ser det. Det er min egen holdning.

I: Men nu siger du også, at motivationen er en stor del af det –

R: Ja, hvis den unge ikke selv har en erkendelse af at ville forandre sin egen situation, så er den dødfødt på forhånd. Medmindre at man i fase to – i fastholdelsen af den unge – er så god i forhold til at overvinde den unges barrierer, så de laver motiveringen dér.

I: Men skulle den ikke være der før –

R: Jo, det er jo det, jeg siger. Men nogle gange kan den unge godt flyde med strømmen uden at have et reelt ønske, om at ville forandre egen situation. De siger det, de tror, man gerne vil høre. Også fordi forældrene er inde over, og dem vil de ikke skuffe – altså, der er mange, de skuffer, hvis de siger nej. Så det tror jeg også er en afgørende faktor. Og det må man så prøve at kredse sig ind på og spørge ind til i undersøgelsesfasen – hvad det egentlig er, man har med at gøre. Det er der, vi skal have det afklaret.

I: Hvordan går I aktivt ind og skaber motivationen, hvis I kan se den første lille spire?

R: Altså, vi arbejder jo altid med at motivere til forandring. Det er klart. Det gør vi alle samtaler, vi har på socialcenteret. Det er jo en del, at vores arbejde – det ved du også godt. Det gør I jo også i Døgnvagten! Altså, vi hjælper folk med at komme fra et sted til et andet sted. Og nogle gange har folk meget svært ved at flytte sig, og der skal vi lette vejen lidt. Der må så kaste nogle blomster ud og gøre det lidt lettere at betræde den hårde vej. Hvis den unge... Det typiske forløb, når en ung bliver fængslet eller sidder på sikret, det er, at jeg tager ud og besøger den unge, hvis det er en ukendt. Hvis der er en sag i forvejen, så er det som regel sagsbehandler, der tager af sted. Og alt det her foregår indenfor syv dage. Det er vi meget obs på. Så allerede der kan vi jo spørge ind til, hvad der skete, og hvordan den unge forholder sig til det, han har gjort og så videre. Og der får man jo allerede et billede af, hvad man står overfor. Er det en hardcore ung, der bare vil have sin dom og siger 'fuck jer'? Eller er det den anden... Samtidig så får vi jo også udtalelsen fra den sikrede afdeling, og det kan jo også give også et praj om, hvordan den sikrede afdeling ser den unge. Men allerede der – vi ved jo ikke endnu, om det er en sag, hvor der skal laves en vurdering på en ungdomssanktionen, det ved vi ikke – men vi starter allerede der et motiverende arbejde for at få den unge ud af kriminalitet. Det begynder jo så småt allerede dér. Hvad enten den unge får ungdomssanktion eller ej, så har han jo udført kriminalitet og skal stoppes i at lave yderligere kriminalitet, så uanset hvad skal vi i gang. Du kan jo godt få et to-årigt forløb uden det hedder en ungdomssanktion. Så har du bare ikke fået dom på det. Sådan kan man også godt sige det. I forhold til koordinatorens rolle – jamen, koordinator er jo tovholder! Han skal sørge for, at alle spiller på samme hold. Jeg siger 'han', fordi jeg er en han. Vi har to her på stedet for at sikre en sparring, en kollegial sparring. Det er ikke nødvendigvis os, der har ungdomssanktionen som sagsbehandlere, men vi går ind og sørger for at kvalitetssikre forløbet, om man vil. Og det går selvfølgelig ud fra vores faglighed og vores erfaring i og med, at vi har været i gamet i rigtig mange år. Den anden koordinator er socialrådgiver, og jeg er pædagog, så vi har også noget faglig sparring, noget tværfaglig sparring. Så der, hvor jeg ikke er stærk i loven, der kan den anden koordinator rette det ind. Og jeg kan rette ind i forhold til det pædagogiske. Så vi sikrer, at alle spiller på samme hold. Vi sikrer, at kontaktpersonen, bliver ansat, og vi er efter socialrådgiverne med: husk nu at... og så videre...

I: Hvad er de for nogle ting, de skal huske?

R: Der er jo nogle frister, netværksmøder og så videre, der skal overholdes. Vi går også ind og melder os på som mødeledere til netværksmøder, hvis der er brug for det. I det hele taget sørger for, at forpligtelsen bliver opfyldt. Men også kvalitetssikre, så det ikke bare er et spil for galleriet. Så det er vigtigt for os. Og så sørger vi også for, at fokus bliver holdt. Det er altid rart, når der kommer en udefra og kigger på ens sag, og siger: hov, her kunne vi godt ønske noget mere – eller: det her afsnit skal lige tilpasses og sørge for at fastholde en eller anden kontinuerlighed eller hvad det kan være. Så jeg ser koordinators rolle som en tovholder, der kvalitetssikrer. Er det svar nok? Giver det mening for dig?

I: Ja, det giver mening. Vil du fortælle lidt om kontaktpersonen?

R: Jamen, kontaktpersonens rolle er jo – åh, jeg bryder mig ikke om det der udtryk 'at være den unges advokat' – jeg ser kontaktpersonen som en, der kan tage trykket af kedelen hos den unge. Så de unge har en at spille op ad i forhold til, hvad der sker. En, som går med den unge under hele forløbet. Kan tage nogle samtaler med den unge om, hvordan den unge har det. Være den unges talerør i situationer, hvor den unge har svært ved at sige det højt, hvis den unge har nogle problemer eller hvad ved jeg. Men det vigtigste er, tror jeg, at kontaktpersonen har en vigtig rolle i tredje fase, fordi kontaktpersonen har været der gennem hele forløbet og kan følge op på det i tredje fase, hvor den unge kommer ud af institutionsverdenen. Og jeg tror, at det er ekstremt vigtigt, at der bliver fulgt op, så den unge ikke bare kommer ud til...

I: Hvor hurtigt kommer kontaktpersonen på?

R: Helst allerede mens den unge sidder på sikret! Det forsøger vi i hvert tilfælde. Så kan der være kontaktpersoner, der af personlige årsager pludselig ikke kan længere eller hvad ved jeg. Men vi forsøger at opretholde de krav, der ligger om, at man så tidlig – sådan vil jeg hellere sige det: vi forsøger så tidligt som muligt. Men det er jo ikke bare at tage en kontaktperson ind fra højre.

I: Nej, de skal vel passe sammen?

R: Ja, præcis. Men jeg har ikke mødt nogle unge, som jeg ikke passer sammen med. For mig er det et professionelt forhold: der er en ung, og der er en voksen. Kontaktpersonen skal ikke være bedste venner med den unge. Kontaktpersonen skal nå en professionel relation, så den unge har en voksen, som han kan komme til. En voksen, som den unge kan være tryk ved, og som kan give noget råd og vejledning. Problemet er, at hvis man er bedste venner, så er det ikke altid, at man får sagt tingene til hinanden, som de er. Og det er nødvendigt med den professionelle afstand. Det er vigtigt i forholdet, at jeg er professionel, og du er ung.

I: Stiller kontaktpersonen krav til den unge?

R: Det ved jeg ikke, det skal du spørge den unge om. Vi stiller krav til kontaktpersonen om, at han skal! Og det foregår jo i handleplanen under mål og delmål. Kontaktpersonens opgaver bliver klart formuleret i delmålene.

I: I undersøgelsesfasen, hvor man kortlægger ressourcerne hos den unge, hvad gør man? Hvem snakker man med?

R: Jamen, det går man ved, at man først kontakter familien. Altså, der er jo lovgivning på området, som vi imødekommer. I den – har du nogensinde set sådan et undersøgelsesskema?

I: Ja.

R: Det udfylder vi. Der er jo fem punkter... Nu kan jeg ikke engang huske dem, nu går klap-pen ned. Venskaber, familieforhold, netværk, skole, sundhed og andre... Og det bliver undersøgt, så alle relevante bliver spurgt, hvorvidt de kan bibringe relevante oplysninger. Det er selvfølgelig mest den unge og forældrene, der giver de vigtigste oplysninger. Men vi spørger jo også skolen. Hvis den unge går i klub, så spørger vi der. Jamen, vi indhenter oplysninger fra alle dem, der har været omkring den unge. Det kan være, at der ligger en PPR-rapport. Så får vi tilladelse til at hente den og så videre. Hvis der er et misbrug, så sørger vi for at deale med det via egen læge eller U-turn – hvad pokker der nu engang kan være. Og så sørger vi for at få så mange oplysninger som muligt. Og de bliver selvfølgelig vurderet. Og der bliver reflekteret på dem. Så bliver de analyseret, og så bliver der lavet en konklusion. Og konklusionen bliver forelagt den unges forældre, og så kan de komme med kommentarer, eller de kan lade være. Undersøgelsens konklusion bliver stående, men de godt kommentere den. Så bliver undersøgelsen givet videre. Undersøgelsen skal pege på, om der er brug for dag-, døgn- eller forebyggende tilbud. Det er jo den proces... Men så bliver den lagt op i Unge- eller Børneteamet – nu tager jeg det generelt – som så beslutter hvilke foranstaltninger, der er passende. Det er meget nede på jorden. Vi forsøger hele tiden at afmystificere, det der foregår. Vi prøver at afmystificere og møde folk, der hvor de er. Og så har vi jo alle sammen fået den løsningsori-

enterede hat på, og det gør jo alting lidt nemmere – og det oplever jeg faktisk også – at det er, fordi det giver en mere positiv indstilling, at man kigger på, hvad er det for udfordringer, der er, i stedet for at se på, hvad problemerne er. Man kan sige, at ved at se på ressourcerne, så løser problemerne ofte sig selv. Og det er det samme vi forsøger her. Vi forsøger at se på, hvad det er, den unge kan, og hvad han god til, og hvor skal vi så sætte ind og styrke endnu mere. Tit og ofte har vi jo at gøre med unge, der forsøger at hævde sig, fordi de er dårlige til noget andet. Så kan man jo finde de gode ting frem og så dyrke dem. Det har jo aldrig nogensinde løst noget at snakke om, hvor dårlig man er. Det gør det jo heller ikke med os to...

I: Hvor mange anmodninger får I sådan cirka?

R: Det er helt forskelligt. Det kan jeg ikke sige. I år, tror jeg, vi er oppe på tre. Men det er meget svingende. Det afhænger jo af situationen i bydelen, og hvilken kriminalitet, der er tale om. Og det er jo ikke os, der bestemmer om det skal være en ungdomssanktion. Det er jo dommeren, der tager stilling til det.

I: Hvor mange har I indstillet?

R: Vi indstiller jo ikke. Det afhænger jo også af en masse forskellige ting, og hvad undersøgelserne peger. Jeg tror ikke, at der har været nogen i år. Måske en enkel. Eller to faktisk. Men det kan jeg ikke sige med sikkerhed. Du kan se det i statikkerne.

I: Okay. Bliver jeres udtalelser til indstillingerne fulgt?

R: Ja... For det meste!

I: Så vil jeg gerne høre lidt om samarbejdet mellem her og familierne og institutioner...? Kører det godt eller er der noget, man kunne ønske?

R: Altså, min oplevelse er jo at, der er et okay samarbejde. Men det kan jo altid være bedre. Jeg synes, at der er et godt samarbejde, men selvfølgelig kan det godt Rirke. At deadlines ikke bliver overholdt, og tilbagemeldinger og... Det, der næsten er vigtigst i et samarbejde – vil jeg sige – er, at man får afklaret forpligtelserne, og hvad det er, vi hver især skal gøre, og hvornår vi skal gøre tingene. Derfor har jeg lavet sådan et slags arbejdsark, hvor man kan se, hvad det er vi har aftalt. Sådan at de aftaler bliver overholdt. Simpelthen et arbejdsark – et arbejdsregnskab, som en slags tjekliste, de kan bruge som et redskab. Men så synes jeg også, at loven bliver mere og mere klar. For eksempel med netværksmøder – du skal holde tre og gerne fem. Så det synes jeg egentlig er fint, at der kommer nogle krav. Jeg tror, at det er vigtigt, at der kommer nogle formelle krav. Ellers bliver det igen et spørgsmål om, om det man gør, er det man bør. Vi har jo alle sammen en tendens til at sige: jeg ved godt, at jeg bør gøre det her, men lige nu har jeg ikke tid. Så jeg synes, at det er godt, der står 'skal'. Det er alting en god ting – det er altid en rettesnor. Og så synes jeg også, at anbringelsesreformen er til det bedre.

I: Hvad er det?

R: Jamen, anbringelsesreformen i forhold til at der er kommet nye vilkår, revideret Servicelov og så videre. Opdelingen i Undersøgelsesteam, Børneteam og Ungeteam og i den dur. Altså, hele anbringelsesreformen er ved at slå igennem, synes jeg. Der er kommet nye, bredere undersøgelser, og der er kommet 'skal-er' ind i lovgivningen.

I: Hvad med kritikken af den manglende sammenhæng og indførelsen af koordinator og kontaktperson? Har det gjort en forskel?

R: Jeg synes, at det er for tidligt at svare på. Det kan vi jo først sige, når vi har gennemgået en ungdomssanktion på de nye krav. Så det er ikke det, vi rigtig ser på. Altså, jeg regner med, at det er noget, der vil være med til at skabe større sammenhæng, det er helt klart. Men det handler selvfølgelig også om – altså igen kan jeg kun snakke for os heroppe – men man kan sige at... Jeg synes jo ikke, at der har manglet sammenhæng, for de unge, der er gået igennem vores ungdomssanktioner. De er ikke altid gået godt, men vi har vidst, hvorfor de ikke er gået godt. Den unge har vidst: øv, jeg gik ud og lavede der her. Men det mener jeg ikke... Altså fordi en ungdomssanktion ikke går godt – altså, at den unge laver ny kriminalitet – er jo ikke ensbetydende med, at ungdomssanktionen ikke har sammenhæng. Man må jo så bare sige: øv,

vi er ikke nået helt i mål. Den unge har begået ny kriminalitet, så ungdomssanktionen har ikke været ”god nok”, eller hvad man nu skal sige. Den unge har ikke været modtagelig overfor de input, der har været. Men det har jo ikke noget at gøre med sammenhængen. Men jo, jeg synes, der har været god sammenhæng. Jeg synes, vi er gode til at følge op på vores unge. Vi er gode til at besøge dem og være på fra starten af og forklare den unge, hvad der sker. Afmystificere de forhold, der har været gældende. Det gør også, at den unge faktisk også har nemmere ved at snakke, hvis der er noget han er utilfreds med. Fordi den unge har en tryghed. Så det tror jeg også er vigtigt. Men jeg kan godt følge den der med, at der har manglet sammenhæng. Men det har sådan mere at gøre med, at så var den unge på sikret, og der var der ét sæt spilleregler. Så var den unge på en åben institution. Stadig under meget firkantede rammer, men pludselig med nogle helt andre spilleregler, der gør sig gældende, samtidig med at den unge skal forholde sig institutionsverdenen, sagsbehandlere – til den og til den og til den. Og hvis der så ikke er nogen, der har sat sig ned og forklaret sammenhængen overfor den unge, så er det klart at det går galt. Men det synes jeg egentligt, at vi har været meget gode til.

I: Hvad så med fase tre, hvor man pludselig står på egne ben?

R: Ja, og det er jo et af de nye ”skal’er”, der er kommet med hensyn til kontaktpersonen og netværksmøder. Der har vi nok ikke været gode nok til at holde netværksmøder, hvor man ligesom får klarlagt, hvem der gør hvad. Og ikke bare får klarlagt, men får ansvarliggjort familien. Det er det, det handler om. Det, der er vigtigst af alt i den fase. Det er, at familien forpligtiger hinanden. Så der bliver sagt: jamen, så gør du det, og så gør jeg det. Og forpligtiger den unge. Også at alle deltager i det forum her den unge, hvor de så sidder og laver nogle forpligtigelser overfor hinanden. Så er det sådan. Og det tror jeg faktisk nok er det vigtigste af alt i tredje fase. Det er, at den unge bliver klar over, at dem der er omkring ham eller hende taler sammen. Men også at en unge hører, hvad der er af ting og sager omkring den unge. Hvis der er bekymringer, så tror jeg, at det vigtigt, at den unge hører de bekymringer, der er omkring ham eller hende. Det må de gerne. Altså, den sidste ungdomssanktion, vi havde her, endte jo fuldstændigt galt. Men det er jo ikke ensbetydende med, at der har været dårligt samarbejde. Der er jo bare, at alle må se indad og sige: øv, vi har ikke kunnet nå vores mål. Så et eller andet sted undervejs er den væltet, men vi kan jo kun gå tilbage og sige: okay, hvor er det så, at det hele er væltet? Og det gør vi også, vi evaluerer jo indsatsen i teamet. Vi snakker sammen og siger: hvor er det lige, at det er gået galt henne? Nå, men så skal vi ikke gøre det næste gang. Og det, vi så er endnu mere obs på, er, at vi også er nødt til at lytte til de unge. Ret ofte er vi jo mægtig interesseret i, at den unge skal færdiggøre sin uddannelse, have et arbejde og så videre. Og der må jeg sige, at vi er blevet lidt mere kloge på, at måske skal de her ting foregå lidt mere i den unges tempo. Måske er den unge slet ikke klar til at færdiggøre sin uddannelse. Måske er den unge slet ikke motiveret til at få et arbejde lige nu. Måske er den unge brug for en time-out, hvor den unge ikke laver noget og i stedet kan koncentrere sig om noget, der ikke kræver de store tanker. Måske er det det, der er brug for. Hallo, det har vi sgu da alle sammen brug en imellem. Så jeg tror, at vi skal passe på med at kaste for meget ny forvirring ind i den unges sammenhænge; for meget som den unge skal forholde sig til. Det tror jeg, at vi har en tendens til at glemme i det offentlige regi.

I: Så det er noget med at spørge til den unge, og så tage udgangspunkt i det?

R: Ja, men så også at kunne afkode, hvad kan vi give den unge? Hvordan skal vi forpligtige den unge? Hvor mange forpligtigelser kan den unge lære? Fordi hellere små succeser end store fiaskoer. Og hvis vi allerede sidder i starten og siger: nu skal du have din 9. klasse, er det ikke en god idé? Jamen, jeg kender ikke en ung, der vil sige: nej, det synes jeg ikke er en god idé. Selvfølgelig vil de have 9. klasse. Men det vi først skal gøre vores overvejelser om, er om de er klar til at kunne det. Om de overhovedet kan magte opgaven at skule lave lektier og stå op om morgenen og så videre. Og det er det, vi skal tænke ind i handleplanen. Vi er jo helt nede på det plan med, at den unge skal lære at stå op om morgenen. Så det er sådan nogle

ting, vi er ude i at skulle tilføje. Altså, jeg har unge, som jeg har snakket med, som havde svært ved at stå op, og jeg spurgte om, hvad det er, der gør det svært. Der er det jo mange gange et afsavn. Jeg har selv en søn derhjemme. Jeg laver morgenmad, og så vækker jeg ham. Når han så står op, så hænger duften af morgenmad i luften... Der ligger jo et savn hos den unge, som vi ikke altid lige tænker over. Så det tror jeg er vigtigt, at vi får talt med dem om også.

I: Hvordan vil du så beskrive succeskriterierne for ungdomssanktionen? Hvornår mener du, at det er en succes?

R: Hvis du spørger den unge, så er succesen selvfølgelig, at den unge ikke har lavet ny kriminalitet, mens han har været inde. Vi har jo masser af unge, som gør noget undervejs – vold mod en ansat, det er også kriminelt – og så kommer der nye sigtelser. Så jeg ser... Et succeskriterium for mig vil jo være, at jeg havde en forståelse af, at den unge var kommet godt i mål til en eller anden form for ny – hvis det er tredje fase, vi taler om – og for den unge meningsfyldt hverdag. Det er det vigtigste for mig, at den unge kommer i gang med en uddannelse eller går i arbejde eller hvad ved jeg. Det er vigtigt for mig, at den unge kommer i gang med noget, der giver mening for den unge.

I: Så det kan skabe den der positive forandring?

R: Ja, og så det er den unge selv, der ligesom har været med til at pejle den vej, som man peger på i forvaltningen.

I: Så det er noget, han vil?

R: Ja, så det er vigtigt, at vi er partnere i det her.

I: Lige for at vende tilbage... Jeg skal lige have på plads... I forhold til det Servicestyrelsen skriver om koordinatorens rolle, så lyder det lidt på dig som om, at det faktisk er tre-i-en. Koordinator, sagsbehandler og kontaktperson...? Hvordan hænger det sammen?

R: Jamen, de er fordi, Københavns Kommune har lavet en lidt anden model, hvor man har sagt, at det sagtens godt kan være en anden end koordinatoren, der kan have sagen. Hvis det er en sag, som Judith for eksempel har – Judith er sagsbehandler her – så fortsætter Judith på sagen, men jeg går ind som koordinator i forhold til at støtte op omkring Judith og hjælpe Judith, hvis Judith har noget. Men jeg går også ind og kigger Judith over skulderen og hvisker hende i øret og sådan noget med: vi skal også have møder og sådan. Og så får hun noget feedback.

I: Jeg havde lidt tænkt, at loven var lavet lidt kryptisk, men at Københavns Kommune havde ramt plet i deres tolRing. Og så tænkte jeg: stakkels de små kommuner, hvor det bare må stå ud af ørene på den, der skal stå for alt det her på én gang.

R: Ja, men det synes jeg jo faktisk, at alle sagsbehandlere har. De har bolde i luften hele tiden jo. Hvis den unge ikke har psykiske problemer, skal der jo ikke laves psykologiske undersøgelser og i den dur. Så der er jo ingen, der siger, at det er alt, der er i spil. Det kan jo godt bare være noget af det. Men altså, jeg synes, at vi har nogle total kompetente socialrådgivere. De er erfarne, og selv når de er nye, er de utrolig engagerede og dygtige og veluddannede. Helt sikkert.

I: Så I er et godt team?

R: Ja, der er meget... Ja, det er vi! Det går godt. Men jeg tror også, at det er fordi, vi fastholder hinanden. Det er vi gode til. Og så snakker vi også godt sammen – og vi kan også grine sammen. Det, tror jeg, er vigtigt.

I: Hvilken rolle spiller økonomien i ungdomssanktionen? Er det kassetænRing eller hvordan ser du på det?

R: Jamen, økonomien skal jo tænkes ind. Uanset om det er en ungdomssanktion eller ej, så skal økonomien tænkes ind. Men det skal ikke være den afgørende faktor. Det er det socialpædagogiske, der er udgangspunktet i sagsbehandlingen forstået på den måde, at der hvor

økonomien kommer ind er når, vi har to institutioner, der kan det samme, men den ene er dyrere end den anden, så tager man selvfølgelig den billige.

I: Så længe det er det bedste match?

R: Ja.

I: Så I ser på varen og vurderer, om det er det værd?

R: Jamen altså, hvis du vil handle økologisk, så må du gå hen til den hylde og så give lidt mere jo. Men omvendt følges kvalitet og pris jo ikke altid ad. Så det er en vurdering i sagen, som teamet tager. Vi snakker jo om det, tager det gerne op og drøfter det i teamet, og spørger, om der er nogen, der har nogle gode idéer til, hvad der skal ske og forklarer, hvad det kræver af institutionen. Og så kan folk så byde ind. Selvfølgelig spiller økonomien en rolle, det er klart. Jeg ville jo være en løgner, hvis jeg sagde, at det ikke gjorde. Men du får mig ikke til at sige, hvor stor rollen er.

I: Så vil jeg gerne slutte af med at høre, hvad du synes om ungdomssanktionen?

R: Kom igen om fem og spørg mig om det. Jeg ved det ikke. Jeg har ikke gjort op med mig selv, om jeg synes, at det er en god idé at straffe unge til behandling. Det, vi ser, er jo, at den reelt ikke virker. Spørgsmålet er, om man ikke kunne få noget tilsvarende, uden at det hed en ungdomssanktion. Omvendt så tror jeg, at den ville virke, hvis vi var bedre til at skabe sammenhænge for den unge. Så den også virkede mere fastholdende på den unge. Og her tænker jeg i institutionsregi. Hvis de blev udfordret lidt mere på deres holdninger og meninger i institutionsregi... Men det kræver jo et personale igen – personale der kan håndtere den slags. Der kan håndtere krisesituationer, unge i krise og så videre. Og det er jeg sgu i tvivl om, hvorvidt institutionerne har personale til at kunne tackle det.

I: Men så bliver det et spørgsmål om ressourcer eller...?

R: Ja. Det er det altid.

I: Så hvis man tilføjer flere ressourcer, så....

R: Jamen, det er jo det evige problem, som vi vender tilbage til. Giv mig nogle flere ressourcer. Men jeg tror ikke, at det er nok med ressourcer. Jeg tror også, at medarbejderne ude på institutioner skal blive klar over, at vi har altså en anden ungdomskultur i dag. Også på det pædagogiske, der er min kæphest. Altså, jeg har jo selv været i døgninstitution – i kort tid godt nok – men man skal kunne turde at gå ind i de konflikter, der er med de unge. Man skal kunne turde at udfordre de unge i deres rolle og deres meninger. Og med det mener jeg, at man skal gå ind og sætte spørgsmålstejn sammen med den unge selv ved at sige: Det, som du gør der, det er ikke okay! Og så gå ind i diskussionen omkring, hvorfor det ikke er okay. Og nogle gange må man sige – altså, jeg tror, at vi som voksne skal gå ind være den mur, som de unge kan spille op ad. Genopdragelse om du vil. Det er godt nok blevet sådan lidt et fy-ord. Men opdragelse er for mig bare et ord, der fortæller, at vi socialiserer gennem opdragelse. Og hvordan det skal gøres, afhænger så af, hvem der står over for os. Men det er jo igen – hvis man skal gribe i egen barm – et spørgsmål om at lave handleplanen udførligt nok. Jo bedre handleplan, jo bedre handlemuligheder har institutionen. Så den kan også vendes tilbage her til. Hvis vi ikke synes, at institutionen gør det godt nok, så skulle vi måske have lavet en bedre handleplan. Så det er jo en evig diskussion. Men jeg oplever da, at når vi mødes på kryds og tværs, så kommer vi lige et lille skridt hen ad vejen hele tiden. Men for mig handler det stadigvæk om at få afmystificeret hvem, der ordner hvad. Og få gjort det klart, hvilke forventninger man kan have til samarbejdet.

I: Så forventninger, forpligtigelse og ansvarliggørelse er det, som det handler om.

R: Ja. Det er de tre nøgleord, der ligger i ungdomssanktionen i mine øjne. Og det skal virkelig være afklaret i hver enkel fase. Mål og delmål i hver enkel fase... Jo bedre vi bliver til at skrive: det er det her, som vi forventer os af jer som institution – jo mere kan institutionen vende tilbage til os og sige: jamen, det kan vi ikke give jer. Den kan altid drejes. Og der tror jeg ikke, at flere ressourcer kan gøre det. Men omvendt så er det, som jeg ser her på stedet, at vores

socialrådgivere i den grad har travlt. Og det er jo begrænset, hvad man kan – altså, det er sådan, at når vi får en ungdomssanktion, så bliver alt andet tilsidesat. Og så er det, vi fokuserer på. Så ved jeg ikke, om det er svar nok. Men det er irriterende, at det altid kan vendes tilbage til os selv. Pisse-irriterende...

Interview med ungdomssanktionskoordinator, Socialforvaltningen

Interviewer (I): Jeg vil gerne starte med at høre lidt om dig og din rolle.

Respondent (R): Altså, jeg har siddet som – nu er der jo kommet en ny form for koordinatører, der er blevet skrevet ind i lovgivningen – men ellers så da ungdomssanktionen blev skrevet ind i lovgivningen i 2001, tror jeg det var, der blev der ansat en centralt her i kommunen, som ligesom skulle være med til at finde ud af, hvordan vi skulle administrere det her i Københavns Kommune. Fordi det ligesom var en ny måde at arbejde på, hvor forvaltningen skal være med til, at de unge får deres straf. Så der kom der en ungdomssanktionskoordinator herind, og det har jeg så overtaget og prøvet at være med til både at hjælpe sagsbehandlerne med at strukturere de her forløb, men til at have overblik over, hvem er det, som vi har i ungdomssanktionen, og hvem er det, der skal idømmes en ungdomssanktion. Også når der kommer lovændringer, og ligesom der har været nogle diskussioner på området for eksempel også i forhold til økonomien. Så det har været... Det er jo svært, fordi de er nogle af de allervanskeligste unge. De er nogle af de mest omsorgssvigtede, hardcore kriminelle unge. Så det i sig selv, det gør jo, at det er en svær opgave. At det simpelthen er nogle af de sværeste unge, som vi har med at gøre. Det er én ting. Så er det så, at der er den her fase-opdeling, som gør, at man hele tiden skal have en finger på sagen. Eller at man skal tænke tre step fremad, fordi der er så mange led. Man kan sige, at inden man skal indstille til ungdomssanktionen, hvor man skal finde ud af, om den unge overhovedet er egnet, så er der – mens den unge sidder varetægtsfængslet – er der en masse usikkerhed omkring, hvad det er man skal, og man skal have snakket med den unge og fundet ud af, hvad det er den unge skal, og om det er en ung, som vi vil indstille til ungdomssanktionen. Og så står man efterfølgende stadig i en usikkerhed fordi, det er dommeren, der træffer beslutningen. Så selv om, at der er blevet indstillet, så er der rigtig mange, som ikke får ungdomssanktionen. De får i stedet en ubetinget straf.

I: Så dommeren følger ikke jeres indstilling?

R: Nej, Bettina nede i Dommervagten – jeg tror faktisk, at hun sagde, det var 50 procent. Og jeg ved ikke, om tallet er så højt, men nogle gange finder man ud af, at der alligevel ikke er grundlag for det. Jeg tror, at der mange –

I: Er det så fordi, man vurderer det ud fra de kriterier, der er givet i ungdomssanktionen, når dommeren underkender indstillingen?

R: Jamen altså, jeg ved det faktisk ikke. På et tidspunkt havde det sådan: nej, nu skulle jeg altså have et møde med de der dommere, fordi jeg syntes, at der var rigtig mange sager, hvor – altså, der var nogle, hvor vi ikke indstillede dem, og så fik de en ungdomssanktion, og der var nogle, hvor vi indstillede dem, og så fik de ikke en ungdomssanktion. Og det er jo ekstremt svært at starte planlægningen derfra, hvor de først får deres dom. Så får man rigtig kort tid.

I: Så det risikerer man vel, at de kommer til at sidde i varetægt igen, før man kan komme i gang med sanktionen?

R: Altså, når de får deres dom, så starter ungdomssanktionen. Men så må de højst sidde der i to måneder. Og hvis nu man ikke har indstillet dem, så har man måske ikke fundet ud af en institution, de kunne være på. Fordi man jo har tænkt: de får en ubetinget dom, så vi skal ikke have dem anbragt. Så der kan være nogle... Der er bare meget planlægning i det! Og så er der også hele den her straf-ting, hvor at de unge, der sidder varetægtsfængslet, de snakker jo sammen, og de råder hinanden til: du skal bare sige, at du ikke vil have ungdomssanktionen. Fordi det bliver så meget længere tid. Hvis de får en ubetinget fængselsdom, og de har siddet varetægtsfængslet i tre måneder, og de får et halvt år – jamen, så har de tre måneder mere, og så kan de slippe ud. Hvor hvis de får en ungdomssanktion, så ser forløbet anderledes ud. Så der for skal der tit ekstremt meget motivationsarbejde til. Og selvom man stadig synes, at det er en god idé med en ungdomssanktion – hvis den unge ikke er med på det, så stikker de af fra

institutionerne, og man skal rundt og lede efter dem. På den måde er der mange problemer i det. Og så har vi selvfølgelig prøvet at sige: hvordan kan man styre de her forløb bedre? Hvad kan man gøre for både at få de rigtige unge indstillet og sørge for, at de får nogle gode forløb. Og jeg har jo været sådan meget på, at man i hele udredningsarbejdet bliver nødt til at være meget dygtigere for at finde ud af, om der er tidligere psykologiske eller psykiatriske problematikker. Har de tidligere profiteret af at være på et opholdsted? Hele forarbejdet, der skal gøres, før end man kan se, om det er noget ved. Om man tænker, at den unge er egnet til det her forløb. Og der er der igen nogle problematikker fordi, nogle måske er dårligt begavede – mange af dem er dårligt begavede – og så tænker man: hvis det er, at vi ikke laver en ungdomssanktion, så får de bare fængsel og ryger tilbage på gaden, og så får de slet ingen hjælp! Ofte synes man, at det er den eneste løsning selvom, at alle undersøgelser siger, at de ikke skal, hvis de er dårligt begavede eller har psykiske problemstillinger. Så skal man ikke give dem en ungdomssanktion. Men hvad skal man så?! Kriminalforsorgen har heller ikke nogle tilbud til dem.

I: Når man siger, at de her unge ikke skal have en ungdomssanktion, hvorfor er det så? Er det fordi, man tænker, at de ikke kan profitere på grund af deres refleksionsevne eller...?

R: Det er klart. Hvis det er, at den unge for eksempel har været anbragt på en institution inden og ikke har rykket sig overhovedet, måske har gået ud og lavet noget ny, grov kriminalitet, og man så tænker: vi vil for det første ikke kunne fastholde ham. Det er jo åbne institutioner, så er det eneste, der sker, når vi putter dem på Akademiet herude på Amager eller SoRaven i Nordjylland, at der går to dage, så stikker de af og sidder på Nørrebro igen. Hvis man ligesom går ud fra samtaler med den unge og ud fra erfaringer, så tænker man måske, at den ikke kan profitere af den her ungdomssanktion. Så vil man så indstille og sige: jamen, rent pædagogisk så tror vi ikke, at den unge vil få noget ud af det. Det siger vores erfaringer, og den unge er ikke motiveret. Og det er jo noget, at man egentlig ikke skal lytte til den unge, men skal bare gøre, som man synes. Men man ved jo fra anbringelsesarbejdet, at man er nødt til at lytte til de unge. Hvis man ikke samarbejder med dem – de har deres egen vilje – så når man ikke noget. Så kan man overhovedet ikke rykke dem i den rigtige retning. Så det er man nødt til. Og så er det er ikke altid, at man indstiller dem. Omvendt kan man så have en bekymring for, hvad der så skal ske med dem. Og der er det ofte, at sagsbehandlerne har en tilbøjelighed til, at lige meget hvad er det bedre, at de får en ungdomssanktion. Og der er det så, at jeg nogen gange siger: nej, det er jo forvaltningen, der så står med alle problemerne. Og man må sige, at der jo faktisk også er kriminalforsorgen, der også burde trække. Eller det psykiatriske system – det er jo netop tit handicappede unge mennesker, der har lav IQ, og som er lettere retarderede, som gør de her ting – men hvor man heller ikke ved, hvad man skal gøre med de her unge i Handicapteamet. Så det er tit, at de havner mellem nogle stole, og så synes sagsbehandleren, at vi hellere må hjælpe dem, selvom det ikke er den rigtige løsning. Så det er der helt klart nogle diskussioner omkring – også fordi det jo er sidsygt dyrt! Det koster jo typisk over en million.

I: Jeg fik at vide, at det var noget med mellem 100.000 og 120.000 kroner om måneden for en plads.

R: Det er meget forskelligt. I har nogle pladser, der koster 50.000, 70.000, vi har nogle, der koster 150.000 og 180.000. Det er også igen noget med, om de for eksempel kan komme på et skibsprojekt eller et eller andet, som ikke koster så meget. Og andre gange så skal de på sådan nogle dyre enkeltmandsprojekter. Så det er meget forskelligt, men generelt er det rigtig mange penge, man putter i dem. Og så skal man jo have en formodning om, at det kommer til at gå godt. Det er klart. Der er det jo så også igen... Nu har vi jo gjort det sådan, at jeg sidder ligesom på pengene herinde. Og det betyder også, at sådan rent lokalt tager de ikke hensyn til, hvad det koster. De har deres budgetter, som de skal overholde, men de tænker: nå ja, Louise

betaler! Og det, har jeg nærmest syntes, var et problem, fordi de skubbede så mange ind, hvor jeg ligesom sagde, at det ikke var en ungdomssanktion.

I: Så det blev dig, der sad og gav afslagene?

R: Ja, men vi har et helt fint budget til det, så vi har råd til at give ungdomssanktion til de unge, som skal have det. Men samtidig synes jeg, at man skal se på det faglige i det. Det er det, der har været vigtig for mig, og det, der har været min opgave. Prøve at gå ind og se, om det er nogle gode nok udredninger til, at vi kan stilling til det her.

I: Så du har skullet sidde og sige 'ja' eller 'nej'?

R: Ja. Altså, de indstiller jo, og så ringer jeg til dem og siger: det er jeg helt enig i. Eller jeg siger, det er jeg fuldstændig uenig i. Og så snakker vi jo om det, og nogle får de ret, og andre gange får jeg ret.

I: Du er socialrådgiver?

R: Ja. Så kan jeg også nogle gange diskutere det med teamcheferne eller hvad det nu er. Men i hvert fald er det hele tiden tilbage til det faglige. Hvad er det, udsigterne er i det her? Hvorfor synes vi, at det er en god idé? Og så er der jo nu blevet skrevet ind i lovgivningen, at der skal være de her koordinatore, hvilket.. Jeg ved ikke... Som det står i lovgivningen nu, så er det jo tit eller andet sted sagsbehandlernes arbejde, som man vil sætte dem til. Og jeg synes, at det er en dårlig idé, at man tager ansvaret fra socialrådgiverne i stedet for at give dem flere ressourcer. Nu giver man bare opgaven videre til andre folk. Der er så mange led og så mange personer inde over, og så siger man nu, at så skal der være en koordinator inde over. Men det burde jo være sagsbehandler, der ved med i hele forløbet.

I: Men kan man ikke sige, at sådan som Københavns Kommune har gjort det på socialcentre – hvor man netop har lavet den her tovholderfunktion, der bliver en slags faglig ekspert på området – har ramt rimelig plet?

R: Jo, lige netop. Vi har snydt. Vi omgås lovgivningen lidt.

I: Den er også lidt svær at læse. Den er lidt kryptisk sådan –

R: Ja, for eksempel en kontaktperson, der skal ind og styre netværksmøder og handleplaner og sådan nogle ting – det er de jo ikke uddannet til eller kompetente til. Så på den måde synes jeg, at det er noget værre juks og rod og en dårlig idé, at man vælger at gøre det sådan. Men det er jo igen en løsning, hvor man prøver afhjælpe, at det ikke hænger sammen og...

I: Så noget af din rolle har været at prøve at lave en god værktøjskasse til sagsbehandlerne eller hvordan? Du giver råd og vejledning eller...?

R: Ja, der er en del råd og vejledning. Det har været meget konkrete spørgsmål i forhold til alle mulige ting. Fordi der er nogle i børnefamilieteamene, der slet ikke har haft en ungdomssanktion. Og for mange sagsbehandlere har det været deres første sag. Og så er der bare så meget lovgivning omkring det, så det er meget sådan noget. Altså, hvad er opgaven i forhold til det her? Hvad er det, du skal huske med handleplaner og så videre? Nogle gange handler det om, at institutionen spørger dem, om den unge må komme til udlandet tre måneder i sommerferien. Så siger jeg jo: vi har som forvaltning et ansvar for, at den unge skal have socialpædagogisk behandling. Det er ligesom det, der står. Og hvordan kan vi give dem socialpædagogisk behandling, hvis de er tre uger i Tyrkiet? Så det skal være en del af handleplanen. Det skal være fordi, det er rigtig, rigtig vigtigt af hensyn til familien. Og så siger jeg også: Serviceloven dækker ikke udlandet, så hvad gør vi, hvis de bliver dernede? Og hvad nu, hvis det bliver en pressesag, at den her unge, som har slået den her mand ned, nu er på ferie i Tyrkiet? Der er så mange overvejelser, og så siger jeg så, at de i hvert fald skal have en eller anden rigtig god pædagogisk begrundelse for det fra institutionens side. Institutionen har ansvaret, men det er sagsbehandler, der skal give lov. Så hvilke pædagogiske overvejelser er der? Hvorfor synes man, at det er en god idé? Er det fordi, man har brug for vikardækning på institutionen, og man ikke kan få det til at hænge sammen, og det derfor ville være fint, hvis man kunne få nogle unge på sommerferie? Det er sådan nogle meget konkrete sager. Måske også

at nu er den unge stukket af og drøner rundt – hvad skal vi gøre? Meld det til politiet, få kontaktet de forskellige, få kigget på handleplanen og... Det er hele tiden om, hvad det er for opgaver, der er omkring det her, og få dem tilbage på sporet, når det er nogle svære sager. Jeg har jo rigtig mange andre opgaver herinde, så det er sådan meget end rådgivningsfunktion, jeg har haft. Så har jeg også prøvet at holde nogle workshops, hvor jeg har samlet de her koordinatorer. Før den nye lovgivning var det sagsbehandlere.

I: Var det så de samme sagsbehandlere, der sad med sagerne ude på centrene?

R: Ja, nogle har siddet med dem i mange år efterhånden, og der er kommet nogle nye til. Med både sådan undervisning for flere – også kontaktpersoner – og så har det været sådan nogle mindre ting, hvor det har været de nye og de erfarne koordinatorer og så videre. Hive dem ind og holde et netværksmøde og sige: jamen, hvad er det nye, hvad er lovgivningen, hvad er det vi skal huske, hvad har I af oplevelser? Bruge hinanden... Sådan prøve at holde fokus på området og sørge for at orientere, når der er kurser og... Ja, det er sådan de ting.

I: Ved du noget om, hvor mange københavnere, der er i gang med en ungdomssanktion?

R: Jeg har det ikke sådan i hovedet lige nu. Cirka 30 vil jeg tro. Jeg prøver at lave statistik og sådan noget, men så er der nogen, der glemmer at give besked, hvis de stopper før tid på grund af ny kriminalitet for eksempel. Så jeg kan ikke rigtig give dig de præcise tal. Der blev idømt 16 sidste år cirka. Og så er det jo over to år, og nogle bliver forlænget, så det er sådan 30-35, der kører.

I: Hvad synes du, at ungdomssanktionens succeskriterium er?

R: Jeg synes jo, at det er ekstremt forkert, at man går ind og kun ser på recidivprocenten. Det er jo det, man gør i medierne, når man siger: Ungdomssanktionen virker ikke! Og at det alene er tilbagefald til kriminalitet, der bliver fokuseret på. Der er det, at der rigtig mange andre ting, som man kan måle på. Plus at man ikke ser på, hvad der er for nogle unge, der begår kriminaliteten. Jeg synes jo, at man skal se på, hvor mange er kommet i skole, hvor mange har fået taget deres 9. klasse, hvor mange har fået sig en erhvervsmæssig uddannelse eller er kommet i gang med en erhvervsmæssig uddannelse. Hvor mange oplever, at de har fået det bedre med dem selv og deres familie? Hvor mange er blevet bedre til at håndtere deres vrede? Der er mange ting. Man kan jo sige, at det er svært at måle på sådan nogle ting, men man kan jo i hvert fald godt på en eller anden måde spørge de unge og institutionerne om, hvad det er for nogle ting, de er blevet bedre til, og hvad der er for nogle ting fortsat er svært. Fordi der er ikke nogen tvivl om, at der er mange der falder tilbage i kriminalitet, men hvor man skal sige, at på det tidspunkt, hvor de er færdige, er de stadig teenagere – og teenagere generelt laver bare mere kriminalitet! Der er det jo mere okay, at man stjæler en cykel på vej hjem fra byen, eller at man stjæler en pakke cigaretter eller sådan noget. Men jeg synes bare, at man slet ikke går ind og ser på kriminaliteten. Man kan sige, at fra at hamre buschaufføren ned og gå med kniv og begå grov vold til, at man kører for stærkt i en bil eller måske stjæler en bil eller... Man går jo slet ikke ind og differentierer i de der ting, og jeg synes, at det jo er af ekstrem betydning for, at man måske stopper med der ting, når man er 25, og kommer på den gode side af det og faktisk har mulighed for at stifte familie, fordi man faktisk har fået de der sociale færdigheder, der kan hjælpe en videre. Jeg synes, det er en ekstrem forkert og ensidig måde at måle på, for det siger ikke noget om, om det reelt hjælper de unge.

I: Hvordan oplever du, at samarbejdet er mellem institutioner og sagsbehandlere?

R: Det er meget forskelligt fra sagsbehandler til sagsbehandler og institution til institution. Det er svært at sige noget generaliserende om det. Man kan sige, at institutioner vil, hvis du spørge dem, sige, at der ikke er nok fokus fra sagsbehandlernes side. De kommer ikke nok ud og besøger de unge, de får handleplaner for sent, de følger ikke op. De vil sige, at når den unge ligesom er blevet sat ud på institutionen, så hører de ikke så meget fra dem. Fra nogle i hvert fald. Men omvendt tror jeg også, at de har de sagsbehandlere, som de har et rigtig godt samarbejde med og som er på og som gør nogle ting... Og sagsbehandlere oplever det også

meget forskelligt. De oplever, at der er nogle institutioner, som gør et kæmpestort arbejde og som virkelig rykker med de unge og laver deres statusbeskrivelser til tiden og i god tid og er god til at indkalde til møder. Og så der er nogle institutioner, hvor sagsbehandler skal rykke og rykke og rykke for at få en statusbeskrivelse, og så er der måske bare skrevet en halv side, som man ikke kan bruge til noget, fordi der ikke rigtig er lavet en vurdering af de forskellige ting, som der er brug for. Der er altid mulighed for forbedring, tror jeg. Begge veje.

I: Kommer du så i din funktion til at sidde lidt i midten – et mellemed? Er det både sagsbehandlere og institutioner, der ringer til dig?

R: Nej, faktisk ikke. Altså, jeg sidder med betalingen, og så har det været mere i forhold til Akademiet, som er Københavns Kommunes institution. Og der har jeg ligesom følt mig forpligtiget til at... Der har været et ekstremt lederskifte! Nu har jeg været her i 3-4 år, er det vist, og jeg tror, at jeg er stødt på omkring seks ledere derude undervejs. Altså, de holder ikke så lang tid, så jeg synes jo hver gang, at jeg skal tage og snakke med dem om, hvad min rolle er, og hvad er det vigtigt, at vi husker på. Hvordan fungerer Københavns Kommune og sådan noget... Så får jeg nogle gange nogle klageskrivelse den ene eller den anden vej fra, så jeg bliver brugt som et mellemed. Måske er Akademiet utilfreds med, at en sagsbehandler ikke har gjort sit arbejde, eller at der ikke er nogen sagsbehandler på. Og sagsbehandlerne – det sidste var, at de havde anmodet om en statusbeskrivelse. Den unge skal være ude den 17. juni fra Akademiet, og de havde allerede i marts bedt om at få en statusbeskrivelse, og de havde rykket en 3-4 gange, og den var stadig ikke kommet her i slutningen af maj måned. Det vil jo sige, at der er 14 dage til, at den unge skal ud, og der skal tages stilling, om han skal blive eller hvad for nogle ting, han ellers skal. Sagsbehandleren er jo afhængig af at have de her statusbeskrivelser.

I: For at sætte fase tre i gang?

R: Ja. Og en mulighed er jo også, at han skal blive på institutionen. Og det er så det, de skriver fra Akademiet, at det er en god idé, at han bliver, og han kan helt klart profitere af det. Det synes institutionen faktisk altid. De siger aldrig, at de er klar til at komme ud i verden! De siger, at det er en god idé, at de bliver et år mere. Men det dur bare ikke, at man skriver det 14 dage før, den unge måske skal ud. Og de deler jo den beskrivelse med den unge, og så kan det være, at det ligesom stiller nogle forventninger op for den unge, og så ender det med, at der skal ske noget helt tredje. Så de er et eksempel, hvor jeg synes, at det er for dårligt, at Akademiet ikke for lavet deres statusbeskrivelser. Det har de ansvaret for, så det skal de selvfølgelig. Men hvor jeg så kunne se, at den kom kort tid efter, så jeg gik ikke ind i det. Men jeg bliver orienteret om, at der er de her problemstillinger, så det er noget, jeg kan tage op næste gang, jeg skal mødes med lederen for Akademiet. Så må jeg sige, at de bliver nødt til at finde en løsning på det. Det er fordi, de har en socialrådgiver, der nogle gange er syg derude, og så sker det. Men når de ved, at hun bliver syg, så må de finde på noget andet.

I: Så de kan foregribe problemet?

R: Lige netop.

I: Gider du at fortælle lidt om den der opkvalificering af tredje fase, som I satte i gang?

R: Ja, det gør jeg godt. Har du den undersøgelse fra kommunen? Den var jo ligesom baggrunden for, at vi sagde: der skal gøres noget. Og så måtte vi jo se, hvad det så var, at vi kunne gøre. Og der var netop både opkvalificering af sagsbehandlerne – at der kom fokus på det – sikre at der blev lavet handleplaner i god tid. Alle koordinatore og sagsbehandlere, der sad med ungdomssanktioner, blev tilbudt et kursus i netværksmødeledelse. Der var sådan bestemte ting...

I: Faktisk lidt en opkvalificering af hele ungdomssanktionen?

R: Ja, altså bestemte områder, hvor vi tænkte over, hvor det var, at vi kunne sætte ind for at blive bedre. Og om det er blevet bedre... Det ved jeg ikke. Fordi så har der været omstrukturering og sammenlægning af socialcentre og nye medarbejdere og... Så på den måde kan man

sige, at... Det er svært. Også fordi det er svære sager. Men altså, så gør man noget i en periode, og så går det lidt ned, og så laver man nogle nye tiltag og... Om ikke andet kan man sige, at så kom lovændringstiltaget som ligesom gik ind og skrev mange af de ting ind, som også var noget af det, vi havde snakket om, at vi skulle gøre.

I: Ja, det handlede vel også meget om at skabe sammenhæng, og det var det, lovændringerne havde fokus på.

R: Ja.

I: Så har der været kritik i forhold til, at der skulle være økonomisk kassetænkning med en tendens til, at de unge skulle blive længst mulig på den sikrede afdeling, da den er objektivt finansieret –

R: Ja. I forhold til alle sagsbehandlere, så er det jo sådan lidt... Vi skriver i vores indstillinger, at de skal være på den sikrede i op til to måneder, og så vil man sige, at sådan tænker vi ikke. Det kan jeg godt sige fuldstændigt. Vi tænker, at det er bedst for dem, at hvis de har siddet lang tid i varetægt, så skal de hurtigst muligt ud i fase to. Og jeg tror ikke, at der er nogen, der tænker sådan. Det er måske nogle af de sikrede afdelinger, der kan klage over, at de sidder for lang tid, men det er fordi, det kan svært at finde et opholdssted, der kan tage den unge. Fordi de her opholdssteder, som kan tage de her virkelig udadreagerende, hardcore unge drenge, hænger ikke på træerne. Så på den måde kan det være svært af få dem videre og finde det rigtige sted.

I: Ja, det er vel også et spørgsmål om at finde et match?

R: Nej, lige netop.

I: Hvad er dit indtryk af ungdomssanktionen? Er de godt eller skidt...?

R: Jeg har faktisk tænkt sådan lidt over, hvad man skulle gøre... Jeg tror... Man prøver jo rent lovgivningsmæssigt – når nu vi snakker om styringsstrategier, så er det jo en måde at sætte ting i fast bås og så håbe på, at der kommer et eller andet ud på den anden side – ved at lave nogle meget skrappe rammer på det her forløb. Og det er noget af det, der er svært for sagsbehandlerne også. Altså, det er også noget af det, der gør, at det går galt. Hvis man bare sagde: du har begået kriminalitet, og det er i så grov en grad, at du skal anbringes to år på institution. Det, tror jeg, kunne være bedre. Det er kort tid, inden de skal skifte. Og selvom de godt kan blive på institutionen, så vil de unge jo ud. De vil have deres egen bolig, og de gider ikke at være der. Der er mange af dem, der... Så... Jeg ved det ikke. Og så nu hvor man går ind og lovgiver så specifikt med koordinatore og så og så mange netværksmøder og... Den form for detailstyring i sådan nogle komplicerede sager, det komplicerer det bare yderligere. Og det er svært at det er en straf, og at det er sagsbehandleren, der skal forvalte den med tilbageførsler og så videre. Jeg har ikke nogen gode idéer til, hvad man ellers skal gøre, men om det fungerer optimalt...

I: Så du efterlyser noget, der er nemmere at arbejde med...?

R: For eksempel sådan noget som en dom med vilkår, hvor man har mulighed for at sige: ja, men, vi synes, at det her er en god idé, hvis det er på de og de vilkår, og hvis det er, at de ikke gør det, så kan man skrive ind til retten og så – ja, de gør så ikke noget alligevel! Men det, synes jeg, er en god lov faktisk, fordi den ikke er så detailstyret. Med ungdomssanktionen er man efterhånden gået helt ned i petitesse med de her ting. Og det der med Servicestyrelsens håndbog for eksempel... Hvad har vi om året? Omkring 100 ungdomssanktioner i alt. Altså, det er så få unge... Hvis man tænker på hvor få unge, det egentlig handler om i Danmark, og så laver man sådan et vred her omkring, hvad man skal gøre i hvert eneste lille skridt.

I: Ja, den er jo virkelig detaljeret.

R: Den er fuldstændig detaljeret, det er jo... Man går det jo i en god hensigt for at prøve at gøre det bedre, men... Hvor jeg netop tænker, at der skal være noget fleksibilitet, og man skal lægge en plan for den enkelte og prøve at se på, hvad der er bedst muligt, i stedet for at presse

dem ind i nogle kasser, som man så prøver at detailstyre mere og mere. Jeg ved det ikke... Jeg har ikke svaret...

I: Men mere frihed omkring planlægning og –

R: Ja, og så er der nogle, der siger, at det jo er sket på hele området. Både med undersøgelser og handleplaner og sådan noget. Og det synes jeg sådan set er fint nok. Der er nogle ting, der skal gøres bedre, og så er det fint, at der er nogle skrappe retningslinier. Men i forhold til det her, så synes jeg, at det er sådan nogle svære sager, som man prøver at styre på den måde. Og det er bare ikke altid den rigtige måde at styre det på. Fordi de stikker af, og man kan ikke fange dem og – det er bare nogle sager, hvor man simpelthen bare... De begår ny kriminalitet, og det hele kører.

I: Men så tænker jeg, om du kan prøve at fortælle, hvad det er for nogle redskaber, der skal være, hvis den er for streng, som den er nu?

R: Man kan sige, at det, man skal have fokus på, er, at det er unge, med voldsomme sociale og psykiske unge. Det er dårlige unge. Det er unge, der ikke har gået i skole, og de er blevet tæsket som børn og omsorgssvigtet. Der er ligesom en grund til, at de er, hvor de er. Så det med, at man forestiller sig, at nu skal vi bare lige have lidt pædagogisk indsats, og så kommer de ud på den anden side, og alt er glamour. Det sker ikke. Men stadigvæk synes jeg – altså, det dur ikke, at vi bare putter dem i fængsel. Det der med, at unge bare skal straffes hårdere og straffes hårdere og sådan noget, er heller ikke nogen løsning. Selve den pædagogiske indsats og også, at man gør mere ud af det allerede på de sikrede afdelinger, der bliver snakket meget med dem, og de får mulighed for at gå i grupper og lære og styre deres vrede... Lærer alle mulige ting! Det er også sådan noget som hygiejne og lave mad og almindelig oprydning. Sådan nogle almindelige færdigheder skal man træne med dem. Og dét at de bor udenfor hjemmet på en institution, hvor de kan øve sig på de her ting, og hvor der er nogle pædagoger, der vil dem og kan rumme dem og arbejde med dem – det er godt! Det er helt klart den rigtige tankegang i forhold til, at de skal kunne komme videre. Men det er bare meget kort tid at have ét år. Hvis man tænker på et år af ens ungdomsliv, hvor man sådan lige skulle... Altså, måske er de kun lige nået at falde til, og så skal de ud i fase tre. Så på den måde ved jeg ikke. Om man kunne lave en mere... Man har jo muligheden for at beholde dem på institutionen i længere tid, men når de har deres dom, hvor der står, at de kommer ud efter et år, så er de også tit meget forhippede på det. Det er jo bare meget striks, at man som 17-årig skal have tilladelse bare for at gå uden for en dør. Men jeg tror ikke, at der er et enkelt svar eller nogle nemme løsninger i forhold til nogen, der er så svært skadede, som mange af dem er. Så kan man sige en tidligere indsats i forhold til, at man får dem indfanget tidligere.

I: Som det nye projekt med den skærpede indsats i forhold til alvorlig kriminalitet?

R: Ja, det tænker jeg også. Spørgsmålet er så, om det ikke er, at man helt fra starten får dem anbragt lang hurtigere, men hjælper det så...? Men jeg tror da helt sikkert, at man bør gribe ind overfor de der 12-13 årige. Men igen er det svært at vide, om man skal anbringe eller give støtte i hjemmet eller noget andet, for tit så kører den der støtte i hjemmet jo i mange år. Alle faktisk af de her unge har jo sager. Mange har været anbragt før. Der er masser af ting at gå i gang med for pædagogerne. Det er jo ligesom, når man snakker om, hvad vi skal gøre ved de psykisk syge i samfundet. Jamen, de er her! Og så må vi give dem de bedst mulige rammer, så de har det bedst muligt! Hele den der behandlingstanke med, at så kommer de ud på den anden side – det er misforstået, synes jeg. Vi kan jo godt hjælpe dem på vej. Og det, synes jeg, er vigtigt. Flere sagsbehandlerressourcer er også en klassiker, hvis man virkelig skal kunne følge op på sagerne. Det bliver ofte noget med, at de fylder 18 og ryger over i Voksenteamet, og så er der bare ikke nogen hjælp at hente. Og så skal man også huske, at det her arbejde med de unge, det slider! Måske ikke så meget på sagsbehandlerne, men på pædagogerne, der skal opbygge den her relation. Dem, der formår at gøre det, tror jeg også virkelig kan rykke de unge. Men altså, man skal ikke undervurdere, hvos meget det slider på ens egen person. De

kan jo være så grænseoverskridende. Altså, hvor de bliver tæsket og truet på livet og bliver ringet hjem til privat og sådan nogle ting. Så det kræver virkelig meget...

Interview med sagsbehandler/koordinator, Brønshøj-Husum-Vanløse

Interviewer (I): Først vil jeg gerne høre lidt om dig – hvor længe du har været her, og hvad du laver i forhold til de kriminelle unge, og hvor længe du har gjort det?

Respondent (R): Jeg blev ansat i Børnefamilieteamet i Brønshøj til bage i 2003 som støtte-kontaktperson. Efter et års tid stoppede den hybelansvarlige, som vi havde i teamet, og så bød jeg og en kollega ind i forhold til de hybler, vi havde internt i teamet. Så vi delte den opgave, fordi mange af vores unge alligevel var i en eller anden form hybel. Efterhånden – efter et års tid, så udviklede det sig og blev mere og mere de her udadreagerende unge knægte med hash og kriminalitet og misbrug og skole og uddannelse og sådan, som fyldte mere og mere her i mine arbejdsopgaver. Og det ene tog det andet, så efter hånden kom jeg til at arbejde med ungdomssanktioner, Udrykningstjenesten og Dommervagtsprojektet. Det er sådan den bane, der har været i det.

I: Hvad er du uddannet –

R: Jeg er uddannet socialpædagog eller pædagog faktisk i 2002. Det er ikke så frygtelig lang tid siden.

I: Så du har sådan været ret hurtig til at komme på de unge kriminelle?

R: Ja, altså min sidste lønnede praktik var i Gartnergade på Indre Nørrebro i forhold til en fritidsklub, der skulle starte noget udegående, opsøgende arbejde op, og jeg blev tilknyttet det projekt. Der synes jeg virkelig, at jeg fandt mine ben i forhold til de her unge på gaden og deres problematikker, og jeg synes også jeg fik nogle succeshistorier, så det var det, der gav mig lyst til arbejde videre med den type unge.

I: Og her deler du tovholderfunktionen med Peter?

R: Ja, det var fordi, vi på et tidspunkt tænkte, at det ville være en anden måde at gøre det på. Jeg ser noget metodeudvikling i det i forhold til, hvordan den gængs er tænkt. Min opfattelse er, at de fleste andre lokalniveauer kun har en enkelt til at sidde med de her sager. Men vi kunne se noget mening i at sparre med hinanden. Mig og Peter har hver sin baggrund, Peter er sagsbehandler og som sagt er jeg pædagog, så vi har hver vores indfaldsvinkel til de her unge. Samtidig virker det også i forhold til ferie og sygdom, og den ene ikke kan være til stede, og vi sparrer med hinanden. På den måde supplerer vi hinanden godt, tænker jeg.

I: Hvad er din funktion som tovholder? Hvad laver du i forhold til sagsbehandleren?

R: Altså, vi har lavet den her aftale, at når vi får en indberetning med, at en ung er blevet varetægtsfængslet, så kan den enkelte sagsbehandler vælge at sige: jeg bliver, det er min sag. Og det er der mange, der vælger at gøre, fordi de kender dem og gerne vil følge dem til dørs. Det her skal ses som et tilbud til sagsbehandlerne i forhold til, at vi som tovholdere gerne vil byde ind i forhold til at besøge den unge inden for de første tre dage og familien og alle de her kriterier, der skal være opfyldt – syvdagshandleplan og så videre. Men i tæt samarbejde med sagsbehandler, som så kan sige: jeg er ved at være træt af de og de opgaver eller det hele... Sagsbehandleren kan også vælge at sige: det her, det passer rigtig fint, så I tager bare og kører hele molevitten. Så slipper sagsbehandler sagen så længe, den kører som en varetægtsfængsling, og så kan det være at sagsbehandler kommer på banen igen senere hen. Men så åbner vi jo bare med at indfri de deadlines, der er. Så er det mig og Peter, der kører det.

I: Så det er de formelle ting, I hviker lidt om?

R: Ja, det er meget de formelle måder. Når den lander, den her indberetning, så er det sagsbehandleren, der først skal tage kontakt. Vi bliver jo også løbende underrettet og kigger på, hvad der ellers kommer ind, men det er sagsbehandler der er ansvarlig for at bringe det videre til os, hvis der er noget, som vi kan byde ind på. Og det er der som oftest.

I: Hvad er det første man gør, når der kommer en indberetning ind?

R: For det første arbejde vi meget forskelligt. Men først handler det om, om det er en sag, vi har i røret i forvejen. Hvad kender vi til den unge i forvejen? Hvis vi ikke kender noget til

den unge overhovedet, så tænker jeg, at det er noget med at få indhentet nogle oplysninger fra skole, hjem, nærmiljø, og så skal vi ud og besøge den unge og tale om, hvad der rent faktisk er sket. Det er første del. Derefter skal vi have en snak med forældrene eller værgerne. På baggrund af det sætter vi os ned og lever en foreløbig handleplan. En syvdragshandleplan. Og den sigter meget på, hvad der skal ske, mens den unge sidder varetægtsfængslet. Hvad er det for nogle ting, man skal tilstræbe at få afdækket i forhold til, at den unge sidder her. Det kan også være noget i forhold til igangværende skoleforløb, noget lektiehjælp på det pågældende sted for eksempel, eller tage kontakt til arbejdsgiver og få afklaret den unges arbejdssituation. Det er sådan meget praktisk – er der rene underbukser, er der kontakt til familien, få givet råd og vejledning i forhold til den sanktion, som den unge nu er i. Der er mange uafklarede spørgsmål, der skal afklares.

I: Så det er det første.

R: Ja, og så går vi jo så i gang med at skrive den her handleplan, og vi deltager ved retsmøderne, der kommer efterfølgende. Hvis der er forlængelser, så er det ikke nødvendigt, at vi er til stede, men det at der er en dialog, hvor vi er synlige – de unge kan ofte opleve at blive ladt i stikken i forhold til, at de bliver isoleret i de her situationer – så vi viser ansigtet som kommune. Vi gennemgår syvdragshandleplanen med den unge i forhold til, hvad vi peger på, og hvad han skal arbejde med i den periode. Og så er vi jo i lidt et vakuum i forhold til selve strafudmålingen. Om de bliver kendt skyldige eller uskyldige, for på baggrund af det skal vi jo så udfærdige en ungdomssanktion, hvis det for eksempel bliver aktuelt.

I: Anklagemyndigheden anmoder jer om en udtalelse eller hvordan –

R: Ofte er det politiet, ja. Hvis de mener, at det kan sigte hen mod en ungdomssanktion, så vil de gerne have en udtalelse. Det kan også være andre sanktioner, men sjovt nok har jeg ikke endnu oplevet, at de har peget på andre løsningsmodeller end ungdomssanktionen. Det kunne jo også være en dom med vilkår eller andre kombinationsdom. Det er ligesom per automatik med de her ungdomssanktionen, dem bliver der meget spurgt til. Og der kan vi så være enige eller uenige.

I: Kan I komme med et andet forslag?

R: Jeg synes en kombinationsdom, i forhold til at den unge har siddet varetægtsfængslet i flere måneder, og at man så derefter får levet et samarbejde med familien i forhold til noget tilsyn eller nogle socialpædagogiske tiltag, også kunne være en mulighed for at fastholde den unge i både i lokalmiljøet og skole og uddannelse i stedet for, at de skal flyttes væk fra lokalområdet. Det er ikke alle, der kan profitere af det. Det er meget individuelt.

I: Så hos nogle siger man: nu skal du sendes til Jylland.

R: Ja, så skal de ligesom opleve, at – altså: det her er konsekvensen af, at du laver så meget lort i den, så nu gider vi sgu ikke at høre mere på dig. Jeg har lige haft en sag, hvor jeg fik nogle på hattepulden af anklageren, fordi vi ikke tiltroede den unge ungdomssanktionen. Vi kunne ikke se, at den unge kunne profitere af at blive fjernet fra netværket og skolen. Det var noget med en rollemodel, der havde kvæjet sig, men drengestreger eller lidt derover – altså, hvad kan man sige... Ikke acRptabelt! Og der synes vi, at der var mere perspektiv i at arbejde med den unge og indgå nogle aftaler med skole og uddannelsessteder for at fastholde den unge i et positivt forløb. Og det stod anklageren fuldstændig uforstående overfor, fordi det kun gav hende en mulighed for at gå efter en ubetinget straf. Men det er jo så hendes valg. Det handler jo også om at skelne mellem, hvad hendes opgaver er i forhold til vores perspektiv, og så er det jo i sidste ende dommeren, der skal tage en beslutning om det.

I: Men bliver det ikke rodet lidt sammen det hele? Jeg tænker, at I jo ikke kun er behandlere, men også strafudøvere, når det kommer til en ungdomssanktion.

R: Ja, vi skal i hvert fald komme med et alternativ tilbud til den unge. Og man unge har jo virkelig modstand mod ungdomssanktionen som udgangspunkt. Jeg ved ikke, om det er fordi, de snakker med deres venner og ikke helt forstår det. Og den kan også være svær at sælge

fordi, ungdomssanktionen er jo målrettet i forhold til et strafforløb op til 12 måneders ubetinget, og hvorfor skal de så ind i et toårigt forløb. Det, jeg så ofte siger, er, at det jo er et tre-trins forløb, hvor man tit har siddet det første forløb af, inden man får dommen, så det bliver noget med et ophold på en godkendt institution og så en udslusning derefter. Og så har man faktisk ren straffeattest, så den giver nogle gode muligheder efterfølgende. Og så forklarer jeg også, at det giver den unge en mulighed for at få ryddet lidt op i det meget turbulente liv, som ofte er kombineret med den her lovovertrædelse. Få fundet nogle nye værktøjer til at håndtere sit liv, blive voksen nok til at tage nogle beslutninger og lære at sige nej og sådan noget. Jeg synes, at det skal tages som en fremstrakt arm, og så skal vi sammen med forældrene få forklaret dem, hvad det er, der gør, at vi peger på de her sanktionsmuligheder. Vi er her for at hjælpe og støtte, og det er sådan, det skal opfattes. Men vi skal ikke være blinde for, at det også er en straf.

I: Nej, så er der vel også noget med tilbageførsler, som er lidt op til jer at tage stilling til?

R: Jo, man kan så sige... Vi skal i en retssag på mandag, hvor vi tænker, at en tilbageførsel kan være aktuel. Jeg har endnu ikke været med til det, men det er jo igen en dommers afgørelse. Jeg har indtryk af, at de er meget – næsten for meget – rummelige i forhold til, hvor meget de kan kvaje sig under fase to uden at få en tilbageførsel. Jeg tænker ikke, at det er et godt signal at sende til den unge, fordi de ikke ser konsekvensen af de handlinger, de foretager sig. De oplever bare, at de bliver ved med at blive ført tilbage til fase to, men uden konsekvens, selvom de har trådt uden for de aftaler, som var indgået.

I: Hvad skulle man gøre?

R: Ja, hvad skulle man gøre? Jeg tror, at man i høj grad skal benytte sig af en tilbageførsel til fase et. Også for at give en pause. Ofte er de unge, som er ved at afslutte fase to, måske lidt trætte i det. Det er lidt belastende, og de kan ikke rigtig se formålet med det, og det hele er noget møg. Hvis de så bliver ført tilbage til noget, der i de unges øjne er mere begrænsende, så kan det være, at de kan se, at den situation, de var i, ikke var så tosset endda. For at få lidt perspektiv på. De er meget sådan 'her-og-nu'-orienterede – impulsstyrede, kan man sige. Her er jeg, sikke noget møg. De glemmer lynhurtigt, at – hallo, det var dig, der sad og tudede i Vestre Fængsel, fordi du bare skulle væk, og så kom du her, og nu er det ikke godt nok. Den der refleksion over ens egen situation, den er til tider meget mangelfuld.

I: Er det fordi, det er ressourceudsage unge eller er det fordi, det er teenagere?

R: Jeg tror, at det er en blanding af det. Jeg tror, at det at blive trukket ud af en nogenlunde normal hverdag og blive fjernet fra venner og familie, det er barsk oplevelse for rigtig mange mennesker. Især når de er unge, og især når de ikke har det store netværk eller overblik over, hvad det er, der sker. Mange oplever, at dem, som de troede, var venner, de er ikke så meget venner mere. De kommer ikke i fængslet, de kommer ikke og besøger dem. De er blevet glemt på en eller anden måde. Hvor de mere ressourcestærke, har et stærkere netværk, som gør, at der er meget mere kontakt under det her forløb, tænker jeg. Men ofte har mange af de unge problemer med at forstå, at de ikke får besøg af venner – eller såkaldte venner. Så det... Hvad var det du spurgte om?

I: Ja, hvad spurgte jeg egentlig om... Det var noget med de ressourceudsage... Det var, om deres manglende refleksion er på grund af, at de er ressourceudsage eller at de er teenagere.

R: Jeg tror, at jeg læste noget med, at en teenagers hjerne ikke engang er udviklet, før de fylder 20 år eller sådan noget, så jeg tror...

I: Jeg tænker bare, at da jeg var teenager, tror jeg ikke, at jeg tænkte andet end 'her-og-nu'.

R: Nej, det tænker jeg også. Og så er det bare ikke nemmere, hvis du er ressourceudsag! Vores erfaring er, at mange af de her unge har en lavere IQ end gennemsnittet. Det har været meget iøjenfaldende, at de faktisk er dumme. Det er en meget stor proportion af dem. Og det gør det i hvert fald ikke nemmere at se konsekvensen i, hvad det er, der sker. Så på den måde ja – ressourceudsage i forhold til de muligheder, de har... Så ja.

I: Nu sagde du lige før, at mange gange er de næsten ovre fase et, når de bliver idømt sanktionen. Men er de det, for det er de jo ikke –

R: Nej altså, vi har max to måneder, efter de får dommen, til at finde fase to. Personligt sætter jeg en ære i, at de så hurtigt som muligt skal overføres til fase to. Ofte har vi allerede noget i hånden, når at de får en ungdomssanktion.

I: Det kan man godt nå under deres varetægtsfængsling?

R: Ja, jeg synes godt, man kan få en idé om hvilken vej, det blæser. Vi er meget pressede i forhold til at finde egnede institutioner til de unge, men ja. Jeg har endnu ikke haft nogen, hvor der er gået mere end en uge eller ti dage, før de er blevet overført. Jeg synes ikke, der er grund til, at de sidder varetægtsfængslet. Nogle gange sidder de jo i Vestre Fængsel, fordi der ikke er plads på de sikrede afdelinger, og det synes jeg ikke er forsvarligt overfor den unge.

I: Nej, og der sidder de jo nærmest i isolation, gør de ikke?

R: Ja, fordi de ikke må være sammen med de voksne, og det begrænsede skoletilbud, som de nu får, og det pædagogiske rum... Altså, det er ikke-eksisterende, selvom de påstår det modsatte. Jeg har talt med nogle af de unge om det, og det er en isoleret tilværelse med meget lidt kontakt til andre.

I: Og hvis de oven i købet også har brev- og besøgsforbud, så –

R: Ja, hvis de har B&B på den, så vil dagene være rigtig lange. Og det er også derfor, at det er vigtigt, at vi kommer og viser flaget og giver dem mulighed for at komme af med nogle af de tanker og bekymringer, som de sidder med.

I: Hvordan motiverer man de unge til en ungdomssanktion? Du nævnte, at der ofte var stor modstand. Hvad kan man gøre, for at få dem til at samarbejde?

R: For det første er det min overbevisning, at det er vigtigt at få synliggjort roller og ansvar i det her. Det er ikke os, der bestemmer, at de skal have en ungdomssanktion. Det er en dommer. Mange har den opfattelse, at lige meget hvad vi siger, så er det os, der bestemmer. Det er vigtigt at få sagt, at det er det ikke. Det er ikke noget med ansvarsforflygtigelse, men noget med at få plaRret ansvaret dér, hvor det nu en gang skal plaRres. Og så også det der med at synliggøre for den unge, at... Altså, mange gange har de det indtryk, at det her bare var en enlig svale, hvor de lige var uheldige at blive snuppet i den her bil, men de kan så ikke forstå konsekvensen af det. Og hvis man så har kendskab til, at det her er en lang kæde af uheldige episoder, så skal vi så gå ind og bryde den. Det kan vi gøre på mange måder, og ungdomssanktionen er én af dem. Og så tænker jeg også på at prøve at sælge den som et tilbud, som en hjælp og en støtte med henblik på at få et voksenliv, der hænger sammen og med det, som hører til med arbejde og børn og kone og villa og alt det der. Det er den måde, jeg bruger det på i hvert fald. Og så inddragelse af forældrene, de har også en stor rolle i det her. At der er en samlet – en ansvarlig voksen omkring den unge, som peger i den samme retning, så den unge ikke oplever, at der er meget splid i det her spørgsmål.

I: Og det kan man godt få til at synke ind hos den unge?

R: Ja, nogen gange mere end andre. Jeg oplever stadigvæk, at der kan være modstand mod ungdomssanktionen. Jeg synes, at sucRsen med ungdomssanktionen heller ikke er så åbenlys, som man umiddelbart kunne håbe på, kan man sige. Så rent akademisk eller teoretisk er det jo svært at forsvare den.

I: ja, hvis man kun ser på recidivproRnten, så er det i hvert fald.

R: Så er det lidt op ad bakke!

I: Der er jo 25 gode proRnt!

R: Ja fuldstændig! Rigtig gode, rigtig gode! Ud fra egen lærings vurdering, så...!

I: Men hvad synes du så, at sucRskriterierne er?

R: På en ungdomssanktion er det selvfølgelig, at får den unge i gang med noget uddannelse. Vi skal have den unge i gang med noget arbejde og videre i sit liv. Men det skal også opleves

som en konsekvens. Der skal være en signalværdi i, at de unge ikke kan blive ved med at være idioter ude i deres lokalsamfund. Der skal være en konsekvens fra andres side.

I: Så det skal også være en hammer, der falder?

R: Ja, selvfølgelig. Der skal nogle andre boller på suppen. Det er jo ofte desværre et langt forløb, man er oppe imod. Mange gange er det et forløb, som vi har fulgt lige fra børnehaveklassen og fremad, og de har fået det ene tilbud efter det andet, så vi er nødt til på et eller andet tidspunkt at trække i håndbremsen og sige: nok er nok! Og der rammer de ofte muren, når de fylder 15 år og står helt uforstående overfor det. Så der ligger både en signalværdi i det i forhold til lokalsamfundet; at der er nogen, der tager ansvar, når forældrene åbenbart ikke kan finde ud af det. Og så i forhold til, at de unge får en ny chance ved at blive trukket ud af nogle roller. Oftest er de her unge jo stigmatiserede i forhold til, at de har en bestemt position i nogle kuperinger herude, og ved at fjerne dem og sætte dem i nogle andre, så kan man arbejde med dem på nogle andre måder. Det er helt klart min overbevisning. Og der er det noget med, at vi skal tilføre noget viden i forhold til både ens egen livssituation, men også rent fagligt. Mange af de her unge er som sagt kendetegnet ved, at de har en lav IQ, og de har hængt på skolesystemet som en satellit uden reelt at få noget ud af det. Og det bliver meget synligt, der i 7.-8.-9. klasse, at de ikke har fået noget af undervisningen. De har siddet nede bagi og ikke fået noget ud af det.

I: I forhold til sådan en ung, er det så ikke en proRs, der tager tid, at få dem til at forstå de her ting?

R: Altså, at kunne sælge varen?

I: Ja, at få dem til at samarbejde omkring det. Eller er der vel ikke så meget formål i det?

R: Nej. Men nu er det jo dommeren, der i sidste ende beslutter, om det er en ungdomssanktion. Men jeg vil så sige, at som udgangspunkt skal der være en form for motivation til stede, hvis man skal arbejde socialpædagogisk med de her unge. Hvis den unge: rend mig i røven, jeg gider sgu ikke det her – jamen, så er det måske, at vi skal over i en decideret fængselsstraf. Men så ligger der også det implicit i det, tænker jeg, at det kunne være en fase to, hvor man fører tilbage til fase et, hvis det er, at ungdomssanktionen bliver en realitet for den unge. Jeg er overbevist om, at der ikke er nogen, der får noget godt ud af at spærre folk inde. Man bliver sgu nødt til at gå ind og gøre et eller andet. Det kan være på grund af lav intelligens eller andre handicap, der gør, at de ikke er i stand til at modtage, men så må man så prøve at finde nogle andre veje og åbne op dér i stedet. Selvom man nogle gange godt kan blive fristet til, at de bare skulle lukkes inde, og nøglen skulle smides den anden vej, det skal jeg blankt erkende. Men som udgangspunkt mener jeg, at vi skal arbejde med de her unge, og at få to år at arbejde med dem i – det er bedre end bare at lukke dem inde. Og det er det, vi skal sælge ungdomssanktionen på. Problemer i vores lille gesjæft her er, at vi som udgangspunkt har dem fra det 15. år, og så til de fylder 18 år. Og det er en rigtig kort periode. De her problematikker har jo en lang historie tilbage i tiden.

I: Ja, de har jo haft 15 år til at komme derhen, hvor de er.

R: Ja, til at danne den personlighed, de nu engang har. Og det er det, vi oplever, og derfor må vi være meget konsekvente i forhold til de forventninger, vi har, når vi går ind i det her. Det er ikke kun i ungdomssanktionen, men også i opgaven som støtte-kontaktperson. Hvad er det realistisk, at vi kan vinde her, og hvad kræver det af den unge? Det er ikke kun pizza og burger, det her, det er noget med, at vi laver nogle aftaler, og de aftaler skal overholdes. Og kan du ikke finde ud af at overholde de aftaler, så laver vi ikke bare nogle nye, for det er ikke noget-for-noget det her. Vi har ikke tiden til at lave de store relationer og gå og nurse om det, fordi det er sådan en kort periode, vi har de unge i.

I: Så det er noget med at lave nogle meget konkrete målsætninger, som den unge er indforstået med?

R: Ja, og så nogle korte mål, tænker jeg.

I: De små sucRshistorier?

R: Ja, præcis. Ofte kommer de jo med nogle forholdsvis urealistiske mål. Altså, hvis du nu lukker øjnene, hvad kunne du så godt tænke dig? Jamen, så vil jeg gerne være astronaut. Okay, måske skal du så starte med at tage en 9. klasse – hvordan får vi en 9. klasse? Det er helt dernede i det små. Jamen, jeg kan fandeme ikke sidde her, siger de så. Men kunne vi så lave nogle små step, der siger: fra nu af og til sommerferien og så laver vi et forløb med noget og skole og noget praktik. Så laver vi små step. Ofte er der misbrug, hvordan kan vi fjerne det? Skal vi sætte ind med nogle samtaler? Ikke at man fra den ene dag til den anden, skal forvente, at de kvitter hashen – som ofte er det, der fylder rigtig meget – men at de kan se, at der her små skridt fører til noget. Og så skal vi have snakket om alle de gange, hvor tingene faktisk virker. Hvad er det lige der sker de dage, hvor du ikke ryger hash? Hvad var det, der gjorde, at du ikke røg hash? Man skal gøre mere af det i stedet for at sidde og slå dem i hovedet og sige: nu har du også kvajet dig. Man skal prøve at finde de ressourRr, som vi kan bygge på. Er der nogle voksne i netværket, som vi kan trække på udover forældrene, hvis de ikke er ret synlige? Så det er den måde, jeg tænker at arbejde med dem på. Små skridt og så en insisteren og et nærvær overfor de her unge. De har igennem et langt liv for mange vedkommende oplevet de her voksne, som er kommet ind med de bedste intentioner, men som ligeså hurtigt er ude af deres liv igen. Så tillid til at voksne faktisk også er der, når tingene går skævt, er meget vigtig.

I: Det er vel også unge, som måske også har haft mange pædagoger og sagsbehandlere inde over?

R: Jamen, hvis du ser heroppe... Når de bliver en del af det, så ryger de først i en undersøgelsesgruppe og så over i en børnegruppe. Når de så bliver større, så ryger de i ungegruppen med skiftende sagsbehandlere, der hele tiden er en svingdør – det er ikke så rart for dem! Der er stor udskiftning på taburetterne deroppe, så jeg kan sagtens forstå, at det er svært ligesom at få tillid til, at den sagsbehandler, som er nummer 16 eller 17 i ens liv, er den person, som virkelig vil noget med én.

I: Men hvordan siger man det til dem? Er det med nærværet, som du nævner...?

R: Ja, der tænker jeg, at det måske ikke er sagsbehandleren, der skal have den opgave. Jeg tænker på, at få en støtte i hjemmet, som kan være kontinuerlig igennem de forskellige forløb i form af skift mellem undersøgelsesgrupper og sådan noget. At der er en person, der er gennemgående, og som kan være ligesom Spydspids-advokat for familien. Åbne nogle døre op. Være en hotline når tingene brænder på.

I: Men er det så ikke det, man har sigtet mod, da man sidste år indførte koordinator og kontaktperson i lovgivningen. Nu skal du unge i ungdomssanktionen jo have en kontaktperson...

R: Ja, og koordinator. Det ligger måske implicit i det, men jeg ved ikke, hvor meget det... Det er jo rigtig svært, for ofte er de unge, der er i en ungdomssanktion – de er jo plaRret langt væk fra, hvor vi rent fysisk sidder. De har ofte en tættere kontakt til de ansatte, der er på de forskellige opholdssteder. Og så bliver det sådan lidt... Den her kontakt, hvor man skal komme en gang om måneden og sige: hej, hvordan går det? Den er sgu sådan lidt malplaRret. Jeg kan godt se tanken i det, men hvordan det rent praktisk skulle kunne lade sig gøre, det er jeg i tvivl om.

I: Ja, det kan selvfølgelig blive svært, hvis man har en kontaktperson i København, men sidder på Solhaven eller Grenen...

R: Ja, eller Fyn. Dem, man så omgås til daglig, er jo de andre voksne, hvor man naturligt tænker, at der vil være et tættere fortrolighedsforhold end til en, der sidder i modsatte ende af landet. Så der er et problem.

I: Men det er vel også normalt, at man får tilknyttet en primær og en sekundær kontaktperson på opholdsstedet?

R: Ja, præcis. Ofte arbejder jeg jo så tæt sammen med pædagogerne på opholdsstedet, og de får en hotline til mig, og så kan de jo sige: jamen, vi ringer og snakker med Claus om det. Så de unge oplever, at 'Claus' er en del af de beslutninger, selvom jeg måske ikke er fysisk synlig. Men vi snakker om forskellige måder, som vi kan komme videre på i den givne situation, så jeg bliver en del af det ved at blive italesat. Og så tror jeg, at den unge får en fornemmelse af, at jeg er inde over i forhold til den unges situation. Det er en måde at gøre det på, tænker jeg. Så intensiverer det jo i fase to, når der så kun er måske tre måneder tilbage til, at den unge skal ud, og vi skal finde ud af, hvad der så skal ske. Så der skal vi jo fordele nogle opgaver.

I: Hvordan synes du fase tre fungerer?

R: Fungerer den?! Det er vel der, den går gal. Jeg fornemmer, at det er ungdomssanktionens svage led. De unge oplever, at de fra at være under opsyn 24-7, så står de lige pludselig fuldstændig alene. Jeg tror ikke at de er parat til det. Der skal lægges nogle flere ressourcer i fase tre, det er i hvert fald min erfaring med det. Der sker et for hurtigt slip, der gør at... For de flestes vedkommende har det ikke godt af det, siger min erfaring. Ikke sådan en brat overgang.

I: Min personlige holdning – uden jeg har noget fagligt belæg for at sige noget – er, at man tager dem fra en måske meget ustruktureret hverdag, og så siger man: nu skal du have faste regler og rammer, og det har du i 12 måneder, og så farvel igen.

R: Ja, og så er det. Så står de der, og døren lukker bag dem, og de forstår ikke, hvad det var der skete.

I: Nej, og så er 12 måneder jo ikke meget... Det er da nemt at grave de gamle venner frem og ryge ud i noget...

R: Ja, så er man tilbage igen i det, og man må så håbe, at den her kontaktperson, der trods alt er i fase tre også, har så godt fast i den unge, for jeg tror meget det handler om relationer. Og det handler om motivering i forhold til... Altså, de her 12 måneder rykker ikke en skid. Hvis den unge virkelig er så meget ude i hampen, så er det ikke noget i forhold til et langt liv i sådan en kriminel gråzone, som vi talte om tidligere, og så står man på gaden igen, hvis ikke der er et alternativ. Der skal simpelthen ligge en færdig pakke i forhold til, hvor den unge skal bo og opholde sig, hvad der skal være af job og uddannelse, hvad der skal være af kontrolforanstaltninger i forhold til, at de her mål bliver overholdt. Og man skal være konsekvent, hvis de ikke overholder dem. Jeg oplever et eller andet sted, at de bare bliver sluppet løs i fase tre uden at der er nogen, der kigger... Og der synes jeg generelt, at man skal på, hvordan vi skal tackle det, når de her unge mennesker bliver løsladt. Det kan være fra en ungdomssanktion eller en varetægtsfængsling eller hvad de nu kommer fra. Jeg synes ikke rigtig, at der er en samlet indsats i forhold til, hvad der sker. Der ligger også en masse stigmatisering i lokalområdet, når de ved, at den unge har været varetægtsfængslet eller siddet inde. De kan opleve at få en uhensigtsmæssig rolle i lokalmiljøet, tænker jeg, så hvordan går vi ind og laver nogle buffere for det. Så der er noget i hele perspektivet i forhold til, hvad vi skal gøre, når de her relationer afsluttes.

I: Så det ville være en fordel, hvis forældre eller andre voksne kommer ind i spillet i fase to, så de også ved, at de er ansvarlige for fase tre?

R: Ja, jeg mener helt klart, at vi skal have ansvaret tilbage til familien primært. Eller det netværk, der omkring den unge. Altså, hvem kan gå ind og tage noget ansvar her? Hvad er forventningerne, når den unge kommer ud i en fase tre? En kontaktperson, koordinator eller tovholder kan ikke sidde på den unge 24 timer i døgnet. Det er noget med at få lavet nogle aftaler i forhold til lokalområdet, skolen, arbejdsgiver og så videre. Måske oven i købet få lavet nogle test i forhold til, hvor meget hashen har indflydelse på deres dagligdag – hvor stor betydning den har. Hashen er for mig at se et stort problem for rigtig mange af vores unge. Jeg er overbevist om, at vi skal ud i netværket, vi skal have ansvaret ud i familien. Det kræver fase tre. Vi skal ligesom have lavet nogle netværksmøder og givet nogle håndslag på, hvad rollerne og opgaverne er i den forbindelse. Og det kunne så være koordinatorerne eller tovholderne

i ungdomssanktionen, som sørgede for, at de aftaler blev indgået og indkalder til netværksmøder og så videre.

I: Er der ressourcer at hente i den unge bagland?

R: Det er meget forskelligt, men som udgangspunkt ja. Vi har da oplevet, at der ikke er noget at komme efter, lige meget hvor meget vi søger, men så skal man måske ud i andet eller tredje led for at finde en idrætslærer eller en gammel skolelærer, der har en god kontakt til den unge. Hvis man søger ihærdigt nok, har jeg endnu ikke oplevet ikke at kunne stampe en eller anden op. Som mennesker er vi jo i relationer, så et eller andet sted er der en eller anden. Det er i hvert fald min erfaring indtil videre.

I: Hvor mange indstillinger har I?

R: Det er meget svingende. Vi har haft rigtig mange her i foråret. Det går meget i bølgegang. Jeg tror faktisk, vi var dem der havde flest, men Amager har vist overhalet. Eller var det Nørrebro... Vi har rigtig mange, men det svinger meget. Jeg tror, vi ligger på en 10-12 stykker, som har haft i forbindelse med Dommervagtsprojektet. Og så er cirka halvdelen gået videre i en ungdomssanktion. Men i forhold til de indledende fagter, så er det deromkring. Og så havde vi jo for godt halvandet år siden den her sag med Fakta-røverierne, hvor det viste sig, at det var stort set hele Brønshøj-Husum, der havde deltaget i det på en eller anden måde. Så står man der med 15 varetægtsfængslinger lige pludseligt, og så kan det godt være sådan lidt uoverskuelig – og der er det fedt at være to! Så kunne vi dele dem op og sige: jeg tager Jylland, og du tager Sydsjælland. Og så kan der være perioder – om sommeren for eksempel – hvor de er hjemme og besøge familie og venner, så har vi lidt ro. Uden at sige at det er specifikt meget anden etnisk baggrund, som de her unge har, men de fylder også meget i vores statistikker. Så det kan man godt mærke i sommerferien, når de er på ferie...

I: Jeg fik at vide, at det er omkring 80% af de unge, der har anden etnisk baggrund end dansk.

R: Det passer nok meget godt.

I: Følger retten jeres indstilling?

R: Jeg snakkede med en forsvarer, som smilede lidt skægget og sagde, at de som forsvarer selvfølgelig gribe fat i os, fordi vi kan vægte tungt i retten. Hvis vi peger på noget, så bliver det ofte fulgt. Men jeg tror også, at det er meget individuelt fra dommer til dommer, hvor meget de lægger i det. Men forsvarsadvokaten sagde, at det var hendes erfaring, at de så hurtigt som muligt skulle få en udtalelse til en ungdomssanktion og anklagemyndighed. Men de gode forsvarsadvokater er også lidt i spil, fordi de lynhurtigt for os i spil og tænker på de ressourcer, vi kan finde, og så bruger de det i forhold til at pege på en eventuel strafudmåling. Jeg tror, at de lytter meget til os, ja.

I: Så der er et meget godt samarbejde dér?

R: Ja, som sagt kan vi godt ende som en lus mellem to negle i forhold til, hvor troværdige vi er i sådan en retssag. Vi er jo mange gange inhabile i forhold til at udtale os om de unge, vi er blevet angrebet lidt, fordi vi har været inde i den indledende fase og truffet nogle beslutninger om, hvor han skal sidde i den indledende fase for eksempel. Og når så den unge er stukket af, og vi så har insisteret på, at han skal tilbageføres til den institution, hvor den unge sad i første gang, så kommer der nogle gange en konflikt. Den unge vil måske hellere være der, hvor han nu sidder, og så kommer der en masse polemik. Når vi så samtidig skal komme upartisk i forhold til retssagen, så har vi været udsat for at forsvarsadvokaten har sagt, at vi er inhabile og at vi har fingrene for meget nede i den unge og ikke kan være neutrale. Så der ligger også nogle snitflader der, som vi skal passe på. Jeg har også oplevet at blive trukket frem i retten og blive haglet igennem af både anklager og forsvarer i forhold til de ting, vi peger på, og hvad der er blevet gjort før, så der er gået politik i den. Har kommunen handlet efter paragrafferne og alt der, og jeg kan jo kun tale ud fra mit lille billede. Så det kan være problematisk.

I: Hvordan er samarbejdet med familien og institutioner og...

R: Det har jeg ikke noget at udsætte på. Jeg tror, at de er glade, institutionerne, især i starten i forhold til det her Dommervagtsprojekt. Ofte har de oplevet tidligere, at de unge har været lidt overladt til sig selv i lang tid. Nu er vi forpligtet til at gå ud og besøge den unge ret hurtigt, og vi er meget på. Og det tror jeg, at de fleste institutioner har været glade for ligesom at møde nogen fra kommunen og få sat ord, hvad der skal ske. Og også fra forældrenes side. Vi har god kontakt til dem. De har mange spørgsmål, og det er jo ofte første gang, de sidder i situationen. Så igen noget med at få sat nogle ord på og få beskrevet, hvad de kan forvente, og hvad de ikke kan forvente. De kan altid kontakte os, hvis der kommer nogle spørgsmål, og de kan tage med i retten, og de kan læse udtalelserne igennem. Så de føler at de er en del af det her og ikke bare bliver hægtet af. Det er en rigtig god følelse for dem.

I: Når man tager i betragtning, at mange af de unge kommer med en anden etnisk baggrund, følger der så nogle kulturelle barrierer med?

R: Mange af de unge har en anden etnisk baggrund end dansk, og jeg oplever det ikke specifikt i forhold til ungdomssanktionen, så der kan være nogle sproglige barrierer, men ellers et mit udgangspunkt til de her forældre det samme, ligegyldigt om de hedder Hansen eller Mohammed. Det er lige meget. Det er et spørgsmål om, at vi skal have redt det her ud og give dem et billede af, hvordan systemet virker. Og der tror jeg, at det er meget vigtigt at placere roller og ansvar i forhold til retssystemet, så de ikke tror, at det er mig, der er dommer eller anklager eller politi eller... Eller oplever jeg, at de godt kan prøve at trykke mig visse steder for at opnå, at det bliver et andet udfald. Og der må jeg jo sige klart for dem, at det kan jeg ikke gøre noget ved.

I: Jeg blev fortalt på Akademiet, at det for nogle familier kunne være lidt en skamplet at den unge havde begået kriminalitet og havde fået en dom, og det kunne være problematisk i lokalmiljøet, fordi forældrene måske havde sagt, at den unge var på ferie eller noget andet. Oplever du det?

R: Nej, det er nok mere... Det er igen noget med netværk. Jeg er bevidst om, at det ikke er noget, man råber for højt om. Man ønsker jo det bedste for ens barn. Men jeg synes, at der altid er en fætter eller en farbror eller onkel, som træder til, og som kan indgå i en konstruktiv dialog omkring den unge. Der er vel ikke nogen forældre, der er super-positive over, at deres unge har lavet noget lort, kan man sige. Om det i større eller mindre grad er kulturelt bestemt, det ved jeg ikke. Det kan da godt være, at det er det. Men det er ikke noget, som jeg har oplevet som et problem.

I: De lovændringer, der kom i efteråret, med koordinator og kontaktpersoner, har det haft en virkning?

R: Altså, det er så nyt. Det er først nu, at vi sådan begynder at arbejde bevidst med, at det er noget, vi skal have trukket ind på den længere bane. Det er jo den måde, vi har arbejdet på stort set hele tiden i forhold til, at der er et mobilnummer, man kan ringe til stort set døgnet rundt, ligeså snart de bliver varetægtsfængslet. I institutionerne er vi ret hurtig ude og give hånd og sige: hvis der er problemer, så ring. Som jeg sagde, så mener jeg, at institutionerne er glade for det. At få sat nogle ansigter på og kunne komme igennem med, hvad det er, vi tænker og lægger op til. Hvordan kan vi samarbejde og sådan. Så på den måde synes jeg ikke, at det ændrer sig væsentligt med de nye ændringer. Tovholderfunktionen har, som jeg sagde tidligere, nogle problemer med at få et ordentlig tidsforhold til den unge, når den unge er placeret i den anden ende af landet, men når de fornemmer, at man er inde over og er en del af beslutningerne, så tror jeg på, at de vil opleve en form for kontinuitet i hele forløbet. Og det er jo det, det handler om, ikke nødvendigvis at vi skal sidde lårene af hinanden, men at der er en person, som de hører, og som er en del af det hele. Og det kan også bruges i det pædagogiske arbejde på institutionerne, tænker jeg, i forhold til sådan noget: hvorfor må jeg ikke – jamen, det er fordi, Claus siger... Eller: det må vi snakke med Claus om. Det er sådan lidt 'good cop – bad cop' i forhold til at få skabt nogle alliancer. Hvis vi nu aftaler sådan her, så kan vi måske

få Claus til... Og sådan kan man lave nogle spil, som jeg tror, den unge sagtens kan forholde sig til.

I: Så er der lige et sidste spørgsmål. Synes du, at det er en god ting eller en dårlig ting med ungdomssanktionen?

R: Der skal gøres noget med ved fase tre, det er jeg overbevist om. Der er ingen tvivl om, at vi skal arbejde med de her unge socialpædagogisk. Vi skal prøve at lave nogle holdningsændringer, og vi skal prøve at få dem i gang med noget uddannelse og arbejde. Det er klart min overbevisning. Rammerne og måden er så noget metodeudvikling – vi skal hele tiden blive bedre til det, vi gør. Gøre brug af de erfaringer vi har og få rettet fejl. For mig at se er fase tre helt klart det svage led i ungdomssanktionen, og det skal vi have kigget på. Så det er det bedste, vi har lige nu. Sådan tænker jeg det. Vi har ikke noget bedre alternativ.

I: Men man ville vel godt kunne lave en dom med vilkår på samme måde, ville man ikke?

R: Jo, det ville man godt kunne. Og også som jeg sagde, så er det nok en skam, at man ikke rigtig benytter de andre tilbud, der er. Der kan være sager, hvor den unge profiterer af at blive i miljøet i stedet for at blive fjernet, og det er igen nogle behov eller hensyn, der skal tages. For jeg kan godt se konsekvensen i at fjerne den unge rent kirurgisk og sige: nu skærer vi dig væk og plaRrer dig herude, for nu er det ikke sjovt at se dig spille idiot længere. Så ved at have mulighederne både i form af en dom med vilkår og en ungdomssanktion ser jeg som en god kombination.

I: En dom med vilkår kunne vel godt være et toårigt behandlingsforløb, men uden faseopdelingen?

R: Ja, men jeg tror også, at det er vigtigt, at der bliver en ensartethed overfor den unge i forhold til, hvordan vi om offentlig forvaltning udfører de her opgaver. Så derfor mener jeg, at det er vigtigt, at der ligger en overordnet politik for, hvordan vi skal handle.

I: Også de unges retssikkerhed vel?

R: Ikke mindst det. Men også i forhold til vores samarbejdspartnere, og hvad vi kan forvente af hinanden. Hvem løser hvilke opgaver. Jeg tror, at det er vigtigt, at der er en samlet koordinering, og at der er givet håndslag på, at det er det her vi gør. Og så er det vigtigt, at vi udvikler os, og at vi bliver bedre til det. Og det skifter også meget politisk, sådan på højere sted. Der er en tendens til en øget fokusering på, at nu skal vi sætte strafferammen op og den kriminelle lavalder ned, og vi skal bare fængsle mere. Og så er der nogen, der trækker den anden vej. Så det er meget topstyret rent politisk, hvordan de her retningslinier bliver udstukket for os. Der er det vigtigt at holde fast i, tænker jeg, at det er unge mennesker, vi har med at gøre, og der skal arbejdes socialpædagogisk med dem i vid udstrækning som muligt. Om det skal ske i form af en ungdomssanktion eller en dom med vilkår... Det er to sider af samme sag, synes jeg.

I: Men behandling frem for straf?

R: Ja. Det vælger jeg at tro.

Interview med sagsbehandler/koordinator, Brønshøj-Husum-Vanløse

Interviewer (I): Først vil jeg gerne høre lidt om dig – hvad du laver i forhold til de kriminelle unge, og hvor længe du har gjort det?

Respondent (R): I forhold til unge kriminelle har jeg arbejdet som sagsbehandler og som kontaktperson, og det har jeg gjort siden ungdomssanktionens start, så det vil sige syv år. Jeg har haft med den at gøre hele vejen igennem. Så på den måde har jeg erfaring med ungdomssanktionen.

I: Hvad er din rolle som tovholder?

R: Lige nu er det sådan, at vi har et team, hvor vi enten tager sagen eller følger den. I ungdomssanktioner ligger den hos sagsbehandler, og vi fungerer som en slags koordinatore og følger alt arbejdet. Nogle gange hiver vi sagsbehandleren ind, men kun hvis det er nødvendigt, det kommer meget an på sagsbehandlerens tidspres. Men vi fungerer som koordinator, fordi sagsbehandler også kan hive os ind og sige: jeg vil gerne have du taler med familien, for du ved alt om det. Det er også os, der laver alle udtalelser. Tidligere var vi kun til råd og vejledning, men nu går vi også ind i sagen og følger op på, om det går godt.

I: Så det er sparring og ekspertise...?

R: Ja, det er sparring og beslutningstagen i forhold til ungdomssanktionen.

I: Er det op til jer som koordinatore at beslutte om den unge skal indstilles til sanktionen?

R: Ja, i samarbejde med teamchefen. Og MR Børn.

I: Hvad laver man som kontaktperson og koordinator i dag?

R: Vi er jo sådan en blanding... Vi har samtaler med den unge, vi holder netværksmøder, taler med familien... Vi sørger for, at der er et samarbejde mellem drengen og familien og institutionen. Som regel drengen... Lige nu har jeg to, hvor jeg kører det på den måde, men det er jo forholdsvis nyt. Så mange ungdomssanktioner har vi heller ikke haft. Vi sorterer meget fra i ungdomssanktionerne.

I: I forhold til hvad politiet beder jer om eller...?

R: Ja, altså det er jo svært med anklagemyndigheden, fordi de ofte automatisk beder om en ungdomssanktion – uanset om de så beder om det til retssagen!

I: Nå, de vil bare have en udtalelse uanset –

R: Ja, og så er det ikke sikkert, at de så vil have en ungdomssanktion ved retssagen, så derfor er jeg meget kritisk i forhold til det. Jeg er nødt til at vurdere strafkravet, fordi hvis jeg går ind i en dialog med den unge og får ham overbevist, og de så ikke kan få den alligevel, så er det jo et kæmpe nederlag.

I: Det er vel også uhensigtsmæssig i forhold til jeres ressourcer?

R: Ja, men jeg tror slet ikke, de har et billede af vores ressourcer overhovedet.

I: Det er da meget at sætte i sving for så bare at lade som ingenting bagefter.

R: Ja. Så jeg er meget kritisk i forhold til, om den unge også egner sig til socialpædagogisk behandling – det er jo det næste – og i Københavns Kommune er det jo MR Børn, der betaler, så der kan jo være en interesse i at lave en billig anbringelse for os, fordi det ikke er socialcenteret, der betaler, og den slås jeg meget med og prøver at sige fra over for.

I: Ja, ellers sidder de vel deroppe og trækker lidt imod.

R: Ja. Og så er der et sikkerhedshensyn i forhold til, at socialcenteret nogle gange godt vil have – en ungdomssanktion er jo i bund grund lavet af to årsager: den ene er den behandlingsmæssige del, hvor nogle sagsbehandlere siger ja, for så er de væk halvandet år mere...

I: Sådan lidt opbevaring?

R: Ja, men vi skal jo ind og vurdere, om behandlingen kan gøre noget. Og opbevaring er jo ikke socialpædagogisk behandling. Men det gør det svært nogle gange. Jeg har lige haft en, hvor jeg vurderede, at vi gerne ville have en sanktion af opbevaringsmæssige årsager, fordi

han var så farlig for lokalområdet, men at det ville være opbevaring at sende ham væk, så derfor var det ikke socialpædagogisk behandling.

I: Hvad gør man i sådan et tilfælde?

R: I det her tilfælde blev det et nej. I næste tilfælde kan det blive et ja.

I: Hvornår er en ung egnet?

R: Jeg ser på den unges problematikker. Om han udvikler sig og vil profitere af det. Men der er og også de tilfælde, hvor man bliver bedt om ungdomssanktion ved en ret velfungerende ung, og han har jo ikke brug for socialpædagogisk behandling, hvis det er en enkelt smutter eller et enkelt røveri. Det er jo behov for en anden indsats, som godt kan lade sig gøre i det fri. Så jeg ser det egentlig på, om de er for lette eller de er for tunge, og så er det midtergruppen, vi vurderer kan få en ungdomssanktion. De kan også være for tunge, hvis jeg må vurdere, at vi ikke på det halvandet år i fase to kan nå at hjælpe den unge, så nytter det ikke noget. Så må det være en langvarig anbringelse. Så skal vi ikke til at udsluse ham halvandet år efter. Generelt er jeg meget forsigtig med ungdomssanktionen, for jeg har også haft nogle, vi ikke kunne anbringe nogle steder. Jeg har haft en, hvor vi vurderede, at han ikke kunne anbringes i Danmark, vi skulle til England for at finde et egnet sted. Og så er det ikke til en ungdomssanktion.

I: Hvad har I så af muligheder?

R: I det her tilfælde lavede vi en institution i hjemmet. Og det går rigtig godt med ham i dag. Man bliver nødt til at tænke meget kreativt. Han kunne tåle en ungdomssanktion med de krav og de rammer, som det ville indebære. Han kunne ikke tåle fastholdelse for eksempel. Og derfor skal man være meget forsigtig med, hvad man gør. Og så skal man huske på, at recidivprocenten i ungdomssanktionen er høj.

I: Ja, den er jo meget høj. Den kan vel være svær at forsvare...

R: Det kommer jo an på, hvordan man måler recidiv. For jeg har ikke set nogen opgørelse på, om det er mod personale eller på gaden eller hvad det er.

I: Nej, og der er vel forskel på at slå en gammel dame ned og så blive taget for butikstyveri?

R: Ja. Jeg sidder med nogle undersøgelser, hvor jeg ser på, hvad det er for en type kriminalitet, for jeg har en del af mine, som har fået forlænget ungdomssanktionen, fordi de har begået vold mod personalet. Men er vold mod personalet kriminalitet eller er det en reaktion på det oRold, man er igennem. Og så er der nogle der gerne vil ud af ungdomssanktionen og derfor laver kriminalitet. For sanktionen er jo for mange af dem bare en ekstra straf.

I: Altså, den er lang i forhold til alternativet?

R: Jo. Man kan sige, at alternativt kan de blive løsladt på dagen!

I: Med deres varetægt?

R: Ja. Jeg har en, der har siddet otte måneder i varetægt. Hvis han var blevet indstillet til ungdomssanktion, havde han fået det. Men nu blev han løsladt på dagen. Og de bliver jo løsladt på halv tid eller to tredjedele tid, så du skal op og have rigtig lang tid, før det kan svare sig med. Du skal jo op og have omkring tre år, før en ungdomssanktion kan betale sig. Og det man har siddet, bliver jo ikke trukket fra. Den eneste bonus, de har ved ungdomssanktionen, er, at de har en hurtigere ren straffeattest.

I: Hvor lang tager det?

R: Den er ren et år efter, de er færdige. I det private. Ikke i det offentlige. Der er det altid ti år. Men det private kan være tre, fem år....

I: Okay, så der er fordelene. Hvordan overbeviser du dem så om, at ungdomssanktionen er en god idé?

R: Jeg tegner det op for dem, og så siger jeg, at det er dommerens beslutning. Jeg skal ikke overbevise dem, men jeg arbejder med dem ved at sige: her har du mulighed for at få noget uddannelse og arbejde, og du kommer faktisk hjem ret hurtigt. Det er ikke sådan, at du ikke kommer hjem i perioden. Der er mange unge, der er glade for den, og der er mange unge, der

siger fra overfor den, og siger: jeg vil ikke anbringes. Og man skal kunne se, at man kan arbejde med den motivation.

I: Ja, ellers er det vel en dødssejler?

R: Ja, det er min vurdering, at det er en dødssejler.

I: Det må jo også være frustrerende for institutionen, hvis de får unge ud og slet ikke kan se, hvordan de skal rykke dem?

R: Ja. Meget. Jeg ser meget efter motivationen. Er den der eller er den der ikke?? Hvis der ikke er motivation, så vil vi næsten aldrig gå ind i det. Jeg har en enkelt gang fået det igennem uden motivationen. Det kan godt lade sig gøre.

I: Gik det forløb så godt eller skidt?

R: Det får vi at se! Lige nu går det godt. Men der er så noget, man må arbejde med undervejs.

I: Så handler det vel endnu mere om at finde det rigtige match med institutionen, hvis det skal oparbejdes?

R: Ja, og så fastholdelse. Men de bliver jo mange forlænget, sanktioner, fordi de laver noget nyt.

I: Er det hovedreglen, at de bliver forlænget så?

R: Ja, dommeren forlænger dem som regel medmindre, at det er helt håbløst. Og så kan de godt alligevel forlænge, men de kan også det modsatte.

I: Hvor tit følger dommerne jeres indstillinger?

R: Fifty-fifty. Hvis ikke det endda er dårligere end det. Vi har haft en sag, hvor vi havde indstillet fire til ungdomssanktion og den sidste skulle have ungdomssanktionen stoppet. Der forlængede dommeren hans ungdomssanktion og gav ikke de andre fire en. Så.... Men statistisk kan en vende meget, fordi vi ikke har så mange i løbet af et år.

I: Hvad synes du, at ungdomssanktionens succeskriterier er?

R: Hvad mener du?

I: Hvad skal der ske, for at du synes, at forløbet har været vellykket?

R: At den unge er kommet i gang med arbejde og uddannelse, og at oRoldsstedet har arbejdet med den unge, sådan at den unge formår at klare sig i fase tre. At han har lært at omsætte det fra institutionen til dagligdagen. Så de kan køre selv i lokalmiljøet. Så hvis den unge ved udgangen af ungdomssanktionen er i gang med arbejde eller uddannelse og bor hjemme og laver minimal kriminalitet, så synes jeg, at det er en succes!

I: Minimal kriminalitet...?

R: Ja altså, at den unge er bedre stillet.

I: Hvordan er samarbejdet mellem jer og forældre og institutioner?

R: Det er godt i nogle sager og knap så godt i andre sager. Men netværksmøderne er gode, de kører godt.

I: Vil du fortælle om dem?

R: Vi gør det, at vi ikke har nogen opskrift på dem. Vi holder de faste netværksmøder cirka hvert halve år, nogle gange lidt oftere. Og hvis der sker noget skud, så indkalder vi dem, der har tid. Det er en sag, jeg kører det her i, hvor vi mødes akut. I den anden sag er det svært, den bliver kompliceret af, at det for eksempel kan være svært at skaffe en tolk, der taler det rigtige sprog, og så kan forældrene ikke lide ham og... Så bliver det kompliceret.

I: Hvem er med til møderne?

R: Det er forældre, institution og os. Eventuel andet netværk omkring den unge. Hvad kan det være. Det kan være alt fra fodboldtræner til skolelærer til...

I: Alt, hvor man kan finde ressourcer?

R: Ja. Og hvis det er på den sikrede afdeling, så deltager oRoldsstedet også, så man får vide-regivet de erfaringer. Så det er alle relevante...

I: Hvad er forældrenes rolle?

R: Det er at godkende anbringelse og støtte op om den. Fordi det sidste halve år er jo udslusning i lokalområdet. Og det er både på opholdsstedet, men også hjemme på weekend, så derfor skal forældrene være med. Det er vigtigt med den rette udslusning. Det der med det bratte overgang fra fase to til tre, det tror jeg ikke på. Man er nødt til at lave en mellemvej. Jeg har en, der kører sådan fra onsdag til torsdag, fra onsdag til fredag, så onsdag til lørdag og så videre. Men hvis han så laver noget dumt, når han er ude, så starter vi forfra. Så bliver han straffet på den måde. Og det kan være alt. Hvis han ikke overholder en aftale, så starter vi forfra. Nu gik det godt med ham, men det er ikke sikkert, det ville fungere med en anden. Jeg kan godt lide de institutioner, der har deres egen konsekvens og ikke bare tilbagefører. Der er forskel på institutionerne. For eksempel er der en, der har et hus i Sverige. Så hvis den unge ikke har det godt, så tager de ham med til Sverige, og så kommer han derop og mærker konsekvensen. Det er ikke sjovt, for så er han sammen med to voksne dagen rundt, og der er ikke andre. Og der er ikke noget el eller vand eller noget....

I: Ud i ødemarken?

R: Ja, så kommer de tilbage, når der er kommet lidt styr på ham og han er faldet til ro. Det fungerer godt til forskel fra, når at oRoldssted ringer og siger: vi har brug for, at den unge får en pause herfra, så han skal tilbage på sikret afdeling. Så skal jeg til at få MR Børn til at godkende, at han kan komme på sikret afdeling. Den godkendelse kan jeg ofte godt få, men så ringer jeg rundt til de sikrede afdelinger, som er helt fyldt op. Det er for besværligt og for tungt, så de får ikke den hurtige konsekvens. Og jeg mener, at det skal være de voksne omkring den unge, der giver konsekvensen. Ellers kan den unge føle det som en afvisning, hvis oRoldsstedet siger: nu kan vi ikke dig mere, nu skal du herhen. Så jeg tror på, at det skal være det sted, hvor den unge er, det sætter konsekvensen.

I: Hvad gør man i praksis for at få dem med på den?

R: Det er snak og snak og snak. Det er motivation. Og så få dem til at se det positive i det. Du skal bare have lidt motivation for at arbejde videre med det. Men der skal også helst være motivation hos forældrene. Hvis der ikke er motivation nogen steder, så er den svær! Den er svær at tro på. Hvis familien er motiveret og den unge ikke er, så skal vi nok få ændret det. Det er nemmere at arbejde med.

I: Så forældrenes indflydelse er vigtig hvordan? Fordi de ikke ville skuffe...?

R: Nej, de kan godt være uenige eller måske kan forældrene ikke rumme dem derhjemme. Det er en svær opgave, når de godt kan se, det er galt, men ikke selv kan rumme den unge. Men så kan vi prøve at styre det med samværet eller ved at anbringe på en institution som Akademiet her i København, så vi kan styre det på afstanden. Der er forskel på at være i København, hvor man kan komme hjem og spise til aften eller at være på Solhaven i Jylland, hvor de ikke kommer hjem. Det er ofte den forskel. Også at forældre kan komme på besøg. Men ellers er det snak snak snak... Og så en plan, som den unge tror på.

I: En realistisk handleplan?

R: Ja, med nogle realistiske mål. Det er sværest at beskrive fase tre. Jeg plejer at sige, at de er i fængsel, men hjemme hos deres forældre. Sådan plejer jeg at beskrive det. Og hvis de ikke kan finde ud af det, så kommer de tilbage til fase to. Og det kan være svært at få lov til. For så er det socialcentret der selv betaler. Så er det en almindelig anbringelse. Mange institutioner er jo meget dyre. Fra 50.000 kr. og opad. Jeg kunne godt tænke mig at lave en ungdomssanktion med en plejefamilie for eksempel. Det er jo en mulighed. Man kan lave en ungdomssanktion i næsten alt.

I: Så en plejefamilie er dækket under et godkendt oRoldssted?

R: Nej, altså der står ikke noget med godkendt oRoldssted.

I: Hvad ville fordelene være?

R: Det er bare en anden måde at arbejde med den unge på. Og det er billigere at anbringe. Så det kan man forsøge. Der er specielle plejefamilier, der kan rumme unge. I Norge anbringer

de faktisk næsten kun i plejefamilier. Man siger, at plejefamilier ikke er til unge, men det er forkert. Nogle bruger også plejefamilier til unge stofmisbrugere. Så man kan godt finde familier. Det er jo ikke sådan mor-far-agtigt, men stadig en institution. En familielignende institution, hvor man så kan tilegne sig de kompetencer, som man har brug for.

I: Fase tre er vel der, hvor det hele falder til jorden, ikke?

R: Det, der sker, er, at vi bruger lidt penge i fase et, mange penge i fase to og så i fase tre, så ryger der en kontaktperson på. Og det er klart, at når man går fra det der massive behov til næsten ingenting.... Det er også det, der er meget fokus på i Københavns Kommune. At forstærke fase tre...

I: Hvordan?

R: Jamen, måske mere kontaktperson. Og så er den svær at planlægge...

I: Hvad ville det kræve?

R: Der skal være flere ressourcer til kontaktpersoner, men der skal også være bedre mulighed for at sende dem tilbage på institutionen. Og det er der, hvor man måske skal lave nogle andre økonomiske rammer for det. Fordi økonomien spiller ind. Og så troen på at den unge godt kan, selv om han laver lidt...

I: Altså, plads til et par enkelte fejltagelser?

R: Ja. Generelt ville ungdomssanktionen blive mere værd, hvis der faldt hurtigere domme. Ofte har de siddet seks til ni måneder, når de får dom Og de tæller jo ikke. De forsvinder bare. De sidder lang tid i varetægt.

I: I uvished?

R: Ja. Det samme muligheder er jo indenfor straffesystemet, altså at lave et ungdomssanktionslignende forløb.

I: Dom med vilkår?

R: Jamen, hvis de får en betinget dom, så kommer de ud på halv tid eller to tredjedele tid, og kommunen skal stadig finde et udslningssted til dem. Så fase et og to er gået, og i fase tre skal de ud og lære at opføre sig ordentligt. Så de samme muligheder er der. Ungdomssanktionen putter dem bare væk i længere tid.

I: Hvad skal den så bruges til?

R: Det er svært at sige. Det giver et mere struktureret forløb. Det forpligter kommunen mere!

I: Er ungdomssanktionen i bund og grund så en god ting eller en dårlig ting?

R: På mange områder er det en god ting. Vi er blevet god til at vurdere målgruppen. Før tog vi alle de tunge, som kommunen ikke vidste, hvad de skulle gøre ved, og kom i ungdomssanktionen. Det kan man jo se på recidivprocenten. Nu har vi fundet mellemgruppen. Og så tror jeg, at recidivprocenten bliver bedre. Og for dem er det godt. Det bliver kommunen forpligtet til at lave et forløb, som måske ikke havde fundet sted. Der skal normalt meget til, at en kommune anbringer en over 15 år. Og det er ikke en tvangsbeslutning, men en dom. Så mange gange er det en god ting, men i bund og grund kunne det også lade sig i det normale retssystem. Nogle har taget det ind som et behandlingstiltag og andre som en ekstra straf rent politisk. Så dem, der stemte ja, har sagt ja til noget forskelligt. Der er to sider: den ene er, at vi hjælper den unge. Den anden er, at nu er den unge væk i to år, og det er fint. Men generelt er det, der mangler, at de forskellige myndigheder ved, hvilke muligheder, der andre har. Hvad kan anklageren tilbyde, og han skal vide, hvad vi kan tilbyde. De er ikke klar over, at vi skal sætte hele forløbet i gang, allerede når de spørger efter indstillingen. For eksempel foreslår håndbogen jo også, at man skal begynde at holde møder allerede inden, den unge får dom af hensyn til oRoldsstedet. Men hvad så, hvis han ikke får ungdomssanktion. Så er forløbet sat i gang, og den unge har fået sat nogle tanker i hovedet, og så sker det ikke. Og plus vi så har betalt et oRoldssted, hvor der er tre måneder opsigelse. Så med et nej i udsigt, forventer de at kommunen bruger en halv million kroner på det. Og det fungerer selvfølgelig ikke, og det er anklageren ikke bevidst om. De fleste anklagere er heller ikke bevidste om, hvad strafferammen er.

At det skal være indenfor et år, maks. halvandet. De sidste tre-fire anklagere har i hvert fald ikke vidst det. Og det kommer også an på, om anklageren betragter det som en behandling eller en straf.

I: Er der ellers et godt samarbejde mellem jer og anklagemyndigheden?

R: Københavns Kommune har et af de dårligste, tror jeg. Det ved jeg. Der er gjort nogle tiltag her. Her er anklager og kommunen kun enige i 50 % af tilfældene, hvor de i resten af landet ligger på 99 %. Så det er vel tegn på, at det ikke helt fungerer. Men der er nogle tiltag... Men god dialog er altid vigtig. Både når det fungerer, og når det ikke fungerer. Så når kommunen råber vagt i gevær, så anklageren lytte. Og omvendt jo. Men der mangler noget dialog. Men hele spillerummet mellem det sociale system og retssystemet er jo rigtig svært at... Jeg har tit tænkt på, hvad der sker, når en ung for en dom med tilsyn, og dommen går på, at den unge skal gå i familiebehandling, og det er socialforvaltningen, der skal gøre det – jamen, hvad sker der så, hvis forældrene nægter at deltage?? Er det så et brud fra den unge? Systemerne spiller ikke sammen. Og jeg tror, at anklageren og kriminalforsorgen ser ned på kommunerne.

I: Hvordan?

R: Mange advokater og dommere lægger større vægt på personundersøgelsen end på kommunens undersøgelse. De spiller ikke sammen. Kommunen skal se på familien, mens retten ser på den unge. Der er mange ting, hvor kravene kommunen ikke står klart. Der er heller ikke krav til kommunens tilsyn... Er det som generelt tilsyn eller er det skærpet, en gang om måneden??? Hvis en ung ikke kommer til kriminalforsorgens møder, kan de begære ham efterlyst – vi kan tage kommunecyklen....! Der er helt forskellige vilkår. Jeg tror, at der måske simpelt hen er for mange inde over.

Interview med sagsbehandler/koordinator, Vesterbro-Kgs. Enghave

Interviewer (I): Først vil jeg gerne høre lidt om dig – hvor længe du har været her og hvad du laver i forhold til de kriminelle unge?

Respondent (R): Jeg blev uddannet som socialrådgiver for fem år siden og har faktisk været ansat her i Børnefamilieteamet lige siden da. Fem et halvt år har jeg været her. Jeg sidder med unge-sager. Vi er jo delt på i tre teams: Undersøgelsesteam, Ungeteam og Børneteam, og jeg har altid siddet i Ungeteamet.

I: Hvor længe har I haft den struktur?

R: Den går ikke så langt tilbage. For halvandet år siden, tror jeg, blev strukturen lavet. Måske snart to år i virkeligheden... Oktober 2006... Der fik vi Undersøgelsesteamet.

I: Så en sag starter i undersøgelsesteamet med § 50-undersøgelsen eller hvordan?

R: Ja. Når der kommer en henvendelse fra skolen eller forældrene eller vedkommende selv, så vurderer undersøgelsesteamet, om der skal laves en undersøgelse. Hvis de vurderer, at der skal det, så bliver den iværksat. Med samtykke fra forældre og barnet. I værste fald vurderer man, om der skal laves en undersøgelse uden samtykke, ikke. Så har de tre måneder – fire måneder efter lovgivningen, men i Københavns Kommune siger vi tre måneder – til at lave undersøgelsen. Når de har en konklusion, så bliver undersøgelsen gennemgået sammen med familien og bragt videre til et handleplansteam, som enten er Børneteamet eller Ungeteamet. Når de bliver 13 år, ryger den over i Ungeteamet. På baggrund af den undersøgelse, udarbejder vi en handleplan. Det er meget vigtigt, at undersøgelsen er grundig og belyser ressourcer og konflikter i familien, så vi kan lave en fyldestgørende handleplan. Den handleplan bliver lavet, så snart vi får undersøgelsen og inden, at der bliver iværksat en foranstaltning. Man må i undersøgelsen ikke pege på en foranstaltning, men man må pege på en forebyggelse og en ændring, men ikke på en specifik foranstaltning. Det er først, når handleplanen er lavet med målsætning, at man kan vurdere, hvad det er for foranstaltninger, der skal sættes i værk. Det er sådan som det rigtig skal være! Men – det er ret ofte at familien er inde og tale om foranstaltninger allerede i undersøgelsesfasen, fordi de måske ansøger om et kostskoleophold, efterskole eller sådan nogle. Så nogle gange er man nødt til at tale foranstaltninger. Men man må faktisk ikke, før undersøgelsen er færdig. Det er meget firkantet i virkeligheden, og det er også det, der fungerer bedst i virkeligheden. Det kan godt være, at familien vil noget, men forvaltningen ser måske nogle helt andre problematikker, som vi mener, skal tages hånd om.

I: Hvad så, når der lander en ungdomssanktion på jeres bord?

R: Forinden det er der jo altid et langt forløb, hvor den unge har været varetægtsfængslet for eksempel. Og forud for det har der også ofte været meget andet kriminalitet. Vi kender dem som regel rigtig godt i forvejen. Men så kommer der en anmodning fra advokaturen, og så laver man så et sagsresume. Ud fra det sagsresume vurderer man så, om den unge er egnet til at indgå i en ungdomssanktion. Det er ikke sagsbehandler alene, der vurderer det. Det er faktisk teamet. Det vil sige, at som regel kender alle sagen lidt i forvejen, og så bliver den bragt op på et teammøde, hvor der så bliver truffet beslutning om, om forvaltningen mener, at det vil være fordelagtigt at iværksætte en ungdomssanktion. Den ligger hos teamet, for at den enkelte sagsbehandler ikke skal stå med den beslutning. Det er godt. Også fordi de unge tit ikke bryder sig om ungdomssanktionen, og når vi så anbefaler det, så skal vi også kunne stå inde for det. Vi skal afklare, om den unge er i stand til at få noget ud af den socialpædagogiske behandling. Det er en stor opgave at vurdere det. Mange af de unge har psykiatriske lidelser eller adfærdsmæssige problemer, som måske ikke kan afhjælpes i et pædagogisk miljø.

I: Er det, hvor I tænker, at det kræver længerevarende behandling?

R: Lige præcis. Normalt er det sådan, at de fleste unge fungerer rigtig godt i stramt pædagogisk miljø, hvor der er struktur og faste rammer og regler. Der fungerer de godt. Men ligeså snart man giver slip på dem i tredje fase – der kan vi jo ikke med vold og magt beholde dem i

anden fase – der bestemmer de jo selv, og de fleste vil jo gerne ud. Og mange af dem er ikke klar til at komme ud og være alene. Altså, med hjælp fra en kontaktperson. Så hvis man kunne forlænge faserne, så ville det være rigtig godt. Hvis den unge gerne ville det... Vi kan jo godt forlænge som sådan; vi kan godt sige, at anden fase er anbringelse, og den kan godt gå ud i tredje fase.

I: Er der meget modstand fra de unge?

R: Ham jeg har, har haft et langt forløb på Solhaven, og der gik det rigtig godt. Han var positiv overfor en forlængelse, hvor han kunne blive i tredje fase. Men da anden fase lakkede mod enden, ville han pludselig gerne hjem og have sin egen bolig. Og nu sidder han inde igen... Så forløbet har ikke været særlig godt.

I: Nej, det er igen recidivprocenten, der kommer frem...

R: Ja, det er. Men der er jo ikke noget at sige til det, når brækket fra anden til tredje fase er så slemt. Der er en stor kløft mellem de faser. Fase to har faste rammer, og tredje fase bliver ofte ikke rigtig til noget.

I: Hvordan skal man afhjælpe det?

R: Hvis man kunne lave... Hvis man kunne sige tvangsmæssigt til den unge, at den her dom betyder, at du i dit udslusningsforløb skal holde nogle aftaler. Under udslusningen. Det holder simpelthen ikke, når den unge selv kan bestemme. Det går ikke, for den unge kan ikke forvalte det. De kommer tilbage til lokalmiljøet og tilbage til den samme uhensigtsmæssige hverdag.

(Passage udeladt på grund af personfølsomme oplysninger)

I: Okay... Hvad er så familiens rolle?

R: Det kan jo være problematisk med familierne. Samarbejdet kan være svært, hvis familierne ikke vil tage ansvar. Men også samarbejdet mellem forvaltningen og politiet er vanskeligt. Politiet tager ud og anholder, og vi ved ikke noget.

I: Hvad så samarbejdet med anklagemyndigheden?

R: Jamen... Vi har stort set ikke noget samarbejde. Vi skriver den indstilling, og så er det det. Faktisk må vi jo ikke anbefale noget specifikt. Vi må skrive, om vedkommende er egnet og vil kunne profitere af en ungdomssanktion, men vi kan ikke skrive, at vi anbefaler et eller andet. Det er dommeren, der i sidste ende vurderer, om det er det tiltag, der skal til overfor den unge.

I: Det er en pudsig konstellation...

R: Ja. Men så skriver man selvfølgelig en dokumentation i materialet, der sendes ind, hvor ungdomssanktionen vejer tungest, hvis man mener, at det er det bedste. Men jeg har andre sager, hvor vi har vurderet, at det ikke var det rigtige tiltag, og så har vi skrevet, at vi ikke mener, at vedkommende vil profitere af en ungdomssanktion, men at noget andet kunne være godt. Men vi anbefaler ikke.

I: Har du en fornemmelse af, hvor tit retten følger jeres indstillinger?

R: Det gør den næsten hver gang!

I: Okay. Hvordan er samarbejdet så med familien?

R: Men altså det har jo ikke været så godt. Jeg tror, det ville være rigtig godt, hvis man fik inddraget familien meget mere. Nu skriver de jo i lovgivningen, at man skal afholde de her netværksmøder, ikke, og det er jo... Det kan være lidt svært at få gjort det, men jeg synes, at det kan være et rigtigt godt redskab. Helt sikkert. Ofte er det jo, at jo bedre kontakten er, jo bedre er familien til at tage det ansvar, som det pålægges af familien. Jeg synes, at det har været meget problematisk.

(Passage udeladt på grund af personfølsomme oplysninger)

R: Det er noget med at få familien til at forstå, at det er vigtigt, at de tager det ansvar. Og det kan være vanskeligt at få dem til at forstå det.

I: Hvordan motiverer man så den unge og forældrene til at gå ind i forløbet? Vurderer man ressourcerne omkring den unge, før man laver indstillingen?

R: Nej. Det har jeg ikke gjort i hvert fald. Vi vurderer alene, om han vil profitere af det, men det kan godt være, at man måske skulle gå ind og vurdere videre, om der er de ressourcer i familien, som det måske kræver at hjælpe med at gennemføre.

I: Hvis fase tre skal fungere bedre, skulle man måske....?

R: Ja... Men der går også lang tid fra fase et til fase tre, så man skal i hvert fald have meget tæt kontakt til forældrene i de to første faser så. Og det er jo der, at kontakten tit slipper. Først er der varetægtsfængslingen, og så er der den lange anbringelse på et år, hvor man ikke ser familien ret meget til andet end et opfølgningsmøde hver halve år. Og der kan familien jo bare sidde og sige: nej, hvor går det godt, og det vil vi gerne hjælpe med. Men i praksis fungerer det ikke. Desværre.

I: Hvad gør man for at motivere den unge, når han alternativt kan se, at han med en betinget dom, hurtigt kan komme ud på gaden igen?

R: Jamen, vi kan jo ikke motivere den unge til at undgå i ungdomssanktionens rammer. Det er jo en dom. Det man kan gøre er at informere om sanktionens faser og hvad de indeholder. Informere ham om, at det er det, forvaltningen anbefaler, og fortælle ham, hvorfor vi anbefaler det. Men decideret motivationsarbejde med ham, for at det skal være et godt forløb, det kan vi ikke. Altså, den unge vil oftest sige nej til en ungdomssanktion, fordi det er sådan nogle lange forløb.

I: Så du har ikke en salgstale klar?

R: Joh... Jeg prøver at være meget neutral, når jeg har de samtaler med de unge om ungdomssanktionen. Jeg fortæller meget nøgternt, hvad faserne indeholder, og så må de selv tage stilling til, om de synes, det er en god idé eller ej. Det er jo svært at sælge sådan en sanktion, fordi den har den lange varighed. Og bare det at man skal være på en døgninstitution i et år – det er altså de fleste unge, der synes, at det er fuldstændig til at lukke op og skide i. Hvad skal jeg der?? Så vil jeg hellere sidde inde i et halvt år. Det er lang tid. Især hvis man ikke har været anbragt før.

I: Er der mange af dem, der har været anbragt før?

R: Nej, det tror jeg ikke.

I: Hvordan synes du, at det fungerer med de ændringer i loven med koordinatorfunktion og sådan?

R: Vi har ikke haft sanktioner her, siden det blev indført. Men jeg synes det er svært med de netværksmøder. Vi har været på kursus i det to gange, men man skal ligesom afholde dem, før man kan gøre det godt. Man skal prøve det. Det skal øves meget mere. Det er ikke 'bare' et holde et netværksmøde. Det er ikke 'bare' at kalde familien sammen, og så holder vi lige et møde. Sådan fungerer det ikke. Men jeg har ikke selv prøvet det. Vi har ikke haft nogen her.

I: Hvad gør det problematisk?

R: Jamen, det er fordi, at det skal afholdes på en anden måde. Man bruger sådan en signs-of-safety model og en løsningsfokuseret måde at stille spørgsmålene på, og det handler meget om at gå i dialog med den unge. Det vil sige, at den unge skal være meget med på det her; være med på de aftaler, der bliver lavet. Det kan være udmærket i tredje fase. Det kan også være meget udmærket, hvis man kan forhindre, at den unge rømmer stedet for eksempel. Men jeg synes, at det er svært komme over den hurdle bare at få afholdt det første møde. For det kræver altså noget andet fra den, der står og skal interviewe. Så er vi faktisk også blevet tilbudt hjælp med det, men altså... I den her hverdag på forvaltningen...

I: Men så har i jeres tovholdere? Fungerer de så som mødeledere?

R: Jamen, det er faktisk mig og en anden. Men når vi ikke har sanktioner, så er der ingen møder, og det har vi ikke lige nu. Så derfor bliver vi heller styrket i at afholde dem. Det er et problem.

I: Lovgivningen på området er jo meget specifik, også sat i forhold til anden lovgivning. Er det godt eller skidt.

R: Det, synes jeg, er godt! Det er rigtig godt. Der er ikke nogen tvivl om, hvad man skal. At det så ikke altid hænger sammen, det er hvad det er. Men det er jo nærmest sådan en spiseseddel, man skal følge, og det, synes jeg, er udmærket.

I: Og ellers er der Servicestyrelsen...

R: Ja, og bare rette henvendelse til dem. Det har jeg gjort flere gange, fordi det kan være svært at finde ud af, hvornår man kan tilbageføre for eksempel. Det er jo først, når dommen bliver påskrevet, at forløbets første fase går i gang. Så derfor er det også sådan noget med nogle tal, der skal gå op. Man skal være helt skarp på, hvor mange dage vedkommende har været på sikret, og hvor mange der... Det er ikke altid så nemt, skulle jeg hilse og sige. Fordi nogle gange bliver de tilbageført til sikret, og samtidig tæller den første tid i varetægt jo ikke med. Og det kan man jo spørge om: er det retfærdigt...?

I: Det må være svært for ung, hvis medgerningsmanden går fri på dagen for dommen i hvert fald.

R: Lige præcis.

I: Er det nemt nok at finde pladser?

R: Nej. Nej nej nej nej. Det er rigtig, rigtig, rigtig svært. Man ringer rundt til så mange steder, og så har jeg prøvet til sidst at henvende mig til MR Børn, hvor de så spærrede en plads til mig. Forinden havde jeg prøvet så mange steder. Det var så svært for det første at få de enkelte til at sige ja til den pågældende. Mange gange læser de papirerne og synes ikke, at det er noget for dem eller de har ikke plads eller det passer ikke med den dato, som den unge skal overføres på. Så det er ikke nemt. Det er et puslespil, der skal gå op. Også når man går fra anden til tredje fase.

(Passage udeladt på grund af personfølsomme oplysninger)

I: Så det er samarbejde og placere ansvaret de rigtige steder?

R: Samarbejdet er rigtig, rigtig vigtigt. Men også at være på forkant. Når den unge starter på anden fase, så skal man allerede der vælge, hvad der skal ske efter anden fase. Hvad skal der ske? Kan han bo alene om et år? Om med hvilken støtte? Problemet er, at de unge selv kan beslutte, når de kommer i tredje fase. De kan godt sige nej. Vi kan ikke holde dem anbragt længere. Men der kan man godt gå tidligere i dialog med den unge om, hvad der skal ske, og så holde dem fast på det. Det her er det, som vi har aftalt, og så er det det.

I: Så de forpligter sig?

R: Præcis. Så de tager noget ansvar. Det tror jeg kunne have afhjulpet den her situation.

I: Er ungdomssanktionen så en god ting eller en dårlig ting?

R: Jeg er absolut ikke fortaler for, at unge skal i fængsel, så derfor er det en god ting. Omvendt synes mange af de unge, at det er værre end et fængselsophold. Fordi de er så lang tid, og fordi man under alle omstændigheder er fire måneder på sikret afdeling. Hvis man kunne lave en mere glidende overgang mellem faserne, og man så kunne holde den unge op på det med tvang, så ville jeg helt sikkert være fortaler for sanktionen. Men vi må nok sande, at når det kommer til stykket, så er mange af de her unge, som begår den her alvorlige kriminalitet – spørgsmålet er bare, om de overhovedet er egnede til at modtage den her pædagogiske støtte, som ungdomssanktionen giver. Det kan jeg godt være i tvivl om. De er simpelthen for dårlige altså... Til at kunne gennemgå sanktionen og få et godt udbytte ud af det.

I: Hvem er det, der kan det?

R: Det er jo svært at vurdere. Man kan jo ikke sige, at det er godt for en særlig gruppe unge. Det er individuelt. Det er en individuel vurdering. Og hvis alternativet er et fængselsophold, så vil man jo altid vælge ungdomssanktionen, hvis man mener, at den unge kan profitere bare lidt af det. Og de fleste unge kan godt profitere af den pædagogiske behandling, problemet er, at når man giver slip på dem, så skal de have en vis modenhed for at klare sig. Og hvor mange unge er modne nok til at klare sig alene, når de er under 18... Det er jo et fåtal. De skal have nogle ressourcer, og det er der ikke mange af de unge kriminelle, der har. Det er så nemt at falde tilbage i kriminalitet, at det vil man vælge, fordi det andet er så besværligt. Så hvis hele den der strukturerede hverdag med uddannelse og arbejde og styr på hjemlige forhold er indarbejdet i den unge, så kan man godt, men det er så sjældent at det er tilstrækkeligt med anden fase. Det er min klare vurdering.

I: Men er det bare et stort tomt hul at få rettet de her kriminelle op?

R: Hmmm... Har jeg været så negativt?! Nej, det er svært at sige, hvor de ville ende uden nogen indsats. Nu får de måske 9. og 10. klasse, hvilket de sikkert ellers ikke havde fået. Så der er jo udvikling, selvom de falder tilbage. Men de er måske bedre rustet til fremtiden med en eksamen end ellers.

I: Ja. Og når de så først kommer længere op i tyverne eller noget –

R: Præcis! Og det er jo mange gange kæresten eller boksetræneren eller en eller anden udenforstående, der lige tager den unge ind under sine vinger, og så sker der pludselig en udvikling. Men det er jo ikke så nemt, når man har svært ved at danne relationer. Og ikke har tillid til andre til at melde tilbage, når det går skidt.

I: Er der meget misbrug?

R: Ja, rigtig meget! De er oftest i en form for galoperende hashmisbrug. Pludselig bliver det hver dag i stedet for bare i weekenden. Det er der rigtig meget af.

I: Hvad er succeskriterierne? Hvornår er et forløb godt?

R: Det ville det være, hvis der var en rigtig god sammenhæng mellem faserne, og den unge kom afklaret ud i forhold til uddannelse og arbejde og i forhold til bomuligheder. Det ville være det optimale. Det ville det. Så er det gået godt. Det betyder jo også, at den unge skal ville støtten. Hvis den unge gerne vil støtten og gerne vil gøre noget for at blive bedre, så skal forløbet også nok blive godt. Det der med små tilbagefald gør ikke noget, hvis der er en grundlæggende holdning til, at de gerne vil det.